

**De Lipsii latinitate (vt ipsimet antiquarii antiquarium Lipsii
stylum indigitant) Palaestra I. Henr. Stephani, Parisiensis : nec
Lipsiomimi, nec Lipsiomomi, nec Lipsiocolacis: multoque
minus Lipsiomastigis. Libertas volo sit Latinitati, Sed licentia
nolo detur illi. Hic multa non vulgaria vulgi literatorum linguis
de Latinitate illa antiquaria tantum non digladiantibus
opponuntur. Molestia huius litis est sermonibus implicita
multis, auferunt qui taedium, et liticulas tibi ad alias qui
conferunt.**

<https://hdl.handle.net/1874/427621>

8
DE LIPSII LATINI-
tate (vt ipsimet antiquarii antiqua-
rium Lipsii stylum indigitant)

PALÆSTRA I, HENR. STE-
phani, Parisiensis: nec Lipsiomimi;
nec Lipsiomomi, nec Lipsiocolacis;
multoque minus Lipsiomastigis.

*Libertas volo sit Latinitati;
Sed licentia nolo detur illi.*

Hic multa non vulgaria vulgi literatorum lin-
guis de Latinitate illa antiquaria tantum-
non digladiantibus opponuntur.

*Molestia huius litis est sermonibus
Implicita multis, auferunt qui tadrum,
Et liticulas tibi ad alias qui conferunt.*

FRANCFORDII, ANNO M. C. XCV.

CVM PRIVIL. CAES. MAIEST.

IM DECENN.

DE LA REINE

LETTRE

EN FAVOR

DE LA

REINE

DE

FRANCE

EN

FAVEUR

DE

LA

REINE

DE

FRANCE

EN

FAVEUR

DE

LA

REINE

DE

FRANCE

FRANÇOIS DE LA REINE

EN FAVOR

DE LA

REINE

DE

3

ILLVSTRISS. PRIN-
CIP I AC DOMINO,
D. MAVRITIO,
HASSIÆ LANDGRA-
uio, Comiti in Catzenelubo-
gen, Dietz, Ziegenhain,
& Nidda, &c.

I CÆTERIS in rebus,
iis etiam quæ non ma-
gni sunt momenti, id
quod rite ac legitime
fit, ei quod secus, merito solet ante-
poni: ad decorum pertinere faten-
dum est vt itidem pura & legitima,
& suis cancellis circumscripta Lati-
nitas, ei quæ exlex vult vagari, ante-
feratur. Atque adeo hanc licentiam
contra bonos mores quodammo-
do esse crediderim: quoniam ma-

lum alius cuiuspiam licentiæ exem-
 plum præbere potest. Hinc factum
 esse opinor vt AVgusto (nec ei inter
 Cæsares soli) antiquarii valde displic-
 uerint. Quum autem vix vllum ab
 eo tempore seculum plures hoc lin-
 guæ morbo (quidni enim de ma-
 gna eorum parte qui hodie sermo-
 ne antiquario vtuntur, ita loquar?)
 laborantes tulerit: eo magis huic se-
 culo necessariam esse medicinam
 nemo negauerit. AVgusti quidem
 certe seculo etiamsi valde odiosi
 cum aliis plerisque, tum vero ipsi
 etiam AVgusto erant antiquarii,
 minime tamen, vt nunc, periculosi
 literarum studiosæ iuuentuti esse
 poterant. Hæc enim iuuctus exem-
 plum sermonis domestici exemplo
 antiquarii sermonis, (præsertim quū
 domi etiam exhibilari & explaudi
 non-

nonnunquam videret) opponebat: atque hoc modo ab illius imitatione deterrebat, aut etiam abstrahatur. Quod si forte tamen contingeret aliquando vt iuuenis quispiam, nouitatis illecebris (vt fit) inescatus, aliquid antiquarium sermoni suo infarciret, tunc aut pater, aut, eo absente, mater, vel matertera, vel auia, primùm illud sermonis genus risu excipiens, deinde aurem vellēs, ad castigatum, vsitatum, minimèq; nouitati antiquariæ inhiantem sermonem reuocabat.

Cur autem morbi, de quo agitur, medicinam nunc quærere conatus sim, hæc in causa fuerūt. Cum alibi, tum etiam in diuersis Germaniæ locis, sed potissimum Ratisbonæ, in nouissimo cōuentu ordinum sacri Romani imperii, mihi conti-

git ut a plurimis & nominatim ab
 iis qui tuæ Celsitudinis nomine le-
 gatione ibi fungebantur, viris certe
 quouis modo lectissimis, rogarer, ut
 meam de Latinitate antiquariorum,
 (quæ vulgo Latinitas Lipsii, aut Li-
 psii stylus, vocatur) sententiam in
 publicum proferrem. Quamuis au-
 tem alii iam, magnæ autoritatis, &
 inter hos, nonnulli etiam magnæ
 dignitatis viri, idem a me conten-
 dissent: non parum tamen ponderis
 ad me impellendum, tandemque
 perpellendum, verba tuorum lega-
 torum habuerunt.

Iam vero, quum meam de anti-
 quariis (præsertimque de magna
 eorum parte) sententiam aperire
 non possem, quin eos linguæ morbo
 laborare mihi videri dicerem, simulque
 de inveniēda medicina cogitarem:
 (quum

(quū Asclepiadei omnes non modo de medicina sed de morbo etiam ipso tacuerint) historiæ cuiusdam recordatio fecit vt eam visus mihi fuerim inuenisse. Venit enim in mentem, eorum qui, quum vellent inuentutem ab ebrietate deterrere, & facere vt eã cane peius & angue odisset, ebrium quempiam spectaculo illis esse volebant, modis omnibus ridiculum se præbentem: quum eorum quæ in hominis ebrii siue factis siue dictis rideri solent, nihil reliquum faceret. Ac imitari hoc volens, antiquarium quendam nomine Kænophilum ad hanc palæstram aduocavi, e suo antiquarii sermonis penitissimo penu talia quædam suæ kænophilia consentanea kænologemata (siue tales quædam kænorrhemosynas) interdum depromen-

tē, vt quibuslibet acroamatis aptiora risum ad mouēdum esse possent. Quid dico? tā ridicula, aut, vt Plautinē loquar, tam ridicularia, (licet ex serio loquentis antiquarii ore exballistata) vt vel Heraclitum ipsum ad quandam petulantis splenis cachinnationem adigere valerēt. Neque tamē est quod putet quisquam me in illa nouantiqua audaciloquentia commemoranda rem exaggerare, magisque eius quam ago causæ quam veritatis rationem habere. Et vero alia e quorundam antiquariorum vel ore vel calamo prodeunt quotidie, quæ quū eiusdem omnino farinae sint, fidem illis facere queūt.

Hic fortasse interloquetur & obloquetur ista quispiā, Esto, ea quam excogitasti ratione illū linguæ morbū a iuuenibus plurimis posse auer-

ti, & caueri ne per contagionem in
 illos serpat: quid? annon de sanan-
 dis senibus pariter ac iuuenibus an-
 tiquariis cogitandum erat? itane vis
 illos pro depositis habere? Quin illis
 etiam antiquariis consulendum sit
 haud nego: sed peritiorē medicum,
 qui inueterato (quorundam præser-
 tim) ac contumaci, peruicaci, perti-
 naci morbo medeatur, querendum
 esse fateor. Ideoque & cæteros, qui
 quum & ipsi nõ sub antiquario ser-
 mone sed sub legitima Latinitate
 semper meruerint, nũc de illa bene
 mereri cupiũt, obsecro & obtestor
 vt miseris illis antiquariis ita mede-
 ri mecum conẽtur, vt sanati ad im-
 perium illius a qua defecerunt regi-
 næ, cuique diu recalcitrarunt & re-
 calcitrare pergunt, sponte reuertan-
 tur. Atque vt in eandem sanãdi eos

curam incubuisse credi possint, edito quisque ea de re opusculo fidem faciat: nec vllus sit qui interim suum in illis elleborum non experiatur: vel, si potius existimandi sunt esse fascinati, nullus sit qui omnes exfascinandi artes animo non voluet. Ad me quidem certe quod attinet, si verum est illud, -- *in magnis & voluisse sat est*, mihi videor multo posse iustius dicere, *In magnis aliquem aliis præiuisse sat est.*

Cæterum non indignum fuisse hunc librum qui maximo cuiquam principi dicaretur, ex eo possim euincere, quod AVgusto Cæsari re aliquis facturus fuerit gratissimam, librum a se aduersus illius seculi antiquarios scriptum ipsi offerendo: vt ex iis quæ de eius contemptu antiquariæ gentis legimus, coniiicere est.

est. Quinetiam Iulio Cæsari rem a maximi principis dignitate minime visam esse alienam, eam quæ poneretur in iis quæ ad illustrationem suæ linguæ Latine pertinerent, operam, eius de analogia libri ostentabant. Ut de Claudio Cæsare taceam, qui publici circa orthographiam quoque commodi curam gerens, quandam Æolicam ei literam adiecit. Atque, ut ad nostrum seculum veniam, noster Gallie rex Henricus III, elegantiae sermonis sui studiosus (aliquot præsertim ante obitum annis: quo tempore plura regia quam multi credunt, habebat) haud infelici & inutili studio, fuit. In eo enim tandem excelluit: & ita quidem ut non minus castigatum quam ornatum esse cuperet. Quinetiam tam diligens styli quorundam obseruator

erat, vt quum de quodam libro Gallice a me scripto, sed nomen meum haud præferente, interrogasset annon eius autor essem: ac respondissem, me hoc ipsi facturum, quamuis nulli ex aulicis fateri voluissem: illa mea verba his exceperit, *Bene tibi hac confessione consuluisti. nam te iam mihi stylus tuus prodiderat.* Tantus etiam sermonis Gallici æstimator erat, vt tandem librum de præcellen- tia sermonis huius, (in quo aliquan- tum aduersus Hispanos, multum vero aduersus Italos digladiandum erat) componere mihi imperauerit: & ita ergo diocetes fuerit, vt intra bre- ue tēporis spatium non solum com- positum sed excusum etiam afferre ad illum oportuerit. Quamuis autem nunc multo maius meis hu- meris onus imposuisse videri pos- sim,

sim, de Latina lingua, mihi peregrina, non de vernacula, scribens: & ita quidem ut non vulgaria, sed (magna ex parte) recondita, tractanda fuerint: non tamen omnino impares oneri tanto meos humeros fuisse, iudicabunt fortasse nonnulli ex iis quorum linguam antiquarius sermo haud fascinauerit.

Sed ab hoc sermone ad alium transeundum est, qui veluti appendix erit illius quo ostendi, non indignum fuisse hunc librum qui maximo alicui principi, & quidem literato, dicaretur. Illud enim ostēdisse haud satis est: addere oportet cur ei optabile fuerit, in tuas potissimum manus venire. Duas igitur rationes afferam: quarum prior est, quod de eo optimè, si alius quisquam princeps, potes iudicare: posterior, quod anti.

quarios a te non minori fastidio,
 quam a Iulio Cæsare, sperni, clamet
 tua Latinitas, dum nihil ex antiqua-
 riorum apothecis petatum admittere
 dignatur. Vnde etiam factum est
 vt quum primum de nuncupando
 tibi hoc opusculo cogitare cœpi, il-
 lustrissime princeps, hæc mecum
 (vt pote tuę in sermone Latino non
 minus promptæ quam disertæ lin-
 guæ memor) loquutus sim, *Itane
 illius etiam principis digna laude non
 erit Latinitas, quod antiquaria dici
 non possit? Itane isti antiquarii ipsos
 etiam principes antiquariari volunt?*
 (vtor enim mei Kænophili & quo-
 rundam aliorũ antiquariorũ verbo)
*O antiquetur potius antiquaria Lati-
 nitas, quam propter illam iaceat &
 sordescat ea quæ cum Roma florente
 florebat.*

Alia mihi multa dicenda essent, illustrissime princeps: quorum nonnulla ex opere ipso, nonnulla ex priore ad lectorem epistola (si tantum temporis huius opusculi lectioni tribuere & licebit & libebit) petere poteris. Verum epigrāma quoddam ad illos antiquarios a me scriptum, haud alius lectoribus tecum esse commune, sed tibi proprium, volui. In priore eius parte, ad conciliandam mihi attentionē, tanquam ab antiquariorum sermone non semper abhorrenti, ne verbo quidem *bovinari* (praesertim quum eorum quibusdam sit in deliciis) abstinendum censui. Rogo igitur ut audire libeat quid ego, apud antiquarios si non antiquarium, saltem antiquariolum agens, dicam de discrimine quod inter eorum est Latinitatem,

& eam quam legitimam soleo ap-
pellare.

O, volupe quibus est omnia anti-
quarie

Fari, rogatis conditio cur vestra sit
Peior, Latine utrisque quum loqui
libet?

Expectorare volo vacuis auribus:
(Sed ne sit ullus qui bouinetur mi-
hi)

Latinitatis haud iter nobis idem:
Incedimus nos nanque regia via,
Placere calles deuii vobis solent.

HENRICVS STEPHA-
 NVS LECTORI
 S. D.

Sistam antiquariorum sectam, quæ
 multis iam in locis (præsertimque
 tamen in una gente, cuius nomini par-
 cere decreui) radices egit, ac quotidie
 incrementa capit, vocabulo si non bar-
 baro, saltem semibarbaro, appellare li-
 gam antiquariorum liceret: dicerem,
 nihil esse mihi optabilius, quã ut quod
 ligæ Gallia meæ, & nominatim meæ
 Lutetia, accidisse videmus, id alteri li-
 gæ illi accideret. Per illam Gallia li-
 gam (si quandam societatis conspira-
 tricem & coniuratricem colligationem
 vocare ita licet) factum erat ut Hi-
 spani in Galliam, spe iam deuoratam
 venirent, non ~~auderent~~ illam (ut cer-

tè pædagogis opus habebat, qui ad sanam mentem illam reducerent) sed δουλαγωγῶν volentes: nec ταπεινοφροσύνης aut saltem μετεωφροσύνης, per quam de agnoscendo tandem suo principe cogitaret, sed potius ὑψηλοφροσύνης Hispanicæ, (quam quidam, quum e spectatori- bus unus fuisset, perstringēs, dixit, Cel- tiberiam in media Parisiorum ciuitate, non sine stupendo prodigio, superbe in- ambulantem visam esse) nec ἄνευ φρο- σύνης, haud minus Hispanis plerisque ingenitæ, exempla multa illi præbētes. Sed ecce, illi qui δουλαγωγῶν Galliam voluerāt, omnes ad ἑνὴ δουλαγωγῶνται. Et aliquid etiam multo peius pati po- terant: nisi rex noster, non solum hostes sed suam quoque in hostes iram vincere solitus, etiam erga illos, clementia pror- sus indignos, eam vicisset.

Quod Gallica liga aduersus hunc quoq;

quoque, verum & legitimum Galliae regem, molita est, Hispanico auxilio freta: idem secta antiquaria, qua tandem (proh dolor) euasit in gentem magnam, ac quae quotidie magis magisque fit populosa, aduersus florentis Romae Latinitatem, veram & legitimam Latini eloquii reginam, molitur. Vt enim Gallica illa liga suum regem suo detrudere e solio conata est, ita haec de qua loquor antiquariorum secta reginam illam e suo & vere auito deturbare conatur. Vtinam igitur, quemadmodum similis huius sectae conspiratio & coniuratio est, ita idem sectatorum, qui colligatae illius multitudinis Gallicae, sit exitus. Vtinam vero & illis quorum potissimum autoritate illa secta nititur, idem eueniat quod illi tabanorum examini, (Hispanorum agmini volui dicere) cuius auxilio illi aduersum regem suum

colligati freti erant.

Proximum autem fuerit, optare ut exemplo ligæ illius ista antiquariorum secta moueatur, & ex alienis malis sapere discat. Quod absque dubio factura est, si consideret quomodo liga illa vario malorum genere (iusto pertinaciæ suæ præmio) conflictata, tandem ligamina & amenta omnia, omnes quæ momenti alicuius erant compages amiserit: quum mature, non autem sero (cū Phrygibus) sapiendo, ac tempus illud anteuertendo, magnam tantorum malorum partem anteuenire simul potuerit.

Sed meo isti bene monenti consilio obsequutura sit necne illa antiquariorum peruicax, pertinax, cōtumax, refractaria secta, incertum est: interim vero, quum pro mei ingenii iudicii que viriculis, florentis Romæ Latinitati, quæ vera & legitima eloquii Latini regina est,

est, suppetias ferre vellem, nihilque antiquius haberem, quam antiquarios antiquare, (eosque præsertim qui minorum sunt gentium) hanc palastram institui: non sine multorum etiam, quorum in præcedente epistola mentionem facio, rogatu. In hac palaestra duos committo: unum, nomine Kenophilum, siue Philokænum, (id est, Nouitatis in sermone amatorem) reginæ illi infensissimum, ac eius hostem acerrimum: alterum, nomine Misokænū (id est, Nouitatis osorem) illius reginæ amantissimū, studiosissimū, obseruatissimum. Quum autem vterque nomē ex re habeat, sicut Kenophilus subinde peccat nouitatis amore nimio: (siue nouus sermo sit, reuocando in vsum ea quæ non tantum antiqua, sed obsoleta quoque sunt: siue ex eo nouus, quod e scriptoribus sumptus sit, qui, si eorū seculū cum aliorum

seculo conferatur, noui dici possunt) ita
 vicissim Misokanus, nimio nouitatis
 odio. Atque ut ille suo nouitatis studio
 plurima aduersus eam reginã præ con-
 temptu audet: ita hic interdum, præ
 nimia quam illi præstat reuerentia,
 circa nouitatẽ tuta etiam omnia timet.
 Ita fit ut interdum ipse non tam pro pa-
 lastrita me gesserim aduersus Keno-
 philum, licet communem aduersarium,
 quam Palemonis, cuiusdam præsidis
 palæstræ, officio functus sim. Sed quid
 opus est pluribus? ex eo quod sequitur
 carmine, res tota tibi patebit: simulque
 cogitãdum relinquetur, an aliud quam
 quod propono temperamentum inter
 vnius nimium nouitatis amorem &
 alterius nimium odium, inueniri possit.

QV I D fiet istis adeo dissidenti-
 bus?

Quẽ finẽ habebit ista velitatio?
 Quem

Quem finem habebit ista digladiatio?

Nouitatis vnus cupidus antiquarię,
Atque nouitatis alterius haud est
minus:

Nouitatis alter penitus omnis osor
est:

Olet male illi, prorsus ęstque puti-
dum

(Ceu virus aliquod) olet quod hęc
pauxillulum.

KÆNOPHILVS inde siue PHILO-
KÆNVS est

Aptissimo vnus nominatus nomi-
ne:

At MISOKÆNVS siue KÆNOMI-
SVS est

Vocatus alter, nomine haud apto
minus.

Natura fiet (esse nam nondũ puto)

Vtriq; quod erat ante cõsuetudinis:

Nj præuenire dabitur hoc tantum
malum.

Sed quo remedio præuenire sit po-
te?

Vllius est si remedij capax malum,
Haud aliud isto dixerit quisquam,
vt reor:

Qui Philokænus, Semimisokænus,
is,

Et esse Semiphilokænus vt queat
Qui Misokænus purus & putus
fuit.

*Addam aliud multo breuius, car-
men: unde meam de Latinitate senten-
tiam sub eorūdem palæstritarum men-
tione perspicias.*

Latinitati sit aliqua libertas velim,
Licentiam illi neutiquam concesserim.

Kænophilus hac vtitur, in hac sibi
placet,

Non

Non audet vti Misokænus altera.
 Ne par tamen peccare peccatum
 puta.

Veniam meretur Misokænus, haud
 item

Veniã mereri Kænophilus creditur.

*Cæterum axioma, quod cõplectun-
 tur duo primi huius carminis versus,
 non dubito quin omnes legitima Lati-
 nitatis legitimam saltem cognitionem
 adepti, non probaturi solum sed utroq;
 pollice sint laudaturi. Id ego antea his-
 ce duobus phaleuciis comprehẽderam,
 Libertas volo sit Latinitati,
 Sed licentia nolo detur illi.*

*Elige e duobus istis distichis utrum
 males: optionem tibi do. Sed aut valde
 fallor, aut scio utrum males. Vale.*

EIDEM LECTORI.

*Q*UUM iam, lector, de tibi vale-
 dicendo, teque dimittendo, cogitarem,
 immo, quum iam, tanquam te eo ipso
 temporis puncto dimissurus, vale dixis-
 sem: aliquid Epimetheo, non Prome-
 theo, conueniens, mihi vsuuenisse com-
 peri: quum id quod ante mens suggestis-
 se debuerat, non nisi post suggesterit. Sed
 multis hoc quotidie vsuuenire nescius
 non es, fortasse etiam mali eiusdem tibi
 conscius. Eoque magis in spem venia a
 te impetranda venio.

Sed quidnam illud est (rogas) ad
 quod tibi suggerendum mens nimis lente
 festinauit? Mihi excusatione apud te
 opus esse, quod meo promisso de edendis
 historicis celeberrimis, Polybio & Dio-
 doro, necnon de meis in Thucydidem
 & Xenophontem nouis lucubrationi-
 bus,

bus, tibi non satisfacio. Dices enim (ut auguror) bene quidem interea esse a me collocatā operam in scriptione huius libri, sicut & in aliorum quorundam: sed non debere tamen huiusmodi scriptionibus ita immorari, ut tamdiu illa tanti momenti opera remorentur. Hæc enim, aut talia, quum te mihi merito obiecturum esse sciam, & me de promissis illis non minus quam de debitis, teneri fatear: saltem excusam me necesse est, atque ita verbis tibi satisfaciam, (siquid satisfactionis subesse his dicendum est) donec satisfacere re ipsa detur.

Audi me igitur, quæso, ad singula quæ proposita fuerunt, ordine respondentem. Ad Polybium quod attinet, iam inchoata fuit eius editio: sed ob quandam, cuius spes facta est, accessionē ad ea eius scripta quæ hæctenus prodierunt, fuit intermissa. Diodorum

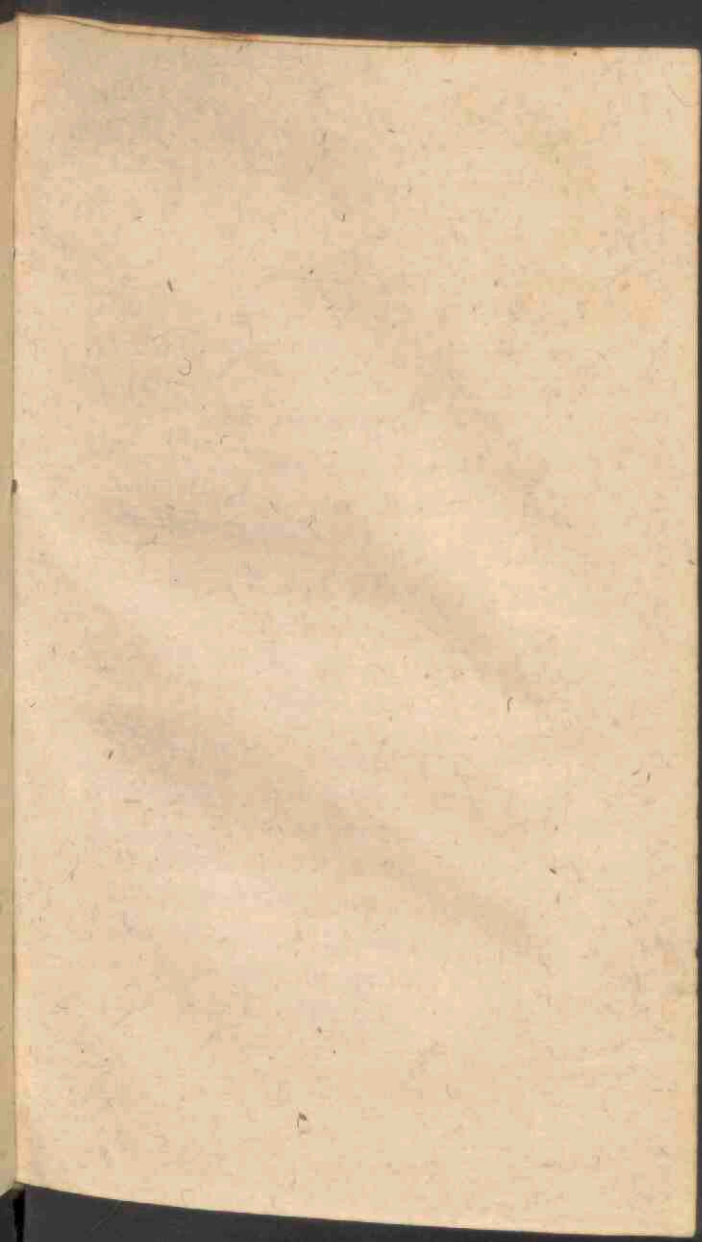
Siculum (qui & antea ex mea officina prodiit) quum viderem longe aliam quam quæ vulgo in manibus versatur interpretationem Latinam postulare: quendam oravi ut interpretis officio fungi huic scriptori vellet. Et quidem ita oravi ut exorauerim.

Ad *Thucydidem* vero & *Xenophontem* ut veniam, tantum abest ut non sim in meo de iuuãdis eorum lectoribus proposito pertinax, (nam & in bonam hoc vocabulum partem accipi, in mea de illa antiquaria Latinitate palestra, aduersus *Accium* & *Nonium*, probaui) ut ab eo quo id me facturum promisi tempore, promptior voluntas fuerit. Sed iam facta promptiori voluntati stimulũ addidit quæ nuper prodiit *Thucydidis* & *Xenophontis* editio, utraque lectoribus fucum, utraq; mihi furtum faciens. Nisi quis furtum esse

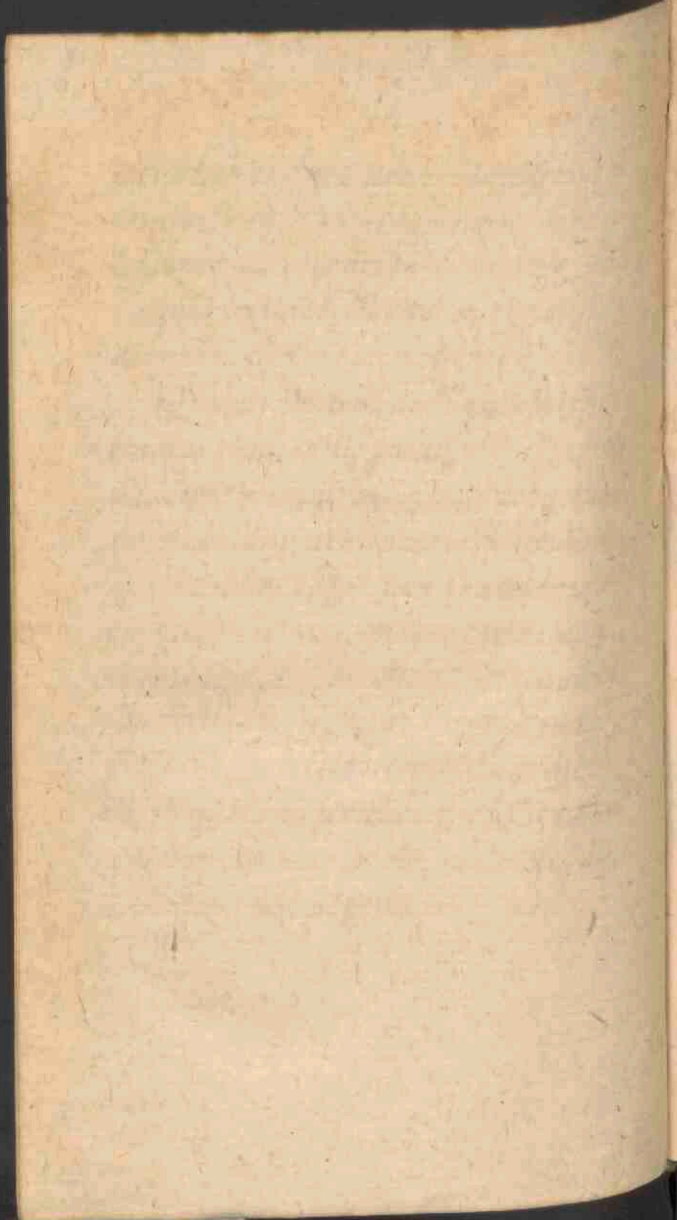
esse negare potest, aut etiam plagium,
 literariū alicuius laborē furari. Maius
 tamē furtum ne esset, illud mea procras-
 tinationis malum (ut aliquid boni in-
 terdum ex aliquo malo nascitur) obsti-
 tisse comperi: ideoque mihi de mea illa
 procrastinatione sū gratulatus. Si enim
 promissas illas tum meas tum aliorum
 lucubrationes edidissem, non minus in
 hunc meū laborem & hic & ille trium
 literarum homo inuasisset, eodemque
 modo in illis multa sibi non intellecta
 deprauasset. Verū & alia de re mihi
 sum gratulatus: nimirum quod ille Xe-
 nophontis interpres Lewnclaius in reco-
 gnitione sua interpretationis, cum quo
 scriptore sibi res esset, minus quā antea
 cognouerit, ac idiomatis huius scripto-
 ris & sui officij oblitus fuerit: interdū-
 que bonam interpretationē suam mala
 sua mutauerit. Vnde factū est ut multo

latiorem campum meis in hunc scripto-
rem lucubrationibus aperuerit. Quid
lector? nonne hæc ambæ *ὑπετέλειαι*, mi-
ra quidem certe, tibi quoque gratulan-
di mihi materiem præbebunt?

Quum tamen nõ hac de causa (quis
enim præuidere illa potuisset?) fuerim
illius mei promissi *ὑπερήμαρος*, ideoq; illa,
tanquã mihi patrocinantia, in medium
afferre nolim: rogo ut ea quæ ad me ex-
cusandum attuli, pondere carere apud
te nolis. Ea tamẽ conditione, ut, quæ in
illos scriptores (faudente Deo opt. max.)
præstabo, materiem tibi præbeãt dicen-
di, & quidẽ nõ semel dicendi, Grande
moræ pretium. Vale. Francfordij,
Anno 1595, Aprilis 12.

I
DE LIPSII LATI-
nitate (vt plerique Latinum Lipsij
stylum appellant)

PALÆSTRA PRIMA

HENR. STEPHANI,

*neque Lipsiomimi, neque Lipsiomomi, ne-
que Lipsicolacis: multoque minus
Lipsiomastigis.*

In hac PALÆSTRA multa non vulgaria
vulgi literatorum linguis de ea digla-
diantibus opponuntur.

PALÆSTRÆ I. PRÆLVDIVM.

Palæstritæ tres,

CORONELLVS, KÆNOPHILVS,
MISOKÆENVS.

CORONELLVS. Papæ,
papæax, tam mane! Quod
genus hoc hominû? KÆ-
NOPHILVS. Matutina-
rium hominum genus, & plusquam
matutinarium. Magisne tibi vesperti-
narium hominum genus placeret?
COR. Audiui sæpe qui se matutinos

A

aut vespertinos aliquò aduenisse dice-
 rent: at verò qui matutinos, aut ve-
 spertinos, me audisse non memini.
 KÆN. Ac nos pariter illo, non hoc,
 modo loqueremur: sed matutinum,
 aut vespertinum hominum genus nos
 esse, haudquaquam diceremus. COR.
 Cuiusnam hominũ generis (nec enim
 satis est, matutinum appellare) par-
 tem vos esse arbitrer, qui tam matutini
 estis compellatores? KÆNOPH. Scid
 te vocem Interpellatores in pectore
 habuisse, antequam vocem Compel-
 latores in ore habueris. Nam interhæ-
 sitasti. COR. Quàm curiosus es obser-
 uator, Kænophile. nam vox quam au-
 dio, Kænophilum sonat. KÆN. Homi-
 nem igitur sonat, contrà quàm illa Vir-
 giliana. Sed siccine curiosus observa-
 tor audio à te, Coronelle? COR. Au-
 dis: ac, si maui, audies *πρεέβρος* obser-
 uator. KÆN. Mallem, *παρέβρος*, quàm *πρε-
 εβρος*, illud à me obseruatum diceres.
 Non enim libens audio quod male so-
 nat. COR. Sic fit: dum quis dicit quod
 vult, audit quod non vult. KÆN. Itáne
 aliquid

aliquid vallum meorum dentium subterfugit, quod tacendum potius fuerat? COR. Non solum quod tacendum, sed quod ne cogitandum quidem fuerat. Et verò iudicem te constituo: si modò apud te perpendere velis, quanta existimationem meam labe & macula adspergas, quum me aliud in pectore, aliud in ore habere ais. Si enim dignus sum qui hominib⁹ haud bona fide, quæ mens volutat, expectorantibus annumerer, eadem opera in eorum albo ponar licet, quos Homericus Achilles ad Orci portas amandat: amandare quidem certè velle videtur, quum se id hominum genus, non minus quam illas Orci portas, perosum esse dicat. Nã (si fortè oblitus es) ita ille,

Ἐχθρὸς γὰρ μοι κείνῳ δμῶε αἰδωὸ πύλησιν,

Ὅς χ' ἔπειν μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ βάζει.

Quos duos versus varijs olim modis verti: sed de fidelitate memoriæ dubito. Decem saltem interpretationis modos mihi suggerit: quos tibi, nō vt interprete opus habenti, sed vt Aristarcho cuiuspiam, aut Quintilio, proponam. Quæ

prima in mentem mihi venit interpre-
tatio, est hæc,

*Orci porta viro mihi non inuisior illo,
Pectore cui clausum est aliud quàm pro-
mit ab ore.*

Secunda, hæc est,

*Haud minus illum Erebi portis me crede
perosum,
Qui latebris mentis tegit hoc, lingua
insonat illud.*

Venio ad tertiam,

*Non minus illum ego sum portis exosus
Auerni,
Mens cui aliud latebrofa tegit, quàm lin-
gua profatur.*

Audi quartam,

*Non minus ille odio mihi, quàm Plutonia
sedes,
Os cui aliud loquitur, tenebris quàm pe-
ctoris abdit.*

Quinta nunc ad tuas aures veniet.

*Horreo non minus hunc, atri quàm limi-
na Ditis,
Hoc cui in lingua, illud cordis penetrabi-
bus abdit.*

Sextæ aures patefacito,

Quan-

PAL. I. HEN. ST. PRÆL. 5

*Quantum iter ad portas Plutonis abo-
minor atri,*

*Tantum cui lingua hoc promit, mens oc-
culit illud.*

Septima easdem nunc sibi vult fores
aperiri,

*Spectaculum haud essent mihi tristius o-
stia Ditis,*

*Quàm triste est, ori sua mens cuicumque
repugnat.*

Quòd magnæ multæque apud Pytha-
goreos numeri septenarij sint laudes,
verebar ne in eo suum (vt ita dicam)
cursum memoria mea sisteret: sed ani-
maduerto, illam, fideliorem & libera-
liorem quàm speratam, vltius perge-
re statuisse, & ad denarium vsque nu-
merum progredi: qui nec ipse suis a-
pud eosdē Pythagoreos laudib. (quem-
admodum nosti) caret. Hæc igitur in-
terpretatio sedem octauam tenebit,

*Quantum nigri acies horreret ad ostia
Ditis,*

*Res horrenda viri mihi duplicis ora tu-
eri.*

Hæc nonam sedem occupabit,

Non odi Stygiam magis auersorq; palu-
dem,

Quàm fugio cuiusq; suo mens discrepat
ori.

Nisi fortè tibi magis placet *disidet,*
quàm *discrepat.*

Huic decimus locus dabitur,

Quum specto cui mens tegit hoc, hoc exit
ab ore,

Esse mihi videor foriū spectator Auerni.

En tibi ex viginti (si bene memini) interpretationibus, decem. Tuum nūc est eo, quod dixi, Aristarchi seu Quintilij officio fungi. K Æ N. Immo, meum esse nō potest, officio, quod meum non est, fungi. Consulis autē Latinæ linguæ honori, quum eorundem versuum interpretationem tot modis variari posse ostendis. C O R. Si omnes suppeditare memoria potuisset, duodecim saltem habuisses. K Æ N. Hęc variatio à te proficiscens, nec mihi, nec alijs multis res noua est: quum eius egregium specimē edideris in selectis è Florilegio epigrammatibus: sed audio, te variarum vnius distichi interpretationum numerum

merum adeò auxisse tandem, ut ad du-
 centas peruenerint: immo hunc etiam
 numerum valde superauerint. Itane res
 se habet? COR. Etiam. KÆN. Pudeat
 igitur Fabium Quintilianum de La-
 tinæ linguæ inopia queri. Eam certè il-
 la variatio refellit. Ideòq; quum tu qui-
 busdam Latinis vicissim varias inter-
 pretationes Græcas dederis, ego sem-
 per operam à te illic præstitam magis
 laudauit: quum tam diuitem esse lin-
 guam Græcam cõstet, (ijs quidem cer-
 tè qui in illa valde sunt exercitati) quàm
 nonnulli Latinam esse inopem con-
 questi sunt: ita ut eius inopiam velut
 deplorarint. Verùm, quod ad illos Ho-
 meri versus attinet, voluissem vnam
 etiam interpretationem videre, cui illa
 Salustij verba, quæ Homericis respon-
 dent, adhibita fuissent: *aliud clausum in
 pectore, aliud in lingua promptum habere.*
 COR. Crediderim, ex ijs quas recitauit,
 aliquas, aut saltem aliquam, non minus
 placere plerisq; (naris etiam emunctæ)
 lectoribus posse: ut tamen tuo deside-
 rio hac etiam in re satisfaciam, tentabo

& hoc præstare. KÆN. Aliquod tibi temporis spatium, vel potius spatiolum (nam te hoc contentum fore scio) dabo, interim in proximo cœnaculo deambulaturus. COR. Id si præstare poterò, statim præstitero. KÆN. Miror, me tam citò à te auocari, antequam vel ter cœnaculum illud sim emensus. Quid? iamne illam interpretationem ad finem perduxisti? COR. Perduxi. KÆN. Vno igitur eodémque tempore & cœpisti & absoluiisti: vel (vt breuius loquar) ex tempore scripsisti. COR. Nimis citò fortasse scripsi. nam non sat bene fortasse. Sed tuum erit iudicium: ideòq; audi:

*Illum auersor ego, nigras Acherontis ut
vndas,*

*In lingua est cui promptum aliud, quàm
pectore clausum.*

KÆN. Minori desiderio meo satisfecisti, in hac verborum Salustij ad Homericum versus interpretationem accommodatione. COR. Sed maiori desiderio meo nõdum à te satisfactum est.

KÆN. Quod mihi desiderium narras?

COR.

COR. Quasi verò iam oblitus sis meæ tecum expostulationis, quòd non aliter de me loquutus sis, quàm de eo in quem illa Salustij verba iactari possent, *aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere.* KÆN. Utinam mihi de illis Salustij verbis altum potius silentium fuisset: nec terogassem vt ea interpretationi Homerici versus aptares. Fortasse enim eorum mentione illam expostulationem in memoriam reuocaui, quum alioquin obliuioni eam tradere iam cœpisses. COR. Cum tam obliuioso scilicet homine res tibi est. KÆN. Sed cur (quæso) mea illa, de quibus quereris, verba tam altè in pectus tuum descenderunt? Nam in Salustij mentione Salustianum illud genus loquendi, non minus vllò alio Salustiano insigne, mihi venit in mentem. Times scilicet ne, hinc sumpto initio, alia quoque in Catilinam à Salustio iactata, in te pergam distringere. COR. Immo timendi, quod antea non timueram, occasionem mihi præbes: simulque allucinari tuam memoriam

ostendis. ΚΑΝΟΡΗ. Quid ais? COR. Id
quod audis. ΚΑΝ. De Catilina dicere
illa Salustium negas? COR. Et nego, &
semper negabo. ΚΑΝ. De quo igitur
ita loqui eum dicis? COR. De nullo
ita loqui eum aio. ΚΑΝ. Atqui hæc
eius esse verba haud negasti. C O R.
Quid tum? ΚΑΝ. Quis non dixerit te
ἀσύσατε loqui? COR. Non ἀσύσατε, sed ve-
raloquor. ΚΑΝ. Ergo περιώδη quædam.
C O R. Immo quæ vix περιώδη appellare
liceat. ΚΑΝ. Quali acunquæ hæc sunt,
ne, quæso, menti meæ tantum negotij
faceffito, se iam omnes in partes ver-
tenti, ne tamen vllum effugium inue-
nienti. C O R. Illius me miseret, nodum
(quod aiunt) in scirpo quærentis, vel
potius inuenientis. ΚΑΝ. De hoc fi-
dem tibi non habebō, nisi, quàm ve-
rum sit, ostenderis. C O R. Attende igi-
tur. De nullo ita loqui Salustium aio:
sed non etiam dico, de nulla. ΚΑΝ. At-
qui solemus, quum volumus in tali ser-
mone ἀπλοῖζεσθαι, sub masculeo genere
fœmineum etiam comprehēdere. Sed
quænam, obsecro, illa quam Salustius
ita

ita perstringit? COR. Magna quædam
 domina. KÆN. Hoc respondere, est ni-
 hil respondere. COR. Addam quo re-
 stringatur quod dixi: ne tuæ menti per
 tot magnifica gynæcea, siue magnificas
 gynæconitidas, sit discurrendum: ac di-
 cam, perstringi illis Salustij verbis ma-
 gnâ quandam dominam, sed quæ
 magna apud probos infamia laborat.
 KÆN. Magnum scilicet menti meæ ad-
 iumentum ad reperiendam tuam il-
 lam magnam dominam, præbes. O
 quàm amplum, vel potius vastum, im-
 plerent campum magnæ dominæ quæ
 magna infamia laborant. Eodem igitur
 mentem meam adiuuas modo, illa
 tua adiectione, quo ego te iuarem,
 si poscenti quod pedibus tuis suppo-
 neres (vt sit, quum quis se alioqui videt
 perungere quò vult, non posse) chartæ
 folium, vt vulgò appellamus, afferret.
 COR. Atqui hoc esset te irridere.
 KÆN. Quidquid hoc esset, crede mi-
 hi, mentem meam non aliter tuam
 illam adiutricem responsionem inter-
 pretari. COR. Ad alia igitur adminicu-

la veniendum mihi est: atque, ut id faciam, magnam esse dominam dico, sed quæ sui sit impotens. KÆN. Hui, quasi verò non & harum magnus sit numerus. COR. Est domina quæ non alià quàm potentiorum limina terere con-
 suevit. KÆNOPH. Magna est harum quoque multitudo. COR. Est domina quæ multos mortales fieri falsos subigit, ac quotidie subigit. KÆN. Non iam Dauis, sed OEdipi mentem habere mihi videor: ac dico, dominam illam esse eam quæ Auaritia vocatur. COR. Adhuc mentem Dauis, nondum OEdipi, habes. Addo igitur, hanc dominam multis mortalibus persuadere, amicitias inimicitiasque non ex re, sed commodo, æstimandas esse. KÆNOPH. Quàm bellè, quàm verè hoc quoque de Auaritia dici potest. COR. De illa tamen haud loquor. KÆN. Tot igitur auxiliis, sed quæ mihi non auxiliantur, addas alia velim. COR. Est domina quæ multos mortales euehit. KÆN. Vtinam ab his verbis initium sumpsisse: nec mihi, nec tibi tantum negotij exhibuis-

hibuiffes. Iam me OEdipum, non
Dauum, effe fcio. Scio, illam de qua ti-
bi fermo eft dominam, effe Fortunam.

COR. Scio te triumphum ante victo-
riam canere, dum te hoc fcire dicis.

KÆN. Egone triumphum ante victo-
riam cano? COR. Canis. KÆN. Atqui
negari non potest, Fortunam multos
euehere atque extollere, ficut etiam
multos deprimere: ac verè dictum effe
ab Horatio,

O diua, gratum qua regis Antium,

Præfens vel imo tollere de gradu

Mortale corpus, vel superbos

Vertere funeribus triumphos.

COR. Non eft cur mihi testem laudes
Horatium, (ex quo alioquin afferri eo-
dem pertinentes loci poffunt) vel quæ-
piam ex alijs multis, quorum testimo-
nijs, quod de Fortuna dixifti, probare
facile tibi eft. Sed quid probatione a-
pud non negantem opus eft? Scio, per-
uerfam hanc opinionem apud ethni-
cos inualuiffe, & in Christianorum et-
iam multorû mentibus, (magno Chri-
ftianifmi opprobrio) videri radices e-
giffe, Fortunam & extollere, & de-

primere : & quidem non ratò in vno eodémque vtramque paginam facere : sed de hac tamen magna domina (vt eundem, quem illi, titulum ipsi dem) minimè loqui volui. KÆN. Perge, obsecro, mihi ita adminiculari, vt, si in viam non deducas, saltem viam ostendas à qua in ipsam viam deducar. COR. Nò tibi deero : sed videat tua mens ne sibi ipsa defit. KÆN. Vix credas quàm acriter suam omnem aciem intendit. COR. Est domina quæ multos homines euehit, (vt ante dixi) sed docens illos obsequio & assentatione grassari : quæ suorum bonorum dulcedine ebrios, sed nunquam contentos, suos reddit. KÆN. Non video quid obstet quominus hoc quoq; de Fortuna dicatur. COR. Ex fortunæ etiam ludis vnus esse hic dici possit : sed à me tamen de illa domina nò agitur : verùm de quadam quæ dulci fortuna ebrios reddere dici potest. KÆN. Memini me apud Horatium legere, *dulci fortuna ebria* : ideòque meam eo de loco sollicitare volo memoriam. Aliquid enim is fortasse
osten-

PAL. I. HEN. ST. PRAEL. 15

ostendet quod mihi viam ostēdat. Iam suo incipit illa fungi officio: iam recorder, Horatiū de Cleopatra hæc canere,

— dum Capitolio

Regina dementes ruinas,

Funus & imperio parabat,

Contaminato cum grege turpium

Morbo virorum, quidlibet impotens

Sperare, fortunæque dulci

Ebria.

Sed nihil inuenio hîc quod mihi viam monstret. C O R. Hoc sciebam euenturum: sed tacere, satius existimaui.

K A E N. Perge, obsecro. C O R. Est domina quæ cuiusq; imperat, de eo verè dicitur,

Huic quo plus potæ, plus sitiuntur aquæ.

K A E N. Ignosce si eò reuertor vnde me depulisti. Iterum enim audio quod facit vt te de Auaritia loqui persuasissimū habeam. nam Auaritia illud, quod dixisti, in auaris facit. C O R. Iterum in tua

de Auaritie coniectura falleris. K A E N. Tibi fidem habeo. Sed quid sibi volunt

(da veniam quòd sermonem interrumpo) isti tui verè Plautini oculi?

COR. Immo quid sibi vult quod loqueris? ijdemne oculi duobus seruire dominis possunt? ijdemne & mei & Plautini esse queunt? KÆN. Quasi verò te lateat, quos ego oculos nominem Plautinos. COR. Quasi verò vllum hactenus fuisse verisimile sit, qui me hoc docuerit: vllum, inquam, siue loquentem siue mutum magistrum. Nam quod onomasticum, vel (si Græcè hic loqui haud necesse est) quod vocabularium Plautinos oculos mihi exhibebit? id est, quid Plautinorum oculorum appellatione intelligatur, me docebit? KÆN. Proh, quantum quàm parua in re laboras: vel potius laborare te fingis, atque (vt ex Latinis quidam loquuti sunt) delicias facis. Libentius tamen vna voce Græca te *δὲ πλεονεξία* dixissem: nisi te scirem non libenter Græca vti lingua, vbi Latinæ satis locuples est penus. COR. Isto tamen Græco verbo ideo non offenderer, quòd Latina, velut id interpretans, illo genere loquendi vsa sit, *Delicias facere*: quinetiam quòd ab eo, vel potius ab eius siue cognato
siue

siue agnatò *τρυσφᾶν*, habeamus in sermo-
 ne vernaculo verbum *truffer*, & no-
 men *truffe*. KÆN. Sed vocis Græcæ in
 sermone Gallico vsus (vt certè Gallos
 plurimis Græcis vti, vel ex quodam
 tuo commentariolo, iuuentutis vel
 potius adolescentiæ tuæ fœtu, cum à
 me, tum ab alijs innumeris disci po-
 tuit) quid autoritatis ei daret qui Græ-
 cam sermoni Latino intermiscere vel-
 let? COR. Apud Gallos aliquid fortasse
 autoritatis dare posset: verùm cur &
 apud alios eandem potestatem habe-
 ret? Quod tamen ad vocem illam *truffe*
 attinet, à nobis ex Græco *τρυσφᾶν* factam
 (nisi potius ex *τρυσφᾶν* factum esse pri-
 mùm verbum *truffer*, deinde ex hoc
 nomen *truffe*, dicendum fit: quum alio-
 qui vicinior sit ex nomine *τρυσφᾶν* dedu-
 ctio, sed significatione minus conue-
 niente) eam Latinitati quoque asserere
 maximæ autoritatis iurisconsultus
 potest. KÆN. Quis ille est iurisconsultus?
 COR. Vnus ex tot vtriusque iuris
 monarchis. KÆN. Sed eiusne autori-
 tas tanta est vt vocem *truffa* Latinitati

valeat asserere? COR. Quidni? is enim est Baldus. KÆN. Quo potest modo id præstare? COR. Suo exemplo. nam ipse usus est non semel. KÆN. Immo non magnæ autoritatis exemplum affers: nec verò afferre possis, etiam si multi loci in quibus eo usus sit, proferantur. Ac minimè dubito quin aduersus id iactari possit istud Horatianum, à multis, Coronelle, allatum,

Nil agit exemplum quod litè lite resoluit.
Sed iocari (hoc mihi non negabis) voluisti. COR. Alia hunc ad sermonem spectantia, siue ioco, siue serió, aliàs à me dicentur: verùm te vicissim ad tuum de Plautinis oculis iocum repedare quamprimum velim. Sed ô quale meo excidit ore verbum *repedare*! Ignosce (quæso) si in mentione antiqui illius scriptoris antiquum verbum non solùm in mentem sed in linguam etiam venit. Caterùm scriptorem hunc cum aliorum oculorum, tum verò miluinorum facere mentionem quidam scribit: an de illis quod à te dictum est intelligi debet?

KÆN. Ad rem ipsam, propter quam
 ita loquutus sum, venire volo. Spero
 enim fore ut, ea intellecta, vocabuli
 Plautini reminiscaris. COR. Rem gra-
 tam facies. KÆNOPH. Te interrogavi
 quidnam sibi vellent tui verè Plautini
 oculi: quòd viderè te oculos in omnes
 vtriusque cœnaculi partes emittere, ut
 ita loquat. COR. Iam me non solùm in
 viam, sed ad rem ipsam, deduxisti. Iam
 scio te Plautinos oculos dicere quos
 Plautus emissitios appellat. KÆN. Scœ-
 pum attigisti. COR. Nimum tamen
 nouo & dubio genere loquendi vsus
 mihi videris, quum tales oculos Plauti-
 nos vocasti. Ne Lipsius quidem ipse, ut
 opinor, ita loqueretur. At de persona
 quapiam cuius mores à Plauto descri-
 bantur loquentem, Plautinam nomi-
 nare, veterum etiam exemplo, possu-
 mus: & Plautinum senem, Plautinum
 iuuenem, vel adolescentè, Plautinam
 puellam, Plautinam meretricem, Plau-
 tinum lenonem, Plautinum parasitum
 dicere. KÆN. Quid mihi veterum ex-
 emplum narras? non satis liberam (ut

ita dicā) libertatem Latinitati à te concedi, dicere propemodū aufim. C O R. Hominem, vt nomine, ita etiam re ipsa Kænophilum, sic loqui nihil miror. KÆN. Hoc tamen quidquid est quod tibi expectoravi, eliminari à te nolo. C O R. Lipsium audire mihi videor. KÆN. Ea certè quæ facta fuit à te Lipsij mentio, talia & pectori & ori verba immisit.

C O R. Ad oculos Plautinos, id est, emissitios, redire cogor, ac tibi fateri cur ita meos in omnem vtriusque cœnaculi partem oculos emitterem. KÆN. Cautè agis, ac tibi consulis in eo quòd mihi fateri illud velis. scis enim ignoscendum esse fasso. C O R. Fateor me omni oculorum contentione inuestigare illum qui tecum huc ad me venit: vnde etiam factum est vt non aliter quàm duos alloquens loquerer. Quid si tamen mei fallebantur oculi? Si res ita se haberet, dicendum mihi de meis oculis esset,

Nec satis exactum est, corpus an umbra foret.

Sed

Sed illi in tenebras, aut saltem in tenebrarum reliquias, culpam conijcerent. Illa enim diei hora minimè aliam illis excusationem suppeditaret. At post prandium in quo poculis egregiè certassent, ac victoriam tandem adeptus essem (si ex illorum militum cohorte forem) dicerent forsitan & *geminum solem & duplices Thebas se ostendisse ipsis*, à me corruptis. KÆN. Itane auderes vilo oculorum patrocínio fretus, in dubium vocare, an duos tuum cœnaculum acceperit? Iam nunc certè occlamare incipiam,

O qui cepisti nos duo, redde duo.

COR. Pone aliquod scamnum, aut aliquem abacum, aut tapetem, se abscondit, vt opinor. KÆN. Nihil curo tuum istud Opinor. redeo ad illam cantilenam,

O qui cepisti nos duo, redde duo.

COR. Tam citò eandem cantilenam recinis? KÆN. Quidni recinerem?

COR. Quid si adduxisti tecum aliquem qui *ab eo* aliquando fiat? KÆNOPH. An me dæmonem adduxisse mecum ali-

quem suspicaris? an mihi cum isto genere animalium aliquid esse putas comercij? COR. Hoc ex meis inferre verbis haud potes. quid si enim sit dæmon quem tu hominem esse putes? KÆN. Atqui dæmones sunt incorporei. COR. Iocari volo. KÆN. Iocari simul & nugari vis: sed interim seriò à te quærendus, & seriò à te inueniendus est meus comes. COR. Tuam illam cantilenam de reddendis duobus, quòd duos acceperim, nihil curo. Hoc meum coenaculum duos cepisse, dicere potes fortasse: sed eos meæ fidei ac custodiæ te commississe, dicere haud potes. Quid si verò id ei contigit quod multis contingere videmus? ut infirmitas humana aliquid ei immiserit propter quod se subducere coactus fuerit, paulo post reuersurus? KÆN. Quid si verò nihil tale contigerit? quæ tandem tibi *εὐταξία* restabit? hæc enim vna tibi reliqua erat.

COR. Meum fuerit tum mihi providere: tu mitte hanc è pectore curam. Sed velim ut interim in cubiculum, vel potius, cubicululū, quod est in angulo alterius

terius anguli, concedamus. Ibi enim aliquid est nouorum è nundinis Francofordiensibus librorum, non minus mihi quàm tibi inuisum. KÆN. Nihil est quod sim facturus libentius. I præ, sequat. COR. Vix alios quàm quos dixi libros videbis. KÆN. Spe igitur mea ex-cidam. bibliothecam enim, aut biblio-theculam saltem, visurum me sperabam. COR. Immo, præter illos quos dixi, vix alios quàm quos commodatò ab ami-cis accepi, videbis. Nam quomodo vel minima bibliothecæ meæ pars peregrinari mecum posset? Sed cur te auertis? KÆN. Senti aliquem scalæ gradus ascen-dere. Suspicio esse illum meum comi-tem, de cuius absentia sumus tam anxij. Solet enim gradus hoc modo, nimi-rum tanquam per saltus, ascendere. Αὐτόματῶ. COR. Quum Latinum *ipsissimum* apud Plautum habeas, cur illud vo-cabulum à Græco sermone mutuaris? KÆN. Dicam igitur esse *ipsissimum*. COR. Egrediamur, atque illi obuiam progrediamur. Estne aliquis mihi no-tus? KÆN. Tam bene quàm tibi sum

notus. COR. Quod illi est nomen?
 KÆN. Nomen ei est siue Misokænos, si-
 ue Kænomisos: sicut meum non minus
 est Philokænos, quàm Kænophilos. Nã
 hoc genus nominum est (quemadmo-
 dum nosti) ἀντισπέρον, siue ἀντισπορον. COR.
 Si estis quem dicis, est mihi notissimus:
 sed eum nondum agnosco. KÆNOPH.
 Agnosces quum paulo propius acces-
 serit. COR. Nondum agnosco. KÆN.
 Statim agnosces. miror autem, eum,
 quum modò tam velociter scalam cõ-
 scenderet, nunc myrmecino quodam
 gradu incedere. COR. Iam admonitus
 à me fuisti semel atque iterum, non in-
 termiscendam esse Græcam vocem vbi
 Latina lingua ei respondentem sugge-
 rit. KÆN. Iam oblitus eram huius ad-
 monitionis: sed dabo operam vt meæ
 memoriæ penetralibus infigam: ac
 nunc pro illo myrmecino gradu, vel
 formicino, vel testudineo substituam.
 COR. Ne nunc quidẽ illum agnosco.

MISOKÆNOS. Salve mi Coronel-
 le: salve tu quoq; mi Philokæne. COR.
 Oculisue credere meis debeo, esse te
 Miso-

Misokænon? PHILOK. Credere certè debes : nisi fortè à pauculis mensibus, à quibus eum non vidisti, aliquam Ouidianam, aut Ouidianis similem metamorphosin est passus. COR. Nunc tandem illum agnosco. Aliquid tamen mutationis ei accidit: verùm haud metamorphoticæ. KÆN. Quæ illa est? quæso. COR. Quòd fuscus factus sit. KÆN. Sol illum torruit. COR. Solem torruisse illū, dicere haud ausim. quid enim amplius de Æthiope dicerem? KÆN. At Tibullus tamen de fuscis quibusdam ita loquitur,

*Illi sint comites fusci, quos India torret,
Solis & admotis inficit ignis equis.*

Poterat alioquin (vt vides) vel nigri vel atrii dicere. COR. Non igitur fuscum sed subfuscum tantummodo factum fuisse dicā nostrum Misokænon. KÆN. Beasti Coronellum tuo aduentu Misokæne. Illum enim, quum esset tuum cœnaculum ingressus, volebam mihi à te reddi. Ac, quum non haberet alioqui quod responderet, ad varias technas, strophas, & machinas cōfugiebat.

Obiter autem te rogabo Coronelle (etiam si nunc sim tui accusator) ut me & nunc admoneas an putes me cum bona Latinitatis venia illis vocibus Græcis esse usum, quum dixi technas, strophas & machinas. COR. Quidni cum bona huius venia usus illis esses, quum inter Latinas à tam multis seculis locum obtinuerint? apud comicos tamen præsertim. ΚÆΝ. Nunc verò interrogare Misokænon de re longè diuersa volo: quònam modo disparuerit: aut saltem ita se siue subduxerit siue subtraxerit, ut id neque à Coronello neque à me animaduersum fuerit. ΜΙΣΟΚ. Quum vos auersos viderem, paulum à vobis abcessi: (tenebris etiam aliquid ad hoc adminiculi præbentibus: quum candelæ lumen tam longè se extendere non posset) & pone tapetem latui. ΚÆΝ. Sed quid tibi venit in mentem, ut quærendas esse latebras putares? ΜΙΣΟΚ. Quum vos statim ad altercationem venire animaduertirem, & habere suspicaret quæ remotis arbitris loqui malletis, pone tapetem

(uti

(vti dixi) me abscondi sperans futurum
vt finita velitatione vestra, inde repen-
tè profilirẽ, ac tanquam ille Dauus Ho-
ratianus, exclamarem, *Iamdudum aus-
sculto*. Verùm quum longè quidem
progressi iam essetis, nondum tamen
ad finem peruenissetis, quiddam mihi
(quæ est humana infirmitas) superue-
nit, quod redire domum coegit. KÆN.
Dic, obsecro, quænam erant illa quæ
duobus illis verbis, *Iamdudum ausculto*,
adiungere statueras. MISOK. Primum,
illum Horatianæ cuiusdam satyræ ver-
sum primum, vnà cum principio fe-
cūdi, imitatus eram per parodiam, mi-
nima mutatione facta. Nam quum hæc
sint Horatiani Dauus ad dominum su-
um verba,

*Iamdudum ausculto, & cupiens tibi dice-
re seruus*

Pauca, reformido:

ego ita imitabar,

*Iamdudum auscultans vobis ego dicere
amicus*

Pauca, reformido.

KÆN. Sed quænam huic præfatiuncule

subiuncturus eras? MISOK. Postquam mihi potestatem loquendi fecissetis, (scio autem vos eam statim fuisse facturos) illa duo prima verba Horatij eram repetiturus: & paucula subiuncturus: hoc modo, *Iamdudum ausculto: & sane auscultaturus eram diutius: ac fortasse usque ad fabule catastrophem: sed non sine magno interim labore captiuum quendam intra me retineo, qui splenis praesertim mei compedes eluctari conatur: de fuga cogitans, qua suum hospitem proditurus est.* KÆN. Quod aliud responsum ad hanc oratiunculam te accepturum fuisse putas, quàm istam? nos esse Dauos, non OEdipodas. COR. Immo ego hîc ex Dauo statim OEdipus factus fuisset, vt opinor: & ænigma soluissem. KÆN. De quo igitur captiuo loqui illum suspicatus fuisses? COR. De Risu. KÆN. Assentientem me tibi habuisses confestim. COR. Sed vnde fiebat vt captiuus ille tanto fugam à te arripiendi & in medium profligiendi desiderio teneretur? MISOK. Quòd in sua palæstra, si antea vnquam, versaturus tibi videbatur. COR. Sic igitur nostra

πάλιν (omnino enim hominum παλαιόντων
 fuisse fateor nostram altercationem) suam
 Risui πάλαισσαν aperiebat: quantum ex te
 intelligo. ΜΙΣΟΚ. Rem acutetigisti. Atque (vt
 iam simplicius, apertius, familiarius omnia
 eloquar) quòd tam bellè & tam diu hanc
 fabulam sub altercationis specie agebatis,
 vnus, simulantis, alter, dissimulantis
 personam sustinens, faciebat vt tantam
 in arte histrionica, vobis noua, patientiam
 mirarer. Atque (vt vno verbo ab-
 soluam) quanto vos magis bellè risum
 continebatis, tanto minus facilè eum
 continebam. Cui tamen operi machinas
 omnes adhibebã: quòd captiuum illum
 repente proficientem, continuo tam lepidæ
 fabulæ interpellatorem futurum sciebam.
 C O R. Miror fieri potuisse vt tam diu
 esses ἐχέμελως: præsertim quum sis
 alioqui φιλόμελως ΚΑΝ. Mihi, vt homini
 non tantum nomine, sed re etiam Κανόφιλο,
 ac velut ex re nomen habenti, (vt loquitur
 Naso) placent ista vocabula: ne tamen
 dissimulatoresim, professus amicum, non tace-

bo, te videri in eo peccare de quo me aliquoties monuisti. Quòd enim Latinè dici potest, id Græce dicere, atque ita Latino sermoni Græca vocabula intertexere, putidum, aut saltem subputidum, tibi videbatur. COR. Non simpliciter id dixi de ijs quæ Latinè efferri possunt (pauca enim sunt, vel potius paucissima, quæ Latinè efferri, per periphrasin saltem, haud queant) sed de ijs quæ Latinè efferri æquè commodè, æquè eleganter aut significanter, possunt: aut saltem ita vt parum sit discriminis. Quum autem æquè commodè dico, ad breuitatem potissimum respectio: cui præcipuè studendum esse, inter omnes constat. At quis non videt, quod Latinis verbis opus fuisset ad exprimendum quod duobus illis ἐξέτασος & φιλόλογος expressi? KÆN. Sed duplici libertate vsus es: vna, in adhibendis vocibus Græcis: altera, in eo quòd etiam fingere vnam earum tibi permisisti. COR. Quidni & hoc mihi permitterem, quum posterior hæc libertas alteram illam gratiorem reddat? ac tum

praesertim quum, rite seruata analogia,
 vocabulum quod in satis frequenti est
 vsu imitatur. Has autem cautiones ser-
 uari in illa mea nouatione nemo satis
 Graecae linguae peritus negauerit. Meum
 enim ἐχέμελος omnino ad exemplum
 nominis ἐχέμεδος per compositionem
 factum est. Huius autem vocabuli vsus
 praeterquam quod non est infrequens,
 etiam celebritatem aliquam ex cele-
 britate Pythagorae ἐχεμεδίας (quum ex
 ἐχέμεδος deductum esse ἐχεμεδία manife-
 stum sit) adeptus est. ΚΑΝ. Sed quidni
 illo ἐχέμελος contentus, pro φιλόμελος, ri-
 sus amator, dicebas? COR. Cogitan-
 dum ac deinde iudicandum tibi relin-
 quo, utri sermoni plus gratiae in sit, istine
Miror fieri potuisse ut tamdiu esses ἐχέμελος:
praesertim quum sis alioqui risus amator: an
 verò illi, *Miror fieri potuisse ut tamdiu*
esses ἐχέμελος: praesertim quum sis alioqui
 φιλόμελος. ΜΙΣΟΚ. At ego neutro in lo-
 co Graecae linguae auxilium imploras-
 sem: sed regiam (ut ita dicam) viam in
 sermone meo tenuissem. COR. Ut
 consentanea suo nomini plerunque

loquitur Kænophilus, ita certè tu hîc tuo Misokæne. Te quoque tamen aliquo nouitatis amore titillati, vel illa tua verba, *regiam in sermone meo viam tenuissem*, testantur. ΜΙΣΟΚ. Hanc nouitatem mihi excidisse miror.

COR. Vt facilius illi meæ digressioni ignoscatur, & Kænophilo pariter ac mihi fraudi fuisse nō dicatur, tuum illum, quæso, sermonem persequere: & quomodo, in agenda fabula (vt quidem tu nostram illam skiomachiam appellas) vnus nostrûm, simulantis, alter, dissimulantis personam bellè sustineret, ostende. ΜΙΣΟΚ. Tu Coronelle te stomachari Kænophilo simulabas: ille dissimulabat se nosse id quod tamen optimè nouerat, se stomachum tibi non mouisse. ΚÆΝ. Vter nostrûm, obsecro, melius personam suam in hac skiomachia gerebat? ΜΙΣΟΚ. De hoc responsum dare vix possum: sed me aliquid in te desiderasse, haud te celabo. ΚÆΝ. Quidnam erat i' lud? ΜΙΣΟΚ. Debue-
ras, quum dixisses, Scio te vocem interpellatores in mente habuisse, antequam com-
pellatores

pellatores in ore habueris, ita te excusare, ut tuū illud Scio verbo Suspicio exponeres. KÆN. Atqui ille hanc expositionem nunquam admisisset, ac esse glossam Aurelianensem, (ut vulgus apud nos loquitur) textus corruptricem, continuo dixisset. Sed cur tibi ad hæc mea verba risus est subortus, Coronelle? COR. Tuum hunc nolo sermonem iterum interrumpere: sed quum ei finem imposueris, huius mei risus causam libenter aperiam. Atque adeo, ut ipse continuationem eius adiuuem, in eo quod ad me attinet: utque candidè agens, omni simulato sermone valedicam, haud probo quod Kænophilo das cōsiliū. Si enim illud suum Scire verbo Suspiciari interpretatus fuisset, per iocum illud ab ipso dici, multo minus persuadere mihi potuissem. Nam qui se scire dicit quod scire haud posse constat, quis non eum iocari potius quàm seriò loqui existimet? at qui tantum modo suspiciari se ait, quū non contra seriò loqui potius quàm iocari credatur? KÆN. Contigisset profectò quod

dicit Coronellus : ac ego , nihil simula-
 tionis sermoni eius subesse , sed ex ani-
 mo loqui existimans , suspicatus fui-
 sem , quum multis se districtum nego-
 tijs videret , ideoque ablegare nos vel-
 let , eius rei occasionem à rixa sibi qua-
 rendam censuisse : vt vulgo dicitur , à
 lasso rixam quæri. MIS. Ne hoc qui-
 dem omitta , fallacia vsum esse apud te
 Coronellū , quū illo Salustianæ linguæ
 telo peritum se cōtenderet. Verūm de
 hoc alius erit dicendi locus. Cæte-
 rūm , quum tandem illi meo sermoni
 finem imposuero , atque ita promisso
 meo stetero , te vt vicissim tui (recentis
 illius quidem) memor esse velis roga-
 bo. COR. Addis *recentis* , vt me eius
 tam citò oblitum esse non posse osten-
 das : sed hoc tibi de me persuadeas , et-
 iam si vetus , & quidem peruetus , foret ,
 me nequaquam obliuioni daturum
 fuisse. Præterquam enim quòd omne
 promissum in debitum transit (vt vul-
 go aiunt) sunt alia propter quæ meam
 fidem erga te , si erga quemquā alium ,
 liberare percipiam. Sed vnū est quod
 clam

clam te esse nolo, futurum, siquid magnum ex hoc promisso tibi promittas, ut fallaris, & spe excidas: ac illud quod Græco prouerbio dicitur, *Theſaurus carbones*, in te experiaris. Hæc præfatus, rogo ut recorderis in cuius rei mentione non responſum, ſed reſponſi loco promiſſum illud à me acceperis. Nã Kænophilo hæc loquuto, *Atqui ille* (de me autẽ loquebatur) *hanc expoſitionem nunquam admiſiſſet, ac eſſe gloſſam Aurelianenſem*, (ut vulgus apud nos loquitur) *textus corruptricem dixiſſet*: ſubortum eſt mihi aliquid riſus: quod vix credidiſſem te animaduerſurum: ſed contrã & cõtinuò animaduertiſti, & quæ eſſet eius cauſa interrogati. Ego me tuum ſermonem nolle iterum interrumpere reſpondi, ſed, ſimulatque illum ad finem perduxiſſes, eius cauſam me tibi aperturum ſpõndi. Ad illam igitur quod attinet, res ita ſe habet: recordatus ſum cuiuſdam epigrammatis quòd in Aulum cauſidicum luſi: vbi itidem gloſſæ illius Aurelianenſis fit mentio. Id ſi audire tibi placet, conabor in me-

moriam mihi reuocare. MISOK.
 Quidni mihi placeret? COR. Audi igi-
 tur.

*Causidicus Aulus quum suam causam
 videt*

Legis alicuius esse pressam pondere,

*Haud crudus (inquit) textus afferendus
 est:*

*Addenda glossa est, esse tam crudum ve-
 tans.*

*(Is nanque ab illa credit hunc velut co-
 qui.)*

*Si cernit aliquam vir idem causam suam
 Habere glossam quampiam aduersariam,*

Aurelianam clamat esse protinus

Glossam, unde textus ipse corrumpi solet.

Quid fiet ergo? tertium quid auribus

*Auli afferendum est (vndecunque ve-
 nerit)*

Quod nec vocari glossa, nec textus, queat.

MISOK. Gratificatus es, Coronelle,
 auribus meis: quæ minimè tam diffici-
 les & morosæ sunt quàm illæ quarum
 epigramma tuum mentionem facit.
 COR. Quum initio memoria vix mihi
 epigramma illud suggerere dignare-
 tur,

tur, tandem, à me multis blanditijs delinita, alia duo eiusdem argumenti mihi obtulit. Eam vt promissum impleat rogabo, si non ingrata tibi eorum quoque recitationem fore intellexero. ΜΙΣΟΚ. Immo mihi non tantum gratificaberis, sed supergratificaberis. C O R. Incipiam ab epigrammate disticho:

Sese aliqua cernit captum quum lege teneri

Macer, Videnda glossa nobis, tunc ait. Sequetur tetrastichum, de eodem Macro,

Lege una obtinuit duo quae contraria penè

Macer: sed una non id effecit vice.

Nudum etenim textum cautus vice protulit una,

Glossamque cautus protulit vice altera.

Potuissem verò & ita loqui,

Crudum etenim textum cautus vice protulit una,

alludendo ad alterius caufidici, Auli, sermonem,

Haud crudus (inquit) textus afferendus est.

MISOK. Non minus placet illud *crudus*: ut in crudo textu ad illam cum cōcto comparationem respiciatur, quam in primo epigrammate irrisisti. COR. Nā meam credo memoriam à te quoque gratiam inire velle. Ecce enim & alia tria mihi è suis propemodū penetrabilib⁹ depromit epigrammata, in quibus iidem de quodā causidico ad glossam atque adeo glossas, velut suum asylum, confugiente, siue tanquam clypeum quempiam septemplicem opponente, agitur. Quum autem memoriam meam id cæteris addere suspicer, ut tibi gratificetur, (quemadmodum dixi) & ipsum recitabo. MISOK. Audiam & ipsum perlibenter. COR. Nomen causidici, seu aduocati, in quem scriptum à me fuit, est Vbertus.

Vbertus, ut homo est perspicax & prouidus,

Considerare cæpit id prouerbum

De mure & ora quod terunt plebecula,

Haud esse tutum cui foramen unicum:

Effugium

Effugium habere noluit sic unicum

Ad glossam, habuerat sicut antea unicum

Hinc prouocare non nisi ad glossas solet.

Secundum (respicendo ad ordinem quo à me scripta fuerunt) est hoc de eodem & eiusdem argumenti epigramma,

Quum textu ab ipso prouocaret antea

Ad glossam Vbertus, factus est nunc cautior:

Nam prouocare cepit ad glossas heri.

Cur fidere uni nolit is glossæ rogas?

Vult glossa ab una prouocare ad alteram,

Ab altera vult prouocare ad tertiam.

Vult pergat isto prouocatio ordine.

Ad tertium accedo, quod & ipsum & in eundem scriptum est, & eadem de re: sic tamen vt non ita cum duobus præcedentibus cohæreat, vt illa inter se cohærent. Quòd si duo illa placuerunt, non minus placiturum istud spero: aut saltem, non displiciturum, si duo illa non displicuerunt. Est autem hoc epigramma iambico carmine scazonte scriptum:

Glossas Vbertus quinq; non habet, vel sex,

*Septemve tantum non habet, decem aut
tantum:*

*Stipatus harum est agmine ille nunc sem-
per.*

*Nam glossomachian ille mente nunc vol-
uit,*

*Intrudere hostis quò cupit sui causam,
Vbi iuguletur: vicerit suam tunc is.*

MISOK. Vteris vocabulo nouo in quar-
to versu. Si enim bene memini, ita fuit
à te recitatus,

*Nam glossomachian ille mente nunc vol-
uit.*

COR. Nouitas huius vocis vix pro no-
uitate haberi debet in sermone Latino,
quò tam multas iam habeat quæ huius
sunt cognatæ. E quarum sunt numero,
Monomachia, Theomachia, Giganto-
machia. KÆN. Quid sibi vult, Coro-
nelle, quòd memoria tua in gratiã Mi-
sokæni tria epigrammata ministraue-
rit, è suis penetralib. deprompta ea qui-
dem: in meam ne vnum quidem mini-
stret? Quò tam ab inuidiæ vitio abhor-
rere vllus Philokænus possit, vt Kæno-
miso siue Misokæno non inuideat? Co-
gita

gita autem, fieri etiam vix posse quin-
 cum aliquo aduersus illum odio hæc
 inuidia coniuncta sit: quod paulatim
 crescens, in aliquã philokænomisokæ-
 nomachiam (fortasse & gigantoma-
 chia, cuius modò mentionem fecisti,
 maiorem) erumpat. Vt omittam, ali-
 quam odij partem (quod nõ præuides)
 in te esse redundaturã. Vnde enim tuæ
 memoriæ charus esset Misokænus, siue
 Kænomisus, potius quàm Philokænus,
 nisi à te esset ipsi commendatus? COR.
 Quid ita excandescis, aut excandescere
 te simulas, Kænophile? Expectare te
 paulisper oportebat, illius prouerbij
 memorem, Quod differtur, non aufer-
 tur. Vnum enim tibi reseruabam: quod
 gratius quàm Misokæno futurum esse
 sciebam. PH I L O K. Cur verò mihi
 quàm illi gratius? Dicam, vbi ipsum re-
 citauero. Nisi fortè ipsemet (quod spe-
 ro) eo audito causam huius rei sis ani-
 maduersurus. K Æ N. Illius epigramma-
 tis recitationem, quæso, ne differas. Mi-
 hi enim (vt naturã meam noris) quod
 differtur, quodãmodo aufertur. COR.

En tibi illud, à superiorum argumento
non alienum,

*Allata Vberto glossata tota quum fuit,
Effugium & illi prebet eius nulla pars:
Glossator ipse, siue sit glossarius.*

*(Ista duo voce verba summissa loquor:
Quòd, audiat ea timeo ne Latinitas)
Sed, ut ait, autor illius glosse fuit*

Quidã, memoria cuius hand nomẽ tenet.

KÆN. Verum comperio quod prædi-
xisti: fore ut ipsemet, audito epigram-
mate, animaduerteterem quam ob cau-
sam mihi quàm Misokæno gratius fu-
turum hoc epigramma sciebas. Nem-
pe illa vocabula, Glossator & Glossarius
eiusmodi sunt, ut meritò suspicatus sis,
aures hominis & nomine & re misokæ-
ni illis posse suboffendi: vel potius
omnino offendi. COR. Non ignora-
bam, me, vtendo voce Græca Glossog-
raphus, posse hoc malum (siquid ta-
men est mali) in vno eorum vitare: et-
iam absque alia vlla in eo versu muta-
tione. Licebat enim dicere,

*Glossographus ipse, siue sit glossarius, aut ita,
Glossarius sit ipse, seu glossographus.*

sed

sed quū mutare itidē alterum non possem : ac præterea considerarem, vel illud ipsum nomen Glossa, vnde hæc facta sunt, barbarie haud carere : facilius à me impetrarunt illa duo vocabula vt hunc in versum admitterentur. Et verò quod attinet ad Græcum illud nomen compositum Glossographus, est (vt verum fatear) semibarbarum, quum hic vsus illi datur, KÆN. Quomodo semibarbarum? COR. Intelligo, ab vna parte barbarum : & quidem, à priore. Neque enim Glossographus, respiciendo ad verum & veterem vsum nominis Glossa, is est qui scribit quas vulgo glossas, aut quæ glossemata vocamus : sed à quo scribitur de eo vocabulorum genere quæ glossæ seu glossemata nominantur, KÆN. Qualia autem hæcerant? cupio enim te mihi refricare memoriam huius rei. COR. Certis dialectis peculiaris, ideóque à communi Græcæ linguæ vsu aliena vocabula. Vnde & ξενικά, quasi peregrina, appellabantur. Galenus (vt dixi in meo Thesauro Græcæ linguæ) γλώσσους peregrina

vocabula, vel obsoleta, esse ait. Cui tamen de hac expositione vix assentiri possum, (quemadmodum in eodem eiusdem Thesauri loco scribo) ut nimis restringente huius vocabuli significationem. Verùm & à Polluce dissentio, poetica vocabula glossas esse nominata scribente. Ab eo quoque dissentio, inquam, ut alteram in partem peccante; id est, nominis huius usum latius quàm par sit extendēte. Alioqui enim non parua Græci sermonis portio γλωσσῶν appellatione comprehendi posset. Nec verò Aristophanis loco quem affert, expositio illa confirmari videtur. Aristoteles, ut ostendat quidnam sit glossa, in exemplum affert vocem σίγγυρον. Hanc enim, Cyprijs quidē propriam, at cæteris esse glossam ait. Cæterùm & Glossemata dictæ fuerunt illæ glossæ. Sed antequam de illo vocabulo plura dicam, volo talionis lege inter Philokænum & Misokēnū agatur: dum in mentem venit quonam id fieri modo possit. ΚÆΝ. Quid tibi vis, Coronelle, cum tua talionis lege? ΜΙΣΟΚ. Eadem

dem de re interrogare te volebam.

COR. Vterque igitur eodem impatientiae morbo laborat, quantum video: ideoque attentas utrunque pariter aures praebere iam nunc oportet.

KÆN. Praebemus. COR. Paucis, quid mihi velint illa verba, ostendam. Invidit antea Kænophilus Misokæno: volo nunc Misokæno invidendi vicissim Kænophilo materiem praebere. Materies autem erunt duo epigrammata mea: in quibus itidem illa glossæ appellatione utor. Nā, sicut antea, in gratiam Misokæni aliquot epigrammata mea recitavi: invidente illi Kænophilo: ita volo eandem invidentiæ materiem Misokæno praebere. Scio enim me Kænophilo satisfacere, vnicum in eius gratiam recitando, non potuisse. KÆN.

Ergo erit quædam invidiæ talio: & quidni dicam retaliatio? COR. Etiam si de vobis, tanquam absentibus, antea sim loquutus, iam ad te Kænophile sermonem cogor convertere: ut te peculiariter de eo quod tibi peculiare est moneam. KÆN.

Quid illud est? COR.

Me

Me vereri ne supramodum in sermone
 tuo sis Kænophilus, siue philokænus.
 KÆN. Scio à te propter illud vocabu-
 lum Retaliatio dictum istud esse: sed
 aliàs à me tibi de illo respondebitur:
 nunc velim facias vt quamprimum mi-
 hi inuideatur. CO R. Sed alias res inte-
 rim non agat Misokænus: alioqui enim
 non haberet vnde tibi inuideret. KÆN.
 Ego igitur illi altum in clamabo, Hoc
 age. CO R. Cur altū in clamabis? an tan-
 quam surdo, aut saltem surda stro? KÆN.
 Saltem voce summissa non vtar: Miso-
 kæne, hoc age. MISOK. Kænophile, siue
 Philokæne, res tuas age: ego meas a-
 gam. CO R. Iam nunc ad vnius è tribus
 illis epigrammatis recitationem ve-
 niam: vt per eam silentium vobis impo-
 natur.

Quum te esse glossa dico, semper asse-
clam,

Curare te nil nomen id, mihi dicis:

Iniuriâque nomen id dari probro.

Audi. addo semper: nec voco modo asse-
clam.

Sed te esse glossa dico, semper asseclam.

Fult quisquis esse glossæ semper affecta,

Is veritatis hand frequenter affecta.

KÆN. Vix puto aptius te potuisse mentem tuam exprimere quàm hac affectæ appellatione. Certè sectator glossæ parem, meo iudicio, gratiam non habuisset. Sed quàmnam voce Græca composita significari hoc posset? COR. Mihi non venit in mentem. KÆN. Vide an ferri possit *γλωσσόπαιδος*. COR. Quidni feratur (quamvis Latinæ periphrasi non omnino respondeat) donec aliud aptius inueniatur? Sed venio ad secundum epigramma meam:

Ius sæpe summū inturia (inquiūt) summa.

Hinc glossa sæpe digna maxima laude,

Exerere quòd se quum parat rigor iuris,

Ceu mitigatrix aduenire tunc gaudet.

Sed (inquiēbam) glossa num suas partes

Agit, ubi mitis corrigit quid in lege?

Transco ad tertium epigramma. MI-

σοκ. Iam antea vnum à te habuerat

Kænophilus: cui nunc duo addidisti:

atqui, si plura tribus dabis, necesse erit

me *μειονεκτείν*, sicut illum *πλεονεκτείν*. KÆN.

Hac dere postea disceptabimus. COR.

En (inquàm) tertium:

*Quid absque glossa textus è hac quidam
mihi*

*Obganniebat doctor, aut doctorculus
Iuris, profectus è schola multiplici*

*Accursiorum. Stomachus hinc ut mo-
tus est,*

Tu legis ergo textui (dico) putas

*Accidere id ipsum quod quibusdam phar-
macis,*

Eorum ut usus esse non ullus queat,

Ni preparata (ceu solent loqui) sient.

En illam talionis materiem: quam ta-
men arbitratui vestro relinquens, pro-
pero ad mei sermonis cõtinuationem.
M I S O. Tu talionis legem à te proposi-
tam non seruas: quum alioqui Kæno-
philo maior epigrammatum numerus
dari quàm mihi non deberet. Sed ve-
reor ne tu, qui te adeo misoglossum si-
mulas, ad aliquam confugere glossam
velis. KÆN. Tu Coronelle hanc litem
nobis alio tempore componendam re-
linque, & quò dixisti reuertere. CO-
RONEL. Addo igitur, tum Varronem,
tum Quintilianum Glossemata etiam
pro glossis dixisse: sed pro glossis, ut
Græci

Græci hoc vocabulo vsi sunt, non vt postea iuriconsultorum vulgus vti sibi permisit. A recentioribus autem Græcis *γλωσσηματικὰ* quoque, necnon *γλωσσημαντικὰ* à quibusdam (quod mihi minus placet) dicta. K Æ N. Sed cur vocabula eiusmodi glossas Græci vocabânt? COR. De hoc non dubito, quin Græci, quum tale vocabulû aliquod quale diximus, glossam, id est linguam, vocarent, ellipsi vterentur: seu *ἑλληπτικῶς* loquerentur: ac perinde esset ac si dicerent, *γλῶσσα ἰδίᾳ πῶν*, aut aliquid simile. Tali autē (meo iudicio) & in Latino sermone vtimur ellipsi, quum dicimus, Conueni hominem. Quis enim & hîc aliquid per ellipsin subaudiendum (nisi maus Græcè dicam *ὑπακουσέον*) relinqui non fateatur? Pro me autem facere videtur, ad vocē glossa quod attinet, interpretatio ea quam Quintilianus dat illi: quum esse linguã secretiorem ait. Sonat autem hoc Græcè, (vt & ipse noster) *γλῶσσα ἀπόρρητος*. Sed *γλῶσσα ἰδίᾳ πῶν* dicere malui, ad nomē *ἰδίωμα* inde factum respiciens. K Æ N. Nō dubito quin mul-

titur huic opinioni subscripturi sint: quum in omni sermone ipsum etiam vulgus breuitatis perstudiosum esse (& verò interdum nimis) quotidie experiamur: breuitati autem aptissimum instrumentum sit ellipsis. Sed vnde factum esse putas ut glossa quod de vocabulo peregrino, & plerisque incognito, ideòque egerente expositione, dicebatur, à posteris Latinis de ipsa expositione dictum sit? COR. Huc abusum inde natum esse puto, quod glossographi ijs quas afferebant glossis expositiones adiungerent: ideòque perinde esse ac si remedio cuiuspiam mali ipsius appellatio tribueretur. KÆN. Aptiore vti cõparatione non poteras. Ac mihi certè videor obseruasse quadam in re id quod dicis, ipsi remedio appellationem mali tribui. COR. Nequaquam mihi dubium est quin diligens obseruatio exemplum sit inuentura & huius & reciproci etiam abusus: id est, vbi vicissim malo appellatio remedij detur. KÆN. Spero fore ut hæc duæ duarum quas tibi proposui quæstionum solutiones è me nunquam memoria elabantur. Atque

que hæc duo obiter ex autore Thesauri Græcæ linguæ didicisse, eo magis mihi gratulor, quòd ex ipso Thesauro discere non potuisse scio. COR. Non poteris sanè discere ex Thesauro meo quod ibi tacui. KÆN. Sed cur & hæc & alia quamplurima ad Græcæ linguæ cognitionem pertinentia, quæ alibi postea dixisti, ibi tacuisti? COR. Prævidebam futurum vt in multo maiorē molem opus illud excresceret. Quædam etiam (nequid tibi dissimulem) in mentem mihi tum non veniebant: & quidem nonnulla quoque eorum quæ tamen iam alibi scripseram. Tantū enim negotij indagatio radicum mihi facebat, quum à nemine vnquam via ad rem tam difficilem fuisset patefacta, vt hoc memoriæ quoque sæpe inturbaret. KÆN. Quamuis plurima non ex ijs quæ cæteri dixerant, sed ex ijs quæ ^{viros dicit} afferre valde fructuosa poteras, à te fuerint prætermissa: fuit tamen quidam Scapula, qui ex illis etiam ipsis de quibus lectores ibi monuisti, & de quibus moneri erat pernecessarium, pro-

sus omisit. COR. Hoc, quamuis gra-
 ue, leue tamen videri malum præ alio
 posset. KÆN. Quòdnam illud est? COR.
 Quòd inuertit ac peruertit multa eo-
 rû quæ à me dicta fuerunt, dum meam
 mentem atque id quo vtor artificium
 non assequitur. A deo autem non fuit
 mihi mirum, illi hoc euenisse, vt contra
 mirum futurû fuerit non euenire. Iam
 tum enim quum opus ipsum cõscribere-
 rem, prædicebam euenturum hoc illi
 qui Thesaurum meum Marte suo, &
 me de multis locis in consilium nõ ad-
 hibito, in compendiû redigeret. KÆN.
 Nullane addidit quæ aliunde corra-
 rit? COR. Haud alia (quod sciam)
 quàm absurdissimas & ineptissimas ali-
 quot etymologias: quas, quòd tales ef-
 se videram, de industria prætermise-
 ram. KÆN. Pessimè igitur de quamplu-
 rimis Græcæ linguæ studiosis meritis
 est: qui, dum fidunt huic illius operis
 compendio, simulque crumenã suam
 vel mediocre impendium facere nõ li-
 benter vident, illius lectioni tempus
 impendunt, cum magno suorum stu-
 diorum

diorum dispendio. Atque hinc fortasse inueniretur qui epigramma, quod in quendam alius compēdij autorem lusi, in illum etiam cōuerti debere diceret. KÆN. Facid audiam. COR. Id libenter faciam : sed in quem sit non addam.

*Opus rededit qui illud in compendium,
Impendium in eo temporis quammaximum*

Fecisse dicit: vellet id pensare nos

Sua crumena maximo compendio.

Lectorum at ille maximo dispendio

Contraxit opus id, imposuit & omnibus.

Pœna irrogetur huic vt non grauis tamen,

Tantum esse dignum dixerim suspendio.

KÆN. In quem scriptum sit haud inquitam, quum tibi in pectore fixum sit, hoc tacere : verum eius aciem posse & in illum de quo loquuti sumus distringi, nemo negauerit. Parum autem mihi fit verisimile, potuisse te à musa tua impetrare vt de tanta tui epitomographi iniuria tam longo tempore sileret. Epitomographum tuum appello, quod

in epitomen opus tuum redegerit: vel potius coegerit, aut adegerit. COR. Illud me non potuisse à musa mea impetrare, publicè testata est posterior illius mei operis, quod Thesaurus Græcæ linguæ inscriptum est, editio. Fronti enim primi tomi fuerunt inditi hi versus, (præfixo hoc titulo, *Thesaurus lectori de ea quam fecit quidam eius epitome.*)

Quidam, ἐπιτέμνω με, capulo tenuis abdidit ensē:

Æger eram à scapulis, sanus at huc redeo.

Hoc autem distichum sequuntur ista verba, *De magno quod idem compendii affert dispendio agitur in ea quæ proxime sequitur epistola.* ΚΑΝ. Quò hîc à te alludatur non intelligo. COR. Alludo ad vocem *Scapula*, quæ nomen est illius epitomographi. ΜΙΣΟΚ. Felix fuisti in ista allusione. duobus enim simul modis ad nomen illud alluisti, & in vocabulo *scapulis*, & in voce *capulo*. Felix fuisti (nisi potiùs musæ tuæ felicitas ista adscribenda est) etiam in ipso *τετέμνω* figmento: quum ad vocem epitome

come alludi aptiùs non posset. Sed ve-
 nit nunc in mentem, te alia de re inter-
 rogare : super qua an rumor creden-
 dum sit, ex alio nemine tam certò scire
 possam. Pertinet autem & hæc quæstio
 ad tuum Thesaurum Græcæ linguæ.
 C O R. Quidnam igitur de eo rumor
 spargit? KÆN. Te in animo habere, co-
 rollariū tuo Thesauro dare quod sup-
 plementum vocetur. C O R. Si rumor
 magis de vlla re, quàm hac, nunquam
 mentiretur, nunquam mentiretur. Sed
 quid tu in aurem Misokano, aut quid
 ille in aurem tibi dicit? KÆN. Nihil
 quod magni sit momenti, C O R. Etiam
 quæ parui sunt momenti, scitu digna
 sunt interdum : ac minùs certè digna
 sunt quorum cognitionem alter alteri
 inuideat. M I S O K. Dicam ipse Coro-
 nello Kænophile : quandoquidem à te
 hoc differtur. C O R. A te, non ab illo,
 gratiam inibo. M I S. Quum tu esses ita
 loquutus, *Si rumor magis de vlla re, quàm
 hac, nunquam mentiretur, nunquam men-
 tiretur* : insusurrauit mihi in aurem, lin-
 guam (vt verisimile est) menti præcur-

riffe, in repetitione elegantissima eorundem verborum: qualis apud Nasonem est illa,

*Si, nisi qua facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est: nulla futura tua
est.*

COR. Nihil certè verius quàm quod dixisti, Lingua enim mea, dum nihil minus cogitarè, in hanc elegantiam incidit: vt quidem tu vocas. Fateor alioqui me & legisse apud Nasonem versus illos & non, semel imitatũ esse: sed in soluta oratione me vnquam imitari haud memini. KÆN. Non oblitus sum interim eius quod precari tibi ab illo qui omnia potest volebam. COR. Quid illud est? KÆN. Vt magnus ille dominus propositum tuum de corollarij adiectione ad tuũ Græcæ linguæ Thesaurum, (quod supplementum Thesauri vocare statuisti) secundaret. COR. Valde ingratus sim ni magnas tibi gratias agam. MIS. Age & mihi Coronelle. nam tibi idem in pectore precatus sum. COR. Ego vicissim gratias tibi, sed in pectore, sum acturus. KÆN. En pulchrum talionis exem-

exemplum. Sed (ne, iocando, obli-
 uiscar interim eius quod ex te audire
 aueo) nōne lingua Hebraica exem-
 plum tibi præbuit illius tuæ vocabulo-
 rū in certas classes distributionis, mul-
 tiplici deriuatorum serie ad primige-
 nia, tanquam ad radices vnde pullu-
 lant, reuocata? COR. Præbuit sanè non
 mihi tantum, sed patri meo, & quidem
 multo quàm mihi prius. Verum ita ex-
 emplum præbuit, vt desiderium imi-
 tandi, non aliquod adiumentum, attu-
 lerit. Adiuuare autem fortasse potuis-
 set, si Græca æquè inops ac illa, fuisset:
 sed quum contrà, æquè opulenta sit ac
 illa est inops, nihil auxiliari potuit. At-
 que hæc tanta duarum linguarum in
 ista etiam re differentia fecit vt idem
 mihi contigerit in illa vocabulorum
 quam dixi distributione, ac continge-
 ret illi qui quam in flumine aliquo fa-
 bricam vidisset, in mari imitandam si-
 bi proposuisset. Ideoque minimè mi-
 randum est quod à me dictum fuit, vix
 vllis exprimi verbis posse, cum quibus
 quantisq; mihi difficultatibus luctan-

dum fuerit, & quoties de me dici illud
potuerit,

Vt stat & incertus qua sit sibi nescit eundem,

Quum videt ex omni parte viator iter.

Nec verò dubito quin ille ipse qui hos
versus cecinit, suas difficultates cum
meis comparans, onus suum multo ef-
se leuius dicturus fuerit. Quum enim
ego omni ex parte viam, vel potius via-
rum inexplicabilem errorem & Laby-
rintheo similem cernerem, quomo-
do non hæsissem? sic autem hærens a-
nimus quî potuisset in varias senten-
tias, tanquam varias vias, non distrahi?
Nec verò mihi in his labyrinthis ali-
quod Ariadneum filum, tanquam alte-
ri Theseo, opem ferebat: sed idē quod
Terentiano Getæ vsuveniebat, vt in
me omnis spes esset mihi. Lexicogra-
phos omnes, scholiastas, & reliquam
grammaticorum gentem, cunctos de-
nique (quocunque nomine vocaren-
tur) qui aliquid ad linguæ Græcæ co-
gnitionem pertinēs scripssissent, inter-
rogabam: sed in maxima parte eorum
quæ sciscitabar, magis muti quàm pi-
sces

sces erant : sicubi autem sententiam suam proferebant , idem mihi contingebat quod Demiphoni (siue Demiphonti) apud eundē comicum , quum ab advocatis quos consuluerat , incertior quàm antea reuerteretur. Cæterùm quod attinet ad illam qua modò usus sum apud te comparationē , quum de difficultatibus loquerer quibuscum luctari me eo in opere necesse fuit , eadē me usum meminì in quodā ad quēdam amicum scripto carmine , facta illius operis mentione. Illamne carminis partem libet audire ? KÆN. Vtar proverbio Gallico , Id ex me quærere , esse quærere ex ægrototo an sanitati velit restitui. MIS. Idem ipse dico ; sed addo , me multo libentius totum carmen auditurum. KÆN. Idē dicere mihi veniebat in mentem : sed cogitavi esse accipiendum quod dat. CORON. Aures igitur præbetote ,

*Vt difficultas qua comes operis fuit
 Fabrili in arte , vel alia , sæpe est latens ,
 Alius artificis nisi in oculis boni :
 Sic , qua fuit in hoc opere literario ,*

*Vel propter illa primus ego quæ præstiti,
Sermonis huius sat peritis sat patet.
Sed alia lingua dederat exemplum rei,
Quæ lingua in ista eo magis fuit ardua,
Res quo ardua magis una & eadem est
in mari,*

Facienda quàm si cuiquam est in flumine.
 Ex ijs autem quæ modò dixi, quum de
 Hebraicæ linguæ radicibus loquerer,
 illud quoque, *alia lingua*, vobis clarum
 erit. KÆN. Oblitus sum & aliud ex te
 sciscitari, quum de glossis & glossogra-
 phis ageremus: vnde sumptus fuerit ti-
 tulus ille quem tu cuidam vocabulario
 (cur enim vocabularium à Latinis, vt
 onomasticum à Græcis, non dicatur?)
 præfixisti, Glossaria. COR. Ex ipsius o-
 peris fronte sumptum fuit. Si tamen
 benememini, in totius operis princi-
 pio tanquã de vno tantummodo scri-
 ptum erat Glossarium: quòd alteri se-
 orum suus titulus daretur, id est, ante
 ipsum titulus ille repeteretur. KÆN.
 Scio esse quos hic titulus ab illius ope-
 ris lectione deterruerit. Cuius tamen
 quanta & quàm mira sit utilitas testan-
 tur

tur ea quæ inde noster Adrianus Turnebus deprompsit: quæ post eum, post Petrum Pithœum, & quosdam alios, deprompserunt Iosephus Scaliger & Iustus Lipsius: eodémque tempore Iacobus Cuiacijs: vt de alijs, propemodum infinitis, taceam. COR. Scio & ipse, titulum hunc ab ipsius operis lectione quosdam deterruisse. Scio autem & aliud hoc de titulo, quod tibi magis mirum videbitur. KÆN. Quid illud est? CORON. Quidam, Græcæ alioqui linguæ mediocriter, immo plusquam mediocriter, peritus, contendebat mecum esse Græcum hunc titulum: nec poteram illi persuadere, nullo esse modo Græcam terminationem, (vt loquuntur grammatici) eo in vsu. nam Glossarion è nomine Græco Glossa, adiecta deminutionis forma, sonare paruam linguam: vt Doxarion à Doxa, paruam gloriam. Ille hoc quidem non inficiabatur, (præsertim quum tam aptis exemplis confirmari videret) sed addebat, Quid tamen obstat quin & alterum vsum eadem terminatio in vo-

ce Glossarion habeat? Respondebam,
Græcæ linguæ naturam obstare. Quid
enim aliud homini naturæ sermonis
Græci vim inferenti respondere pote-
ram? Non dubito quin magna hæc
Græcæ linguæ inscitia, atque, vt ita di-
cam, crassa tibi videatur: sed multo ma-
ior & crassior videretur, si scires ex cu-
ius ore prodierit.

KÆN. S C I O, Misokæne, me non
tuum quidem sermonem, sed tuam lo-
quēdi voluntatē, interrumpere: verūm
ignosce si te rogo vt noster ille sermo
à te differatur, is autem in medium re-
feratur qui tuo aduentu, siue interuen-
tu, siue superuentu, interruptus fuit.
C O R. Quem sermonem dicis? nōne
eum quo tibi à me illa de quodam loco
Salustij quæstio proponebatur? KÆN.
Eum dico. C O R. Atqui in eo multo
ante versabamur quàm Misokænus ad-
uenit, siue interuenit, siue superuenit:
(si tuam illam nescio qualem, nouam
saltem, in loquendo cautionem mihi
imitari licet.) Quum enim tibi iterum
allucinanti, & quodà Salustio de vna
domi-

domina (quam & magnam dominam appellabam) dictum est, id quoque de altera accipienti, dixissem, te iterum in tua coniectura falli: respondisti, te mihi fidem habere: sed interrogationem quandã sermonis interruptricẽ statim subiunxisti. Nam quid sibi vellent mei verẽ Plautini oculi, rogasti. M I S. Non miror, Coronelle, si totius fabulæ tam bene recordaris: ego quoque fabulæ Plautinis oculis (quicumque illi sunt) insignitæ perpetuo recordarer. Sed qua cum reuerentia excepti à te illi Plautini oculi fuerunt? Mittendi certè hi oculi erant ad Lipsiomimos: ad illud præsertim Lipsiomimorum genus (duo enim esse comperio genera) quod tam libenter, quo iure quæ iniuria, plautinizat. Verùm, nõne illis Plautinis oculis subest aliquod mysterium, (ideòq; qua cum reuerentia exceptum à te fuisset, quærebam) à quo, quum profanus sim, arceri debeam? an, si tibi patefactum fuit, mihi quoque patefieri fas est? C O R. Et fas est & longum non est hoc tibi mysterium pate-

facere: si te longis ambagibus (vt ille me) morari nolim. Tandē enim com-
 perti sunt oculi Plautini non alij esse
 quā qui à Plauto emissitij vocantur.
 MIS. Ausim propemodum acclama-
 re, Thesaurus carbones. Sed cur te in-
 terrogabat quid sibi vellent tui emissi-
 tij oculi? COR. Quoniam animaduer-
 tebat, me oculos in omnes vtriusq; cœ-
 naculi partes emittere. MISOK. Cur?
 COR. Quia, quum duos matutinos &
 plusquam matutinos (vtpote ante di-
 luculum) ad me venientes videre mihi
 visus essem, & tamen vnus tantum cō-
 spectu frui oculi mei possent, omni o-
 culorum contentione illum inuestiga-
 bam. Sed vnde tuus iste risus? MISOK.
 Ex eo quod dicis, te tibi visum esse du-
 os ad te venientes videre. COR. Quid?
 nōne fieri potest vt oculi fallantur?
 nōne accidere potest vt quis hoc verē
 dicat?

*Nec satis exactum est, corpus an umbra
 foret.*

Apud me enim cogitabam, si discessis-
 set meus Misokænus, nequaquam infa-
 lutato

lutato hospite id fecisset: non se, ut fugitium, subduxisset, aut subtraxisset: sed nec ita discessisset, ut disparuisse seu ex oculis nostris euanuisse dici posset. Inscrabat autem interim Kenophilus, & multis etiam verborum terriculamentis utebatur: hoc inter alia quaerens, an auderem, villo oculorum patrocínio fretus, in dubium vocare, an duos coenaculum ipsius accepisset. Eò denique ventum est, ut ego ad hoc responsum cogere confugere. Quid si ille qui tibi comes fuit, *ἀδελφός* fit aliquando? At ille, An me, dæmonem adduxisse mecum aliquem suspicaris? (aiebat) an mihi cum isto genere animalium aliquid esse commercij suspicaris? *Μισοκ.* Dæmonibus ergo ille appellationem animalium tribuebat. *CO R.* Memini, animalia aut *ζῷα*, illos vocasse. *Μισοκ.* Sed quid tu ad eius verba regerebas, quibus quaerebat an sibi cum illo *ζῷον* genere aliquid commercij esse putares? *CO R.* Nequaquam meis è verbis inferri hoc posse. Nam addebam, Quid si sit dæmon quem tu hominem esse arbitre-

ris? Sed opponebat ille, dæmones esse
 incorporeos. Quum verò me iocari
 velle respondissem: tum ille, Et iocari
 simul & nugari vis, sed interim serio à
 te quærendus & serio à te inueniendus
 est meus comes. Hæc ille: sed ne ad hæc
 quidem verba obmutui. Quum verò
 tandem ita conuenisset vt euentus ex-
 spectaretur, & ille interim me in cubi-
 culum concedere voluisset, vbi aliquid
 nouorum librorum erat è Francfor-
 diensi emporio allatorum, cõtigit post
 breuissimum temporis interuallum vt
 tu, qui *dò erat* nobis fueras, *ò erat* fieres.
 Ac (si meministi) ne tibi quidem dissi-
 mulauit Kænophilus suum me vexan-
 di propositum. In hæc enim verba eru-
 pit, Te beasse Coronellum tuo ad-
 uentu. illum enim ab eo sibi reddi vo-
 luisse, quum esset cœnaculum eius in-
 gressus. Miris. Si ipsi erat is animus, me-
 ritò me dicebat te beauisse: quum meo
 aduentu tot periculose quæstiones ces-
 sarent. In dubium enim à te vocabatur,
 hominem an phasma aliquod, siue spe-
 ctum, (etiamsi his verbis non utebare)

vel *μορμῶν*, seu *μορμολίκειον*, tuis oculis ob-
 uerfatum dicendum eſſet. Quid quòd
 ad quandam etiam de dæmone ſuſpi-
 cionē te venire ſuſpicabatur? Siue au-
 tem animal Latine ſiue ζῶον Græcè vo-
 cauerit illud quod dæmon à Græcis ap-
 pellatur: id eſt, dæmones, animalium,
 ſiue ζῶον, (quæ duo lingua tantum dif-
 ferre noſti) quoddam genus eſſe cen-
 ſuerit: ego non ſimplyter ζῶα, ſed cum
 aliqua adiectione malleſſem vocare: vel
 eam ob cauſam quòd animalia ſint cor-
 poreā, at dæmones incorporei. C O R.
 Quæ eſſe illa adiectione poſſet? M I S O K.
 Non ſtatim venire in mentem poteſt:
 niſi fortè interim ἀμφίβολα ζῶα dici que-
 unt. C O R. Ego certè ἀμφίβολο ſum, aut
 (ſi mauis) ἐν ἀμφίβελω εἶμι, admittere an
 reiſcere debeam hanc tuam appella-
 tionem. M I S. An hoc reſponſo te mi-
 hi ſatiſfacturum ſperas? Valde falleris,
 ſi te hæc ſpes tenet: aliquam & ipſe ap-
 pellationem excogites oportet: qua-
 liſcunque ea futura ſit. C O R. Audebò-
 ne igitur ἰτερογενῆ ζῶα nominare? M I S.
 Quidni auſis? C O R. Fottaiſſe tamen

ἀλλότροπα vel *ἰτερότροπα* ζῶα dici, magis tri-
 bi placeret. MIS. Non displiceret sal-
 tem. Posset autem illi *ἰτερότροπα* addi,
 tanquā ex abundanti, & *δύστροπα*. COR.
 At nunc cogito, pluribus verbis uten-
 dum esse, ne in errorem incidamus: ac
 dicendum, dæmones inter *λογιὰ ζῶα* esse
ἰτερογενῆ, vel *ἀλλότροπα*, aut *ἰτερότροπα*.
 MISOK. Laudo quòd hac cautione
 uteris. COR. Sed alia etiam cautione
 nobis utendū hīc est, ut iam nunc huic
 de dæmonibus sermoni finem impo-
 namus. Ad me quidem certè quòd at-
 tinet, nō dæmonas tantūm sed omnem
 de dæmonib. sermonem refugio. MIS.
 Ego omnem de dæmonibus sermo-
 nem refugio, ipsos autem plusquam
 horreo.

KÆN. Vix tanta aurium tuarum pa-
 tientia erga meam linguam fuisset, Co-
 ronelle, quanta mearum apud tuam
 fuit: ita omnia exaggerasti. Maius enim
 aliquid haud loquar, ne & ipse rem ex-
 aggerare dicar, dum illius exaggeratio-
 nem reprehendo, vel (ut brevius lo-
 quar) ne rei exaggerationem exaggerare

rare videar. Sermonem tamen tuum
 haud totum audiui: ita ut veriùs inter-
 audisse quàm audisse dici possim. Inci-
 di enim quendam in librum quiaures
 ynà cum animo aliquantisper auoca-
 uit. COR. Non timebo de te dicere
 quod ne dicatur times. tantus enim
 non sum exaggerator quantus à te au-
 dio. KÆN. Immo tu illius figuræ rheto-
 ricæ quæ exaggeratio vocatur, mirus
 supra quemuis alium es artifex. COR.
 Quod huius rei exemplum afferre po-
 tes? KÆN. Vel illa tua de meo quodam
 vocabulo tanta querela exemplo erit.
 COR. Quasi verò non tam iusta sit mea
 querela, quàm iniustè de cogitato illo
 vocabulo tibi suspectus sum. KÆN. Sed
 hoc fortasse faciet ut magis stomache-
 ris, quòd etiam pertinacius cõtendi te-
 cum, de Catilina dixisse Salustium illa
 quæ me de te cogitasse arbitraris, aliud
clausum in pectore, aliud in lingua promptũ
habere. Multis certè alijs in tam pertina-
 cem contentionem descendere conti-
 gisset: quum illa, etiamsi de Catilina ab
 eo dicta non fuerint (ut iam tibi credo)

quamuis de quo aut de qua ita loquutus sit, nondum sciam) fuit tamen ingenij Catilinarij descriptioni convenientissima. C O R. Non est quòd stomachũ ab ea contentione, vel potius contentiuncula, magis motum mihi fuisse existimes. Nam in eo quod modò dixisti, illa esse ingenij Catilinarij descriptioni convenientissima, fateor te, ac ceteros qui pariter falluntur, habere quod aliquam huic leui & *μνημονικῶν* errori excusatiunculam suggerat: sed apud me nullo te modo excusat. Nam siue de Catilina, siue de magna illa domina cuius nomen coniectura nondum potuisti allequi, à Salustio verba illa dicantur, negare non potes quin me probro affeceris. Quum enim satis haud sit, ab omni crimine procul esse, sed ab omni etiam suspicione abesse oporteat, tu me huic tanto crimini, & ad quod Achilles, tantus vir, tam exhorrescebat, affinem esse pronuntias: ac fieri vix poterit quin saltem infamia contracta ex tua de me suspicione, tanquam cicatrix, in me remaneat. K. & N.

Quam

Quam bellè ex musca elephantem (ut
Græcorum iactatur proverbio) facis.
Verùm debebas, ut elephas tuus ali-
quid magis elephāticum haberet, gra-
uitatem illius Virgiliani versus sermo-
ni tuo præstruere,

Obstupui, steteruntq; coma, & vox faucibus hæsit.

Dicamus tamen potius ex eodem,
Motos præstat componere fluctus. Dixi
me scire, te vocabulum Interpellato-
res in pectore habuisse priusquā Com-
pellatores in ore haberes: quid tum po-
stea? putásne, nos dicam tibi grandem
impacturos fuisse, etiam si interpellato-
res nos vocauisses? C O R. Perinde est
profectò ac si me vocauisses, quum te
scire dixisti. Sed quibus argumentis
tuum istud scire mihi probabis? K Æ N.
Videndum prius an probatione egeat.
C O R. Quasi verò negare possis incerta
omnia probatione egere. K Æ N. Nego
quidem certè, ac pernego. C O R. Quid
audio! K Æ N. Audis hominè negantem
ac pernegantem quod ais. C O R. Ad di-
stinctionem quampiam confuges, si te

bene noui : vel potiùs, si te intus & in
 cute noui. KÆNOPH. Quidni eò quò tu-
 tissimum esse videbo confugiam? COR.
 Quidnam igitur ex illo tutissimo loco
 mihi respondebis? KÆN. Quod negare,
 etiamsi velis, haud possis. COR. Quid
 illud est? KÆN. Ex incertis, quæ alioqui
 familiaris & amicabilis sermonis fines
 non egrediuntur, illa demum proba-
 tione egent, quæ ita quis pro certis ha-
 bet vt etiam alia eorum ope adstruere
 velit. COR. Ego (vt de cæteris taceam
 quæ hîc à te respondentur) illa demum
 ratiocinamenta familiaris & amicabi-
 lis (vt loquutus es) sermonis metas non
 egredi concedo, in quibus magna ex
 parte de asini vmbra, aut de lana capri-
 na disceptatur: in quibus saltem lingua
 in nullum distringitur: at in illo tuo ser-
 mone linguam te in nullum distinxif-
 se nego: ac contrà existimationis meæ
 iugulum illam petiisse aio. KÆNOPH.
 Quàm bene istud dithyrambicum lo-
 quendi genus conuenit cum eo quod
 dixi, te ex musca elephantem facere.
 Tu enim verbis per iocum effutitis se-
 riam

fiam interpretationem dare cogitas.
 COR. Immo nimium serius tuus iste iocus, quo in amicitiae leges grauiter peccasse à te arguimur. Quid enim aliud de eo dicendum sit qui amicos, à quibus officij gratia visitur, interpellatores nominet? KÆNOPH. Non adeo malè sonare & malam in partem accipi illud Interpellatores, ex eo conijcio quòd Italus quidam, ante non paucos annos, in pereleganti ad cardinalem Dandinum carmine, eum se interpellare, & quidem nugis, fassus fuerit, in ipso limine,

Quòd te interpello nugis, dum seria tractas,

Des veniam, vel te accuses, Dandine, necesse est,

Qui mihi dum faciles aditus, &c.

Quid tu ad hæc, Coronelle? COR. Hoc tandem ista tua excusatio à me impetrabit, vt ego me vicissim excusem: (nam superuacanea iurisconsulti nihil nocere dicunt) ac fatear, me miratum fuisse quòd, contra morem vestrum, non vesperi, sed manè, & quidem tam

mane, me inuisebatis, atq; hinc factum esse ut repente in illa verba prorumperem, Papæ, papæax, tam mane! Nisi fortè auribus tuis magis placere (vel potius minus displicere) poterant ista, Haha he, tam mane! KÆN. Immo, nequaquam te factum nostrum irridere quàm mirari maluissem: sed fieri non poterat quin mirarer, te miraculi loco habere, nos ex vespertinis saluatoribus factos esse matutinos. COR. Quasi verò antea quum vespertini ad me veniebatis, salutationis officium vobis propositum esset. Hoc si ita est, aliquid nō solum admiratione dignum, sed prope modum absurdum à vobis fiebat: nec tantum contra Romanæ gentis & aliarum morem, sed etiam cōtra ipsius naturæ leges id faciebatis. Hoc certè fatendum est, nusquam salutationis officium in maiore vsu quàm Romæ fuisse. Id autem cum aliunde, tum ex illo Martialis epigrammate (si tamen reuocare vobis in memoriā oportet) notum esse potest, cuius hic est primus versus,

*Prima salutantes atque altera continet
hora.*

nisi detinet potius legendum est.

Idemque illud Maronis,

*Mane salutantum totam vomit adibus
vndam.*

Multo igitur magis reprehensione digni eratis (mea quidem sententia) quam qui non praepostero tempore, sed praepostero sermone salutabant: etiamsi Lucianus hanc agnoscere praeposteritatem nolle, aut velle huic patrocinari (si satis memini) videatur.

M I S. Quid audio? vel potius, quid audire mihi videor? Audis Coronellum iurgantem cum Kanophilo, vel potius Kanophilum obiurgantem: & meritò quidem. Iustam enim tuus Kanophilus exostulandi causam habet. Quod etiam antea praese semper tulit.

M I S O K. Quomodo te semper id praese tulisse ais? **C O R.** Quoniam, quum recitatis decem meis versuum Homeri interpretationibus vndecimã tuo rogatu addidissem, ad Salustij verba, quibus & ipse ad posteriorem versum vi-

detur respexisse, accommodatam; ac
 tum Kænophilus me minori suo desi-
 derio satisfecisse dixisset: ego, quamuis
 non satis assequens cur minori diceret:
 subiunxi tamen, eum maiori meo desi-
 derio non itidem satisfecisse. Quæren-
 te illo quòdnam illud esset desiderium,
 amota omni dissimulatione dixi, *Quasi*
verò iam oblitus sis mea recum expostula-
tionis: ac quænam foret (si fortè oblitus
 esset) addidi. MIS. Quòd non dissimu-
 laueris, ac ne tum quidem ἰπρυχόν esse
 tuam indignationem volueris, laudo:
 sed te nondum illam concoxisse, miror
 potius quàm laudo. Vix enim auribus
 meis fidem adhibere poteram, vos in il-
 la velitatione tam diu versari: ideòque
 dixi, Quid audio? vel potius, quid au-
 dire mihi videor? Nam si velitatio hæc
 simulata esset (vt simulatam mihi vide-
 ri, antea dixi, & verò credidi) nimium
 diu duraret: præsertim quum ars vestra
 detecta esse mihi videretur: quæ latere
 hîc etiam debet: vt ad eam quoque il-
 lud Nafonianum accommodetur, *Ars*
lateat. (sæpe enim, quod, dum ars latet,
 place-

placere videmus, quum ars fuerit pate-
facta, est puridum) at si omni simulatio-
ne caret, cauendum certè ne in iustum
tandem prelium erumpat. hoc enim
sepe velitationem, seu skiomachiam,
sequitur. Ac meminisse hinc oportet
eius quod à Flacco scriptum est,

*Ludus enim genuit trepidum certamen
& iram.*

Sicut igitur pro eo quo vos prosequor
amore operam dare debeo nequid ta-
le accidat, atq; vt amnestiam inter vos
paciscamini: sic pro eo quo vos vicissim
me prosequimini, vt operam ludam in
re tam seria, permittere non debetis.
Recordor à te, Coronelle, paulo ante
in hac ipsa iurgatione factam Achillis
mentionē: facit hæc recordatio vt mihi
veniat in mentē Nestor, festinans lites
inter Achillem & Agamemnonem cō-
ponere: (sicut & idem ille poeta Flac-
cus, testem habens Homerum, canit,

*Nestor componere lites
Inter Peliden festinat & inter Atriden)*
vos estote mihi, tu quidem Coronelle,
Achilles: tu verò Kænophile, Aga-

memnon : vt ego vobis sim vicissim
 Nestor. Et verò iam vos nō aliter quā
 hac ipsa de re mihi assentientes allo-
 quar. Quid ais igitur mi Agamemnon?
 te enim prius, regiæ dignitatis ratio-
 nem habens, alloquor. ΚΑΝΟΡΗ. Prob,
 quā citò in tantam dignitatem eue-
 ctus sum. Vel hæc certè quam in me
 contulisti dignitas, vt tibi gratificer in
 re multo maiore ea quam petis mere-
 tur: ideoque per me non stabit quo-
 minus tuo desiderio satisfiat. ΜΙΣΟΚ.
 Tu verò, mi Achille, quid ais? CΟΡ.
 Tam honorifico me vnquam titulo or-
 nari, haud memini: quūque tantum
 tibi pro tanto honore debeam, absicv̄t
 a me de tuo desiderio repulsam patia-
 ris. Atq; ita me mutatum esse cogno-
 sces ab Achille illo, qui

*Iura negat sibi nata, nihil non arrogat
 armis.*

ΜΙΣΟΚ. Nihil aliud iam superest quā
 vt faciatis quod in reconciliatione si-
 cut vsitatissimum, ita facillimum est: vt
 iungatis dextras. Sed en, mea & dextra
 & sinistra velut

vel

vel potius *μεμνησπιδαι* erunt. Quod faustum
 felixque sit. COR. Quod faustum
 felixque sit. ΚΑΝ. Quod faustum felix-
 que sit. ΜΙΣΟΚ. O quam mihi gratulor:
 quam possum verè exclamare,

*Non ita Dardanio gausus Atrida tri-
 umpho est,*

*Quum caderent magni Laomedontis
 opes:*

Nec sic errore exacto letatus Vlysses,

Quum tetigit chara litora Dulichia:

*Nec sic Electra, saluum quum aspexit O-
 restem,*

Cuius falsa tenens fleuerat ora soror:

*Nec sic incolumem Minois Thesea vi-
 dit,*

Dadaleum lino quum ducerexit iter:

*Quanta ego nunc tota persentio gaudia
 mente.*

COR. Est cur tua hæc tanta de nostra
 reconciliatione gaudia gaudeamus, &
 quidē de illis gratias tibi agamus. Nec
 poteris cettē magis illustria magno-
 rum gaudiorum exempla afferre. Sed
 tu vltimum mutasti versum. nam (si me
 non fallit memoria: vt fallere non pu-

to) apud poetam ipsum versus qui superioribus redditur, est hic,

Quanta ego praeerita collegi gaudia nocte.

MISOK. Quid? nonne mutandus erat? COR. Erat sane. MISOK. Sed fortasse non reprehendis quod sit mutatus, verum quod ita mutatus. COR. Immo neutrum reprehendo. Dicere poteram, utendo eo ipso quo usus sum verbo,

Gaudia quanta ego nunc persentio pectore toto.

At verò, non discedenti ab eo quod apud ipsum legitur, dicere licebat,

Quanta ego nunc tota, nunc colligo gaudia mente.

Sed ipsemet fortasse Propertius, si alterum illud verbum quo usus sum memoria suppeditasset, suo versui potius adhibuisset: atque ita scripsisset,

Quanta ego praeerita persensi gaudia nocte.

COR. Non dubito quin hoc facturus fuerit. Sed, quamvis de ista reconciliatione meis auspicijs meoque ducto facta tan-

Et tanto sim gaudio perfusus, publico
 me potius quàm priuato commo-
 scio consuluisse: atque ita me Christia-
 nè potius quàm politicè gessisse. Quū
 enim Kænophilus mihi Misokæno, vt
 nomine sic re, sæpe sit aduersarius, de-
 bui potius principes (huius etiam secu-
 li) imitari, qui tantum abest vt itidem
 principis sibi aduersarij reconciliatio-
 nem cum altero (præsertim si vicinus
 sit) procurent, vt potius inimicitias il-
 las modis omnibus, totis viribus foue-
 ant: quin etiam augeant, atque oleum
 incendio addant, vt inter duos litigan-
 tes (si hisce prouerbialibus vulgi verbis
 vti mihi licet) tertius gaudeat. KÆN.
 Immo nihil aduersus politicen hęc
 peccasti: quum ita simus aduersarij vt
 nostris disceptatiunculis alter alterius
 plerunque iudicium acuamus, atque
 ita operas mutuas tradamus. MISOK.
 Ita se res habet: sed iocari volebam.
 COR. At verò illud quod aduersum me
 aliquanto post tuum reditum dixisti
 pro Kænophilo (iam enim Agame-
 non esse desijt: sicut ego, Achilles: &

tu, Nestor) iocosissime itidem fuit, afferium? MIS. Quid illud est? COR. Faciam ut reminiscaris. Dixisti, te ne hoc quidem velle omittere, fallacia me visum esse apud Kænophilum, quum illa Salustij verba quæ tantopere agitata inter vos fuerunt, ab ipso in me distributa esse contenderem. KÆN. Immo potius

*Demus ea Æolijs cuncta ferenda
notis.*

& cum Homericō illo dicamus,

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτελέχθαι ἑάσομεν, ἀχνομένη
περ.

(debemus enim ἀχνομένη nostræ velitationis causa) Addamus etiam, si libet,

Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι φίλον διαμείσαντες ἀνάγκη.

Sed quum sequatur apud Homerum,

Νῦν δὲ ἦτοι μὲν ἐγὼ παύω χόλον,

dicendum tuerit,

Νῦν χόλον ἀμφοτέρω καλεπαίσουμένω.

COR. De tradendis vento omnibus, ut ait Kænophilus, quin etiam de illis quæ ex Homero canit, illi succino. MIS.

Grates vobis ago maximas quòd me illo repetundarum crimine absolvitis:
aciam

aciam mihi gratiam de reconciliatio-
ne relata profiteor.

KÆN. Erit meæ cum Coronello re-
conciliationis fructus hic, inter alios,
quòd me de quadam magna, quana
minimè nominat, domina, tam diu sus-
pensum non tenebit: sed in gratiam &
reconciliati & reconciliatoris, quæ sit
illa indicabit. MIS. Quin hoc sit fa-
cturus non dubito: sed rem totam ab
initio audire cupio. Scio enim auditam
mihi ex Coronelli ore cuiusdam domi-
næ, seu magnæ dominæ, mentionem:
sed cur eius mentionem faceret, & at-
nomen eius reticeret, haud recordor.

KÆN. Totam igitur de domina illa hi-
storiolam tibi narrabo: de qua sermo
tuo superuentu omnino abruptus fuit:
vel potiùs tantùm interruptus, si (vt spe-
ro) continuetur. Attentas igitur mihi
aures te præbere velim. Expostulanti
mecum Coronello quòd non aliter de
ipso loquutus forem quàm de eo in
quem illa Salustij verba iactari possent,
aliud clausum in pectore, aliud in lingua
promptum habere: cum alia respondi,

rum verò ista: nescire me cur illa verba tam altè in pectus eius descendissent (factum est enim nescio quomodo vt in Salustij mētione Salustiana illa phrasin in mentem mihi veniret) addidi etiam, timere scilicet illum ne hinc sumpto initio alia quoque in Catilinam à Salustio iactata, in ipsum (Coronellum inquam) pergerem distringere. Ille hoc, inter cætera, respondit, allucinari meam memoriam. Quum instarem, si non de Catilina, de quo hæc dixisset: ille, de nullo eum ita loqui dixit: sed & tandem addidit, At non dico item, de nulla. Et paulo post, Magnam quandam dominam illis vocibus à Salustio perstringi. Hoc vt restringeret, adiecit, Quæ magna apud probos infamia laborat. Quum me ex his nullo modo posse conijcere dicerem quæ esset illa domina (quum tam magnus sit dominarum, & quidem magnarum etiam, quæ male audiunt, numerus) adiunxit, Esse etiam sui impotentem. Tandemq; ne hac quidè adiunctione contento, addidit, Esse dominam quæ multos mortales fieri falsos

falsos subegit, ac quotidie subigit. Quū mihi cōiectura viderer assequutus quēnam illa domina foret, ac respondissem, esse Avaritiam: ille autem coniectorem bonum esse negaret: adiecit, Eam dominā de qua loqueretur, multis mortalibus persuadere, amicitias inimicitiasque non ex re, sed commodo, æstimandas esse: ego opponere, hoc quoque de Avaritia verè dici posse. Sed tamen ne hæc quidem à se dici de illa, quum respondisset: & ego alijs etiam de illa verbis adminiculari eum menti meæ vellē, ad ista venit, Esse dominam quæ multos mortales euehit. Quibus auditis, mentem meam prorsus ^{cu' 5020v} esse putans, exclamaui, magnam illam esse putans, exclamaui, magnam illam dominam, non aliam esse quàm Fortunam: sequendo peruersam quæ apud ethnicos inualuit opinionem, & in Christianorum etiam multorum mentibus (magno Christianæ reipubl. opprobrio) radices egisse videtur. Postquam verò & hîc mihi reclamauit, ac mentem meam fuisse contrā ^{à 5020v} dixit, ea ipsa verba quibus illam magnam

dominam postremò descripserat, quibusdam circumstantijs, vt mihi adminicularetur, velut fulcijt: atq; ad hanc descriptionem venit, esse dominā quæ multos mortales euehit, sed docens illos obsequio & assentatione grassari: quæ suorum bonorum dulcedine ebrios, sed nunquam contentos, suos reddit: ego verò respondi, nihil videri obstare quominus hoc quoque de Fortuna diceretur (quanquam fortasse hoc posterius potius quàm illud prius, Fortunæ cōuenire, respondendum erat) at ille de alia domina nunc quoq; loqui se affirmauisset: postremò dixit, esse dominam, quæ, cuicunque imperat, de eo verè cani potest hic versus,

Hic quo plus pota, plus sitiuntur aqua.

Hic ego, Ignosce, inquam. reuertor enim vnde me depulisti: quum audiam iterum quod facit vt te de Auaritia loqui persuasissimum habeam. nam Auaritia illud quod dixisti, in auaris facit. Verùm ille me iterum in mea de Auaritie coniectura falli dixit: atque hic contigit vt à me sermo abrumperetur.

Nunc

Nunc autem velim apud Coronellum
 mecum efficias vt tandem quæ sit illa
 domina nos doceat. MISOK. Crede
 mihi, non minore me quàm te deside-
 rio teneri sciendi quænam illa sit de
 qua tam multa tamque magna dicun-
 tur, domina. Coniunctis ergo precibus
 (siue tuæ meas, siue meæ tuas sint adiu-
 turæ) Coronellum aggrediamur nec-
 opinantem. KÆN. Cur necopinan-
 tem dicis? MIS. Quia mihi visus est
 cuiusdam libri lectioni vacare, potius
 quàm attentam ijs quæ mihi comme-
 morabas aurem præbere. MIS. Non-
 ne, si verum fateri voles, Coronelle, te
 huic nouissimo sermone nostro inter-
 fuisse simul & ab eo abfuisse fateberis?
 COR. Fatebor equidem. Sed hoc inde
 contigit, quòd, quum hic liber in ocu-
 los meos incurrisset, lecto titulo plura
 legendi (vt fit) cupiditas me à vestro
 sermone abripuit. Qua autem de re il-
 le fuit? MIS. Narravit mihi Kænophi-
 lus quantopere suam mentem in diui-
 natione quadã exercuisses, ac (si perge-
 re paulo vltius licet) vexasses. COR.

Recordor quæ fuerit illa diuination: si
 tamen assequi coniectura quidpiam, si-
 ue εἰκάζειν, & quidem ἐκ πολλῶν τῶν εἰκότων
 diuinare est. Deberet autem, mentem
 suam potius à quadam magna domina
 quàm à me, vexatam dicere. MIS. Vi-
 deo te ipsius rei memorem esse. COR.
 Quinetiam recordor eorum quæ ipsi
 de illa magna domina dixi, velut de-
 scriptionis cuiusdam, vel potius descri-
 ptionum quarundam futura loco, vt
 viam coniecturæ eius aperirem. M 15.
 Rem mihi non obiter narrauit, sed de-
 narrauit: nec, vt falsus fuerit, quum se
 O Edipodem è Dauo factum, falsò cre-
 deret, me celauit. Vix autem tibi per-
 suadeas quanto & ipse illam dominam
 cognoscendi teneat desiderio. Atque
 adeo si me desiderio illo languere di-
 xero, quòd verissimum est dixero. Tu
 ergo,

*Si non vnius, saltem miserere duo-
 rum.*

COR. Doleo ventum eò esse vt mise-
 ricordia mea hac de causa implorata
 fuerit: magis autem dolerem si frustra
 imple-

imploratam esse, queri possetis. Rogo
 te tamen, ut me sinas prius apud Kænophilum in meis illis descriptionibus
 paulo ulterius progredi, atque experiri
 an ille quousq; necesse est patientiam
 suam experietur. Spero enim, hanc
 moram valde breuem futuram. KÆN.
 Accipio conditionē: præsertim quum
 quicquid erit moræ, breue futurum
 speres. Visne igitur tibi in memoriam
 reuocem quæ fuerit vltima διαπραξη
 quam mihi proposuisti? COR. Quidni
 velim? ea enim præcedentes memoriæ
 meæ suggeret, iam alioqui reminisci
 incipienti. KÆN. Hoc postremò dixisti,
 Esse dominam, quæ cuiunque impe-
 rat, de eo verè cani potest versus Naso-
 nianus, de aquis, quæ quo plus sunt po-
 tæ, plus sitiuntur. Sed ego hunc quoq;
 effectum Auaritiæ tribui à te putavi, si-
 cut ab ipso Nasone tribuitur. At tu me
 & hîc falli admonuisti. Quare nunc et-
 iam ad preces me volo conuertere, ijsq;
 à te cõrendere ut aliquam tandem δια-
 πραξη superioribus adijcias, qua meam
 mentem è tanta difficultate & anxietate

te eijcias. COR. Faciam. sed vide tamen
 ut hæ preces sint vltimæ: nihil certè tibi
 apud me proderunt quæcunq; adijci-
 entur. Nec verò video quónam effice-
 re modo possim vt, quæ domina illa sit,
 coniectura tandem assequaris, si nunc
 non efficiam. KÆN. Ego autem non
 video quid aliud possim, quàm ad vota
 recurrere vt tibi contingat hoc præsta-
 re. Alioqui enim mentis meæ me pœ-
 nitebit. Sed multum erit in tui sermo-
 nis solertia situm. COR. Dico esse do-
 minam quæ libenter

*Mane salutantum totam vomit edibus
 undam.*

Est domina quæ honoris sitim affert;
 quæ multos præ honoris siti in pericu-
 la multa præcipitat: quæ denique non
 aliùs rei quàm honoris sitibundos ho-
 mines reddit. KÆNOPH. Iam nec Da-
 uus, nec OEdipus, sed stipes esse dicat,
 si, quod sit huic dominæ nomen, non
 dixerò. COR. Magnum te in pericu-
 lum conijcis. KÆNOPH. Non sum ta-
 men *pt. Joxiv dvyo.* nam cautè in pericu-
 lum me conijcio. COR. Immo cauti est
 se in

se in periculum non conijcere. KÆN.
 Atqui periculum sine periculo non
 vincitur. Sed tu magnum periculum
 nunc vocas quod ego paruum appello.
 Quocunque autem seres habeat mo-
 do, quatuor verbis alea iacietur: Domi-
 na illa, est Ambitio. COR. Iam, te extra
 aleam esse, gloriari potes. Sed parua
 certè gloria (nolo enim tibi assentari)
 te sequetur ex eo quòd assequutus tan-
 dem es coniectura, vel, ut vis ipse, diui-
 natione (quoniam O Edipi personam
 induisti) in quo assequendo tamdiu &
 tantopere laborasti. Te enim tandem
 in ipsam siue coniecturam, siue diuina-
 tionem, vel potius in rem ipsam, intro-
 duxi. KÆN. Tu gloriæ meæ inuidere,
 aut subinuidere saltem videris: ideoq;
 addidisse postremò illa, *qua deniq; non a-
 lius rei quàm honoris sitibundos homines
 reddit.* Sola enim sunt hæc, propter que
 meam diuinationem ita floccifacis,
 aut potius ne flocci quidem facis. At-
 qui iam mentis meæ acies eò penetra-
 uerat quòd oportebat. Non secus igitur
 fecisti, quàm si mihi dimicanti, tum

maximè auxiliari voluisses, quum labascentem hostem vidisses. Cæterum cuiusdam tuæ descriptionis recordor, ubi si vna tantum litera mutata fuisset, magno te pariter ac me labore leuasses, ac verè dicere potuisses quod modò dixisti, te in rem ipsam me introduxisse.

COR. Scire cupio quæ sit illa descriptio. KÆN. Qua dixisti, eam de qua loquebaris magnam dominam, *multos homines suorum bonorum dulcedine ebrios, sed nunquam contentos, reddere.* Hic enim si, vnica litera mutata, *honorum*, non *bonorum*, dixisses, verum futurum erat quod mihi obijcis. Sed ad ipsum tandem Salustij locum veniendum est.

COR. Eum tibi nec inuidebo, nec (vt paulo ante de me loquutus es) subinuidebo. En tibi illum: *Ambitio multos mortales fieri falsos subegit: aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere: amicitias inimicitiasq; non ex re sed ex commodo estimare: magisq; vultum quàm ingenium bonum habere.* KÆN. O quàm multi mecum falluntur! quippe qui persuasum vel potius persuasissimum itidem

dem habent, Salustium hæc de Catilina scripſiſſe. COR. Mihi nequaquam nouum eſt, in eos incidere qui in ſcriptorum veterum locis quibuſdam citandis non hoc tantum ſed alijs etiam modis fallantur. Et verò ſiqua uſquam uenia digni ſunt, hîc certè eam mereri uideri poſſunt : quòd illud dictum Saluſtiana descriptioni ingenij Catilinæ conuenientiffimum eſt. Sed dic, ſodes, an in iſto Saluſtij loco agnoueris duas ſententias, quibus etiã ſum uſus, quum tibi dominam iſtam, quæ Ambitio uocatur, ſuis depingere coloribus uellem. KÆN. Agnoui. recordabar enim te hæc inter cætera, de ea dixiſſe, *eſſe dominam quæ multos mortales fieri falſos ſubegit. Verum hæc de tuo addidiſti, ac quotidie ſubigit.* Quum autem hæc de Auaritia dici exiſtimarem, & tu me falli diceres, ſcio te addidiſſe, *hanc dominam multis mortalibus perſuadere, amicitias inimicitiasque non ex re ſed ex commodo æſtimandas eſſe.* Ac memini me in his quoque falſum fuiſſe, quum & ipſa in Auaritiæ ingenium caderent.

ΜΙΣΟΚ. Ecce, quendam huc per
 properantem conspicio, qui vereor ne
 verè sit illud quod Κανophilus de se pa-
 riter & de me si non dixisse te, Coro-
 nelle, at cogitasse saltem existimauit
 unde & tragœdiola suborta est. COR.
 Vereris ergo ne sit interpellator. ΜΙΣ.
 Hoc ipsum. Mei certe futurus est auo-
 cator, iam enim illum agnosco. ΚΑΝ.
 Si te aduocatum præbere te mihi sole-
 res, à nobis auocatum esse, valde agrè
 ferrem: sed tantum abest vt mihi vn-
 quam velis esse *συνήγορος*, vt etiam sis
κατήγορος. COR. Serio potius de hac auo-
 catione loquendum est. ΜΙΣΟΚ. Au-
 dio ex puero, quod suspicabar: auoco-
 COR. Illum dicebas huc per properan-
 tem te cernere: sed præproperantem
 addere poteras. Præproperus enim ser-
 monibus nostris futurus est, si te est à
 nobis auocaturus. Sed nõne ad aliquã
 excusationẽ confugium inuenire po-
 tes? ΜΙΣ. Nullum mihi in mentem ve-
 nit. COR. Vulteijs ille Horatianus
 apud Philippum illũ strenuum & for-
 tem, ac causis agendis clarum, excusabat
 labo-

laborem & mercenaria vincula, quòd domum eius non venisset: & veniam ab eo impetrauit hæc excusatio: quidni tu literaria vincula apud tuos excuses? M I S O K. Non frigida solum sed gelida esset apud illos hæc excusatio. C O R. Tèporis huius habitum præ se ferret tua excusatio, tantam enim hyemis asperitatem omnia, frigida, & quædam gelida etiam reddere, mirum non fuerit. Sed quid si fonticam esse causam fingeres? M I S O K. Figmentum meum statim innotesceret. C O R. Te igitur retinere aut diutius detinere consultum non est. Quo enim te diutius retineremus, eo diutius nobis tuus reditus expectandus esset. Quum autem contra te ad nos intra breuissimû temporis spatium esse reuersurum sperem, dimidium vale tantummodo tibi dicam. K A N. At ego liberalior integrum vale tibi sum dicturus.

C O R. Visne, Kænophile, dum abest Misokænus, de illo Salustij loco interea disserere pergamus? K A N. Volo, vel potius peruolo. C O R. Hinc igitur

initium famam: potuisse alioqui Salu-
 stium, de Ambitione ita loqui, ut tibi
 facillimum esset, de qua domina lo-
 queretur, coniectura a se qui: præter-
 tum verò, siquid de honoris cupiditate
 præcessisset. Exempla tibi afferre volo,
 atque interim Salustianizare. **K Æ N.**
 Rem per mihi gratam facies: ac eo cer-
 tè gratiorem, quòd philosophationi
 nostræ argumentum ad philosophiam
 moralem pertinens erit propositum.
COR. Si igitur (exempli gratia) fuisset
 ita loquutus Salustius, Ambitio ne-
 que dicere neque facere quidquã pen-
 si habet, dum honorem & gloriam cõ-
 sequatur. Vel ita, Ambitio multos
 mortales spe honoris (vel, spe gloria)
 transuersos egit: (eodem quo dixit mo-
 do in bello Iugurthino, de quadam op-
 portunitate, *Præterea opportunitas sua li-
 berorumque ætatis, quæ etiam mediocres vi-
 ros spe prædæ transuersos agit*) tunc certè
 si tibi ipsum Ambitionis nomen reti-
 cēs, dixissem tantùm. Est domina quæ-
 dam (vel magna quædam domina) quæ
 multos mortales spe honoris (vel, spe
 magna

magna gloriæ) transuersos egit: vix fieri certè potuisset quin quod esset illius magnæ dominæ nomen, in mentem tibi statim venisset. Ac multo etiam minus dubitasses quin de Ambitione loqueretur, si subiuncta illa fuissent, *Est domina quæ multos mortales fieri falsos subegit.* quinetiam sequuta fuissent illa, *Est domina quæ multis mortalibus persuadet, amicitias inimicitiasque non ex re sed ex comodo estimandas esse.* KÆN. Ex abundanti & hæc, & quæ proximè recitasti, à te adiecta fuissent. Statim enim, te de Ambitione loqui animaduertissem, facta mentione cupiditatis honoris, siue gloriæ. Quia tamen cupiditatis appellatione scio te vsum non esse: sed ex illis verbis, *multos mortales spe honoris transuersos egit,* illa cupiditas satis intelligitur: quum speremus ea quæ cupimus: & quidem esse acrem ac vehementem cupiditatem necesse sit, quum spes adipsiscendi eius quod cupimus nos transuersos agit. Quemadmodum igitur ignoscendum mihi nõ fuisset si illa honoris vel gloriæ mentio à te facta foret,

ita sum venia dignus quum facta non fuerit. Quis enim alioqui illa quae mihi antea ex eodem scriptore proposuisti, non fateatur tam de Avaritia quam de Ambitione posse dici? COR. Ideo iam tibi datam esse veniam credito. Interim verò tuus ille error (si tamen, quum fallitur coniectura nostra, errorem id vocare oportet) materiem præbet utriusque nostrum considerandi, sicut virtutes inter se habent quaedam communia, sic & vitiis quibusdam idem usvenire: sicut in duabus dominis Ambitione & Avaritia hæc videre est. Et verò Salustius, in eo de quo iam sæpe dictum fuit loco, facta mentione Avaritiæ, statim ad Ambitionem transit. KÆN. Sed maiorem gratiæ appellatio dominarum haberet, si Latini dominas, quæ virtutum sunt aduersariæ, nomine foemineo appellarent: sicut Græci κακίας vocantes quæ Latini vitia vocant, aptissimè dicunt hanc vel illam κακίαν esse μεγάλην ήσποιναν. Interim verò consideraui (dum tu maiora considerasti) bellè convenire cum domine appellacione illud subegit, quo Salustius

de Ambitione usus est. Hoc enim est illa tacite dominā, aut etiā magnā dominā, vocare. COR. Cogito iam mecum, an de Ambitione loqui me intellexisses, si rē ita tibi proposuissē, Est domina cui cupiditas prae Avaritiæ cupiditate tolerabilis à nonnullis iudicatur: Vel, excusabilis iudicatur. KÆN. Intellexissem fortasse. COR. Vel, si rē his tibi verbis proposuissē, Est domina, cuius studiū non tam turpe quā Avaritiæ, sed plerunque non minùs est damnosum. Vel potius hoc modo, Est domina cuius studium per se quidem vix turpe iudicatur, sicut Avaritiæ, sed plerunque haud minus perniciosum: ac nonnunquam est etiā perniciosius. KÆN. Non dubito quin te de Ambitione loqui intellecturus fuerim. COR. Volui autem cautiùs de studio Ambitionis loqui posterius, quā mihi viderer loquutus esse prius. Ac nescio tamē an satis caute tunc saltem de eo loquutus sim. Recordatus sum certè, dum in eo sermone essem, loci huius Salustiani, (qui paruo intervallo sequitur quæ de Am-

bitione iam aliquoties audiuiimus) *Sed*
primò magis ambitio quàm auaritia animos
hominum exercebat : quod tamen vitium
propius virtuti erat. Nam gloriam, hono-
rem, imperium, bonus & ignauus eque sibi
exoptant : sed ille vera via nititur : hic, quia
bona artes desunt, dolis atque fallacijs con-
tendit. Hic primùm quidem minimè
 dubium est quin de Ambitione, non
 de Auaritia, illud dicatur, quod tamen
 vitium propius virtuti erat (siue est, vt
 aliis in libris legitur: sicut & propius vir-
 tutem, in iisdem) quamuis Latinæ lin-
 guæ consuetudo videri cuiuspiam possit
 exigere potius vt ad vocabulum auari-
 tia referatur, vtpote proximè præce-
 dens. Vnde etiam factum est vt qui-
 dam locum illum, mutato verborum
 ordine ita legendum suspicaretur, *Sed*
primò magis auaritia quàm ambitio animos
hominum exercebat. Et habet certè hæc
 emendatio, prima fronte, aliud etiam,
 & quidem maius, quo se tueatur. Nam
 antea de auaritia priùs quàm de ambi-
 tione loquutus erat : ac (quod longè
 firmitus est argumentum) dixerat, *Igi-*
tur

*tur primò pecunia, deinde imperij cupido
 crevit: ea, quasi materies omnium malorum
 fuere.* KÆN. Firmissima igitur ratione
 emendatio illa, meo quidem iudicio,
 nititur. COR. Firmissima in speciem
 ratione nititur: éstque (vt Græci lo-
 quuntur) *εὐλόγητος*: sed. KÆN. Miror
 quid ei velis opponere. COR. Itáne
 hominem mirabundum (quantum-
 cunque sit mirabundus) interrompere
 sermonem decet? KÆN. Ignosce. nam
 tua subhæsitatio post vocem illam *εὐ-
 λόγητος*, & mea interruptio, concurre-
 runt. COR. Sed (dicere volebã) euer-
 titur tamen illa emendatio, & ordinis
 verború mutatio, à quodam qui valde
 paruo sequitur interuallo. KÆN. Quis
 ille est? COR. Iste: Sed postquã L. Sylla, ar-
 mis recepta republica, bonis initijs malos
 euentus habuit, rapere omnes, trahere do-
 mum alius, alius agros cupere: neque mo-
 dum neque modestiam victores habere: fœ-
 da crudeliâque in cines facinora facere.
 KÆN. Cur hîc alius vtrobique, nõ álius,
 pronuntiasti? COR. Quoniam hunc
 locum ita intelligo, Omnes cœperunt

rapere, trahere, & alius domum, alius
 agros cupere. Perinde ac si diceret,
 Omnes bonorum alienorum cupiditate
 tanta teneri, ut qui iam unius domum
 occupasset, alterius agros occupare
 cuperet. At si legatur & pronuntietur
alius, nō tanta & tam insatiabilis cupiditas
 describetur: & cum illo aliquod
 genitui casus nomen extrinsecus sum-
 mendum erit. Verum, ut ad illud pro-
 pter quod locum hunc attuli, veniam
 si quæ hinc scribuntur consideres, vide-
 bis opponi ijs quæ ibi dixit, *Sed primò
 magis ambitio quàm auaritia animos homi-
 num exercebat.* Perinde ac si diceret, *Sed
 primò quidem talia erant hominum
 ingenia ut ambitio magis quàm auari-
 tia animos hominū exercebat: at post-
 ea, quum contigisset ut L. Sylla, armis
 recepta republ. bonis inijs malos eue-
 ntus haberet, rapere omnes, trahere.*
 KÆN. Tibi tandem manus dare cogor.
 Dicerem verò & herbam porrigere,
 nisi tuam si non reprehensionē, saltem
 irrisionem timerem. Quæ tamen ple-
 runq; aliquid cum reprehensione com-
 mune

mune habet. C O R. Dum abest Miso-
 kenus, multa tibi potes permittere, quæ
 illo præsentē vix auderes. KÆN. Quo-
 modo hosce duos huius nostri Salustij
 locos conciliabis? nam hoc tibi operis
 relinquitur. C O R. Nihil dicis quod
 non præviderim. KÆN. Tanto esse de-
 bes paratior. C O R. Non tantum para-
 tum, sed paratissimum (vt spero) ad re-
 spondendum inuenies. KÆN. Rogo igitur
 vt non differas. C O R. Immo, dum
 me vt non differam rogas, facis vt inte-
 rim differam. Hoc enim mihi in prom-
 ptu est quod respondeam: Salustium
 antea quidem dixisse, primò pecuniæ,
 deinde imperij cupidinem creuisse: at-
 que hæc quasi materiem omnium ma-
 lorum fuisse: sed interiecta fuisse hæc
 verba, *Pòst, vbi contagio, quasi pestilentia,
 illos inuasit, ciuitas est immutata: imperiū
 ex iustissimo crudele intolerandūque fa-
 ctum.* KÆN. Te mihi haud tam facile sa-
 tisfacturum putabam. C O R. Nihil igitur
 illi meo responso addam: sed mo-
 nebo tantum de hoc quoque *ὅτι παρὰ τὴν ἰσχυρίαν*
 ad veram lectionem quod attinet, mihi

magis placere vt *pestilentia* legatur. Intelligitur autem contagio non minus contagione pestilentia grassans. KÆN. Habeo quod illi meæ obseruationi cuius paulo ante mentionem feci adijciam. COR. Non iam recordor quænam ea sit. KÆN. Non recordaris me dixisse, obseruasse me, in hoc loco Salustij, *Ambitio multos mortales falsos fieri subegit*, pulchrè conuenire verbum *subegit* cum illo nomine quod Ambitioni dabas, eam vocans dominã, & quidem magnam dominam. COR. In memoriam mihi reuocas illam obseruationem. KÆN. Nunc igitur aliam eodem pertinentem addo: ac dico, tale esse verbum exercebat: in hoc quem paulo post habemus loco, *Sed primò magis ambitio quàm auaritia animos hominum exercebat*. Scis enim quàm significans sit istud vocabulũ *exercebat*. Sed Misokænum nõ reuerti valde miror. CORONEL. Visne, dum ipsum exspectamus, aliquid in eo ipso vbi versamur loco excutiamus? KÆN. Quidni vellem? COR. Antea tibi recitavi ista, *Sed postquam L. Sylla,* *ar-*
mis

mis recepta republ, &c. hæc autem, proxime præcedunt, de avaritia, Ea, quasi venenis malis imbuta, corpus animúmque virilem effæminat, semper infinita, insatiabilis est: neque copia, neque inopia minuitur. Vide numquid sit inter ista, quod tibi negotium exhibeat. KÆN. Attentè prius recolenda sunt. COR. Lentè ea recitavi: ita vt à me repeti, nihil esse necesse existimem. KÆN. Nihil necesse est. COR. Considera diligenter antequam respondeas. KÆN. Omnibus diligenter & attentè consideratis, mihi negotium hæc tantùm postrema faceffunt, neque copia neque inopia minuitur. COR. Quomodo à te intelliguntur? KÆN. Interroga potius an ea satis intelligam. COR. Dicam tibi cuiusdam hoc de loco coniecturam, si fortè tibi ad assequendum eius intellectum esse adiuumento possit. KÆN. Si non adiuuet, saltem nihil nocabit. COR. Putabat ille scribendum ibi esse, neque copia augetur, neque inopia minuitur. Vel, neque copia crescit, neque inopia minuitur. KÆN. Non placet ista coniecturalis emendatio. COR. Vide

ne sis preproperus in ferēda sententia.
 KÆN. Immo ne properus quidem esse
 soleo in ferenda de huiusmodi emen-
 dationibus sententia. COR. Si pruden-
 ter (contra quāta multi) in illis te gere-
 re soles, idem nunc quoq; facito. KÆN.
 Longiore apud me consideratione e-
 mendatio illa minimē opus habet: eam
 dico & semper dicam reijciendam es-
 se. Negare enim, auaritiam copia auge-
 ri, siue crescere, perinde est ac si nege-
 mus verē dictum esse, auaros similes il-
 lis esse quibus *intumuit suffusa venter ab-
 unda, quibus quo plus sunt pota, plus siti-
 untur aqua.* COR. Laudo hanc tuam ob-
 iectionem. KÆN. Sed non satis est tibi
 illam emendationem mecum reijcere:
 videndum vt illa reiecta, etiam eijcias
 mihi ex animo omnem de hoc loco su-
 spicionem. Suspicio enim esse mendo-
 tum: & suspicabor donec quampiam
 eius satis commodam expositionem
 attuleris. COR. Meum erit, conari tibi
 satisfacere: tuum, liberē dicere an tibi
 satisfactū fuerit. Iam igitur, illud prius,
 auaritiam copia non minui, nullā apud
 te ex-

te expositionem requirit: (quomodo enim copia minueretur, quum etiam, sicut & ipse ex Nasone probasti, augeatur?) at posterius hoc, eam non minui inopia, sic accipiendum arbitror, eam, si fortè videat se maximis quos ad explendam suam cupiditatem fert perfertque curarum plenis laboribus atque arduis, parum proficere, & inopem nihilominus manere: tamen neque suam illam cupiditatem neque suos illos ob eam labores minuere. Hæc est mea expositio: quam si tibi non usquequaque satisfacere dixeris, haud valde mirabor. Nam ne mihi quidem ipsi usquequaque satisfacit. KÆN. At ego, si usquequaque mihi satisfacere eam dixerò, quod verum est dixerò. COR. Aliud est quoddam Salustij dictum, breuissimo hunc locum intervallo præcedens, vbi multo magis hæreo quam tu hæseris (vt opinor) in eo cuius expositionem meam fuisse tibi acceptam video. Fortasse autem in eo mihi explanando par pari referes. KÆN. Quasi verò, quod tibi nodus est, mihi scirpus

esse possit. COR. Sed quid si ego nodum in scirpo quæro? KÆN. Non es eorum ex hominum genere in quos iactari solet prouerbum. COR. Veniam ad locum illum, siue nodosum, siue scirpeum: *Nam gloriam, honorem, imperium, bonus & ignauus æquè sibi exoptant.* KÆN. Quæ plana sunt, explanatione opus non habent: quid autem planè & apertè à Salustio dictum est, si hoc ita dictum non est? COR. Aliudne hîc intelligis quàm quod prima fronte ipsa verba sonant? KÆN. Nequaquam. COR. Tantundem igitur atque tu hunc locum intelligo: sed quod intelligo suspectum habeo: & adeo quidem vt etiam falsum esse iudicem. KÆN. Quænam verba locum hunc excipiunt? COR. *Ista: Sed ille vera via nititur: hic, quia bonæ artes desunt, dolis atque fallacijs contendit.* Vides hæc optimè illis respondere: sed fortasse hîc quoque aliquid suspectum tibi est. Verùm ecce tandem Miskænum.

MISOK. PAULO fuit longior absentia mea quàm putaram: etiam si negetur

getur esse sapientis, dicere, non putam. ΚΑΝ. Καλλίστη, ἡδίστη, χρησιμώτατης διαλέξεως ἀπελήφθης, ὧ Μισόχρησ. ΜΙΣΟΚ. Καλλίστη, ἡδίστη, χρησιμώτατης ἰνός ὀφθαλματείας ἐμελλοῦ ἀπολείπεσθαι, ταύτης τῆς διαλέξεως ἢ ἀπολείπομενος, ὧ Φιλόχρησ. C O R. Vnde nunc tantum Græci sermonis? Putat fortasse Xenophilus te, ex quo à nobis discessisti, cum Græcis, aut saltem cum Græcè loquentibus versatum esse: ita ut iam Latinus sermo tibi sordeat. ΜΙΣ. Siue hoc siue aliud putet, miratus sum, eum Græco me sermone ex improviso aggredi. C O R. Fateberisne mihi verum, Xenophile? ΚΑΝ. Fatebor tibi verum, quantum in me erit. C O R. Quod hoc loquendi genus est? nonne semper in te esse potest verum fateri? ΚΑΝ. Nequaquam: eo quidem certè modo quo à me intelligitur. Sed hoc est τῶν ἀπορήτων vel potiùs τῶν ἀπορήτοτάτων. C O R. Non igitur amplius de hoc inquiram: sed tantum experiar quàm libenter verum fatearis. ΚΑΝ. Experire, nam quid tentare nocebit? C O R. Immo certè (ne fallaris) me hoc tentasse, nociturum tibi est.

Nam si semel cognouero te non ἀληθύν, dabo operam ut potius cogaris procul à nobis ἀλητεύειν, quàm inter nos commemorans dicaris σοφιστεύειν. ΚΑΝ. Huiusmodi sibi hæc verba voluæ? non rimarum (ut ille apud Terentium) sed mirarum plenus es. Verùm quidnam tantum illud est de quo tu tantopere cupis me ἀλητεύειν? C O R. Annon Lucianizaueris in Græcis illis quibus Misokænum aggressus es verbis. ΚΑΝ. Si citius de hoc me interrogassēs, citius vera factentem audiuißēs: & dicentem, rem ex parte ita se habere. nam illud genus loquendi δεινότητος ἴνδὸς ἀπολείπει, apud Lucianum non vno in loco legitur. ΜΙΣΟΚ. Sed ego interim hîc seorsum à vobis sedeo, cogitabundus pariter & mirabundus quænam me absente potuerit illa esse inter vos sermocinatio, talis qualem mihi eam Kanophilus depinxit. C O R. Quid? putasne Misokæne tantam rem esse quantam Kanophilus prædicat? annon scis illum è musca solere elephantem facere, ut ipse antea de me loquutus est? ΚΑΝ.

Antiquum & vetus est, atq; adeo pris-
cum, è musca elephantem facere. Mis.
 Cur id ais? ΚΑΝΟΡΗ. Quia ipse Home-
 rus è muscis elephantem quodammodo
 fecisse videri potest, cum alibi, tum vbi
 eas ἀγειαφύλα vocat. Nam de gigantibus
 itidem dictum legimus, ἀγειαφύλα γάρ-
 ταν. Neque tamen omnino è musca
 elephantem hîc facere dici possum.
 ΜΙΣΟΚ. Scire cupio qua de re fuerit
 illa sermocinatio. C O R. Sumpta occa-
 sione ex illo Salustij de ambitione loco
 qui te praesente à me allatus fuit, & ex
 ijs quæ de illius definitione diximus, ad
 alia venimus quæ huic definitioni ac-
 commodata essent (Salustiano etiam
 sermone vtendo) ac citati fuerunt alij
 huius scriptoris loci, de quorum ve-
 ra lectione disceptatum fuit. Quum
 autem aduenisti, in quendam inquire-
 re cœperamus, qui maioris quàm qui-
 uis alius est momenti: vnde futurum
 est vt in hanc inquisitionem non malè
 aliquod temporis spatium collocemus.
 ΜΙΣ. Illum obsecro locum mihi reci-
 ta. C O R. Nam gloriam, honorem, imp-

rium, bonus & ignauus equè sibi exoptant.
 MIS. Quid hoc de loco dicebas Coronelle? COR. Eum mihi suspectum esse. MIS. Quid eum tibi reddere suspectum potest? COR. Video iam te mirari quod ego mirabar, atque adeo demirabar. Præsertim verò quum ea quæ proximè subiunguntur, optimè cum illis consentiant, fieri non potest quin magis ac magis mirer. Hæc enim absque villo interuallo sequuntur, *Sed ille verè via nititur: hic, quia bonæ artes desunt, dolis atque fallacijs contendit.* MISOK. Sicut hoc dictum omnino assentitur illi proximè præcedenti, ita ego Philokæno assentior, miranti te prius illud in suspicionem vocare. COR. Meam mentem nõ assequimini. me enim locum illum erroris à librario admissi suspectum habere arbitramini, quum ego ad errorem respiciam qui admissus mihi videtur in vnum ex philosophiæ moralis axiomatis. Cogitate enim apud vos quomodo rationi & doctrinæ de moribus consentaneum sit vt dicamus, bonum & ignauum gloriam, honorem,

rem, imperium equè sibi exoptare. Antere omnia autem de hoc inter nos constare debet, quem appellatione boni significare velit. ΜΙΣΟΚ. De hoc facile constabit, quum ei ignauum opponi videamus. Vel potius de hoc iam constat, more Græcorum præsertim, poetarum, vocari bonum, eum qui sit gnauus ac strenuus. Ab illis enim appellatur ἀγαθός, necnon ἰσχυρός: estque poeticum hoc, potius quàm illud. ΚΑΝ. Sed cur non dixit, *bonus & malus*, sicut vicissim κακός de ignauo quoque à Græcis dicitur? aut cur non, sicut ignaui, ita & gnaui vel strenui appellatione usus est? Vel hoc enim vel illo debuisse loqui modo videtur, vt concinna esset antithesis. COR. Si vocibus illis, bonus & malus, fuisset usus, falli lector potuisset, generali eas significatione dici existimans. Alteras autem illas voces sermoni suo adhibere potuisse fateor, absque eodem illo (vel potius absque vilo) periculo: sed voluit Salustius hoc etiam in loco Salustius esse: id est, à publica & trita sermonis (vt ita dicam) via disce-

dere: ideoque suæ antithesi duo vocabula adhibere quæ eiusdem generis non essent: si ita loqui licet. Sic autem hunc scriptorem à publica & trita sermonis via in quibusdam alijs discedere (præterquam quòd est antiquarius) aliquot exemplis alio tempore vobis planum faciam: si huius mei promissi memores fueritis. MISOK. Non est quòd metuas ne immemores nos esse contingat. CORON. Sermònem igitur meum persequens, dico: quum hac de re Salustium, de gnauo & strenuo deque ignauo, loqui, inter nos conueniat, scire velim an eodem vtrumque modo natura comparatũ esse putetis. KÆN. Quis fieri hoc posset? MIS. Idem te ab ore Misokæni responsum tulisse existimato. COR. Nunc quaero an ignauo non minus cum virtute commercij quàm gnauo & strenuo esse credatis. KÆN. Subabsurdum videtur, (quod pace tua dictum sit) responsum tam absurdum à nobis expectare. Quid enim ignauo cum fortitudine, aduersaria sua, esse commercij queat?

queat? COR. Atqui, unde in animis
 hominum cupidinem veræ laudis &
 gloriæ, veri honoris, excitari arbitra-
 mini? nonne à virtute? KÆN. Quidni
 hoc fateamur? COR. Fatendum cer-
 tè est. constat enim, virtutem reddere
 hominem sibi bene conscius, *ἐν τοῦ κα-
 τὰ φύσιν*. Nam qui se officio suo fun-
 ctum esse, sibi conscius est: is profectò
 sibi benè conscius dici potest. Contrà
 autem malè sibi conscius fit necesse est
 qui ignavus: quem Salustius ipse fate-
 tur dolis atque fallaciis contendere,
 quòd bonas artes sibi deesse videat.
 Iam verò alter ille, qui officio suo, id est
 sibi à virtute iniuncto, functus est, & ad
 fungendum in posterum est animatus,
 nonne vel ab illa ipsa cuius acres in ani-
 mo & acriter pungentes sensit aculeos,
 laudem & gloriam, atque honorem,
 meritò, tanquã præmium sibi debitum,
 poscat? Tantum abest enim ut strenuè
 & fortiter facta, minùs quàm alia *κατὰ
 φύσιν*, à virtute proficisci censeantur,
 ut virtutis nomen ad fortitudinem sæ-
 pe, apud poetas præsertim & historicos,

restringatur. Ac (ne longius abeamus) noster Salustius, in illa egregia M. Cætonis & C. Cæsaris comparatione, ita loquitur de illo, *Non diuitijs cum diuite, non factione cum factiosis, sed cum strenua virtute, cum modesto pudore, cum innocente abstinentia certabat.* Et paulo antè, de C. Cæsare verba faciens, *sibi magnum imperium, exercitum, nouum bellum exoptabat, ubi virtus eius enitescere posset.* Nec verò mirum est virtutis appellationem sic interdum ad fortitudinem restringi solitam: quum non aliunde maiore quam ex armis gloriã posse comparari, multis persuasum fuerit. Atque hinc Horatius,

*Res gerere, & captos ostendere ciuibus
hostes,*

Attingit soliu Iouis, & cœlestia tentat.

M I S. Es ijs quæ te afferentem audiui-
mus, inferret aliquis, Salustium adeo
non debuisse dicere, bonũ & ignauum
æquè gloriã, honorẽ, exoptare (nam
de imperio taceo) vt ne *κατ' ὄναρ* quidem
ab ignauo exoptari dicendum fuerit.
C O R. Ex ijs quæ memorata sunt à me,
id se-

id sequi videri posset, relinquendam esse ignavo solam imperij cupiditatem (sicut etiam illi relictam à me iam videris) quam cum opum cupiditate coniunctam esse constat: quum dolis ac fallacijs & has & illud acquiri sepe, (quibus ignavum contendere, quòd sibi desint bonæ artes, fatetur Salustius) nunquam veram laudem & gloriã, videamus. Ut omittam, verum veræ laudis & gloriæ amorem ex virtute proficisci, & nonnisi in generosum pectus (aut saltem à generoso non abhorrēs) ac plerunq; sibi etiã catorthomatis aliquis conscium, cadere solere. Illud, inquam, quod dixisti, ex ijs quæ memoravi, videri posset, si stricto iure cum Salustio agere vellē: sed mihi satis erit hanc ei confessionem elicere, siue exprimere (nam extorquere nolim) si qua ignavis quoque inest gloriæ & honoris cupiditas, eam nullo modo cum gnavorum & strenuorum cupiditate posse comparari. Mis. Ad hanc confessionē facile adduci potuisse crediderim.

KÆN. Tuo calculo meum addo, Mi-

sokæne. Sed debui fortasse, breuitatis
 causa, dicere potius, *ὁ μὴ φος εἶμι σοι*. MIS.
 Verum, vnde illud habes? à virtute lau-
 dem & gloriam, tanquam præmium,
 expectari. Alij enim volunt, si satis eor-
 um mentem assequor) vnumquemq;
 officio suo ad virtutis normam fungē-
 tem, persuasum habere, functionem il-
 lam esse sibi ipsi præmium: atque hunc
 versum afferunt,

*Ipsa etenim virtus sibi met ipsissima
 merces.*

COR. Cùm aliunde tum ex Horatio
 illud habeo. MIS. Quo è loco? COR.
 Ex epistola ad Scauam scripta, cuius
 initium est, *Quamuis Scaua satis per testi-
 bi consulis*. MIS. Eorum quæ ibi scripta
 sunt recordor: & nihil tale me legere
 memini. COR. Hoc tibi fateor me ibi
 voculam & in vt mutare. Nam solet ita
 scribi ille cuius autoritate nitor locus,

*— aut virtus nomen inane est,
 Aut decus & pretium rectè petit experi-
 ens vir.*

at ego posteriorem versum ita scriben-
 dum contendo,

Aut decus, ut pretium, rectè petit experiens vir.

MISO K. More istud tuo facis, Coronelle, ut leuibus in corrigendis locis mutationibus utaris. Leuior certè hæc esse nulla potest, quum tantummodo literula e in u mutetur, ex & faciendo ut. Verùm considerandus est totus locus. C O R. Dixerat antea,

Sedit qui timuit ne non succederet. esto:

Quid? qui peruenit, fecitne viriliter?

at qui

Hic est, aut nusquam, quod quærimus. hic onus horret,

Ut paruis animis & paruo corpore maius:

Hic subit, & perfert.

Atque his subiungit illa,

— aut virtus nomen inane est,

Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.

Quid autem hoc sibi vellet? virum experientem, rectè (id est meritò) petero non decus solummodo, verum etiam pretium. MISO K. Videamus quis sit hic quem vocat virum experientem.

COR. Non dubito quin is sit de quo dixit, *fecitne viriliter?* Respondet autem hoc loquendi genus *Facere viriliter* Græco verbo ἀνδρῶσφι ἔδου: atque ad id respexisse Horatium verisimile est, qui libenter Græcum sermonem æmulator. Vnus (inquit) horret onus tãquam pusillanimitati suæ subque paruo corpori non cõueniens: alter subit, ac perfert etiam: quid? nõne hic dignus est qui saltem decus, tanquã pretium suæ fortitudinis, petat, atque hoc reportet? MIS. Sed cur vsus est illa voce *experiens?* COR. Perinde est ac si diceret, Qui audet periclitari illa quæ cæteri non audent. Nam Periclitari & Experiri tantam affinitatem habent vt interdum illi Periclitari subiungatur hoc Experi. Quod autem dicit,

— *aut virtus nomen inane est,*
conuenire videtur cum eo quod in alio huius primi epistolatum libri loco scribit,

— *virtutem verba putas, vt lucum ligna?*

MISOK. Quid huic opponi sermone possit,

possit, non video. Alioqui, si non contentus quis è virtute, id est, aliquo ex facto virtuti consentaneo, (aut brevius, è catorthomate quopiam) decus, siue laudè & gloriam, reportare, aliud pretij loco, seu præmij aut mercedis, petit, scire velim quidnam illud sit, & cur id taceatur ab Horatio. COR. Gratias tibi de tuo patrociniò ago. MIS. Quis tam bonæ causæ non libenter patrocinetur? COR. Addi autem hoc potest, Horatium, ita loquentem,

Aut decus & pretium rectè petit experiens vir,

aliquid dicere quod magis etiam abhorrere à ratione videtur quàm à te obiicitur: èstque tamen velut quædam ad illum tuum sermonem appendicula. Ita enim loquitur, ac si decus, siue laus & gloria, aut etiam honor, ne pars quidem pretij seu præmij esset quod à virtute & peti & expectari debet. MISOK. Non recusem istam obiectiunculam meæ obiectiõni, velut appendiculam (vt tu vocas) adiicere. Verùm ex te scire cupio annon in aliqua tuarum

in Horatium Diatribarum, quæ tuis huius poetæ editionibus adiunctæ sunt, mentionem huius emendationis feceris. COR. De priorē saltē affirmare posse mihi videor, nullā in ea huius emendationis mentionem haberi: quum (si bene memini) nondum in mentem mihi venisset: sed in posteriore editione me alijs quibusdam emendationibus meis hanc adiecisse crediderim. At verò in meis Schediasmatis de ea non tacuisse, haud me credere, sed certò scire dixerim. MISOK. Memoriae meæ si non semper, diu saltem, hærebit ista tua tanti momenti emendatio tantule particulae ET. COR. Possẽm aliam eiusdem particulae in alio eiusdem poetæ loco emendationẽ adijcere, comitem illi futuram: sed locus ille nihil ad hunc pertinet. MIS. Cum hoc istud saltem commune ei est, quòd eandem particula sui deprauatricẽ habet. COR. Fateor. MIS. Simul hoc fatere, te mihi inuidere notitiã illius non debere. COR. Eo minis eam tibi inuidere volo, quo magis insignis est locus, & quo magis lectoribus nego-

negotium faceffit. Est enim hic,

— *qui non moderabitur ira,*

*Infectum volet esse dolor quod suaserit
& mens.*

Mis. Beabit me loci huius emenda-
tio, si tam *cōseque* sit quam precedens.

Nam (nequid dissimulem) ex ijs sunt
quos multum diūque hæ vocula torse-
runt, & mens. COR. Locum iam dixi
esse hunc,

— *qui non moderabitur ira,*

*Infectum volet esse, dolor quod suaserit
& mens,*

Dum pœnas odio per vim festinat inulto.

Mis. Considero quod dixisti, de praua-
tionē huius loci, sicut alterius (de quo
dictum est) natam esse ex particula &:
ac se mens mea in partes omnes vertit,
quærens quid pro illa substitui possit;
sed nihil inuenit. Nihilo autem ma-
gis ab illa inuenitur quem possit lo-
cum habere hoc in loco vocula mens.
Quid enim magis vetat mentem offi-
cio suo fungi quam dolor? Vnde illud,
Ille dolore amens. Rogo igitur vt me diu
suspensum non teneas, sed mihi illud

tuæ emendationis arcanum iam nunc patefacias. COR. Sicut in altero loco erat & pro *ut*, priorē litera deprauata: ita hīc est & pro *ex*, per posterioris literæ deprauationem. MIS. Hoc mihi dicere, est nihil dicere: si quidem nihil addatur, COR. Addere volebam (nisi interrupisses) particulā *ex* cum vocula *mens* esse iungendam. MIS. Suspicor quem vsū dare velis huic vocabulo *exmens*: sed mihi nouitas eius suspecta est: sic tamen ut me subterreat potius quàm deterreat. COR. Minus etiam te deterrebit quum ante mentis oculos pones Græcam vocem ἔμφρων. Quidni enim, ut ex ἀφρων factum fuit *amens*, ita ex altera illa ἔμφρων fiat *exmens*? præsertim ab Horatio, nouatorum inter poetarum principe. Quid principem nouatorum appello? amplius etiam aliquid dicere cuperem: quum ab eo vno plura quàm à cæteris simul omnibus esse nouata existimem. MIS. Sed opponet aliquis fortasse, non esse nouum tantummodo illud *exmens*, sed etiam durum. COR. Paulo esse mollius, vel potius paulo

paulominus esse durū fateor verbum
ἐκφρασι: sed videndum an Latina lingua
 nulla habeat non minus dura disylla-
 ba, & quidem à particula *ex* incipientia.

Mis. Recordor tantum nominis *exspes*.
 Co R. Quomodo in memoriam tibi
 venire potest vocabulum *exspes*, quin si-
 mul *exlex*, quod etiam durius est, in-
 cam veniat? Mis. Venturum mox erat,

ut opinor. Co R. Mihi autem videor &
expes pro *ἄπρος* legisse: quum alioqui &
apes dici posse videatur. Et verò Probus
 ac Priscianus *apes* vocatas scribunt, quod
 sine pedibus nascantur: ac Luciani lo-
 cus affertur ubi apem *ζῶον ἄπρου* appel-
 lat. Mis.

Quum nulla de voce hac
exmens esse controuersia possit, quin ab
 analogia locum in Latinitate obtinere
 possit: non video quid controuersam
 tuam huius loci emendationem reddi-
 turum sit. Ideo, missum hunc de ea ser-
 monem faciens, te de quodam Tibulli
 versu interrogabo, cuius vocula *mens*
 fecit ut recordarer: quoniam in eo scri-
 ptum est *mentes*, mirum quendam v-
 sum (si non errauit librarius) habens.

Scis

Scis enim ab eo scriptum esse, aut saltem (vt tutius loquar) apud eum legi;

Non opibus mentes hominū curaque leuantur.

COR. Non poterat (vt opinor) locus afferri qui cum illo altero aptius comparatur: quum poetæ sit vterque, & vterque in vna eadēque voce sit deprauatus, vterque ob deprauationem multū faceſſat negotij, vterque alioqui (hic tamen præfertim) quod ad mentem ipsius scriptoris attinet, careat dubitatione. MIS. Sed nihilne prorsus tibi succurrit quod de significatione huius vocabuli loco isti apta dici queat? aut (quæ secūda nauigatio est) nullūmine tibi in mentem vocabulum venit quod in sedem illius substituendum videatur? Diu de responſo cogita. COR. Non tam, quid respondeam, quàm quī fieri possit vt non respondeam, cogito. MIS. Responſum à te extorquere nolo, quamuis magno eius audiendi desiderio tenear. COR. Et tuo desiderio satisfacere, & nullam interim honoris meo iniuriā facere cupio. MIS. Prohibe quale

quale fuerit illud tuū responsum quod
 honori tuo facere iniuriam possit? Non
 agitur hīc de tali, qualia sunt iuriskon-
 sultorum, responso: vbi aliquid ipsi re-
 pugnant iuri à iuriconsulto responde-
 ri potest. COR. Hoc scio: sed tamen
 hīc quoque de honore agitur: nisi pro-
 mittas, te meam de huius loci emēda-
 tione coniecturam non esse eliminatu-
 rum, ac ne expectaturum quidem.
 MIS. Hoc promitto, & stare promisso
 volo: nisi fortè illius expectorandi &
 eliminandi venia mihi à te aliquando
 tandem detur. COR. Dico, minima
 hīc quoque (quantū possum *συχάζεσθαι*)
 mutatione opus esse, quæ prima est
 iteram mutandam esse, quæ prima est
 in illa voce *mentes*. MIS. Percurro
 omnes literas, seruata serie alphabeti:
 sed nullam animaduerto quæ illi *ἀσύνετος*
 alioqui voci *entes* (hæc enim, detracta
 prima litera, restabit) aptè præfigi vi-
 deatur. COR. Quid si litera S illi præ-
 figatur? MIS. Velles igitur *mentes in-*
sentes mutari. COR. Vellet mea con-
 iectura. MIS. Non miror si illam tam-

diu clausam pectore tenebas. COR. Extremis morbis extrema remedia sunt adhibenda. MIS. Quo propiùs hanc emendationem intueor, eo mihi verisimilior videtur. Quidni enim sentes & vepres per metaphoram de curis, sicut & spinas, dicamus? quidni senticosas, sicut & spinosas, eas appellemus? COR. Aliquid tamen me desiderare melius fateor: & an *εὐσοχος* hìc sim, valde dubitare: sed interim minimè dubium mihi esse illud *mentes* ferri non posse.

MIS. DV M aures sermonibus nostris non præbes, Kænophile, sed alias res agis, quod è re tua est non agis. KÆN. Mirus libri cuiusdam (in quem incidi) titulus non tam aures quàm mentem à sermonibus vestris paulisper auocavit. MIS. Interim verò fecisti vt illud de te vicissim queam dicere, *φρῶ, ὡς καλοῦ ἐκούσματος ἀπελείφθης.* vel potius *ὡς καλοῦ ἀκουσμάτων.* KÆN. Itáne contigit mihi *ὑπερίξιν*, vt omnino post festum venire dicendus sim? Nihilne reliquum mihi fecistis? Saltem quod argumentũ fuerit sermonis vestri, aut sermonum vestrorum,

strorum, facite ut sciam. COR. Inquisitio in illum Salustij locum ubi dicit bonum & ignavum æquè sibi honorem, gloriam, imperium exoptare, fecit ut in quosdam *παρέρχους* sermones, licet inde occasionem caperent, digrederemur: sed alia restat in alium eiusdem scriptoris, locum inquisitio: ad quam quum venire subdubitarem, tua præsentia omnem & dubitationem & subdubitationem mihi adimet. Dicere enim poterò aliquid etiam plus quàm illud, *ὅν τε δὴ ἐρχόμενα*: quum tres futuri inquisitores simus. Locus autem is paruo intervallo alterum illum præcedit: ac ibi de ambitione ita loquitur, *Quod tamen vitium propius virtuti est.* KÆN. Cur vix audebas in hunc pariter locum inquirere? COR. Quoniam vereor ne nimis inquisitor audiam. KÆN. Neutram inquisitionem nos eliminaturos pollicebimur. COR. Hac conditione à me hanc quoque impetrabitis. KÆN. Quæ igitur ea est? COR. Videndum esse an credibile sit, Salustium, de ambitione & avaritia loquentem, dixisse

ambitionem propius virtuti (vel virtutem) esse. Nam si per comparationem cum auaritia hoc dixit, (quod negari posse non videtur) sequitur, auaritiam quoque prope ad virtutem accedere: sed non tam prope quam ambitionem. Hoc autem dictum cuius patrocinio defendi poterit? ΜΙΣΟΚ. Videtur certe, tum quum de ambitione dicitur illud, vix idoneum patronum inuenire posse. Atque hinc recordor eorumque Porcius Latro sua in Catilinam declamatione (si quidem ille huius auctor est) de ambitione illius scribit: *Nunc videndum est (inquit) de ratione ambitionis teterrima atque exitiabili, qua deflaguisse perpetuo Catilinam, superiori diuisione demonstrauimus.* Sed non de tali ambitione loqui Salustium, aduocatus, quicumque esset (si quæ tam mala nationis causa posset) statim exclamaret: respondebit mihi fortasse aliquis. Fateor: sed quod ambitionis genus (nisi à se hictæ) in exemplum afferret, de qua posse illud dici, contendere auderet? Esto tamen, aliquod ambitionis exemplum

plum inueniri, de qua dici illud possit: at auaritiæ pariter exemplum vbi inueniretur? K Æ N. Quid ergo? mendosumne esse locum illum suspicaris? C O R. Vobis considerandum relinquã, suspicari ne debeamus, Salustrium non est, vel erat, sed abest, vel aberat, scripsisse, simulque virtute: an idem illi hic quod altero in loco, de quo dictum paulo ante fuit, vfluuuisse. M I S. Mihi non absimile vero videtur. C O R. Gaudeo, finem huic etiam inquisitioni (si tamen satis inquisiuisse nos dicere possimus) impositum esse. Videtis enim me accersi. Spero autem fore vt non detinear, sed mox ad vos reuertar.

M I S. A V T O R sum, Kanophile, vt hanc absentia Coronelli (qua breuis futura est) opportunitate arripiamus, & in nostram de eo quod agendum nobis cum eo est, ac nos ad eum addaxit, consultationem, esse conuertendã cogitemus. Aptior enim se offerre vix potuit, & qua nobis otium maius iterum consilia de illa re communicãdi offerret. Videndum igitur vt rem mature-

mus, atque ipsum de responso urgeamus. KÆN. Me tibi assentorem habes: & verò idem tibi dicere in mente mihi erat. Sed vter nostrum prior ipsum aggredietur? M I S. Tu, qui & familiarior es & acceptior. KÆN. Immo maiorem mihi quàm tibi cum eo intercedere familiaritatē vix crediderim. M I S. Scio (nequid diffimulem) eum tua kænophilia, seu philokænia multo magis quàm mea misokænia delectari. Hinc mirum non est te illi esse acceptiorem. KÆN. A quibus igitur verbis sumēdum esse initium arbitraris? M I S. De verbis tuum fuerit cogitare: sed eorū hic sensus esse debet, mea quidem sententia: nos ad eum tam matutinos venisse, vt ad implendum promissum suum, plenum (vt ita loquar) haberet temporis spatium. Illo enim fidem liberante, nos itidem nostram esse liberaturos: illo eam fallente, nobis necesse fore itidem fallere. In ceteris quę hunc sermonem, pro re nata, sequi oportebit, ego illum subsequar, & illi subseruiam. Omnino certè urgendum esse illum censeo: nec
 amif-

amittendam hanc occasionem. Nam procrastinator est, in rebus praesertim huiusmodi. Et verò ad hanc ipsam quod attinet, non dubium est quin usurpari de eo versus Martialis possit, mutata duntaxat prima syllaba,

Si non est hodie, cras minus aptus erit.

Hunc autem librum à me accipe, qui inscriptus est, HENRICI STEPHANI Orationes duae: Vna, *Aduersus librum VBERTI FOLIETÆ De magnitudine & perpetua in bellis felicitate imperij Turcici*: Altera, *Ad expeditionem in Turcas fortiter & constanter persequendam exhortatoria*. Atque huic titulo subiunctum est, *Quae uniuersis Romani imperij ordinibus Ratisbonae conuentum habentibus ab eodem oblata & illis acceptissima fuerunt*. Sed ecce, Coronellus iam reuertitur.

COR. Ignoscite huic meae non à proposito solum sed à vobis etiam digressioni. Coactam enim fuisse videtis. KÆN. Venia haud est opus vbi non peccatur, quemadmodum vulgò dicimus. COR. Haud satis recordor vltimi sermonis nostri. KÆN. Nec, si recorda-

reris, ad eum reueri operæpretium est
 set. Verùm aliquid est de quo iermo-
 nem à nobis, & quidem a te potissi-
 mum, haberi, plusquam operæpretium
 foret. COR. Quidnam illud est? obse-
 cro. KÆN. Illud propter quod vnum
 tam matutini ad te accessimus, vt tu
 tanquam ad magnum miraculum Pa-
 pa papæ exclaimaueris. Te enim ad
 implendum promissum tuum plenum
 & iustum temporis spatium habere vo-
 luimus. COR. Quid illud est promissum?
 KÆN. Quo te nobis obstrinxisti
 ante menses aliquot, priusquam ad il-
 lum ordinem Romani imperij con-
 uentum (quem cum vulgo comitia li-
 nerisu appellare haud possum) profi-
 cisceris. COR. Quo me promisso vo-
 bis obstrinxi? KÆN. Disserendi nobis
 cum amicabiliter & familiariter de
 stylo Iusti Lipsij, siue, vt vulgus loqui-
 tur, de Latinitate Lipsij, (quamuis eius
 magna pars nihil minus Latinum esse
 contendat) tuamque nobis sententiam
 ingenuè & candidè exponendi. COR.
 Absit vt me promissi huius nunc quo-
 que

que immemorē esse respondeā. KÆN.
 Nec verò timebamus ne non in me-
 moriā tibi statim reuocaremus. COR.
 Sed cur non id maturius fecistis? Neq;
 enim vos latet illa iurisperitorum
 admonitio, *Bona nomina non appellando
 sunt mala.* KÆN. Nihil tale de te metue-
 bamus: sed illud nostræ menti semper
 obuersabatur, *Sat citò, si sat bene.* Cate-
 rùm tibi epistolam affero, quam tuis
 ad augustissimum Casarem & vniuer-
 sos imperij Rom. ordines orationibus
 subiunxisti: in qua cuidā ex amicorum
 tuorum numero te tuam ea de re sen-
 tentiam toti reipubl. literariæ aperire
 velle dicis, sicut etiam promiseris te fa-
 cturum. Præuidimus enim, futurum
 fortasse vt tibi ad manum hæc epistola
 haud esset: quæ tamen aliquorum te
 commonefacere posset. KÆNOPH.
 Quòd hoc præuidistis, ideoq; de illa
 epistola mihi prouidistis, laudo, & gra-
 tiam magnam habeo. KÆN. Huic be-
 neficio (vt tu quidem hanc rem in be-
 neficiorū numero ponis) aliquod be-
 neficiolum adiungam. COR. Quòd-

nam? KÆN. Eius anagnostes futurus sum: vt vna eadēque opera vnusquisque nostrūm eam & in aures admittat, & mēti infigat. COR. Possem ipse hoc officio| fungi. KÆN. Ne hanc meam opellulam recusa: si rem mihi gratam facere libitum est. COR. Facile est tibi gratificari, quantum video. Vt autem rem tibi gratam faciam, fac vt libet. KÆN. Lentē legam: non tamen tam in tuam quā in meam & Miskæni gratiam.

Audieras, & fama fuit. Non addam sed: vera enim fuit fama illa: & si nunc quoque est, vera est.

MISOX. Nonne hoc à te obtinebimus, Coronelle, vt vtricumq; nostrūm dubitatio de aliquo huius epistolæ loco oriatur, in eo subsistatur, donec ea sublata fuerit? COR. Coronellus esse desinerem, si hoc denegare inciperem. MIS. Iam igitur fateor hoc de loco dubitare, an satis tuam in eo mentem assequar. Quare illam mihi aperias velim. COR. Ex abrupto est hoc principium, quo respondens illi N. qui scripserat se audiuisse, me nondum quidem in manibus sed in animo

mo saltem habere illum de Latinitate Lipsij tractatum: dico, *Audieras, & fama fuit.* Sunt autem Virgilij hæc verba, ex ecloga nona. Simulque est loci unde sumpta sunt imitatio. Apud eum enim præcedit,

Certè equidem audieram, qua se subducere colles

Incipiunt, molliques iugum demittere cliuo,

Usque ad aquam & veteris iam fracta cacumina fagi,

Omnia carminibus vestrū servasse Menalcam.

Ad quæ respondetur,

Audieras, & fama fuit: sed carmina tantum

Nostra valent, Lycida, tela inter Martia, quantum

Chaonias dicunt aquila veniente columbas.

Perinde est autem ac si diceretur, *Audieras: nec miror te audisse, quum hac de re fama fuerit: sed vana certè (seu falsa) fuit. nam carmina tantum Nostra valent, &c.* At ego, quum contrà illa de meo illo tractatu fama vera fuerit, dico, *Non addam sed.*

KÆN. Nam aliis subinde atque aliis

(Francfordij præsertim) me non Latinitate Lipsij, sed de Latinitate Lipsij obtundentibus, quo me alio modo respōdendi onere tam molesto liberatē?

Non satis assequor sensum horum verborum, *me non Latinitate Lipsij, sed de Latinitate Lipsij obtundentibus*. CQR. Significare volo eos, dum me cogabant ut meum de Latinitate Lipsij iudicium sibi depromerem, Latinitate Lipsij interim non usus esse. Loquor tamen non de omnibus, sed de plerisque, quorum sermo cum Lipsiano minimè comparari poterat. Nonnulli autem erant quorum sermo ad Lipsianum ne accedebat quidem: tantum abest ut cum eo conferri posset. Hoc autem maiorem ad me obtundendum vim habebat. ΜΙΣ ΟΚ. Ego hæc non aliter intelligebam.

ΚΑΝ. Hic tamen mihi (id est, huic meo incepto) non acclamabis, sat scio: quin potius exclamabis, non, O Geta, Geta, sed, O Stephane, Stephane, prouinciã cepisti duram. At nescis quã dura fuerit altera illa prouincia: si noris, me verfuram facere (ut & ipse tui comici verbis utar) haud dicas.

ΜΙΣ ΟΚ. Nonne Terentij sunt ista: O Ge-

ta, Geta. provinciam cepisti duram: item ill. ? Ver-
suram facere. COR. Habes primùm Terentij
 locum in Phormione, deinde genus loquen-
 di metaphoricū & prouerbiale, ex alio eius-
 dem (si bene memini) loco sumptum.

KÆN. Neque enim coram tantum,
 sed à multo pluribus per literas illa de
 Latinitate Lipsij quaestio mihi propo-
 nebatur. Ac, si *crambe* (nunc enim vul-
 gus sequor) repetita, mors est, nonne
 illa peior repetitione *crambes* repeti-
 tio aliquid morte peius erat?

COR. Antequam vestram interrogatio-
 nem de illis v. r. bis, si *crambe* (nunc enim vulgus
 sequor) repetita, mors est: ac respondeo, & aliã
 apud Iuuenalem inueniri vocẽ quã *cram-*
be (videlicet *cambre*) in illo versu, vnde sum-
 ptum est prouerbium,

Occidit miseros crambe repetita magistros.

V. autem alia lectio, ita & alia expositio est:
 de qua iam in meis Schediasmatis dixi, ac di-
 cam iterum (deo fauente) in mea editione
 Adagiorum ab Erasmo collectorum, inter
 illa quæ meis Animaduersionibus accedent.

KÆN. Quid facerem? aut respon-
 dere, aut, nõ respondendo, in ignoran-

tia vel superbiae suspicionem (à qua ab-
horreo, vel potius quam horreo) oportet
rebat incidere. Nam quod volui me-
diam quandam inter responsionem &
silentium viam apud quosdam tenere,
non successit. Interdum è Lipsiominis
quispiam, vnà cum aduersario (id est,
vno è Lipsiominis) sponse facta ac-
cedebat, & me questione illa aggredie-
batur, Quid tibi de Latinitate domini
Lipsij videtur? Tunc vterque, non qui-
bus auribus sed quo vultu hanc inter-
rogationem exciperem, contemplari.
Ego occupationes causari, ob quas cu-
perem responsum comperendinari. Il-
li stricto iure mecum agere, & ne horu-
lam quidem tempori præstituto adme-
tiri.

MISOK. Quidam hîc locus est vbi è Da-
uo fieri Oedipus cupio. Mihi enim prope-
modum ænigmatica sunt illa, *Nam quod volui
mediam quandam inter responsionem & silentium
viam apud quosdam tenere, non successit.* Nam vel
respondetur, vel siletur: & quid esse me-
dium inter hæc duo possit, me non videre
fateor. COR. Facile à me fiet quod cupis:
multo quidem certè facilius quàm è Miso-
kæno

kæno Philokæno, aut saltem inter vtrumque medius fieri posses. Illum enim mediam quandam inter sponsionem & silentium viam tenere dico, qui nec nihil, nec tantum quantum quis scire cupit respondet. Siue, qui ita respondet vt nodum haud omnino soluat. ΚÆΝ. Nónne, Qui non *ἀποεισμένως*, vel, qui non *ἀποεισμένως*, siue *ἀποεισμένως*, respōdet, dici posset? CΟΚ. Quidam? Vulgus dicit, Qui categoricè non respondet. ΜΙΣ. En me è Dauo, vel potius è Misokæno, OEdipodem.

ΚÆΝ. Ego verò circumspicere numquid quo me seruaret Horatianus ille Apollo, superueniret. Tandem responso meo tam multa præfari, vt vel aliquid superueniens sermonem abrumperet, vel illa parergos præfatio ipsi ergo minimum relinqueret. Veniebant aliij idè proposituri? alia mihi via effugium quærebam, aut breuiter & propemodum enigmaticè respondebam. Quosdam abigere illo Virgiliano carmine conabar,

Non nostrum inter vos tantas componere lites.

Sed

Sed de illis dici poterat ex eodem poeta, *nil carmina* (nunc enim generalem huius vocabuli usum retineo) *curant*.

COR. Nihil aliud in hoc toto esse loco videtur quod meam operam requirat, quam quis sit (si fortè ignoratis) ille Horatianus Apollo cuius operam à me tum requisitam fuisse aio. Sed cum vobis esse notum putosim minus, satyra Horatij nona, libri prioris notitiam illius dabit. Sed fallor: iste quoque locus aliquid negotij vobis faceret forsitan. Sed de illis dici poterat ex eodem poeta *nil carmina* (nunc enim generalem huius vocabuli usum retineo) *curant*. Verùm scitote à me ibi respici ad hunc locum Virgilij, et *Pharmacutria,*

— *his ego Daphnis*

Aggrediar: nihil ille deos, nil carmina curat.

KÆN. Ad quendam autem qui duas magnas paginas quaestione illa plenas miserat, responsum remisi grandibus quidem literis & magna in charta scriptum, sed quod tamen brevissimum erat: quum hosce duos versus tantummodo haberet.

Qua tibi me de re vis esse Palamona, Ni

*Hæc eadem de re (mibi crede) Palamonæ
quero.*

MISO K. Nonne ex Virgilio manavit ille
nominis Palamonis usus pro at bitro? CO R.
Haud aliunde manasse existimo: ex illo ni-
mirum eius verso,

Audiat hæc tantum vel qui venit, ecce, Palamon.

KÆ N. Non credas denique quan-
tum negotij mihi & Lipsiomimi & Li-
psiomom. (vt taceam de illis qui neutri
erant) facerent. Ac nunc omnes ad
publicum illud meum responsum (in quo
nec Lipsiomomus nec Lipsiocolax fu-
turus sum) iam remitto. Sic autem multo
ante quam meum De bene instituendis
Græcæ linguæ studijs librum in lucem
darem, futuram eius editionem, excu-
satricem præsentem habebam.

MISO K. Multos noui, ad quorum aures
si fama huius tui De bene instituendis Græ-
cæ linguæ studijs libri peruenisset, actum me-
lius mecum fuisset. CO R. Cur? MISO K.
Quoniam tuæ sententiæ acquiescentes (&
merito quidem) suis creberrimis super ea re
interrogationibus me non obtudissent. Ve-
rùm me ad meas quidem aures illa fama per-
uaserat, alioqui certe & ipse ad eum remis-
surus & ipse eram.

KÆN. Ut porro ad Lipsium reuertar, si non peregrinantur aures tuæ, sed in peruagato reipubl. literariæ sermone ipsæ quoque versantur, non solum quosdam Lipsiomomos quoque reperiri sciunt, sed eò veniunt esse ut tres seculi nostri Ciceromastiges numerentur, & tertius hoc in numero Lipsius ponatur. Ego ad hanc siue iniuriam siue contumeliam, quæ Lipsio fieret (& quidem literis typographicis consignata esset) siue potius ad vtrunque, ita sum stomachatus, ut (quod Lipsius haud sibi persuadeat) vix intra tri-duum destomachari potuerim.

MISOR. Quinam, obsecro, sunt isti Ciceromastiges? COR. Quærito potius quinam sint hi qui Ciceromastigum appellatione à quibusdam infamantur. MIS. Finge melius ipsis apud te verbis usum esse. COR. Primus est, Angelus Politianus: secundus, Desiderius Erasmus: tertius quis sit, iam audisti. KÆN. Proh, quantam illorum duorum manibus iniuriam faciunt. Nam qui appellari Ciceromastiges possunt qui tam bene de Latina lingua meriti sunt? perinde est certè ac si ego quempiam, quem de Philo-
sophia

phia bene meritum esse dicerem, Platonomastigem tamen & Aristotelomastigem appellarem. C O R. Sed valde falleris si his è tribus vllum ab illis in numero eorum poni existimas qui de Latinitate bene meriti censentur. K Æ N. At quo prætextu saltem, quo colore asserunt quod asserunt? Immo, non asserunt, sed asserere conantur, debui dicere. C O R. Aliud alij obijciunt: sed ad Lipsiũ quod attinet, hoc ei (si bene memini) obijcitur, quòd Ciceronis stylũ non satis aptum scribendis epistolis dixerit. Præterea laudatur ab ipso epistolæ Politiani, qui primus inter Ciceromastiges collocatur. Atqui, quemadmodum

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus,

ita laudibus quoque illius quem pro Ciceromastige habent, & quidem hoc nomine appellant, Ciceromastix arguitur. His accedit quòd Ciceronianistas (qui vulgo Ciceroniani vocantur) ac nominatim Petrũ Bembum, alicubi insectatur. M I S. Cæteri quoque duo in illam Ciceronianistarũ siue Ciceronianorum religiosam vel potius supersticiosam gentem inuecti sunt (vni nostis) & quidem Erasmus potissimum. Ea denique scripserunt ob quæ Ciceronomastiges potius quàm Ciceromastiges fuisse dicendi videntur. Quid tu ad hæc, Coronelle? C O R.

Rationi consentanea loqueris. Sed ne hoc quidem ab simile vero videtur, illis primò quidem venisse in mentem Ciceronianomastigas vocare, postea autem, vt brevior & minus duro vocabulo, simulq; magis odiofo, vterentur, Ciceromastigas appellasse. Sed plura de hac tanta quæ tantis fit viris iniuria, alius erit dicendi locus.

KÆN. Quid quòd mihi etiam time re ab eadem siue iniuria, siue contumelia, siue ab utroq; , cœpi? At nullius tamen in Ciceronem odij, ac ne malevolentia quidem tibi es conscius? dices. Dicam: sed quid si ex illis duobus meis dialogis, Pseudocicerone & Nizolididascalo, velint aliquam huiusmodi phantasia concipere?

MIS. Quum hosce duos dialogos legerim, atque adeo perlegerim, quorum vnus Pseudocicero, alter, Nizolididascalus nominatur: de illis testari possum, magnam tibi factum iri iniuriam si propter hos Ciceromastix apud illos audias. Tantum enim abest vt de Cicerone in illis male merearis, vt potiùs honori eius (ac præsertim in Pseudocicerone) cõsulas: ac Ciceronianos de multis admoneas, in quibus contra honori Ciceronis

ceronis malè consulunt. Ac (si bene memi-
 ni) inter alia quæ affers exempla (nisi fortè
 hoc alibi à te proponitur) est vocabulum
 Multissimi: quod quum errore librariorum
 irrepsisse in Ciceronis scripta Bembo & qui-
 dam alij Ciceroniani non animaduertissent,
 aliquot suorum scriptorum locis, tanquam
 gemmam quampiam, inseruerunt. COR.
 Magna quidem (vt ais) mihi fieret iniuria:
 sed quam alijs faciunt iniuriam, mi-
 hi quoque facere, quid
 vetet?

KÆN. Ulterius in lectione non per-
 gam, quum in ijs quæ sequuntur, alijs
 de rebus agatur. Tuum nunc erit, præ-
 stare quod & hîc publicè promittis, &
 nos ex promisso quod priuatim à te
 impetrauimus, petere à te non dubita-
 mus. Est certè hæc res meum illud ma-
 ius desiderium, quod inuebam circa
 colloquij nostri initium quum dice-
 rem te minori meo desiderio satisfac-
 cisse, in accommodandis Salustij ver-
 bis aduersum Homericorum (nisi po-
 tius dicendum est, alterius eorum) vn-
 decimam interpretationem: quam à te

velut ἐπιμετρον poposceram. Additurus enim eram, (siue te occasionem interrogatione tua præbente, siue etiam de maiore, quòdnam illud esset non sciscitante) me sperare futurum vt aliquando maiori etiam desiderio satisfaceres: sed factum est nescio quomodo vt tu antecaperes, & de tuo maiore desiderio longè in alium sensum loquereris quàm ego de meo loqui volebã. C O R. Eram sanè te interrogaturus ea de re (nam memini) si indignatio linguæ meæ illam interrogationem non eripisset. M I S. Ego plus de meo desiderio, quàm Misokænus, dicam. Non enim maius, sed maximum appellabo. K Æ N. Ego meum maximo maius vocabo. M I S. At meum permittam mihi nominare ὑπερμέγιστον. C O R. Quanto maiore vos huius rei cupiditate teneri cognosco, tanto maius est meum satisfaciendi desiderio vestro desiderium: id est, præstandi quod promisi. Immo de eo non iam præstito me accuso: simul tamen de nunc præstando me excuso. M I S.

Illud

Istud pace tua liceat mihi dicere, quaeso:

Si non es hodie, cras minus aptus eris.

COR. Haud sanè in crastinum diem reijcio. non enim magis esse liber mihi potest quàm hodiernus. KÆN. Quod igitur Cras eligere & nobis præfixere vis? Quodcunque certè præfixeris, ego Misokæno nō occinens sed succinens, te interrogabo,

Cras tibi quando illud, quando venire potest?

Vel potius,

Cras tibi quando illud, quando venire volet?

Testudineo aut formicino (fat scio) gressu veniret, si quidem vnquam veniret. COR. De procrastinatione aut comperendinatione tantùm à me non agi fatcor : sed longiorem dilationem peti. KÆN. Quod spatium temporis à nostræ patiētiæ liberalitate petis? COR. Si scire liberalitatis vestræ mensuram, petitionem meam ad illam accommodarem. Sed regulam prouerbialem sequar, Iniquum petendū est, vt æquum feras. MISOK. Non patiar te repulsam

pati. COR. Magnam tibi habeo gratiam. MIS. Gratiam mihi non habeas, si me intelligas. Nam ideo dico me non passurum te repulsam pati, quod petitionem tuam præuenire velim. COR. Ambiguo igitur sermone mihi illudis: vel potius illulisti. MIS. Nimum ad agendas gratias promptus fuisti: nec finem sermonis mei expectasti: qui ambiguitate alioqui caruisset. COR. Sed cur petitionem meam vis præuenire? MIS. Quia scio (saltem conijcio, ex ijs quæ dixisti) talem fore ut tibi à nobis concedi non possit. Illud enim non ignoras,

Turpius eijcitur quàm non admittitur hospes.

Non admitteris autem in hospitium (ut ita dicam) si te eam rem petere non permiserimus: at propè eijcieris ex hospitio, si petere permiserimus, sed repulsam pati voluerimus. COR. Ad illam tamen petitionem veniam: & animum, si non tuum (quem obfirmatum esse præ te fers) at Kænophili, tentabo. Nam, *quid tentare nocbit?* Nisi fortè mihi

mihī ad illam venienti obstruere os de-
 liberasti. MIS. Non tibi os, sed nobis
 aures obstrueremus. COR. Tu semper
 in Kænophili etiam persona loqueris:
 tanquam ab illo mandatum habens.

KÆN. Quid mandatario est opus ei qui
 adest? non mandatarius sed succentu-
 riator mihī est Misokænus: ac ego illi
 vicissim. Vt autem paucis tecum aga-
 mus, hoc tibi persuade, vtriq; nostrum
 fixum in animo immotumque mane-
 re, haud te à nostris manibus liberare,

priusquam tuam tu nobis fidem libera-
 ueris. COR. Quid? an etiam nexu er-
 ga me vti, an etiam conijcere in neruū
 vultis? KÆN. Nequaquam: sed illum
 Horatij affectatorē imitabimur. COR.
 Tandem Horatium ab eo seruauit A-
 pollo. KÆN. Nos Apollini iter, ne te
 seruaturus veniat, intercludemus.

MIS. Interim dum expedit Coro-
 nellus id propter quod auocatur nego-
 tium, illius Horatiani affectatoris me-
 moriam mihī velim renoues: vt ego
 pariter in illo imitando strenuè partes
 meas agam. KÆN. Qui hanc de illo im-

pudente Horatij affectatore historiam nouerit, simul & quis sit ille Horatianus Apollo, cuius modo facta fuit à Coronello mentio (& facta iã antea fuerat in epistolæ eius lectione) nouerit: ut ex iis quæ dicã patebit. Veniat igitur tibi in mentẽ illa satyra cuius principiũ est,

*Ibam fortè via sacra (sicut meus est mos)
Nescio quid meditans nugarum, totus in
illis:*

*Occurrit quidam, notus mihi nomine
tantum.*

Nam, duobus versibus interiectis, ab Horatio additur,

*Quum affectaretur, num quid vis? oc-
cupo: at ille,*

*Noris nos, inquit: docti sumus. Hic ego,
Pluris*

*Hoc, inquam, mihi eris. Miserè discede-
re querens,*

*Ire modo ocius, interdum consistere: in
aurem*

Dicere nescio quid puero.

Et paulo post.

*— ut illi Nil respondebam, miserè
cupis, (inquit,) abire,*

Iam

*Iamdudum video: sed nil agis, usque te-
nebo.*

Persequar hinc. quò nunc iter est tibi?

Nil opus est te

*Circumagi. quendam volo visere nõ tibi
notum,*

*Trans Tyberim: longè cubat is, prope Ca-
saris hortos.*

*Nil habeo quod agam, & non sum piger:
usque sequar te.*

*Demitto auriculas, vt iniquæ mentis a-
sellus,*

Quum grauius dorso subijt onus.

MISOK. Etiam si ultra hunc asellum non progredieremur, per hunc satis metus incutere Coronello possemus. Potius enim vel per medium ignem transeat quàm, nobis illum ita & passibus & sermone persequentibus vt assektor ille Horatium, cogatur itidem demittere auriculas vt iniquæ mentis asellus. Sed obiter tibi meam de vno versu eorum quos recitasti sententiam indicabo. Quum in tua recitatione ita pronuntiaris quendam versum, non procul ab initio,

Persequar hinc. quò nunc iter est tibi?
 ut illa, *quò nunc est iter*, sint interrogan-
 tis, ego contra crediderim potius hæc
 per interrogationem non esse efferen-
 da, sed cum duobus proximè præcedē-
 tibus verbis continuanda: hoc modo.

Persequar hinc quò nunc iter est tibi.
 Ut intelligamus, *Persequar te hinc ad*
eum usque quò tendis locum. *Quin-*
etiam in versu qui hunc, vno interie-
cto, sequitur, post hæc verba Trans Ty-
berim minimè interpungendum credi-
 derim. Nec dubito quin Coronellus
 meæ sententiæ utrobique sit accessu-
 rus: sed nunc minimè est interrogan-
 dus. K Æ N. Ego quidem certè ad tuam
 sententiam accesserim, vel eo procul
 ab ea recedente. Sed quando quidem
 te attentum illorum versuum audito-
 rem fuisse video, rogo ut longius in ijs
 progrediamur: & saltem paulum ultra
 illū asinum pergamus. Inter illos enim
 quos vulgus (nostras præsertim) im-
 portunos appellat, (voce, ut opinor,
 Latinogallica aut Gallicolatina, potius
 quàm Latina) nullum vnquam vidisti
 magis

magis ad miraculum vsque importunum. Nec verò Theophrastus in suis characteribus (aut quicumque est illorum autor) magis expressam huius generis hominum descriptionem afferre potuisset. Nonne igitur patientem aliquot sequētib; versibus aurem commodabis? ΜΙΣΟΚ. Quid ni ijs aurem commodem quæ non sine comodo aliquo & aliqua delectatione sum auditurus? ΚÆΝ. Pergam itaque: (relictis tamen in medio duodecim, aut circiter, versibus,)

Ventum erat ad Vestæ, quarta iam parte dici

Præterita: & casu, tunc respondere vado

Debebat: quod ni fecisset, perdere litem.

Si me amas (inquit) paulum hinc ades. Inter eam si

Aut valeo stare, aut novi civilia iura.

Et propero quò scis. Dubius sum quid faciam, (inquit:)

Tene relinquam, an rem. Me, sodes. Non faciam, ille:

Et præcedere cæpit. ego, ut contendere durum est,

Cum victore sequor.

Statim autem Horatium interrogare incipit quomodo se res eius habeant apud Mæcenatem: siue, quem locum apud eum teneat. Sed fortasse, si ulterius pergerem, nihil magis loci & temporis ratione habere dici possem quam hic ipse de quo scriptos ab Horatio versus recitavi. ΜΙΣΟΚ. Immo nondum potes ex isto Horatij loco discere. ΚΑΝ. Quid ibi me diutius detinebit? ΜΙΣ. Tuum promissum. Dixisti enim fore ut qui hanc de illo impudenter Horatium affectante historiam nosset, simul etiam quis sit ille Horatianus Apollo, sciret: atque id tuis è verbis planum futurum. ΚΑΝ. Rectè facis quod me officij mei admones. Qui enim quempiam ut stet suo promisso commonefacit, illum officij & debiti etiam sui admonet. Veniam igitur ad finem epistolæ, ijs quæ interiecta sunt omissis.

— *casu venit obuius illi*

*Aduersarius: &, Quò tu turpissime? magna
Exclamat voce. &, Licet attestari? Ego
verò*

Oppono

*Oppono auriculam. Rapit in ius: clamor
vtrinq̄ue:*

*Vndique concursus. Sic me seruauit A-
pollo.*

Iam habes insignem illum Horatij lo-
cum, vnde petita hæc de Apolline ver-
ba prouerbialem vsum acceperunt. At-
que hæc vsum prouerbialis mentio facit
vt alius prouerbij recorder: cuius etiam
causa ingenium huius hominis confi-
derare operæpretium est. Animadu-
tendum est enim, hunc, quum respon-
dere vadato deberet, aut litem perde-
re: maluisse litis iacturam facere, quàm
illi suo tam miro ingenio non indulge-
re. Scis autem de re quapiam prouer-
biallyter dici (sed non nisi de re maximi
momenti) dignam esse ob quam vel va-
dimonium deseratur. ΜΙΣΟΚ. Gaudeo
à te additum esse hunc locum: qui etiã
fecit vt tandem illius satyræ recorda-
rer. Verùm & hîc est aliquid in quo à te
dissentio. non enim scribo tecum,

— ego, vt contendere durum est,

Cum victore sequor.

sed illa verba, cum victore, volo conti-

nuari cum illis verbis, *vt contendere durum est*: nimirum vt ita locus hic interpungatur,

—ego, *vt contendere durum est*

Cum victore, sequor.

KÆN. Immo à me non dissentis. iam enim in tuam sententiam transij. M I S. Reuertitur ad nos Coronellus: cogitandum quo apud eum sermone vsursumus, vt nos magis ac magis obfirmatos esse velle, magis ac magis sibi persuadeat. KÆN. Ex ipsius ad nos sermone consilium capiemus. C O R. Nihilne vobis de illa erga me seueritate (ne quid grauius dicam) decessit, ex quo à vobis abscessi? M I S. Immo aliquid ad illam accessit. C O R. Memini, in illa ipsa Horatij comica satyra, aut comœdia satyrica (si tamē vel hunc vel illum titulum ei licet dare) cuius præcipuam personam sustinere vos velle dixistis, inter cætera & hoc dici ab Horatio,

—ego, *vt contendere durum est*

Cum victore, sequor:

quum autem considerem multo esse durius cum duobus victoribus, quàm cum

tum vno, cōtendere, quid aliud quàm
 vobis dare manus, quàm vobis herbam
 porrigere possum? Promitto igitur,
 quod à me præstari vultis, præstiturum,
^{αὐτὸν μὲν} quidem, sed non ^{αὐτὸν δὲ} ^{ἀποπέ}. Quid
 alter alterum, tãquam dubitabundus,
 aspicit? ΚΑΝ. Immo, quid si alter in al-
 terũ oculos exultabundi potius quàm
 dubitabundi, aut hæsitabundi, conijci-
 mus? Obtinemus enim (vt & pro Mi-
 fokæno respondeam) quo nobis à te sa-
 tis fieri dicturi meritò sumus. Superest
 tantũm vt indicare nobis horam ve-
 lis, qua nos adesse oporteat. CORON.
 Ante prandium, propter negotia quæ
 me ipsi etiã prandio prævertere oportet,
 vix operam vobis dare potero: (at-
 que adeo vos ad ipsum inuitarem, nisi
 ne & ipsum negotijs interturbetur ti-
 merem) statim autem à prandio si vo-
 bis adesse libeat, faciam (si mea me spes
 non faller) vt vos vestræ tam longæ ex-
 spectationis non poeniteat. faciã enim,
 deo fauente, vt desiderio vestro magna
 saltem ex parte satisfaciam. ΚΑΝΟΡΗ.
 Etiam si negotia tua no poscerent vt in

illas horas dissertatio tua differretur, at
versum Græcum haberes id suadentē.

MIS. Quis ille est? KÆN.

Γασπὸς δὲ πλείους βουλὴ καὶ μῆτις ἀμείνων.

MIS OK. Risum (quantum video) clau-
sule sermonis huius vis interuenire.

KÆN. Ad me quod attinet, vix eum
absque risu recitare possum: nec verò
dubito quin à quopiam iocari & ride-
re volēte scriptus fuerit. At tuum, Co-
ronelle, quòdnam est illo de versu iu-
diciū?

COR. Amplius cogitandum
censeo: res magna est. Libet enim ad-
uocati Terentiani sermonem imitari.

Si tamen & extempore aliquid de illo
pronunciandū est, vel γασπιδάσζου quem-
piam, vel aliquem, nō secus ac γασπιδάσ-
ζου (siue in persona γασπιδάσζου) ita πειλὴς

γασπὸς loquutum esse, & quidem iocari
potiùs quam seriò loqui volentē (præ-
sertim si nō γασπιδάσζου, sed personam γασ-
πιδάσζου gerentis verba sint) credide-
rim.

KÆN. Fit mihi istud verisimile.

COR. Gaudeo, de tempore sermo-
nis qui inter nos habēdus est, inter nos
conuenisse, antequam auocarer. Ecce
enim,

enim, (vt videtis) iterum à vobis auo-
 cor. KÆN. Immo nos te nequaquam
 auocamus. COR. Ludendi materiam
 tibi præbet amphibolia: verùm respon-
 deo, Non per vos & tamen à vobis auo-
 cor. M I S. Paucis hunc ludibundum
 hominem ἐπισόμιος. Ex me autem al-
 liud, quod ad rem attinet, audito. COR.
 Quid illud est? M I S. Tibi mirum esse
 non debere si hinc tecum non egre-
 diamur. Quemadmodum enim Cato
 nrdictum fuit,

An tu ideo tantum veneras vt exires?

ita quis querere è nobis posset, An hinc
 egredimini vt statim regrediamini?
 COR. Per me vobis vel mecum exire,
 vel hinc remanere licet. Quæ tamen est
 manendi causa? M I S. Est quod ex te
 intelligere cupiamus, antequam do-
 mum reuertamur. COR. Aliquid mo-
 re, aut saltem morule, interponere pos-
 sum, ad illud audiendum, quidquid est.
 M I S O K. At nos te remorari nolumus:
 præsertim quum non tam breuè quàm
 putas moram sermo, quo te desiderio
 nostro satisfacere cupimus, requirat.

COR. Cum vestra igitur venia sermo ille, quicumque sit, aliquantisper differetur. MIS. Cum nostra certè venia fiet quod facere absque illa *& fas & iuramentum sinebant.* CORON. Urgebo reditum meum quantum potero. Vel (cautiùs ut loquar coram akanthologo isto Kænophilo) auocatores de reditu meo urgebo.

MISO Κ. Peropportunè hoc cecidit quòd nunc quoq; fuerit auocatus Coronellus. Interim enim aliquod *πρωτόκολλον* tibi communicare mihi dabitur. ΚΑΝ. Aliquod *πρωτόκολλον*, an aliquam *πρωτόκολλον*, dixisti? MIS. Te surdastrum esse factum (quod valde doleo) me non pramonuisti. ΚΑΝ. Quasi verò non alius quàm surdastrum hæc esse possit interrogatio. MIS. Aut surdastrum aut surdastrum simulantis esse dico. ΚΑΝΟΡΘ. Immo tertium quiddam addendum esse aio. Quid enim si quis *παραχολεί?* MIS. Tertium hoc in mentè mihi non veniebat. Sed incertum tamen est hoc tertium. ΚΑΝ. Cur incertum esse dicis? MIS. Quoniam qui surdastrum simulauerit,

lauerit, dicere potest se παρακούσι. At
 ego scio te nec παρακούειν, nec παροράν σο-
 lere. ΚΑΝ. Euenire semel mihi quoque
 aliquod nature ἔλλομα potest, quod an-
 tea nunquam euenierit. ΜΙΣ. Et hoc &
 quidquid aliud super hac re dicēs, tibi
 concedam: atque ita redire ad rem co-
 gam. ΚΑΝ. Immo verò ad reculam: si
 quidem dixisti πωρογυμῶνον. Quòdnam
 igitur illud est? certe siquid magni est,
 non πωρογυμῶνον sed πωρογυμῶν dicendum e-
 rat. ΜΙΣ. Nonne huiusmodi hypocori-
 stica etiam extenuanti aliquid per mo-
 destiam, conueniunt? ΚΑΝ. Tandem i-
 gitur in medium prodeat illud πωρογυμῶ-
 νον quod tamen πωρογυμῶν est. ΜΙΣ. Si tu
 quodlibet dictum meum ioco & risu
 excipete pergis, in sermone instituto
 (si tamen tam institutus dici potest.)
 non pergam, atque interim nos impa-
 ratos Cōfonelli reditus opprimet. ΚΑΝ.
Eslo procul Risus, Risus procul ò Iocē frā-
ter.

ΜΙΣ ΟΚ. Ita valedicis risui vt me inter-
 rim ad risum, nihil minus quàm ridere
 volentem, compellas. ΚΑΝ. Quando-

quidem voti sum tandē compos (meo enim risu tuum captabam) risum tanto libentiùs compescam.

Nunc loquar, amoto, loquar omnia seria risu.

MIS. EVGE. ΚΑΝ. Cur & quò vis fugiam?
 MIS. Egone te fugere volo? ΚΑΝ. Si non vis, cur Fuge dicis? MIS. Immo EVGE illi tuo versui acclamo. ΚΑΝ. Ignosce: iterum mihi contigit παρακούειν. Sed adeo meis adlibescit auribus illud verbum EVGE, planè contrarium ei quod audierant (aut saltem audisse sibi videbantur: si τὸ παρακούειν ita distinguendū est ἀπὸ τοῦ ἀκούειν) vt mē velint alio versu eandem acclamationem iterum impetrate. Audi igitur:

Seria dicenti volo seria reddere dicta.

MIS. EVGE. ΚΑΝ. Perge. MIS. Si vno EVGE contentus non es, quot tibi opus est vt contentus esse possis? ΚΑΝ. Quemadmodum mihi semel atque iterum contigit παρακούειν, ecce, nunc tibi contingit παρανοεῖν. MIS. ΟΚ. Non mihi παρανοεῖν (absit, absit) sed tibi, ad ingenium redeunti, παραλαλεῖν contingit

tingit. ΚΑΝΟΡΗ. Ad iocatorium
 nimirum ingenium redire me velle
 suspicaris. ΜΙΣ. Quomodo id de te
 suspicer quod mihi compertum est?
 ΚΑΝ. Quid dixi unde tibi comper-
 tum esse possit me ad iocatorium inge-
 niū velle regredi? ΜΙΣ. Serione (quæ-
 so) hoc dixisti, me παρνοῦν? ΚΑΝ. Quid-
 ni dixerim? & quidni dicere potuerim?
 Video te mentem meam non assequi;
 idcōque mirari desino quod valde mi-
 rabar, te, quum παρνοῦν à me dictus es-
 ses, ita respondisse, *Non mihi παρνοῦν*
(absit, absit) sed tibi ad ingenium redeunti
παρλαλῆν contingit. Et verò ex illa voce
 Absit geminata, te abesse procul à mē-
 te mea, quum eam te assequutum pu-
 tares, suspicatus sum. ΜΙΣ. Vt, remo-
 tis ambagibus, ad rem veniamus, tu vo-
 ce παρνοῦν non tam vsus es quàm abu-
 sus, quum dixisti, *Quemadmodum mihi*
semel atque iterum contingit παρνοῦν, ecce,
nunc tibi contingit παρνοῦν. Significare e-
 nim voluisti verbo παρνοῦν, non, me de-
 sipere, seu extra mentē esse (scio enim,
 haud ita iniuriosam in me tuam lin-

quam esse velle) sed aliud intelligere
 quàm quod voce Perge significare vo-
 luissem. sine, vocē Perge in alium sen-
 sum accipere quàm quo essem ea usus;
 at ego contendo, hoc non esse *ῥηδὴν*
 verbo *παενοῖν*, sed omnino *παερχοῖν*
 minimèque hanc *παερχοῖν* ex earū ef-
 fe genere quæ sunt cōcelle. Dico enim,
 præpositionem illam, in verbo *παενοῖν*
 non habere eum quoque usum quem
 habet in *παεραῖν*, in *παερακούειν*, & in cō-
 quoque verbo quod ex me audisti,
παεραλαλῆν: cui simile est *παεραφείρειν*,
KÆN. Ego vel pignore contendere au-
 sim, te falli, & id quoque sonare illam
 præpositionem in *παενοῖν*, quod in *παε-
 εραῖν* & in *παερακούειν* sonat. Cuius autem
 arbitrio stare volumus? **MIS.** Si adesiet
 Coronellus, dicerem tumendum esse
 arbitrium. **KÆN.** Quandoquidē abest,
 penes eius Thesaurum Græcæ linguæ
 sit arbitrium. Hunc autem arbitrium
 hæc illius bibliotheca nobis continuo
 sistet. **MIS.** Accipio conditionem.
KÆN. Hoc in tabulato quærendum ef-
 se illum nostrum arbitrium puto. **MIS.**
 Credi.

Crediderim potius in eo quod illi proximum est quæri debere. KÆN. En tibi illum. En verò & quod dicebam. M I S. Experior quod & aliàs sæpe sum expertus, periculosum esse fidere memoria. KÆN. Non dubiũ est quin pluri sint experti: sed paucissimi tamen sunt qui ei non fidant. Verũm, ne dicas me victoria mea factum *ὑπέροχον*, siue superbum (nam Latinos suam vocem superbus è Græco *ὑπέροχος* sumpsisse, persuasum habeo) iam tibi aurem præbere nolle, contrà illam tibi ad excipiendũ quod mihi communicare volebas, parere dico. M I S. Valde mihi gratificaberis: præsertimque si attentã quoque præbueris. KÆN. Hoc quoque faciam. M I S. Dum abest Coronellus, eam tibi rem communicandam censebam de qua eũ interrogare volo (& de qua iam fortasse fuit à te statim post suum reditum interrogatus) & tuum super illa interrogatione iudicium audire. KÆN. Quidnã illud est de quo vis eum interrogare? Ac mirabar certè cur illi abiturienti dixisses, esse quod ex eo intel-

ligere cuperemus, antequam domum re-
 uerteremur. Quidnam igitur illud est?
 inquam. M I S. Ex eo sciscirari volo
 quomodo in nupero conuentu Rati-
 bonensi ordinum Romani imperij, res
 eius se habuerint. Præterquam enim
 quod intelligere hoc cupio, etiam satis-
 facere multorum desiderio velim qui
 hoc ex me percontantur, tanquam ami-
 cus amicū haud celauerit. KÆN. Quid-
 ni hoc ex eo audaciter scisciteris? &
 quidni libenter ille respondeat? M I S.
 Immo nec sciscitari auderem, nec li-
 benter ille responderet, si fortè malè
 res eius se habuissent. KÆN. Laudo
 quod hanc cautionem & tuo & alio-
 rum desiderio adhibes: sed de hoc se-
 curus esto: scio non se malè res eius ha-
 buisse. Aliquid enim iam ex eo, sed obiter
 tantum intellexi. Atque (ut nihil dissi-
 mulem) tu quidem valde id te desiderare
 & dicis & ostendis, sed ego te valdius
 desidero. M I S. Hanc percontationem
 ad finem colloquij nostri de Latinitate
 Lipsij (ut vulgus Latinum Lipsij stylum
 appellat) reseruare statueram: sed cogi-
 tauit

taui postea, satius fore in illud tempus non reijcere, sed hoc ipsum iam nunc ex eo intelligere: ut ex eo quod nobis ad illud colloquium concessit atq; assignauit tempore ne particulam quidem vllam recideremus, sed eo integro fruermur. Quum autem occasionem huius meae deliberationis tibi clā illo insufurrandae quærerē, sed frustra, occasionem non insufurrandae tantum sed alta etiam voce proferendae altera hæc à nobis digressio præbuit. KÆN. Quod huius narrationis tempus accipiendum censueris, in eo tuam siue prouidentiam, siue prouidam curam, laudo. Ea autem audiendi & cupidus eram, & nunc quoque (quemadmodum antea dixi) cupidus sum. MISOK. Nonne vis igitur tuis pariter meisque verbis hoc ab eo contendam? KÆN. Volo. MIS. Bellè autem se res habet quòd iam ad nos reuertitur. KÆNOPH. Non bellè tantum sed bellissimè se res habet.

MISOK. ΕΧΡΟΝΑΜ tibi, Coronelle, quid illud sit quod huius tui no-

biscum colloquij velut auctarium esse,
 ac minimè in pomeridianum differri
 cupimus. COR. Vestro desiderio, quo
 ad in me erit, satisfaciam. ΜΙΣΟΚ. Suc-
 cesseritne tibi profectio tua ad augu-
 stissimi Cæsaris & vniuersorum S. R. im-
 perij ordinum conuentum, ex teipso
 audire optamus. COR. Vtinam ita
 suum illis aduersus Turcas bellū (quod
 appellare Antiturcicum soleo) succes-
 sisset. ΜΙΣΟΚ. Si non alius fuisset tuus
 quàm Christianæ militiæ successus,
 ἀμεταμέλητος certè illa tua profectio esse
 non posset. COR. Contrà autem, quàm
 longè ἀπὸ τῆς μεταμελείας absit, hoc, & alia
 quædam ex ea quam postea ad eun-
 dem augustiss. Cæsarem pariter & vni-
 uersos S. R. imperij ordines scripsi epi-
 stola cognoscetis. ΚΑΝ. Sed vbi est illa
 epistola? COR. Eam ad vos statim affe-
 ram. ΚΑΝ. Iàmne, Misokane, aliquis de
 illa rumor tuas ad aures appulerat? ΜΙ-
 ΣΟΚ. Non magis quàm ad tuas. COR.
 Ecce illam. ΚΑΝ. Nunc quoque fun-
 gar anagnostæ officio: & quidem non
 alia quàm antea mercede. ΜΙΣ. Immo
 re

te antea functum esse sit satis: nunc mihi debetur is honor. KÆN. Quomodo tibi deberi potest honor ille, quum sit meus. M I S. Si te in possessionem inieciſti, (audebo etiã dicere, ſi in poſſeſſionem irruisti) ideo ne tuus esse dicendus est? KÆN. Contra, me bonæ fidei possessorem esse contendens, de retinenda illa tecum apud nostrum Coronellum contendere sum paratus. Tu quo iure fungi te illo debere officio dicis? M I S. Iure vicissitudinis. KÆN. Magis mihi Kenophilo ista iuris nouitas conueniret quàm tibi Misokano. Sed nõne vis nos arbitrio Coronelli stare? M I S. Quidni velim? KÆN. Quid ais Coronellei? COR.

Non nostrum inter vos tantam componere litem,

Quam de lana aliquis dicat iure esse capriam.

Verum vt forti vestram controuersiam dirimendam detis, autor sum. KÆN. Mihi Coronelli consilium placet: annon & tibi? M I S. Et mihi. KÆN O P H. Illi igitur pareamus. M I S. Vides vt fors mihi

illud officium adiudicet. ΚΑΝ. Video,
 & tibi inuideo. ΜΙΣ. Æquum est vt
 merces quam obtinuit Κανophilus,
 mihi nō denegetur. CΟR. Quæ sit illa
 merces haud recordor. ΜΙΣΟΚ. Vt, si-
 ue mihi, siue Κανophilo, aliqua de
 quopiam loco suborta fuerit dubitatio,
 in eo lectio intermittatur, donec nobis
 solutus à te nodus fuerit. CΟR. Quod
 mercedis loco petis, meo te beneficio
 relinquere maluissem. ΜΙΣ. Vtriusque
 loco habendum erit. Iam arrige aures
 Pamphile. Quid tamē mihi cum Pam-
 philo? ΚΑΝ. Pamphilus hīc nullus est:
 sed præcedentia illa duo Terentij ver-
 ba vt tertium quoque esset Terentia-
 num à lingua mea impetrarunt. Hinc
 ab ea illud Pamphile habuistis, quum
 Κανophile in mente esset. Re-
 petam igitur, Arrige aures
 Κανophile.

AVGVSTISSIMO CÆSARI,
 RODOLPHO II,
 atque vniuersis Romani Imp-
 rij ordinibus,

HENRICVS STEPHANVS.

QVVM meas de bello Antitur-
 cico orationes, à me in conuen-
 tu Ratisbonensi vobis nuper oblatas,
 vestra lectione dignatos esse, atque il-
 larum conatibus applausisse cogno-
 uerim: sed quoddam allatum nuper
 de illo bello nuntium spem à me da-
 tam videri possit interturbare: scrupulū
 quoque istum conari ex omniū menti-
 bus eximere, officij esse mei existi-
 maui.

MIS. Cur magistibi placuit, de bello Anti-
 turcico, quàm de bello aduersus Turcas, dicere? an
 significantius est illud quàm hoc? COR. Si
 mihi res cum Misokæno tantum foret, ac
 non etiam cum Kænophilo, de responso la-
 borarem: sed quum placere huic sciam quod
 tibi displicet, omnino securus sum: atque
 adeo te postea responsum ab illo (licet vica-
 rium id futurum sit) quàm à me malo acci-
 pere.

MIS.

MISOK. Nimiùmne curiosus videbor, si quòdnam fuerit illud nuntium interrogauero? vbi scribis, *sed quoddam allatum nuper illo de bello nuntium spem à me datum videri possit inter-
durbare.* COR. Haud periculum tibi est ne nimis curiosus videaris, sed mihi, ne nimis obliuiscus. Sed quæcunq; fuit illa clades de qua fuisse allatum nuntium scribo, non longe sequuta est interuallo eam (minorem tamen) qua multos è nostris ad Iautinum à Turcis obsessum, facta in hostium castra impressione, contigit submergi. MISOK. De hac clade, quæ eam mortem attulit nonnullis milibus quam Homerus omnium miserissimam iudicat (sitamen quod de mari dicit, latius licet extendere) nihil audieram. KÆN. At ipse audieram. MISOK. Aliq; in eam etiam nominis alicuius duces submersi fuerunt? COR. Ita. MIS. Quam? COR. Vnius tantum ita recordor vt eum nominare tibi possim. Hoc autem ideo possum, quòd Ratisbonæ, aliquanto post habitum conuentum, eius epitaphiũ scripsi, rogatus ab ipsius fratre. Vocabatur autem ille, Ioannes Gerzkoffler: et à mille & ducentorum peditum ductor Epitaphiũ eius à me scriptũ, est hoc:

*Hic, flore atatu, florem sua reddidit arma
armorum, in Turcas fortiter agmen agens:*

*Sed tandem magnũ in eos postquam excidit ausis
(Ausu hanc in bellis cuncta beante deo)*

Datum

Dum iam conferti ruit impetus hostis in ipsum.

Occubat, intra vndas arma tenente manu.

Credo, vobis obscurum nō esse principium, ubi dico, *florem sua reddidit arma armorum*: intelligens, illum sua arma reddidisse florem armorum: id est, sicut aetate florebat, sic etiam virtute bellica floruisse. erat enim adhuc iuuenis. KÆN. Vix puto futurum cui tua mens obscura sit. COR. Non fuit autē à me adiectū istud, *intra vndas arma tenente manu*: (vt tamē aliquis fortasse suspicaretur) sed exrelata fide dignorum hominum habui. Cæterū & ab alio scriptum eidem fuit epitaphiū, quo res latius exponitur. Illud addo:

Iam ter magnanimus iuuenis cum milite forti

Barbaricos proprio de vallo eiecerat hostes:

Horum sed postquā numerus multo agmine semper

Cresceret, & tantas non posset ferre cateruas:

Flexit iter retro, pugnans ad fluminis vsque

Danubij ripam: in quem tandem pectore magno

Insiluit, potius fieret quàm viua tyrannis

Præda. caput supra fluctus voluuntur: & (eheu)

Infelix animam exhalat sub gurgite pressam.

Mars pater ob casum tanti vehementer alumni

Indoluit: nympha miserantes corpus eodem

Detinuere loco: ne fraudaretur honore,

Longius auectum, non inuentūque, sepulcri.

Dic cineri bona verba, & tandem discite viator,

Vita hominis tenui quàm filo nexa vacillet.

KÆNOPH. Coactus fuit vterque vestrum mentionem fugæ facere: ac excusare etiam vterque conatus est, quantum video. Immo verò tu, quamuis itidem excuses fugam, vbi dicis,

Dum iam confertur impetus hostis in ipsum, vix tamen in vilo tuorum versuum illius mentio potest animaduerti: at ille aperte, Flexit iter retro. **COR.** Fuga hæc à multis certe fuit excusata: sed fuerunt etiam apud quos excusatione caruit. **MISOX.** Etiam si ab alijs nullis excusaretur, tamen ab vnoquoque scribente epitaphium fieri hoc par est. Alio qui epitaphijs dedecoraretur potius quam decoraretur, **KÆNOPH.** Nonnulla sunt quæ nonnullis fortasse parum placebunt in hoc epitaphio: meam ego de illis sententiam in aliud tempus reseruans, hoc tantum dico, traiectionem qua vteris initio tui carminis mollem videri posse præ illa qua hic vtitur, vbi scribit,

— *ne fraudaretur honore,*

Longius auectum, non inuentumque sepulcri.
Verum, si verba ista, *longius auectum, non inuentumque,* notis parenthesis includerentur, minus dura traiectione illa videri posset. **MISOX.** Nonne illam vitare traiectionem poterat? **COR.** Immo cui hoc dubium esse potest? **KÆN.** Difficile tamen fuisse mihi videtur. **COR.** Quæ sunt χαλιτά, non sunt ἀδύνατα.

KÆN.

ΚΑΝ. Sed quæ nonnullis sunt χαλεπὰ tantūmodo, alijs sunt ἀδύνατα. COR. Mihi quidē certē, vt opinor, nō fuisset ἀδύνατος hanc effugere. ΚΑΝ. Fac periculum, quæso. COR. Non libenter periclitor. ΜΙΣΟΚ. Suspecto & quodammodo odioso genere loquendi vteris, cui inclusum est periculum: ego cum vt experiatur rogabo. Experire, obsecro, Coronelle. COR. Experiar. nam quid tentare nocebit? ΜΙΣΟΚ. Disce Κανophile vti verbis quæ non absterreant. ΚΑΝ. Ioculārīter tantūm fuit absterritus: immo ne ioculārīter quidem fuit absterritus. COR. Sentio plus difficultatis inesse huic rei quàm putaram. Sed hanc, quantaunque est, superabo, si plus libertatis mihi sumam circa mutationem huius loci quàm sumere statueram. ΜΙΣΟΚ. Quidni sumas? COR. Reperam igitur totū illum eius locum, deinde quid præstare possim ostendam.

Mars pater ob casum tanti vehementer alumni

Indoluit: nympha miserantes corpus eodem

Detinere loco: ne fraudaretur honore,

Longius auctum, non inuentūmq;, sepulcri.

ΜΙΣ. Nunc fac audiamus quomodo eundem sensum exprimens, illam traiectionem vitasses. COR. Valde es mea audiendi impatientis: nōne dixeram me deinde quid præstare possem ostensurum?

Mars pater hunc casum tanti vehementer alumni

*Ingemit: & nymphas eius miseratio tangit:
Membra ergo hic retinent, vndis ludibria ne sint;
Longius auecta, & tumuli fraudentur honore.*

MISOR. Illis quibus apud te usus sum precibus gratulor, quod tam felices fuerint, ut felicissimum à te conatū impetrauerint. KÆN.
Taces de meis precibus, quasi non aliquod & ipsa pondus habuerint. MISOR. Quemadmodum ego meis gratulor precibus, ita quintu gratuleris tuis per me haud stabit. COR.
Faciet idem vtriusque de hisce meis versibus iudicium ut & ipse meo conatui gratuletur. Illa tantum verba omisi, non inuentumque. KÆN.
Omittere non solum poteras, sed etiam debebas, tanquam superuacanea: quum ex adiunctis id intelligatur. Præsertim verò quum à te dicatur,

— *vndis ludibria ne sint,*

Longius auecta, & tumuli fraudentur honore.

Nam quæ longius auecta, sunt tandem vndis ludibria, quis amissa esse non intelligit? Adde quod sequitur,

— *& tumuli fraudentur honore.*

MIS. Mihi quoque valde placent illa, — *vndis ludibria ne sint.* O quam sibi gratuletur is etiam qui huius epitaphij est autor de hac tantum ornamentum afferente emendatione.

MIS. Sed quodnam est illi nomen? Haud nouitius in Latina poesi esse videtur; quisquis est. Eius nomen est mihi ignotum: (nec ei à

ei à quo Norimbergæ habui, quum Ratisbona illuc venissem, erat cognitum: sicut & alterius autorem me esse nesciebat) sed, quicumque est, idem quod tu de illo iudico, minime esse in potestate tyronem. MISOK. Sed quid istud est? nullum habeo hic *ἐξουσιώκων*. Ipse igitur mihi *ἐξουσιώκων* futurus sum, & ad pensum meum redibo.

Quamobrem (ne longa præfatione utar) considerandas esse condiciones dico, quibus spem illam ostentaui: ac videndum an quæ illis à me requisita fuerunt præstentur.

MISOK. Nonne harum conditionum mentionem in sequentibus facis? COR. Ad condiciones respicio, quæ posteriore oratione mea continentur: & quarum duæ (ex præcipuis illæ quidem) postea memorantur. Scribo enim, *ac dandam præcipuè operam ut leges militares, quarum observatio ad res præclare gerendas requiritur, ab illis inuiolabiles & tanquam sacrosanctæ habeantur.* Deinde & de concordia loquor: ad quam quum variis orationum illarum hortatus sim locis, contra tamen discordia nostras copias grauitè laborare audierim.

Quemadmodum enim medici, à suo illo verè antesignano Hippocrate

moniti, de morborum nullorum sanatione, præsertim paulo grauiorum, bene sperare nos iubent, nisi ea lege vt nequaquam soli, sed ipsi etiam ægroti, & quicumque eos circumstant, vt aliquod ministerium præstent, suo officio fungantur: nihilque desit eorum quæ ad sanitatem restituendam debent concurrere: ita, postquam augustissimus Cæsar magnas & magni roboris copias colligendas atque hostilibus opponendas curauit: singulis illarum ducibus cætera curanda esse aio: ac dandam præcipuè operam vt leges militares, quarum observatio ad res præclare gerendas requiritur, ab illis inuiolabiles & tanquam sacrosanctæ habeantur.

COR. Quid vobis de hac comparatione videtur? (nam & ego mihi vicissim licere volo vos interrogare de iis quæ huc pertinentia in mentem venient) an satis aptam esse illam iudicatis? MISOK. Vix aptiorem afferri potuisse arbitror. KÆN. Eadem est mea sententia. Nec verò dubito quin à Cæsare ipso libenter audiatur ea quæ de se, tanquam tanti mali medico, fit mentio. Sed nos recordari simul oportet illorum de arte medica ver-

suam,

Not

Non est in medico semper releuetur vt aeger;

Interdum medica plus valet arte malum.

M I S. Pergam ad sequentia.

Quum verò plerasque contrà ab eorum plerisque modo non calcari: ac, quum in hoste debellando concorditer collaborare deberent (sicut in variis hortatus sum locis) contrà discordia grauiter laborare audierim: ad hæc quàm non conuiendum esse putem, ijs quæ subiunxi carminibus, & vobis & posteritati testatum relinquere volui.

Valete: & omnia fausta, dummodo meis hortatibus aures præbeantur, sperate. Francfordij ad Mœnum, Anno 1594. Septembr. 5.

M I S. Mihi per placet ista antithesis, (nescio an & tibi Kænophile) ac quum in hoste debellando concorditer collaborare deberent, contrà discordia grauiter laborare audierim. Nam verbi alicuius in diuerso vsu repetitio gratiam addere antithesi videtur. KÆN. Hoc ipsum est propter quod iste locus magis mihi placet. M I S. Sunt & alia quæ lector ego attentius fortasse consideravi quàm tu auditor. KÆN. Tu duas simul personas sustinuisi, & lectoris

& auditoris. MIS. Sed poteram mihi lector esse, etiamsi ne mutissem quidem.

KÆN. Putasne Misokæne tuum te pen-
sum absoluisse? MIS. Facta epistolæ tantum
fuit mentio. KÆN. Verum subiuncti sunt ei
versus, eiusdem ferè cum epistola argumen-
ti, & ad quos in fine remittere videtur vt ad
appendicè: in illis ego phonaskian meam ex-
ercebo. MIS. Apage istum phonascum, Co-
ronelle. Mihi scilicet vicaria phonaskia opus
est: nec sum modulatè pronuntiandis verbi-
bus idoneus. Immo te iamiam meæ peritiæ
rei quoque huius testem habiturus sum. Il-
lius igitur meæ phonaskiæ rogo vt ἀκούσῃς ἐφ'
se velis, & quidem ὀξύνχοος.

*AD MILITES BELLIANI
titurcici, de eo prudenter, concorditer,
& seruatis disciplina mili-
tariæ legibus, gerendo,*

HENRICI STEPHANI A D.
hortatoria duo carmina, ad superio-
res eius orationes appen-
diculæ.

CHRISTIANVM memores si nomi-
nis esse velitis,
Militiæ leges si non seruare negetis,
(Quas

(*Quas at auorum etiam sanxerunt secula leges*)

Sique audax pectus mentis moderamen habebit

(*Præsertim in ducibus*) *prudentis: nullaque vestros*

*Dissocians animos vobis discordia serpet:
Nempe hostis cadet hic vestris victricibus armis:*

Sin minus, arma sua is speret victricia iure.

*Quare agite, atq; ad iter gressus nunc
flectite rectum,*

Hoste ut de tanto sperare tropæa queatis.

KÆN. Nonne quartus & quintus versus (saltem quinti maxima pars) de cauendo à temeritate monent? Nam quum quis dicit, *Sique audax pectus mentis moderamen habebit Prudentis*, perinde esse videtur ac si diceret, *Sique illi qui audacia præditi sunt, ita sint audaces ut tamen ex audacibus non fiant temerarij.*

COR. Monent. Mis. Sequitur,

AD EOSDEM MILITES

EIVSDEM CARMEN II.

Qui prius hortantis partes fidèque monentis

*Sumpsit & sustinui, nunc fœdas absit ut
idem,*

*Absit, adulantis, vos erga sumere partes
Aggrediar. talem mens absit nostra co-
thurnum*

*Induat: utq; meum scriptis proserpere
nomen*

*Incipiã proprijs. Fidẽ nunc ergo monenti
Vos iterum, attentas nemo non præbeat
aures.*

COR. Hi versus sunt velut quædam in se-
quentes præfatiuncula. MRS. Sensum illo-
rum verborum, *talem mens absit nostra cothur-
num Induat*, non satis assequor. COR. Perin-
de est ac si diceretur, Absit ut mens mea sit
adeo versatilis. Vel, Absit ut adeo desulto-
rium sit mihi ingenium, Respicitur autem
ad Theramenem: qui κόδορον vocatus
fuit, διὰ τὸν περὶ τῶν πολιτείαν ἀμφοτερισμῶν.
Hæc enim verba libenter retineo, vel pro-
pter vocem ἀμφοτερισμῶν: quæ non itidem
vno verbo Latino, ac ne pauculis quidem
verbis περιελάζεσθαι tam significanter potest.
Sicut autem Theramenes appellatus fuit
Cothurnus, sic & iactatum prouerbialiter
fuit, Cothurnus Theramenis.

*De vestra nuper quædam mihi nuntia clade
Venit*

Venit fama. equidem multum doluisse
fatebor:

Miratum, haud addam. quis enim mi-
rabitur, illos

Accipere in bello cladem, qui bellica rite

Munia contemnunt fungi? queis prou-
da cura

Pectore abest? vel queis audacia cedere
verbis

Prudentum renuit? quamuis intendere
neruos

Huc omnes soleant, ne in certa pericla ru-
atur.

COR. Quæ breuiter in carmine priore di-
cta fuerant, in hoc latius memorantur. Inter
alias autem querelas vrgetur hæc de ausiste-
merarijs, quòd aliquot eorum exempla re-
ferrentur.

Quid dicam, à vestris (heu) quod con-
cordia castris

Exulat? hæc quum à me sic commenda-
ta fuisset,

Flecti ut ad hanc modo non adamantina
pectora possent?

Quid quòd res etiam, qua non pretiosior
vlla

*Arte in militia, res est vilissima vobis,
Et pedibus ferme calcatur? queritis, illa
Qua sit? eam dico qua disciplina vocatur*

Bellica. nulla eius nam vultis lege teneri.

COR. Quam salutaris sit disciplinae militaris observatio, quam exitialis illius contemptus, inter omnes constat. Comparatur enim exercitus in quo disciplina militaris non observatur, cum republica in qua omnis omnino politeia iacet. Euripides id in exercitu vocat ἀναρχίαν.

*Certe ita si visum vobis est pergere, iam
nunc*

Ponite spes omnes, spes omnes ponite laudis.

Nec satis est, nullam vos laudem posse parare,

Vos manet ex acie non paruum dedecus ista.

Nec satis hoc: peiora manent, (sim vana loquutus)

Totos vestro hostis consperget sanguine campos.

Ergo viam ad rectam vestigia vertite cuncti.

Nanque meis facilem praebentes questibus aurem,

*Gaudia non hosti, at vobis praebebitis,
ampla.*

K A N. In mentione gaudiorum quæ præ-
bentur hosti non dubito quin ad Homeri
locum respexeris. C O R. Non potui loci re-
cordari Homerici quin & aliorum quorun-
dam reminisceret. Est enim quodam-
modo locus communis. M I S.

Ita & mihi videtur.

C O R. Hæc sunt quæ à me ad eosdem
S. R. Imperij ordines scripta post ora-
tiones illas fuerunt. Quod utinam alia
scribendi occasionem alius rerum no-
strarum status præbuisset. Sed is tamē,
qualiscunque erat, si cum eo qui nunc
est ante oculos, cōparetur, propemo-
dum carere periculo videri poterat: at
nunc, quum expugnata tandem fue-
rit vrbs illa quæ omnium firmissimum
supererat ipsi Hungariæ propugnacu-
lum, atque in hac oppugnatione cla-
dem acceperimus quæ plurimarum in-
star esse dici potest: in magnum esse res
adductas discrimen, si quis negaret,
mentis oculis carere, videri posset. Ac
fateor certè, me, si nuntiū id iam tum

quum illam epistolam ad eosdem ordi-
 nes scripsi, fuisset, nequaquam in eius
 principio dicturū fuisse, *illud spem à me
 datam videri interturbare*: sed potius,
spem à me datam videri oppugnare. Absit,
 absit vt Vbertus Folietæ, vel potius
 Vberti Folietæ (nam & de Folietizan-
 tibus loquor) tantum deterrere Chri-
 stianos possint vt illos eò tandē addu-
 cant. Absit, his quas Christiani milites
 recēns accepere cladibus, ad causæ suæ
 patrocinium sic vtantur, vel potius ab-
 utantur, vt Christianorum animi, quos
 ante has clades erigere conatus sum,
 per has omnino concidant. Ac, dum à
 me hæc dicuntur, fieri non potest quin
 reminiscar quorundam (ita vt etiā au-
 res meæ illos audire sibi videantur) qui
 mihi Ratisbona, paulo post quàm ibi
 habitus conuentus ille fuit, Francfor-
 dium redeunti, nescioquæ de clade (li-
 cet parua) cuius in illa epistola memi-
 nisse me recordamini, iam obgannie-
 bant. Quasi scilicet illa meam ad forti-
 ter & constanter persequendū in Tur-
 cas bellum adhortationem refelleret
 ac con-

ac conuinceret : ac ego omnem belli
fucceffum præftare deberem : & quali
vllius fit hortatoris , qui quidem non a-
liud quàm homo fit, euentum in rebus
huiufmodi præftare. Sed hoc tamen
fortaffe præftiturus eram , fi fuiſſet qui
viciffim præftare voluiſſet , nihil bello
huic defuturum eſſe illorū quæ in mi-
litāribus ipſum exhortatio mea requi-
rebat. Erant autem ea potiffimum (vt
de cæteris taceam) quorum partim in
epiſtola de qua dictum fuit , partim in
carminibus illi ſubiunctis fit mentio.
Nunc autem quum omnia contrā de-
fuiſſe illi videamus , petinde eſt certè
acſi qui cum medico de morte alicuius
expoſtularèt , tanquam ab eo non ſatis
ſedulò ſatiffue bona fide curati : quam-
uis eum mori , non medici ſed illorum
ipſorum culpa contigiffet : quippe qui
à medico præſcripta remedia ei nõ ad-
hibuiſſent : nedum præſcriptis ab eo-
dem plerifque cautionibus erga eum
uſi eſſent. Atque hoc ipſum eſt quod
comparatione quam ex epiſtola mea
audiuiſtis , innuere volui. Verùm , vt ab

illo medico Hippocratico, id est, eò quem Hippocrates excusat, ad Demosthenicum veniam, id est, eum què Demosthenes irridet: caui saltè probè ne eodem quo hic Demosthenicus modo irrideri possem. Dicebat enim de quodam qui efferebatur, Si iste suo in morbo his atque illis vsus remedijs fuisset, nequaquam interiisset. Quæ verba iure risu excipiebantur, quum remedium mentionem serò faceret. At ego haud serò, sed in tempore & maturè ea in meis orationibus, præsertimque in posteriore, proponui, quæ officium Christianorum, à quibus hoc bellum militabatur, postulabat: vt successum eius sperare ac modo non promittere sibi possent. Sed quid non fecerunt potius quàm ea quæ officium illud ab ipsis nõ poscebat tantùm, sed flagitabat? Nec enim ex quibusdam solùm auditibus, aut etiam ex vanis rumoribus, in illa epistola questus sum de ijs quæ audistis: sed ex literis fide dignissimis, vt pote hominum fide dignissimorũ: quæ quotidie è castris Ratisbonam afferen-

ban-

bantur. Eò autem vsque nonnulli in
 suis de contemptu disciplinae militaris
 atq; adeo omnium legum bellicarum
 querelis progrediebantur; vt scribere
 non dubitarent, haud mirati se res no-
 stras in tam malo esse statu: sed multo
 peiore loco non esse, id verò se demi-
 rari. Atque hinc occasionem sumpsi
 scribendi, in meo posteriori carmine,
 versus illos,

*De vestra nuper quaedam mihi nuntia
 clade*

*Veni fama, equidem multum doluisse fa-
 rebor:*

*Miratum, haud addam, quis enim mi-
 rabitur, illos*

Accipere in bello cladem, qui bellica ritè

*Munia contemnunt fungi? queis prou-
 da cura*

Pectore abest?

Quòd si addidero, me ex earundem li-
 terarum autoritate scripsisse ea etiam
 que proximè sequuntur de quibusdam
ⁱⁿ factis, quod verum est dixe-
 ro. Sed ne hoc quidem vos celabo,

inferuisse me eidem epistolæ nonnulla ex Demosthene, quæ sustulerim postea (quòd alioqui & illa & versus paginis duabus comprehendi non possent) ex Demosthene, inquam, non iam illum suum ineptum medicum irridente, sed populum Atheniensem consolante.

KÆNOPH. Hactenus te attentè ac patienter audiuius : tuumque de rebus Turcicis sermonem minime interrupimus : sed nunc interrumpere cogimur : quòd metuamus ne Demosthenicum illud & tibi & nobis excidat : tibi quidem, è memoria : nobis autem, è spe. id est, ne spe eius excidamus. **Quum** enim conticere cœpisti, tum contrà sperabamus nos ex te illud audituros. **COR.** Et verò addere illud, etiam absque vestro monitu, statueram. **KÆN.** Cur ergo perinde conticebas, ac si finem sermoni imposuisse videri velles? **COR.** Non quòd præ me ferebam, sed quòd timebas ne eueniret, dicis. Interponens autem aliquid silentij, dicere poteram fortasse me Gallico pro-

prouerbio parere: quo dicitur, Retro-
 cedendum est vt inelius saltetur. Sic
 enim & ipse, interiecto aliquantulo
 (aut etiam aliquantululo) silentio, me-
 lius ea quæ vellem eloquuturum me
 sperabam. M I S. Sat citò, si sat bene. Sat
 bene autem nobis satisfeceris, si nunc
 saltem illud Demosthenicum adijcere
 libuerit. C O R. Iam addo. aio enim, De-
 mosthenem, solari Athenienses volen-
 tem, hoc illis considerandum propo-
 nere: *Si adeo malus esset rerum vestrarum
 status, quamuis omnia quæ officij vestri sunt
 fecissetis, & nusquam vobis defuissetis: esset
 cur vix meliorem sperare auderetis: at quum
 vos contra officio vestro nulla in parte fun-
 cti sitis, sed vobis defueritis, quam desperan-
 di materiam habetis?* Ita Demosthenes
 sic tamen vt meam interpretationem
 verbis ipsis haud adstrinxi. Quidni
 verò auribus multorum, qui nostri ad-
 uersum Turcas exercitus, satis alioqui
 (non paucorum iudicio) validi, pars
 fuerunt, omnino eadem in clamentur?
 K Æ N. Parum fuerit huiusmodi verba
 auribus eorum insonare, in clamare, at-

que a deo intonare. Quid si enim surdis
 fabula canatur? COR. Hoc fateor: sed
 addo, assiduis quoque precibus esse à
 deo contendendum, ut ea verba ad in-
 tima etiam pectorum penetralia velit
 pervenire: simulque illorum memorie
 tenaciter infigere, quoties suos Chri-
 stianos de iisdem hostibus & nostra &
 maiorum ætate triumphare permis-
 rit. Tantum abest, ut fides illi titulo ad-
 hibenda sit qui à me tantopere exagi-
 tatae Vberti Folietæ oratiunculæ, vel
 potiùs epistolæ, præfixus est in editione
 Rostochiensi (cum eius qui eam pro-
 curavit præfatione) DE CAUSIS
 MAGNITVDINIS IMPERII
 TURCICI, ET VIRTVTIS AC
 FELICITATIS TURCARVM IN
 BELLIS PERPETVÆ. Itane
 perpetuam fuisse Turcarum in bellis
 felicitatem? Nisi fortè & debellari &
 duci in triumphum à Christianis, feli-
 citatis bellicæ loco à Turcis habendum
 est. Verùm abundè hoc esset, solamen
 aliquod eam rem vocare, quòd à Chri-
 stianis potiùs quàm à barbara quapiam
 gente

gente illa pateretur. Solamen, inquam, eiusmodi, quale illud, *Aenea magni dextra cadis*. Perinde ac si, quem admodum dictum fuit, — *quis nolit ab isto Ense mori?* ita Turcarum unicuique de Christiano hoste à quo debellatus foret dici posset ac deberet, — *quis nolit (vel noleret) ab hoste Debellari isto?* KÆN. Quam multi sunt tamen qui nihil aliud quam cum Folieta magnitudinem imperij Turcici, seu Turcicam potentiam crepant? COR. Nonnulli fortasse ex illis qui ita illam Turcicam potentiam semper crepant, ita bellicis Christianorum aduersam Turcas successibus inuidia ut simul crepare propemodum inuidia dici possint. MIS. Bona verba, quaeso. KÆN. Hunc ipsum sermonem mihi præripuisti. nam eodem apud Coronellum sermone uti volebam. MISOK. Eum quem tibi à me præreptum dicis sermonem tibi relinquam, (ne fortè illud criminis loco obijcias) atque alio apud eum utar, & quidem Græco. Dicam enim, ΕΡΩΜΕΤ Coronelle. COR. Video, neutrum vestrum quæ à Folieta de magnis

Christianorū ad Turcas deficientium numero scribuntur, legisse: aut neutrum, eorum quæ apud illum hac de re legit meminisse. Multo autem maius & sceleratius hoc est, quàm inuidia successuum qui Christianis in bello contingunt crepare. Quod alioqui fateor esse quandam ad illum defectum præparationē. ΚΑΝ. Quid? Folietæ illa loquenti, & numerum illorum sceleratorum & verè impiorum augenti, ut credibile est, nihilne obloquutus es? *Cor.* Quæ obloquutus sim, ipsa aduersus illum oratio te docebit. Ut autē ad Turcici imperij magnitudinem reuertar, fateor tamen, Turcarum regi suum imperij statum, suamque eius administrandi formam, plurima & maxima suppeditare ad victoriam de Christianis consequendā *αεστεύματα*. Hoc non inficior, inquam: nec verò, si velim, possim. Sed quæ *χαλεπά* (& multa quòque vel *χαλεπώτατα*, aut etiam *χαλεπώταται χαλεπώτερα*) non sunt tamen *αδύνατα*. Quum autem sæpe contingat ut difficilia sint ea quæ sunt pulchra (sicut & prouer-

proverbium testatur) illa certè Turcarum quæ dixi *ωεγτερήματα* faciunt vt Christianorum de Turcis victoriæ, quemadmodum difficiliore sunt ijs quas Turcæ de Christianis reportât, ita multo sint pulchriores, multo insigniores, multo laude digniores: etiam quum alioqui magnitudine pares tantum esse contigerit. Sed siue quis victorias Christianorum illud quod dico laudis & gloriæ *ωεγτερήματα* mereri fateatur, ob illa Turcarum ad obtinendas victorias *ωεγτερήματα*, siue inficietur: at multis & nostro & maiorum nostrorum tempore potitos esse (vt ante dixi) negare non potest. Quod quum ita sit, eant nunc illi de quibus loquutus sum inuidi, eant nunc isti in quos passim incidimus, nō solùm Turcophobi, sed etiam Turcoromi: atque, vt cæteros sui similes reddant, perpetuum felicitatis bellicæ tenorem in Turcis deprædicent: sed simul operam dent vt illæ Christianorum de Turcis victoriæ, illa tropæa, perpetuæ obliuionis silentio obruantur. Vnde enim magis quàm ex

tam magnificis Christianorum triumphis tam magnificus Turcarum titulus puri & puri ac profus impudentis mendacij & potest & debet conuinci? Immo parum est tantum titulum magnifici appellatione ornare: quum ex eo sequatur, Turcarum reges, cum haud minore ipsius rei quam vocabuli nouitate, licere *ἀεινικτόρας* vocare. Nam *ἀεινικτόρας* appellationi neutra nouitas inelictet: quum & hodie non solum inuicti vocentur plerique principes, sed etiam inuictissimi: perinde ac si *ἀεινικτότατος* quispiam diceret. Quod quamuis ipsa sermonis Græci consuetudo facile admittat, dubito tamen an libenter ab ipso usu admissum fuerit. Solus enim deus sibi non hoc solum inuictissimi epitheton, sed illud etiam inuicti, quamuis minus sit, tribuere potest. Siqui igitur ex principibus inuicti vocari citra adulationem queunt, vereor ne non alio sensu quam quo Medea dicitur ab Horatio inuicta: in Arte poetica,

Sit Medea ferox, inuictaque.

KÆN. Non dubium est quin illud epithetum

thetum eodem abusu principibus tribuatur quo & monarcha. Nullus enim, ut scis, monarcha est, præter deum. COR. Immo potest quilibet dici monarcha eius cui solus imperat loci. Et quidem patrem familiæ, alioqui pauperem, vocare domus suæ monarcham possumus. Vnde ego olim ita lusi,

*Dicitur improprie princeps hic & ille,
monarcha:*

Ipsè me & dicar iure monarcha domus,

Abutuntur autem & aliter hoc vocabulo doctores illi qui se iuris ciuilis aut etiam vtriusque iuris monarchas vocant. Qua de re alius erit iocandi locus. Nunc enim ad eos reuertendum est, qui, ad inuicti titulū quod attinet, (nam de altero nunc nihil addam) de Turcarum rege non secus quàm eo qui solus inter principes hoc titulo dignissimus sit, loquitur. Immo, si verum foret eum esse ἀνικήμενον, multo plus hoc esset (quemadmodum & antea dictum fuit) quàm ἀνικητον, aut etiam ἀνικητότατον, nominare. Non mirum igitur si Folieta, aliam omnino quàm ego per-

sonam agens, quiduis potius quàm illa Christianorum de Turcis tropæa illòfque triumphos ante oculos nobis ponit. Vnde fit vt plerisque videri possit hoc sibi habere propositum, & huc tanquam ad scopum tendere, vt Turcarum quidem ad res præclarè in bello gerendas *αεγπερήματα*, & Christianorum vicissim *ὑπερήματα* enumerans, illos quidem in spes quatumuis magnas erigat, nos autem in desperationem adducat. Vtinam verò, vtinam, quum eam qua illius libello respōdi orationem scripsi, quædā eius in alio opusculo verba iam legissem, quæ non nisi multo pōst legere contigit. Breuissimum enim temporis spatium illi responsioni impendendum fuisset, quum eum suo sibi gladio iugulare possem: nisi fortè alia alibi à se scripta eiurare vellet.

KÆN. Quum te Folietam suo sibi gladio iugulare tum potuisse dicas, qui fit vt ipsum coram nobis nunc iugulando, id te potuisse tum temporis facere (si in illud eius scriptum incidisses, in quod incidere postea contigit) non
osten-

ostendas? COR. Decori non recordatis dum hoc ex me sciscitaris, annon Horatius, inter alia, vetat ne Medea coram populo filios suos interficiat?

Nec pueros coram populo Medea trucidet.

KÆN. Facetè profectò respondes: (simul etiam nos festiuè vocans populum: qui, si hac populi appellatione digni videri possumus, meritò addatur, ex eodem poeta, in eodem opusculo, *numerabilis, utpote paruus*) sed hoc responso contenti haud erimus: illum, in conspectu nostro, suo sibi gladio iugules oportet: (quãdoquidem hoc te posse dixisti) haud è nostris alioqui manibus elapsurus. COR. Non itidem facetè vos mecum, sed minaciter, agitis. Sed quid si, quum mihi videbor eum iugulasse, vobis non videbitur iugulatus? MISOK. Aliud nostrum hac de re, quàm tuum, iudicium haud erit. Attentas igitur aures mihi præbete. His ego verbis Folietam aggressus fuissẽ: Quid tibi vis Folietæ, dum supra ipsam etiam veritatem potentiam Turcicam extollis? Quid sibi volunt tam multa

Christianis à te obiecta terriculamenta, non adiecto vlllo aduersus tantum quem incutis metum consilio? Immo aliquis tuo è sermone conijciat, aliquod te dare voluisse consilium: sed consilium consilij nomine indignum: consilium per quod Turcis optimè, Christianis pessimè consulatur. Ex ijs enim quæ sermocinaris, ex ijs quæ ratiocinaris, nõ aliud sequi videtur quàm vt omnes Christiani principes, (primo tamen Germanis principibus, honoris causa, relicto loco) ad regis Turcarum pedes prostrati misericordiam eius implorent. Atqui, Folieta, tua ista sententia tuis, sed alibi pronuntiatis, verbis damnari potest. Audi enim, quamuis perinuitus, quæ alibi scripsisti, *Bellum quod federati Christiani principes cum Selimo Turcarum rege potentissimo gesserunt, tempore quidem breue fuit, non plus trienne: ceterum magnitudine rerum gestarum, ac nauali pugna, ex omnium seculorum memoria clarissima, in primis insigne. Illa quoque re memorabile, quòd docuit, Turcarum vires superabiles esse: dum nos armis, que in*
com.

communē hostem vertenda essent, ad nosmet ipsos mutuis cladibus conficiēdos abutimur: illique, assiduis damnis nos carpēdo, maiores vires maiusque robur in dies assumunt.

KÆN. Aut ego valde fallor, aut suo iugulatus gladio dici potest: si quis unquam dici potuit. Ac mirum est certē ab eo hæc scribi, *Illā quoque re memorabile bellum, quōd docuit, Turcarum opes superabiles esse: dum nos armis, quæ in communem hostem vertenda essent, ad nosmet ipsos mutuis cladibus cōficiēdos abutimur.*

Cur non eadem in illa sua epistola fatebatur? COR. Quia idem non erat. id est, non eadem mente præditus erat: non idem sibi proposuerat.

KÆN. Verūm, quandoquidem nobis nihil amplius cum homine iugulato est negotij, aliō sermonem nostrum transferamus, nondum tamē à rebus Turcicis discedentes. Quæro igitur ex te, verūmne sit, te quosdam etiam versus de isto contra Turcas bello scripsisse.

COR. Verum est me scripsisse, & multos quidē: sed paucos memoria teneo. Quū autem in aliquot carmina sint diuisi,

alius carminis principium, alius medium, alius finis aliquando in mentem venit. KÆN. Nihilne ex illis, aut saltem ex aliquo illorum, venire nunc in mentem potest? COR. Immo, ac primum isti hendecasyllabi mihi succurrunt,

Ecquis Panicus est timor vocandus?

Sinon Panicus est timor vocandus

Horum qui metuunt tremuntque Tur-
cam,

Ceu quis Teutonicas stet ante portas

Pænus Annibal, aut magis timendus

Hostis Annibale, omnibusque Pænis.

KÆN. Nunc dicet aliquis haud Panicum fuisse timorem. COR. Fateor illud dictum iri: sed verum tamen erat quod dicebam, si tam bene se gerere milites voluissent quam malè se gesserunt: & tot reprehensionum materiam illi etià mea epistolæ ac subiunctis ei versibus non præbuisent. KÆN. Hoc fatebitur quicumque verum fateri volet. MIS. Dixisti illos hendecasyllabos esse primos qui tibi à memoria suggererentur, tanquã & de alijs ab eadem suggerendis spem concipiens & verò nobis faciens.

ciens. C O R. Vana spes vestra futura
haud est. Recordor & cuiusdam ad-
hortationis ad amplissimos S. R. Impe-
rij ordines, vt acquiescant iustissimæ
augustiss. Caesaris, Rodolphi II, peti-
tioni, de bello in Turcas fortiter & cō-
stanter perfequēdo. Sed principij tan-
tūm recordor,

*Iusta unquam siquis vos est hortatus ad
arma.*

*Cesar, id hic Caesar dignus habere de-
cus.*

*In quem etenim possit quis iustius arma
mouere,*

*Quam qui Christicolis omnibus ar-
ma parat?*

*Nanque suo si colla iugo Germanica
subdat,*

*Christicolis quibus (heu) libera colla
dabit?*

Mis. Paulo vltcrius progredere. C O R.

Memoriam vltcrius progredi prius o-
porteret, quam lingua id posset facere.

Mis. Multorum tamen esse versuum
hoc carmen existimo. C O R. Est octo-
ginta versuum, aut circiter. Sed ecce,

dum hoc ex me quæris, memoria mea liberalior vel potius fidelior (nisi minus infidelis dicendum est) voluit esse quam sperabam. addidit enim mihi & clausulam illius poematij: sicut & meam lingua vobis addet.

Clausula sit (veniam date libera verba loquenti,

Cui vel apud reges libera lingua fuit)

*Elapsam hanc vobis vestra irrita vota
requirunt:*

Ac prætermitti hanc, arbitror esse nefas.

*Sed si contingat tamē hanc elabier, huius
Opto mali ne sit conscia posteritas.*

Namq; decus quum vos à posteritate maneret,

*Dedecus hinc contrà grande manere
queat.*

M I S. Non dixisti quæ sint illa de qua loqueris: sed coniectura mihi assequutus videor. Non dubito enim quin ista de domina illa dicantur quæ fronte capillata est, post autē calua. C O R. Non fallitur coniectura tua. Sed ecce, subeunt mentem & duo, qui hos proximè præce-

præcedunt, versus: in quorum priore
nomen illius collocatum est:

Non repetam ut letos vobis occasio vul-
tus

Ostendat: nostro hæc sat memorata
libro.

KÆN. Sed illi duo versus à quibus clau-
sulæ initium sumpisti, & quidem quo-
rum primum vocabulum est Clausula,
habent aliquam μεγαληροείαν, siue μεγα-
λορρημοσύνην. Nam dicere, sibi apud ipsos
etiam reges liberam linguam fuisse, re-
uera est magnificè loqui. **COR.** Magni-
ficè hîc loqui fas erat: nimis magnificè,
nefas. **KÆN.** Sed non cogitabas, ipsam
imperatorem, seu cæsarem, vnum ex ijs
quos compellares, altiorem regio gra-
dû tenere? **COR.** Immo non compella-
batur à me ipse imperator. Nam (si
memor es tituli huic poematio præfixi)
cōpello amplissimos S. R. Imperij or-
dines, eos hortans vt acquiescant iu-
stissimæ augustiss. Cæsaris, Rodolphi II,
petitioni, De bello in Turcas fortiter
& constanter persequendo. **KÆN.**
Fallebatur mea memoria: iam recor-

dor hunc esse titulum quem antea
 proposueris. C O R. Quod si tamen i-
 ptum etiam caesarem compellatsem, &
 me caesaribus quoque alijs libera esse
 loquutū verba dixissem, ego certè non
 minus fuisset haud tantum *μεγαλορρή-
 μων*, sed & *ἀλιθόμεγαλορρήμων*. K Æ N. Quos
 igitur caesares antea es alloquutus?
 C O R. Ferdinandum, & Maximilia-
 num, huius parentem. Sed reges mul-
 tō plures compellavi: inter quos fuit
 Edwardus, ultimus hoc nomine rex
 Britanniae, quae vulgo Anglia vocatur.
 Inter Galliae autem quos alloqui da-
 tum mihi fuit reges, nullus est de quo
 iustius dicere illud possim, me libera ei
 verba esse loquutum (& quidem non
 semel: quum aditus ad eum mihi fre-
 quentissimè pateret) quàm Henricus
 tertius. Ac supersunt qui testari possunt
 illum de me dixisse, nullum se conue-
 nisse qui magis à duobus in aulis potis-
 simum regnantibus vitijs abhorreret:
 ab adulatione & ab hypocrisi. K Æ N.
 Cecinit Flaccus,

*Principibus placuisse viris, non ultima
 laus est: ego*

ego verò canam,

Eulogium ferre hoc à rege, haud vltima laus est.

Obserua autem, esse me eius quod me ante multos menses docuisti, memorem, *eulogium* scribendum esse, non *ellogium*, multòque minus *ellogium*, quam scripturam quidam nuper excogitavit. Sed nonne & rationis quam reddi es memor? K Æ N. S U M. C O R. Verùm, sicut illud de huius vocabuli scriptura te docui, ita ignorare te nolo, non esse è numero eorum quæ poësis quoque libenter admittit. M I S. Nihilne præterea impetrare à tua memoria potes? C O R. Nihil, nunc quidem. M I S. Quid faceret hæc, si de suppeditandis tibi alienis ageretur, quum tam malignè tua tibi suppeditet? C O R. Immo aliena potius quàm quæ mea sunt, mihi benignè solet suppeditare. Recordari tamen incipio aliud cuiusdam carminis: sed quod vereor ne eulogio illi repugnare videatur. K Æ N. Cur id vereris? carmen illud habetne aliquid vel adulatorium, vel hypocriticum?

COR. Haberet potius aliquid illi quam huic simile: sed neutrum habere, ipse (credo) Arcopagus iudicaret. KÆN. Quidnam igitur illud est? COR. In quo bellum hoc, merito sacrum vocatum iri dico. KÆN. Nulla huic diæto vel adulationis umbra subesse dici potest: quæ & Tyrij cuiusdam de bello quod sacrum eadem ratione appellat, scripta exstent. Nec dubito quin eorum recorderis. COR. Recordor: & quidem vel hac de causa, quod illa è Latino sermone in veterem sermonem Gallicum versa fuerint: cuius lectione sæpe delectatus fui. KÆN. Vnde igitur tibi ille metus? COR. Quod etiam ipsos ad hoc bellum conatus, sacros vocauerim. Ita enim ego, non procul à carminis illius principio,

*Si bellum hoc merito iustum sacrumque
vocandum est,*

*Hos quoque conatus quis neget esse
sacros?*

*Avribus hoc non do, non blandior. haud
mea cuiquam*

*Suaviloqua lingua est principi plus
quam decet.*

KÆN.

KÆN. Cæsarem hîc compellas, quantum video. C O R. Illum cerre ipsum.

KÆN. Si plures huius carminis versus audirem, vel hunc metum à te non absque ratione concipi, liberè profiterer: ve te te liberarem. C O R. Horum tantummodo quatuor versuum reminisci

possum: & scio, si quid mali est, à quo mihi timendum sit, his subesse. KÆN. Si res ita se habet, omni te metu libero.

Sed quid hoc sibi vult quod vni hexametro subiunctus est qui vulgo pentameter, alteri autem is qui iambicus appellatur? Nonne in toto carmine eadem vicissitudo seruata fuit? C O R. Fuit.

KÆN. Tunc hanc istorum versuum ^{ἐταλλαξία} inuenisti? an exemplum aliquis in ea sequeris? C O R. Huius me inuento: e non esse si dicam, non mentiar.

Aut si dicam saltem (vt cautiùs loquar) me apud nullum eam vidisse: ac ne audiuisse quidem vlli eam in mentem venisse. Videor autem mihi huius rei mentionem & aliàs apud te fecisse.

M t s. Nihilne aliud à te poterimus impetrare? C O R. Nihil aliud: si qui-

dem nihil aliud à mea depositaria impetrauero. MIS. Quænam est ea quam depositariam vocas? COR. Ea cuius à me facta sæpe fuit mentio. MIS. Tuam ergo memoriam, depositariam tuam vocas. COR. Nimirum. MIS. Nullam tamen à iurisconsultis depositariæ huius mentionem fieri memini. COR. Haud omnes depositarij vel depositariæ ab illis recensentur. MIS. Tuum est illam depositariam sollicitare: aliquid amplius fortasse, partim in tuam partim in nostram gratiam, præstare non recusabit. COR. Iam aliud quoddam carmẽ cæteris adijcit: sed aliqua tantum ex parte hoc præstat. MIS. Quid ais? quomodo aliqua tantum ex parte hoc præstare dici potest? COR. Quia illius carminis argumentum tantummodo mihi subministrat. MIS. Ergo ne hoc quidem dicere potes,

— *numeros memini, si verba tenerem.*

COR. Ne hoc quidem possum dicere. Sed ad argumentum quod attinet, in illo carmine Turcicum bellum cum Annibalico (quantum ex ea intelligo)

com-

comparatur : ac dicitur Germania sic habere regem Turcarum hostem periculofum, vt habuit olim Roma periculofum hostem, Annibalem. MIS. Nul- liusne omnino versus tibi in mentem venit? COR. Immo vnus. MIS. Eum recita. eius fortasse recitatio alios eliciet. COR. Entibi illum,

Teutonice Annibal est certè rex Turcicus

ore.

MIS. Vel hic versus verum esse testa- tur, tale esse quale dixisti carminis il- lius argumentũ. COR. Tua spes te non frustrabitur : versus illius recitatio iam alios è mea elicere memoria incipit. Sed quum ab ea quidam imperfecti exeant, ego huic malo mederi nõ pos- sum, quin nonnulla secus à me reciten- tur quàm scripta tum fuerunt. AVdi igitur.

Romana Annibalem domuit constantia tandem :

Romanis ingens terror at ille diu.

Nec tamen huic bello brumas tot posco, tot

æstus,

Quot bello impedit Martia Roma suo:

*Sed talem opto ducem vobis contingere
primum,*

Qualis Romulidis ultimus ille fuit.
 MIS. Q. Prudentissimum sane & opti-
 mum votum: sed nondum damnatus
 votis fuisti. Nondum eni maliquis Fa-
 bius Cunctator, & cunctando restitu-
 ens rem, huic bello contigit. COR. Vti-
 nam Deus opt. max. tam multis, tam
 pijs, tam ardētibus precibus de dando
 tali d. ice oretur, vt tandem exoretur.
 MIS. Utinam. KÆN. Utinam. MIS.
 Nihilne amplius à te expectandū est?
 COR. Nihil: ne hemistichium quidem.
 MIS. Contigit hoc nescio quomodo
 (sed bene tamen contigit) vt versuum
 tuorum recitationem ab Annibale in-
 ceperis & in Annibale finiueris. COR.
 Facis vt recorder illorum phalencio-
 rum, à me ante recitatorum: quorum
 tres posteriores sunt hi,

*Ceu quis Teutonicas stet ante portas
 Pænus Annibal, aut magis timendus
 Hostis Annibale, omnibusque Pænis.*
 Quod utinam velit is quem modò pre-
 cati sumus prestare se ἀποτέταον aduer-
 sus

fus hunc siue magis siue minùs timen-
 dum hostem Germaniæ quàm Roma-
 nis ille Pœnus Annibal timendus fuit.
 M I S. Vtinam. KÆN. Vtinam. C O R.
 Sed audi Misokæne, habeo de quo te
 moneam. M I S. Moneri gaudeo, præ-
 fertimque à bonis monitoribus: quo-
 rum in numero vel primum esse Coro-
 nellum, habeo persuasissimum. C O R.
 In errorem incidisti, cum multis, im-
 mo cum plurimis, atq; adeo quamplu-
 rimis, tibi communem. Sed non puto
 te cum nescio quibus iurisconsultis mi-
 hi occlamaturum, *Error communis facit*
ius. Quod certè quàm falsum est, tam
 falsò allegari videtur: si quis diligenter
 locum vnde sumptum est hoc pseudæ-
 xioma consideret. M I S. Ne me tam-
 diu suspensum tene. C O R. Tu igitur
 hoc age. Recordare, te, quum vltimos
 hosce cuiusdam carminis versus reci-
 tasset, (illud autem est cuius mentio
 postremò facta fuit)

Sed talem opto ducem vobis contingere
primum,

Qualis Romulidis vltimus ill: fuit,

mihi acclamasse, nondum me damna-
 tum votis fuisse. M I S. Quid erroris
 hîc esse dicis? siquid erroris hîc esse
 contendas, sexcentas operum Virgilij
 editiones eiusdem eo in loco erroris
 accuses necesse est. in illis enim legitur,
damnabis tu quoque votis. C O R. Quid-
 ni accusem erroris editiones illas, quot-
 quot sunt? vel si plures sexcentis essent?
 an multitudinem à reprehendendo il-
 lam scripturam, & à mutando *votis* in
voti, posse me deterrere existimas? Hu-
 ius autem emendationis ratione Sche-
 diasmata mea tibi reddent. Arbitror
 certè me in posteriore saltem operum
 Virgilij editione lectioni huic non illi
 locum dedisse. K Æ N. Non est quod
 hac de emendatione dubites, Misokæ-
 ne. C O R. De alio simili omnino apud
 poetam eundem errore monitum te
 volo. Similem dico errorem, quòd si-
 militer litera in voce *ventos* redundet
 quamplurimis in editionibus. M I S.
 Huic quoque admonitioni attentam
 aurem sum præbiturus. C O R. Locus
 est *Æneidos* primo. nam ibi quidam
 locus

locus est, vbi quum vulgo scribi soleat
ventos, scribendum est *vento*. Locus est
 hic,

Æole (*nang_s tibi diuūm pater atq_s homi-
 num rex*

*Et mulcere dedit fluctus & tollere ven-
 tos*)

MIS. Maximas tibi de vtraque admo-
 nitione grates ago. KÆN. De priore
 iam aliàs tibi gratias egi, quum in me
 hoc beneficium conferres: de poste-
 riore aguntur à me nunc primùm gra-
 tiæ, quum nunc primùm à te hanc gra-
 tiam ineam.

COR. Sed quid audio? præpropere
 certè mihi videtur hæc quæ campana
 indicatur hora. Nisi potius ipsa index
 præpropere dicenda est. Interim ta-
 men admonitrix mei est hora ista: &
 me ad quædam negotia vocat, quæ
 prandio præuertere meo necesse est: vt
 post prandium vobis operam dare, atq;
 ita promissum implere possim. KÆN.
 Gaudeo te promissi illius memorem
 esse. MIS. Gaudeo ipse pariter. KÆN.
 Non aliud superest, Misokæne, quàm

vt Coronello valedicamus, & nos statim post meridiem reuersuros polliceamur. **COR.** Inuitatos à me vos ad prandium fuisse, sed condicere mihi noluisse, scitis. Quod si facere vobis libuisset, ego negotijs meis valedixissem, vt vos mihi non valediceretis, & reuertiad me necesse non haberetis. **KÆN.** At nos à te discedentes quædam negotia exceptura erant, quæ ne à te prandio excipi possemus in causa fuerunt: quum illis valedicere minimè liceret. **COR.** Vos igitur amplius de remanendo vrgerenolo, at valedicere, vt abiturientibus, volo: si tamen tam breuis futura absentia, æquè atque alia, valedictionis officium postulat. **KÆN.** Nunc non tempori sed consuetudini seruire velle, dicend somnes sumus.

COR. Ad me quæso gradum reuocate **Kænophile** & **Misokæne**. **KÆN.** En, præsto sumus. **COR.** Fidem apud vos meam liberare volo. **KÆN.** Quatu nobis de re fidem dedisti? **COR.** De fide loquor tacitè vobis & in pectore meo

meo data. **KÆN.** Quadere? **COR.** De quodam epigrammate à me scripto in illum Theſauri mei egregiū epitomographum, de quo ante à nobis habitus ſermo fuit. Nam ſciebam quidem, me præter verſus eos quos vobis recitavi de egregia ab illo egregio viro nauata opera, alios ſcripſiſſe: ſed mentionem illorum in id tempus reſeruabam quo factus omnino memor, eſſe etiam recitator poſſem: ac tum me hoc ſupergratificaturum, vobis tacitè (nimirum in pectore meo) pollicebar. Nunc igitur, quū me repente eorum reminiſci contigerit, huic etiam promiſſo, licet tacito, ſtare volo. **KÆN.** Es verè bonum nomen, & debitor bonæ fidei: qui etiam pectore incluſum promiſſum & expectorare & implere velis. **COR.** Audite igitur Græcum meum tetraſtichum. **KÆN.** Rectè facis quòd Græcum futurum mones. aures enim meas ad excipiendum Græcum non Latinum ſonum præparabo. **COR.** Si ſupernacaneum fuit illud de lingua qua ſcriptum eſt addere, (vt tu ioco illā meam adiectionem

tionem excipis) at non itidem super-
uacaneum fuerit hoc prædicere, me,
loquentem ibi personam esse,

Ὅρκια πιστὰ ταμῶν γλώσσης πάντεσιν ἔραταις

Ἑλλαδικῆς ταύτην ἐξεπόνουσι βίβλον·

Ἄλλὰ πόνους πῆς ἑμοῦς ὀπιτέμνει, πᾶσιν ἔραταις

Ἑλλαδικῆς γλώσσης ὄρκι' ἀπιστὰ λαμῶν.

KÆN. Si totam hanc tuam nobiscum
multiplicem & de varijs rebus *διάλεκτον*
conuiuium appellare licet, quo aures
pariter mentesque nostras excepisti,
(quidni autem liceat, imitando Græ-
cos in usu verbi *ἔραταις*?) te omnium opti-
mum & delicatissimum ferculum se-
cundis mensis, vel potius velut cui-
dam ad secundas mensas appendiculæ,
reseruasse, meritò dixerim. **MIS.** Me
certè Kænophilus assensorem habet.
COR. Mihi gratulor quòd illud meum
epigramma optimi & delicatissimi fer-
culi habetis loco: ac mihi interim in
memoriã reuocatis quod de quodam,
epigramma suo à coquo tanquam cibi
delicatissimi genus, exigente, narra-
tur. **MIS.** Non miror si Græco man-
dare sermoni quod animo conceperas
volui-

voluisti. Quomodo enim tam multæ
 tamque magnæ sermonis deliciæ cade-
 re in Latinâ linguâ potuissent? Nam (vt
 omittam cùm alia, tum verò illa, ὅρκια
 πρὸ τὰ μὲν, & ὅρκι ἄπρὸ λαμὼν, duobus simul
 modis ad illam epitomographiâ allu-
 dis. O quantis se priuant delicijs, qui
 Græcæ linguæ cognitione se priuant.
 ΚΑΝ. Ego huic tuo ἐπιφωνήματι συγχεπρωτῶ:
 & Coronello nos hoc quoque delicia-
 rum genere εὐχαρίστησι & gratias ago & si-
 mul valedico iterum, vtrunque
 vtriusque nostrum
 nomine.

DE LIPSII LATI

nitate (ut plerique Latinum Lipsij
stylum appellant)

PALÆSTRA PRIMA

HENR. STEPHANI,

*neque Lipsiomimi, neque Lipsiomoni, neque
Lipsiocolacis: multoque minus
Lipsiomastigis.*

In hac PALÆSTRA multa non vulgaria
vulgi literatorum linguis de ea digla-
diantibus opponuntur.

PALÆSTRA PRIMA.

Palæstritæ tres,

CORONELLVS, KÆNOPHILVS
MISO KÆNVS.

KÆNOPHIL. PLVRIMA sa-
lute Coronellum Misokænus &
Kænophilus impertiuntur: hominum
genus non iam matutinarium nec ves-
pertinarium, sed pomeridianarium.
CORONEL. Kænophile, Kænophi-
le, semper eis kænophilus, siue philo-
kænus. MISO K. Vnde hæc prapo-
steritas?

steritas? resalutandi enim prius eramus.
 COR. Dicerem me vtrique vestrum
 salutem reddere: (vt quidam olim lo-
 quuti sunt) sed cur reddere velim quam
 mihi, si sapiam, retinere debeo? **KÆN.**
 O iocularem aporian. **COR.** Quid mi-
 hi cum aporia? **MIS.** Felix tu, felices
 quotquot tecum dicere hoc possunt,
 nihil sibi esse cum aporia. **COR.** Si io-
 cularis mea fuit aporia, tu vicissim io-
 culariter *παεγορεύς*, (iam enim, quid hac
 voce intelligā, ex superiore colloquio
 intelligis) quā ita de ea loqueris. **MIS.**
 Immo, absque ioco, miror quorsum
 aporiæ hîc fiat mētio. **KÆN.** Video quid
 Misokænum in errorem inducat: de
 aporia illa vtrunq; nostrum loqui cre-
 dit, cui euporia opponitur. **MIS.** Non
 de alia certē: quam alioqui mirer (vt
 antè dixi) quorsum eius fiat hîc mētio.
KÆN. Tibi contingit Misokæne idem
 quod antea circa verbum *παεγορεύς* con-
 tingit. Nam ignoratio alterius vsus quē
 habet idem illud nomen aporia, te lu-
 dificatur. **MIS.** Quisnam est ille vsus?
KÆN. Rhetoribus est etiam cuiusdam

schematis, seu figuræ, nomen. M I S.
 Scio, ignorantiam me ludificari in mul-
 tis posse (sicut magnam hominum tur-
 bam quotidie ludos facientem hanc
 cernimus) sed vide tamen ne, quod in
 me torques retorqueri in te debeat. Il-
 lud enim schema quod aporian nomi-
 nari putas, vocatur diaporesis. K Æ N. Et
 diaporesin appellari scio, & aporian
 quoque dici non nescio. M I S. Verum
 in me haud fuit proverbum, Piscator
 ictus sapit: sed verum & in me & in quo-
 vis alio fuerit, si paulum eius verba im-
 mutans dixerò, Piscator ictus debet sa-
 pere. K Æ N. Cur istud ais? M I S. Quia
 iam de usu verbi *διὰ πορῆς* infelix mihi
 certamen tecum fuit. K Æ N. De hac re
 non cogitabam, quamvis à me paulo
 ante memorata. M I S. Video tandem,
 vsuvenire mihi quod alijs quampluri-
 mis, dum de ijs quæ pertinent ad Græ-
 cæ linguæ cognitionem ita disceptant,
 vt interim se modulo suo non metian-
 tur: & se, minus in ea exercitatos, cum
 magis exercitatis loqui, obliuiscan-
 tur. Sed responde (amabo) illi ioculari
 aporiæ

aporiæ Coronelli. KÆN. Conabor sal-
 tem: atque hoc regeram, sic eum alicui
 posse salutem reddere, vt interim ta-
 mē eam qua ille ipsum impertitus fue-
 rit retineat. M I S. Cōtrouersiam hanc
 in aliud reiiciendam tempus censeo.
 KÆN. Sed in quod tempus? matuti-
 num iam præterijt: pomeridianum &
 vespertinū alij sermoni assignauimus.
 An vis hunc ad id locorum reseruemus
 quo quartum etiam quendam confa-
 bulatorem habeamus? M I S. Non de
 loco sed de tempore loquimur. KÆN.
 Istud loquendi genus (quantum video)
 non intelligis, *Ad id locorum*. Sed audi
 Salustium de Mario ita loquentem in
 bello Iugurthino, (quum dixisset illum
 ab eo magistratu, tribunatu videlicet,
 alium post alium sibi peperisse: sem-
 perque in potestatibus eo modo agita-
 se vt ampliore quā gerebat, dignus
 haberetur) *Tamen is ad id locorum talis*
vir (nam postea ambitione præceptus datus
est) consulatum appetere non audebat. Vi-
 den' vt ego Salustij sim imitator? Sed
 alium eiusdem tibi locum afferam, vbi

itidem *Post id locorum* dicit: in eadem belli Iugurthini historia, *Neque post id locorum Iugurtha dies aut nox vlla quicta fuit.* Ac (quod magis miretur aliquis) vocem *loco* statim post apud eum legimus. Subiungit enim, *Neque loco, neque mortali cuiquam, aut tempore, satis credere.* MIS. Credibile magis est (vt hoc dicam in transitu) scripsisse, *neque loco aut tempore, neque mortali cuiquam satis credere.* Consueuerunt enim Latini scriptores mentionem loci & temporis, seu temporis & loci, coniungere. KÆN. Multas alias aliorum scriptorum consuetudines nihil moratur Salustius: vt in altero colloquio dictum fuit. MIS. Quandoquidem sermonem tuum interrumpi, pergam paulo vltcrius: ac te interroga- bo an putes Salustium ita scripsisse in illo altero loco, *nam postea ambitione princeps datus est.* an verò *ambitioni, aut ab ambitione.* KÆN. Videtur lectio illa quã attuli, ferri posse. Ambitione autem sonabit per ambitionem. Sic in Coniuratione Catilinæ, *Luxuria atque inopia princeps abierat.* Perinde ac si dictum esset,

set, Per luxuriam atque inopiam præ-
 ceptis abierat. Hoc autem præceptis abierat
 ex altero loco potest exponi, præceptis da-
 raerat. Loquitur enim de Sempronia,
 quam antea dixerat multa sæpe viri is
 audaciæ facinora commisisse. MIS.
 Sed tamen nonne illarum quas attuli
 lectionum alterutra magis aptum lo-
 cum haberet? KÆNOPHIL. Apud
 alium fortasse magis aptum haberet:
 at verò alter ille eiusdem scriptoris lo-
 cus facit ut magis aptum apud eum
 habituram locum haud credam. Qui
 tamen non dubito quin sic quoque lo-
 quiturus alibi fuerit, Ambitio illum
 præcipitem dederat. Ac dicturus eo-
 dem sensu, Ambitio illum transuer-
 sum egerat. Sic multa sunt apud quos-
 dam scriptores, (& quidem apud hunc
 præcipue,) quæ aliquis falso suspecta
 habeat. Exempli gratia, in bello Iu-
 gurthino, *Primo indicem persequi conatus,*
postquam id frustra fuit, Iugurtham placan-
di gratia accedit. Quamplurimi enim di-
 cerent, ac contenderent etiam, scribi
 hic debere, *postquam id frustra fecit.* Nec

certè huic loco hanc lectionem non
 conuenire, contradici posset. Sed audi-
 mus Salustium alio in loco (qui est in
 in eadem de bello Iugurthino historia,
 nō multo ante principium) ita loquen-
 tem de ipso Iugurtha, *Quippe cuius neq;
 consilium neq; inceptum vllum frustra erat.*
 Atq; hic locus minimè talem mutatio-
 nem admitteret, qualem prior posse
 admittere (apud alium quidem certè
 scriptorē) videtur. Minimo autem in-
 teruallo diffitus est ab illo priore hic,
*Lacrymans obtestatur per amicitiam, perq;
 sua antea fideliter acta.* Vbi aliquis scri-
 bendum esse crederet, *sibi antea fideliter
 acta.* Vidi autem & qui, antiqui styli in-
 scitia, quasdam particulas apud hunc
 antiquarium scriptorem ita mendare
 spectas haberent, vt etiam emendare
 (vt quidem ipsis videbatur) auderent.
 Exemplo erit hic locus, initio oratio-
 nis Syllæ ad Bocchum, *Rex Bocche, magna
 nobis est lætitia, quum te, talem virum,
 dij monuere vti aliquando pacem quàm bel-
 lum malles.* Hic enim voculam quum in
 quòd non solùm mutandam censebant,
 sed

sed mutare etiam audebant : quòd nescirent hunc esse antiquum particulæ *quum* vsus ; vt etiam Coronellum obseruasse apud Plautum existimo, inter suas in illum obseruationes. Iam verò reperiuntur & loci nonnulli vbi lectio diuersa est : ac vna quidem stylo Salustij, altera autem consuetudini Latini sermonis passim receptæ conuenire existimatur. Exempli gratia, in eadem Iugurthini belli historia, *Peruenit in oppidum Cirtham, quo initio profectus intenderat.* Hic enim *intenderat* verè Salustij esse iudicatur : vt pote soliti dicere *Intèdere* in aliquem locum, pro eo quod alij dicunt *Tendere* : at quædam editiones non *intenderat* habent, sed *tenderat* : quædam & *tenderat*. Alicubi verò lectio est verè in vtranq; partem peccans : veluti hoc in loco Iugurthine historię, *At Iugurtha, cognita vanitate atq; imperitia legati, subdolè eius augere amentiam, misitare supplicanter legatos : ipse, quasi vitabundus, per saltuosa loca & trames exercitum dũctare.* Hic enim non *supplicanter*, sed *supplicantes* in alijs edi-

tionibus legitur. Verùm & pro *vita-
bundus* (quæ terminatio huic scriptori
in alijs plerisq; nominibus placet) sunt
exemplaria quæ habent *nitabundus*.
Cæterùm, eo quem ostendi paulo antè
modo quempiam scriptorem secum
(vt ita dicam) conferre operæpretium
est. Hunc autem præ quouis alio, nam,
etiã si parua scriptorum eius portio
superfit, multa, styli antiquarij consue-
tudine, eodem modo dicta alijs atque
alijs recurrere in locis videmus.

COR. Non de Salustij sed de Lipsij
Latinitate dissertaturi huc venimus:
quorsum igitur de Salustio tam multa?
ΚΑΝΟΡΗ. Occasionem ipse præbuit,
quodam Salustiano loquendi genere
vtens, quod ex ijs est quæ mira videri
possunt. Iam verò aures meas verbera-
uerat quorundam verborum sonitu,
quæ Græci non ἀλόκοτα tantùm sed ἀλλο-
κότατι vocarent: & quæ, Græcum illum
oratoresem sequendo, non tam verba
quàm monstra vocare liceret: præser-
tim quum de illis dici queat,

Verba ea sunt ipso penè tremenda sono.

Nam

Nam quis ista, *Hominum genus non iam matutinarium, nec vespertinarium, sed pomeridianarū*, talia esse nō fateatur? *Mrs.* Meas ipse aures non solūm verberatas cum tuis, *Coronelle*, sed etiam consternatas illorum verborum fragore si dixerō, iniucundum quidem aliquid *Kænophilo*, sed veritati tamen iucundum dixerō. *KÆN.* Si secus loqueretur *Misokænus*, haud consentanea suæ *misokæniæ* loqueretur. *MISOΚ.* Idem quod ego, de illis ante me pronuntiauit is quem nec *misokæniæ* nec *kænophilæ* potes arguere. Et verò ne *Lipius*, quidem qui & ipse in sermone valde est siue *kænophilus*, siue *philokænus*, illa ferre verba, (vt opinor) posset. *KÆN.* Ergo, tuo iudicio, & ipse *philokænus*. *MIS.* Sed *philokæniæ* suæ paulo magis moderatur *Lipius*, illorum versuum memor,

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

Quos ultra citràque nequit consistere rectum.

Adde quòd non tam *philokæni* sunt &

Lipsius & Lipsiomimi, (de maiorum gentium Lipsiomimis loquor) quàm philopalæi, ΚÆΝ. Illorum ἰδὸ φιλοπάλοι à te plerunq; iudicaretur φιλόγμων: nec magis patientes illis quàm mihi aures commodares. Quum enim tuis aurbus accideret *prosapia*, quid diceres? M I S. Dicerem profectò esse φορλικόν, aut etiam φορλικώτατον. ΚÆΝ. At ecce tamen, illa gens Lipsiomimorum (& quidem ea etiam quæ est maiorum gentium, vt antea loquutus sum) illo vti vocabulo non dubitat. M I S. Haud possum linguam ita frænare vt non exclamet,

*Quod genus hoc hominum? quæue hoc
tam barbara verbum*

Admittit Laty regio?

Sed eo fortasse vocabulo tum demum vtuntur quum EVandri matrem alloquuntur. ΚÆΝ. Rarissimè, vel potiùs nunquam, eo vterètur, si tum demum vterentur: quum ipsis contrà sit frequens illius vsus. M I S. Atqui vix vllum est inter obsoleta magis (si bene memini) explosum. ΚÆΝ. Non deest illis quod huic obiectioni opponant. M I S.

Quid

Quid illud est? quæso. Hoc mihi dicito,
 si me amas: vel potius, quantum me a-
 mas. ΚΑΝ. Vix mihi persuadeo, persua-
 sum Misokæno esse, amari se à Kæno-
 philo. ΜΙS. Immo est persuasissimum.
 Falleris enim, si putas, credere me
 (quû è meo sensu de te iudicem, tuûm-
 que ingenium è meo metiar) nostras
 velitationes aliquid pristinæ amicitiaë
 refecare. ΚΑΝ. Sicut tamen dictum fuit
 ἡ βεῖς ἔρωτας ἔλυσε, sic dici posse reor Νεῖκος
 ἔρωτα. (ita enim malo quàm ἔρωτας dice-
 re) ἔλυσε. ΜΙS. Sed aliùs naturæ sunt
 contentiones literatiæ quàm aliæ. ΚΑΝ.
 Coges me tandem tuo desiderio hîc
 quoq; satisfacere. ΜΙS. Immo te iam
 cogi finge per quâdam πειδανάρχην. Hoc
 tibi finge, amabo. ΚΑΝ. Ad illum no-
 strum sermonem repedemus. Quum
 diceres, vix inter obsoleta vocabula es-
 se vllum magis explosum (quantum
 quidem meminisse posses) quàm illud
 Profapia: respondi nõ deesse illis quod
 huic obiectioni opponant. Audi igitur
 quid antiquarij (de his enim sermo
 nunc est) respondeant. ΜΙSΟΚ. Quo

magis miror quid rationi consentaneū
 respondere possint, eo magis id audire
 cupio. Quare ne dubita quin me attē-
 tum auditorem sis habiturus. KÆN. Re-
 spondent, se antiquariorum principē,
 tanquam optimum ducem, sequi. MRS.
 An est Lipsius, quem antiquariorum
 principem vocant? KÆN. Nequaquam.
 MRS. Quis ergo ab illis eo titulo hone-
 statur? KÆN. Quisquis est, multis se-
 culis Lipsium antecessit. MRS. Sed ille
 tuus. Quisquis est, quis tandem est?
 KÆNOPH. Quidam ē cuius multis hi-
 storijis pauca in lucem veniunt. MRS.
 Haud vnus est cuius historiarum ma-
 gnā iacturam non sine magno mœ-
 rore fecerimus. KÆN. Est quidam cuius
 stylus à breuitate etiam commenda-
 tur. MRS. Misera esset Latina lingua, si
 vnicum scriptorem haberet qui à bre-
 uitate quoque commendaretur. KÆN.
 Est quidam de quo epigramma exstat,
 hoc inter alia dicens,

*Et verba antiqui multum furate Cato-
 nis.*

MRS. Hoc si initio dixisses, me per tot
 anfra-

anfractus viarum non circumegisses.
 Ex hoc enim versu te de Salustio loqui
 intellexissem: sicut nunc intellexi sta-
 tim. Quid? habet ūrne antiquariorum
 princeps? KÆN. Hoc à te ignorari mi-
 ror. MISO K. Fuitne olim quoque ha-
 bitus antiquariorum princeps? KÆN.
 Habitum fuisse iam olim in numero
 antiquariorum, vel ille versus ostendit:
 an autem eadem ætas principem anti-
 quariorum esse illum censuerit, nec
 mihi nec alijs plerisq; constat: sed no-
 stro saltem seculo, quo tot aliorum scri-
 pta desiderantur, id est de illo iudi-
 cium. MIS. Quis hoc credat? illum
 adeo antiquarium fuisse vt etiam voca-
 bulo illo *profapia* vt non dubitauerit?
 KÆN. Si tuis oculis credes, illud statim
 crediturus es. Apud eum enim hanc
 vocem illis statim ostendam. En tibi
 locum: eum lege. MIS. *Bellum me gere-
 re cum Iugurtha iussistis: quam rem nobili-
 tas agerrime tulit. Quæso, reputate cum ani-
 mis vestris num id mutari melius sit: ecquem*
 (sed margini siquem adscriptum est) *ex
 illo globo nobilitatis ad hoc aut aliud tale ne-*

gotium mittatis hominem veteris profapia,
 ac multarum imaginum, & nullius stipen-
 dij: scilicet, ut in tantare, ignarus omnium
 trepidet, festinet: sumat aliquem ex popu-
 lo officij sui monitorem. Ita plerunque eue-
 nit, ut quem vos imperare iussistis, is impe-
 ratorem alium quærat. At ego scio, Quiri-
 tes, qui postquam cons. &c. Totum liben-
 ter locum legi, quod lectu sit dignissi-
 mus, ac eius tamē oblitus essem. quum
 alioqui (ut opinor) & vocabuli illius,
 utpote valde notatu digni, recordatu-
 rus fuisset. Ideo autē lectu dignissimus
 est hic locus, quod & nostrum secu-
 lum exempla suppeditet talis nobi-
 lium quorundam in homines novos
 inuidiæ: quum illi sibi eam circa res
 bellicas prærogatiuam deberi arbitre-
 tur. Iam enim aliqua huius loci reli-
 quia in memoriam redire incipiunt:
 inter quas est illa hominis noui appel-
 latio. KÆN. Non falli te comperies, si
 paulo ulterius pergas. M I S. Vera lo-
 queris. Comparete nunc, Quirites, me ho-
 minem nouum cum illorum superbia. Quæ
 illi audire & legere solent, eorum partem vi-
 di, alia

di, alia egomet gessi: quæ illi literis, ea ego didici militando. Conueniunt autem hæc cum ijs quæ modò dixerat, *At ego scio, Quirites, qui (non quia, vt quædam exempl. habent) postquã consules facti sunt, acta maiorum, & Græcorum militaria præcepta legere cæperint: præposteri homines. Nam legere, quàm fieri, tempore posterius, re atque usu prius est. Omnino autem rejicienda est altera quæ affertur lectio gerere pro illo nostro legere. Verùm, quod attinet ad vocabulum illud nouus, sci- mus in Ciceronem quoque iactatum fuisse. (estque obseruandum, non dici, *Comparete hominem nouum cum illorum nobilitate: sed, Comp. hom. nouum cum illorum superbia.* perinde ac si diceretur, cum illorum superba nobilitate.) At verò appellatio illa, qua de Catilina vtitur Porcius Latro (aut quicumque est illius declamationis autor) tam noua dici fortasse potest, quàm illam noui appellationem, dicere veterem possumus. Sed locum quærere illum & vobis recitare volo. KÆN. Gratiam tibi habebimus. M I S. Diu quæ-*

rendus haud fuit. *Maiores olim nostri, sapientissimi homines & sine dubio grauiissimi, num leges à Græcia per legatos suos accersendas esse putauerunt, quibus hanc imperij magnitudinē perpetuò stabilirent: ut tu, homo recens, seueritate illarum cum barbatulis tuis abutereris?* KÆN. Quod cum Porcij

Latronis venia dictum sit, vix illum veniam à Lat. lingua de tali vsu vocabuli Recens puto impetraturū. Tibi verò, Coronelle, quid videtur? COR. Voco

certè in dubiū hunc vocis huius vsum. KÆN. Acquiescēsne cuidam meæ petitioni? COR. Nimum latè patet hæc interrogatio. KÆN. Illam restringam. dicam enim,

Acquiescēsne cuidam meæ super illa voce Profapia petitioni? COR. Acquiescā, quatenus id facere poterō.

KÆN. Peto ut eius etymologiam me doceas. COR. Tam non possum acquiescere tuæ petitioni quàm verū est istud.

Nemo, quod nescit, Marce, docere potest. KÆN. Dic saltem quid de illa suspiceris. COR. Esse dictum profapia quasi

προφασία, à προπασω.

KÆN. A profapia ad loquentiam veniamus.

niamus. COR. Quid hæc sibi volunt?

KÆN. Ex te audire cupio an tuus stomachus ferre magis posset vocabulum *loquentia*. nam & illo vtuntur, ex eodem mutuantes. MISO K. Memini, id verbum à quibusdam ex illo afferri: sed memini etiam à quibusdam reijci, aliam vocem afferentibus, & in eius locum substituentibus. KÆNOPH. Quænam illa erat? MISOK. Eloquentia.

KÆN. Non sum nescius aliquam esse de loco illo controuersiam, præsertim quum & altera hæc scriptura quæ substituitur, aliqua veterum exemplarium autoritate (vt aiunt) non destituatur: sed ipsam etiam vetustatem huic autoritati suam opponere respondebitur.

MIS. In rem præsentem veniendum est. KÆN. Sic & ipse censeo faciendum. COR. Non procul abeundum erit, vt illum de quo agitur locum visatis. Dabo operam vt in illo statim vestigia ponatis. KÆN. Ad illū iam peruenimus: & quidem Catilinæ ingenium illic describitur: atque inter cætera dicitur, *Cuiuslibet rei simulator ac dissimulator: alie-*

ni appetens, sui profusus: (ita enim legendum est, quamuis hinc *suis profusus* scriptum sit) *ardens in cupiditatibus: satis loquentia, sapientie parum*. Hæc editio margini adscriptam alteram illam *satis eloquentia* non habet: quæ tamen multas eam habere non inficiet. *M i s*. Vtranque igitur consideremus. Primum hoc verisimile est, meo quidem iudicio, hæc quæ subiungit, *sapientie parum*, ita proxime præcedentibus opponi ut ea velut destruant. *K æ n*. Non satis assequor tuam mentem. *M i s o k*. Dico talem esse hanc antithesin, ut verisimile sit, laudem quam Catilinæ dederat prioribus verbis, per posteriora voluisse adimere: ideoque dixisse, *satis eloquentia, sapientie parum*: (quum alius dicturus fuerit, *satis eloquentia, sapientie parum habens*: vel ita loquuturus, mutata orationis forma, *satis in eo eloquentia, sapientie parum erat*) perinde ac si diceret, Dignus quidem laude aliqua, eloquentiæ nomine, sed illam eo amittens quod nulla sapientia comitata foret. Existimo autem, eloquentiam talem cano-

ras nugas posse appellari. At si scriba-
 tur *loquentie*, non modò nulla erit an-
 tithesis, sed etiam superuacanea videri
 poterit illa adiectio, *sapientie parum*:
 quum nihil minus quàm sapientiam in
 homine loquaci requirere soleamus:
 vt etiam apparet ex eo quod vulgus ad-
 uersus multiloquium tanquàm prouer-
 bialiter iactat. Vnde & Homerus laudi
 hoc tribuit, οὐ πολὺ μύθος. Animadu-
 tendum etiam est quod ab ipso Salustio
 de Catilina perhibetur, *Lucius Catilina,*
nobili genere natus, fuit magna vi & ani-
mi & corporis. Quomodo enim loqua-
 citas cum magna vi animi aliquid con-
 ueniētiae habere dici queat? KÆN. Iam
 mihi illud *loquentie* suspectum reddis.
 M. S. Nisi timerem ne, dum à Catilina
 loquacitatis (quam à Salustio loquen-
 tiam putant vocatam) dedecus amo-
 lior, ipse in illud incidere vitium dice-
 rer: illis quæ dixi minimè contentus
 essem, verùm ab ea sententia qua scri-
 ptura illa *eloquentie* damnatur & ex illo
 Salustij loco eraditur, ad eos Salustij lo-
 cos prouocarem, vbi loquentem ipsum

Catilinam inducit: eosque examinare.
 KÆN. Quidni verò hoc facias? MIS.
 Veniam igitur ad eam Catilinæ oratio-
 nem quam non procul ab initio Salu-
 stius nobis proponit. *Nisi virtus fidēs-
 que vestra satis spectata mihi foret, nequic-
 quam opportuna res cecidisset, spes magna
 dominationis in manibus frustra fuisset.*
 (Ita enim scribendum est, non, *spes ma-
 gna, dominatio, in manibus frustra fuissent:*
 ut tamen plurimæ editiones habent)
*neque ego per ignaviam, (nisi fortè igna-
 va scripsisse Salustium putandum est)
 aut vana ingenia, incerta pro certis ca-
 ptarem. Sed quia multis & magnis tempe-
 statibus vos cognoui fortes, fidēsque mihi: eo
 animus ausus est maximum atque pulcher-
 rimum facinus incipere: simul quia vobis
 eadem quæ mihi bona malæque esse intellexi.
 Nam idem velle atq; idem nolle, ea demum
 firma amicitia est. Sed ego quæ mente agita-
 ui, omnes iam antea diversi audistis. Ca-
 terum mihi in dies magis animus accendi-
 tur, quum considero quæ conditio vitæ futu-
 ra sit, nisi nosmet ipsos vindicemus in liber-
 tatem. Nam postquam respub. in paucorum
 potentum*

potentum ius atque ditionem concessit, &c.
 Nunc enim ulterius pergere nihil ne-
 cesse est: quum vel ista sufficere ad pro-
 bandū quod dixi videātur. Quo enim
 proceris magis oratorio & aptiore ad
 captandam talium sociorum beneuo-
 lentiam uti quisquam potuisset? Suspi-
 cor autē, vocabulum *eloquentia* de Ca-
 talina dictum, ideo suspectum fuisse,
 quòd in tam improbum hominem ca-
 dere eloquentia nō videretur. Sed hoc
 eos latuit qui tam suspicaces fuerunt, e-
 loquentes omnibus seculis inuentos
 fuisse nonnullos, qui tamen ingenio
 malo prauoque essent: quale Catilinæ
 ingenium describit Salustius. Nec in-
 terim nego, periculosam in huiusmodi
 hominibus fuisse semper iudicatam e-
 loquentiam: idque iure optimo. Ac nō
 illud quidem inficior, requisisse mul-
 tos in oratore ut esset vir bonus: quin
 etiam scio dictum fuisse, eloquentiam
 esse cunabula virtutis: sed τὰ χερίορα vixit
 hīc quoque. Ad Catilinam autē quod
 attinet, tantum certē abest ut laude il-
 la eloquentiæ indignum illum, ex ijs

quæ Salustius loquutum esse scribit, iudicare possimus, ut potiùs quod illo in loco eum adimentem ipsi audimus, alibi tribuere videri queat: sapientiam inquam. Aut, si non sapientiam, quandam saltē politicam (ut ita dicam) prudentiam. Scribit enim, eum, quum montibus atq; copijs hostium sese clausum videret, in vrbe res aduersas, neq; fugæ neque præsidij vllam spem: optimum factu ratum esse fortunam bellitentare. Quod capere melius consilium in tali rerum statu quisquam potuisset? Ea autem quam habuit oratio nõne tantum eloquētix habet, ut nihil minus quàm ab homine metu yllō perturbato proficisci videatur? Sed miror, Coronelle, te nulli huius disceptationis parti iudicium tuum interponere. quid hoc sibi vult? COR. Me nunc opportunè compellasti, quum iam silentium rumpere cogitarem: ac dicere, hoc ipsum mirari me, quòd Kænophilo mirum videatur, posse quædam esse pro Salustianis recepta & omnium sermonibus trita, quæ tamen

minimè

minimè sine Salustiana: aut saltem sus-
 pecta & sint, & esse debeant. Respon-
 de enim (quæso) mihi Kænophile de
 isto quod nunc se primum menti
 meæ offert loquendi genere, *munifi-*
centia animi. KÆNOPH. Non recor-
 dor loci ubi ita loquitur. COR. Ad
 eum te duceam: si vis vnà ad bellum Iu-
 gurthinum proficiscamur. KÆN. Volo.
 COR. Iam ad locum peruenimus: ibi
 Salustium, si Salustius ita scripsit, au-
 diamus: (paulo autem altiùs sermo est
 repetendus) *Igitur imperator omnes fere*
res asperas per Iugurtham agere: in amicis
habere, magis magisque eum in dies ample-
cti: quippe cuius neq; consilium neque ince-
ptum vllum frustra erat. Huc accedebat mu-
nificentia animi, & ingenij solertia. Quibus
rebus sibi multos ex Romanis familiari ami-
icitia coniunxerat. Quid enim esse illud
putas, munificentia animi? & quid erit
 Munificus animus? Neque enim du-
 bium est quin si illud dici potest, hoc
 quoq; dicere liceat. Et quidem, si quis
 Salustium illud dixisse credit, non im-
 meritò & hoc ab eo dictum esse credet.

KÆN. Ingenuè tibi fatebor, me hoc loquendi genere, tanquam Salustiano, haud semel vsus esse: at, quale esset, ne semel quidem considerasse. Quid autem obstat quominus, vt liberalitatem & munificentiam de vna eademq; re dicunt Latini, quam in virutum numero ponunt: ita etiam, vbi de animo dicitur liberalitas, ibi & munificentiam dicere liceat? COR. Hoc obstat, quòd sicut liberalem animum, vel potius liberale ingenium dicunt Latini, non itidem munificum dicunt. Et verò munificentia ideo & liberalitas appellatur, quòd homini libero, minimè que prædito seruili ingenio, sit conueniens.

KÆN. Non paruum mihi scrupulum inijcis. Sed quid in locum illius vocabuli *munificentia* substitui posse tibi videtur?

COR. Istud coniectura assequi, hoc opus, hic labor est. Si tamen aliquam coniecturam apud doctorum hominum iudicia periclitari licet, nullã vocẽ mihi in mentem venire dixerim quẽ magis aptè substitui posse videatur quàm *magnificentia*. Non ignoro alio-

qui,

qui, à Salustio dici alibi magnitudinem animi (quæ & vna voce composita *magnanimitas*, sicut à Græcis *μεγαλοψυχία* nominatur) veluti in comparatione M. Catonis & C. Cæsaris, *Igitur ijs genus, ætas, eloquentia, propè equalia fuere: magnitudo animi par, item gloria.* Ac in ijs quæ proximè sequuntur, habemus illam vocem *munificentia*, sed in recepto passim vsu. Scribit enim, *Cæsar beneficij ac munificentia magnus habebatur.* Sunt alia, in quibus vereor ne multi dum se putant cum Salustio Latinè loqui, cum librarijs errent. Atque id de illo fortasse dici potest loco historiæ belli Iugurthini, vbi *ad imperandum* à Salustio dictum existimatur pro eo quod est, vt ei imperaretur. Quamuis enim haud desint grammatici qui lectionem illam agnoscant, alia tamen affertur, *ad imperatorem.* Quam quum nonnulli è coniectura tantum profectam esse putent, alij vet. etiam exempl. autoritate niti aiunt. Verùm contingit etiam vt sub huius autoritatis prætextu nonnulla in quasdam editiones irrepant, quæ

qui in suum trāsferre vsum volet, dum se Salustianizare existimabit, non solum à Salustij Latinitate, sed à totius Latinitatis pomœrijs longe euagabitur. Exempli gratia, in comparatione M. Catonis cum C. Cæsare, quædam editiones habent, *In altero miseris profugium erat, in altero malis pernicies.* at in margine & *refugium & perfugium.* Sed is tamen qui hunc Salustij locum in illo vocabulo *profugium* imitabitur, non immeritò ab omnibus Latinitatis peritis subsannabitur. Sunt verò & nonnulla de quibus quamuis omnes editiones inter se cōsentiant, tamen haud periculo carere videtur Salustium in ijs imitari. Ex illis est verbū *portēdi*: si, tanquam Salustium imitantes, vtamur pro Administrari, siue Regi, aut Disponi: vt vulgo exponitur in hoc loco historix de bello Iugurthino. *Postremò omnes focij atque hostes credere, illi aut mentem diuinam esse, aut deorum nutu cuncta portēdi.* Quum autem vulgo verbum *Portēdi* exponatur hîc verbo *disponi* potius

tius quàm alterutro illorum quæ paulo
 antè proposui, contigit vt quarun-
 dam editionum margini illud ipsum
 verbum disponi, tanquam diuersa le-
 ctio, adscriptum fuerit. Obiter autem
 monebo & de hoc qui minimo inter-
 uallo præcedit loco, atque ad eundem
 sermonem pertinet, *omnia non bene con-*
sulta in virtutem trahebantur. Quædam
 enim editiones pro illis verbis ista in
 margine habent, *verum etiam casu data*
in virtutem trahebantur. Atqui hæc ad-
 scribi debebant potius tanquam adij-
 cienda, quàm in locum aliorum substi-
 tuenda: sed tamen adiecta voce *modò,*
aut tantum: vt ita scribatur, *omnia non*
modò bene consulta, verum etiam casu data,
in virtutem trahebantur. M I S. Exem-
 plis à te propositis eorum quæ minimè
 imitanda tibi videntur, non dubito
 quin multa sis adiecturus, si fœcundum
 concutere pectus volueris. Atque vt
 ipse aliquod addam, miror an tibi pla-
 cituri sint qui hunc scriptorem imitan-
 dum sibi censent in hoc genere loquē-
 di, *In potestatem habere, circa finem hi-*

storiæ de bello Iugurthino, *quum talem*
virum in potestatem habuisset. COR. Quæ-
 admodum tu mirari te hoc dicis, ita er-
 go me mirari dicam cur non ubique *in*
potestatem, contra Latinæ linguæ con-
 suetudinem, scriptum sit, sed alicubi et-
 iam *in potestate.* MIS. Illam verò loquē-
 di formam, *Difficillimum in primis*, satis-
 ne putas esse Latinæ linguæ præceptis
 obsequentem? COR. Vix hoc mihi
 persuadere possum. MIS. Sic tamen
 loquitur idem in Iugurthino bello, *At*
sanè (quod difficillimum in primis est) &
prelio strenuus erat, & bonus cōsilijs. Quin-
 etiam alibi, si bene memini. Quidam
 verò aliud multo magis mirum loquē-
 digentus ex eodem afferunt, *Primus in*
primis. Sed falsò illi hoc adscribunt.
 Nam locus vnde affertur, est hic, *Leo-*
nem atque alias feras primus aut in primis
ferire. Non minore autem errore ex
 eodem scriptore affertur verbum *Stu-*
dere sequente pronomine *se.* Quasi verò
 à Salustio dicatur *Studere se*, aut *Se stu-*
dere, ita ut pronomen huic verbo iun-
 gat. COR. Notabiliter sanè inepti sunt
 homines

homines (ne quid grauius dicam) qui hoc annotant: vt αὐτὸ τὸ πρῶτον λέγει. Ita enim ipse, *Omnes homines qui student sese ceteris præstare animantibus, summa openi- ni decet ne vitam silentio transeant.* In alijs autem exempl. verbum *student* præpo- sitū legitur, *qui student sese cat.* Haud (in- quam) cum verbo *student*, sed cum *præ- stare* iungitur pronomen geminatum sese. Est autem è secretiorum numero hic archaismus, per quem pronomen ^{πλεονάζει.} Sed nihil mirum fuerit si is cui hoc tantum dictum fuit, Salustium ver- bo *studeo* pronomen adiungere, ita lo- quatur etiam, *Ille studet se vt præstet ceteris hominibus: & interim non ἀρ- χαιῶς sed μωρολογικῶς loquatur.* MISOK. Non audiueram antea, esse quosdam archaismos alijs secretiores. COR. Sunt tamen, vt ego in meo opusculo de pri- sco sermone Latino doceo. MIS. Qui- nam verò à te ad hanc classem referun- tur? COR. Qui minus animaduertun- tur, vel quòd rariores sint, vel quòd sint quædam loquendi genera in quibus vna tantum vocula totum discrimen

efficit. Tale est autem illud cuius antea
 mentio facta est, cui particula *quum* ad-
 habetur, licet postea vocula *quod* adhi-
 bita fuerit. *MIS.* Scire percipio quod-
 nam illud sit. *COR.* Recordor id extare
 in principio orationis Syllæ ad Bocchū,
*Rex Bocche, magna mihi est letitia quum te,
 talem virum, dii monuere uti aliquando
 pacem quam bellum malles.* Plauti enim &
 aliorum priscorum posteritas dixit *Ma-
 gna est mihi letitia quod.* &c. aut, *Valde
 gaudeo quod.* &c. *MIS.* Iam reminiscor,
 allatū fuisse hunc ipsum locū in phrasibus
 huius exemplum: sed nunc in eo ali-
 quid considero quod antea non ani-
 maduerti. *COR.* Mihi videor assequi
 coniectura quidnam illud sit. Conside-
 ras enim (ut opinor) dictum esse *ali-
 quando*, quum potius dici solitum sit, *ali-
 quando tandem.* *MIS OK.* Parui hoc mo-
 menti atque leue est, præ illo quod mihi
 in mentem venit. *COR.* Haud satis
 mirari possum quidnam sit: si quidem
 est aliquid quod à te nō in re sed in ipsa
 sermonis formula consideretur. *MIS.*
 Fateor id in re à me considerari. *COR.*
 Huius

Huius arcani mysterij fac me (quæso) conficiam. MIS. Pro iocosis tuis verbis seria audies. COR. Ergo χύσις χαλκείων. Sed ô quàm efficax est verborum Homericorum genius: illa versum linguæ meæ statim immiserunt, quo à te quod peto faciliùs impetrarem. MISOK. Quem? COR. Istum,

Ἀντὶ ἐμῶν χαλκῶν δὸς χύσις σὶ χάειν ἔξω.

At non video tamē quid obstaret quominus de serijs (præsertim si valde seria sunt, vt ego ariolabar) ita loquerer.

MIS. Sed ironicus erat tuus sermo.

KÆN. Propius accedo, vt meæ quoque aures illius mysterij fiant participes.

MISOK. At ego te abigam isto hemistichio,

— ἐκὼς ἐκὼς ἔσε βέβηλος.

vel potius hoc,

— ἐκὼς ἐκὼς ἔσο βέβηλος.

KÆN. Nescis quocum homine sit tibi res,

Stipitibus me vix abigas sudibusque præussis.

COR. Doleo quòd longum tuum silentium nunc ruperis. iam enim scius essem.

essem mysterij cuius sum nescius. Sed
 saltem in aurem id mihi dicito Miso-
 kane. Mis. Considerabam, prisca il-
 li sermonis formæ adiunctam esse &
 quoddam (haud sanè paruum) priscae
 pietatis testimonium. Nam ita loquitur,
quum te dij monuere. Sed fatius fuerit
 totum locum repetere: & quidem id
 faciam. *Rex Bocche, magna mihi est letitia*
quum te, talem virum, dij monuere vti ali-
quando pacem quàm bellum malles. Hic
 certè verba ista, *dij monuere*, prisca
 pietatem (magnam præ pietate poste-
 rorum) sapiunt: & planè cum illo Ho-
 meri dicto conveniunt; — *δεῖς ἐμβαλε δὴ*
μῆ. Cui similia dicta Herodotus multa
 habet. Omnino (inquam) illà prisca
 pietatem (quanta in ethnicos cadere
 dici potest) redolent. Ac perinde est
 certè ac si diceretur, non fuisse fortui-
 tati illam cogitationem Bocchi, quæ
 fecit ut tandem aliquando pacem bel-
 lo præferret. Quis igitur illo sermone
 dignior ore Christiani inveniri potest,
 si tantùm deos in deum mutemus? sic
 certè Homerus, quamvis alibi & ipsa

πολυθεϊαν agnoscens, nō dicit θεοὶ ἔμβυλον,
 sed θεὸς ἔμβυλον. Quod omnino respon-
 det ei quod dicit nostra lingua, Dieu luy
 a mis au cœur. Sed rarum est hoc loquē-
 di genus, aut potius rarissimum. Sunt
 enim paucissimi, aut etiam pauciores
 paucissimis, quibus in mentem veniat
 ita loqui. Atque hinc fit ut quum in ta-
 le aliquod ethnici scriptoris dictum in-
 cido, cum animo reputem, Πολλοὶ ἔθνη οὐ
 ἴτε ἐν τῷ λόγῳ ἐχριστιάνισον, νῦν δὲ τοῦ μεταλιν πο-
 λοὶ χριστιανοὶ ἐν τῷ λόγῳ ἐθνηκίλισσι. COR. Pul-
 chro fanè dicto pulchrum hunc sermo-
 nem tuum clausisti. ΚΑΝ. Magnam mi-
 hi, sed maiorem tibi, Μισοκάνε, iniuriā
 fecisses, si hæc omnia sic in aurem Co-
 ronello dixisses, ut ad meam non pos-
 sent peruenire. ΜΙΣ. Cur me iniuriam
 facturum mihi fuisse dicis? ΚΑΝ. Quo-
 niam mihi tua hæc pulchra considera-
 tio & obseruatio admirationi non fuis-
 set, ut certè est: nec laudem à me con-
 sequuta fuisset, ut iam consequitur, &
 cōsequutura est, quoties eius recorda-
 bor. Quinetiam facturus sum ut omne
 meum antiquariorum collegium eam

& admiretur & laudibus extollat. Duo-
 bus autem nominibus mira illis erit
 hæc obseruatio: primum, quòd infini-
 tus loci huius lectoribus nihil tale ob-
 seruare in mentem venerit, ideoque
 ipsis (de meis collegis loquor) noua o-
 mnino futura sit: deinde quòd à te pro-
 fecta sit, à quo minus expectata quàm
 ab alio vllò fuisset: quoniam in Salustij
 laudem redundat, qui tibi, vt re quoque
 misokæno, ideo minus placet quòd an-
 tiquario eius stylo subest kænophilia.
 M. s. Ad illum eiusdem scriptoris lo-
 cum à quo digressi ad hunc venimus,
 reuerti volo. Ad illum inquam à quo
 Salustij quæ exstant scripta, initium su-
 munt: & quum iam de vna in eum ine-
 pta annotatione monuerim, de alia
 monere nunc libet. Nam inter genera
 loquendi Salustiana annotatum ab eo-
 dem fuit, *Transire silentio*, non adiecta
 voce alia: ita vt videri possit: esse dictum
 pro eo, quod ab alijs dici solet *Silentio*
 præterite: quum tamen illud *Transire*
 ponatur, contra pro eo quod & *Transi-*
gere dicitur. Scribit enim, *ne vitæ silen-*
tio

tio transeant. Magis autem insolens videri cupiam possit *Habere etatem pro Etatem transigere,* seu vitam transigere: circa finem huius præfationis, & *mibi reliquam etatem à republ. procul habendam decreui.* Verùm paulo post dicit etiã *etate agere atq;* ita & alibi loquitur. Sed ad illud præfationis seu proœmij principium vt redeã, ibi planè Salustianam habemus phrasin, *summa ope niti.* Nã & alibi dicitur idem, *cõtra eos summa ope nitebatur nobilitas.* Iam verò & *visus* apud eũ legitur: sed in plerisq; exẽplari- bus deprauatum in *visus.* Locus is est in Jugurthino bello: *capite atq; pedibus nudis vii prospectus visusq; per saxa facilius foret.*

KÆN. Quis vniquam, Coronelle, credidisset, Milokænum adeo in hoc scriptore versum esse? COR. Immo quis non credidisset, illam hunc etiam scriptorem euoluisse? sed non dubito quin noster de hoc scriptore longus sermo fecerit vt multorum quæ oblitus erat se apud hũc legisse memoriam recollegerit. KÆN. Animaduertisti ne illum vii etiam Salustiano genere lo-

quendi? CO R. Nequaquam. KÆN.
 Atego animaduerti. Sed, dum abest
 ille, interrogaberis à me de quodam
 huius scriptoris loco, què mihi in me-
 moriam reduxit illud ipsum verbum
 Animaduerti. Is est in Iugurthino bel-
 lo, *Vbi postquam solitudinem intellexit, mo-
 re ingenij humani cupido difficilia faciendi
 animaduertit.* MIS. Nonne, Lupus in
 fabula, apud vos dicitis? nonne sermo
 de me erat? KÆN. Fuerat paulo ante,
 sed eum interruperamus. MIS. Perse-
 quimini eum in quo versamini: ne for-
 tè excidat quod in memorem vobis ve-
 nit. Vtrique hoc dico, quòd nesciant
 vter loqueretur. KÆN. Sermo mihi e-
 rat de quodam Salustij loco, vbi ver-
 bum *animaduertit*, aliarum duarum vo-
 cum sedè occupans, multum negotij cui-
 uis faceffere lectori potest: nisi quis sit
 OEdipus, qui suæ diuinationis auxilio
 veram lectionem in falsæ locum substi-
 tuat. Apud eum enim in Iugurthino
 bello quædam exemplaria nobis le-
 genda hæc exhibent, *Propè ad summum
 montis egressus est. Vbi postquam solitudi-
 nem*

*nem intellexit, mare ingenij humani cupido
 difficilia facienda animaduertit.* M I S O K.
 Non queram ex te quod sit vocabu-
 lum vbi hæere cogeris: (animaduerto
 enim esse illud *animaduertit*) sed roga-
 bo te ne me diu suspensum teneas.
 haud enim sum ille quem tu inter le-
 ctiores excepisti. K Æ N. Scito igitur ali-
 am esse lectionem, *animum uertit.* M I S.
 Non dubito quin germana hæc sit. Sed
 tamen mihi librum exhibe, vt atten-
 tius totum locum perpendam. K Æ N.
 Accipe. M I S. Non solum manife-
 stum est mendosum esse illud *animad-
 uertit*, sed patet etiam vnde natum sit
 hoc mendum. Minimo enim interual-
 lo præcedit, *animaduertit inter saxa re-
 pentes cochleas.* Nimirum istud verbum
 hinc illic, quum adeo paruum spa-
 tium sit intenectum, irreplit. Sed non-
 ne in quibusdam editionibus substitu-
 ta fuit vera illa lectio? K Æ N. Fuit: sed
 antea multos altera cruciauerat. M I S.
 Fortasse in iisdem scriptum est etiam
solitudinem esse intellexit. Quinetiam su-
 spicor in ijs legi, *propè ad summum montis.*

progressus est. Ac eo etiam magis istud
 suspicor, quòd præcedat paruo inter-
 uallo *egressus*. Verisimile est enim libra-
 rium ad similem lapidẽ impegisse. Nisi
 ad eundem possum dicere: quum isti-
 dem vocabuli vicinitas (etiam si non e-
 iusdem) errandi occasionem præbue-
 rit. Sed credisne *animam vortit*, non
animum vertit, scriptum in fide dignis
 exemplaribus esse? K & N. Quidni cre-
 dam? M & S. Non rejicio illud *vortit*:
 sed miror, non etiam *faciundi*, potiùs
 quàm *faciendi*, à te dictam esse, quum
 sit verbum proximè præcedens. Illud
vortit (inquam) haud rejicio, quemad-
 modum dixi. Nec enim sum nescius,
 prisca sermonem, sicut alijs plerisq;
 vocabulis vocalem *o* adhibuisse, qui-
 bus postea *e* fuerit adhibita, ita etiam
 huic verbo. Vnde & *diuortium* in vsu
 mansit: quum alioqui *diuertium* dicen-
 dum esset. Nec me latet interim, *vor-
 tex* & *vertex* diuerso vsu scribi: ac mul-
 to existimare, non sine magno errore
 scribi *vertex* vbi ille vsus ei datur qui al-
 teri voci *vortex* dari consuevit. Ac,
 quan-

quandoquidem in mentionem vocabuli huius Vortex incidi, non obliuiscarte interrogare, Coronelle, annon te aliquando audiuerim dicentem, Latinos significationem illam ei verbo dedisse, Græcum sermonem imitando. **COR.** Fieri potest vt audiueris. **NEC** enim dubito quin tibi, sicut & alijs quibusdam, dixerim. **MIS.** Quòdnam igitur est Græcorum vocabulum, quod imitati sunt? **COR.** Non vnã habent Græci vocem qua id exprimunt. Dicunt enim & *δίνω* & *εἰλιγγον* vel *εἰλιγγα* (siue *ἰλιγγα*, vt habent quidam loci) & *συσραφῶν ὑδάτων*. Quinetiã *σποφάλιγγα* (quod planè est poeticũ) de hac etiam re dixisse existimantur. **MIS.** Vt verum fatear, illius tantummodo vocabuli *δίνω* recordabar. **COR.** Eius saltem oblitus non eras quod præcipuum est, & solutæ orationi cum carmine commune. Sed potetæ præsertim sibi in vsu nominis huius indulserunt, multa etiam epitheta ex eo deducentes. Nec enita tantũm *δινῆς* dixerũt, (cuius à *δίνω* formatio talis est qualis Latini vorticosus à Vortex)

sed etiam *εὐρυδύς* & *βαρυδύς*: necnon
πυρυδύς, & oppositum ei *βραδυδύς*. M I S.
 Nonne autem nomen *δύς* à verbo *δύω*
 est? atq; id pariter *Verto* sonat? C O R.
 Crediderim potius præcedere nomen
 illud *δύς*: & inde non aliter factum esse
δύς, quàm si quis à vortice deduceret
 vorticare. Sed alioqui generalius pro
 Vertere alicubi poni scio. M I S. Vix au-
 debam hanc interrogationem sermo-
 ni nostro interijcere: quam nunc val-
 de gaudeo interiectam: & de hac au-
 dacia (si ita hæc mea *τόλμα* vocanda est)
 mihi gratulor. Hic enim *παρῆναιος* &
παρῆνος sermo ad alia etiam nonnulla,
 ad linguæ Græcæ cognitionem spe-
 ctantia, iudicium mihi acuet. Quam
 linguam quum naturæ quodam instin-
 ctu amem, multo tamen magis amo-
 quum tua præsentia tuoque frui collo-
 quio licet. K A E N O P H. Parum abfuit
 (si verum fateri velis) quin dixeris *παρ-
 ῆνος* hoc tibi gratius quàm ipsum *ῆνος*
 esse. M I S O K. Immo non eo vsq; pro-
 gredior. hoc enim esset nostram disce-
 ptationem propemodù floccifacientis.

KÆN. Paucula quæ, te absente, de te diximus (yt nos de te loquutos esse suspicatus es: quemadmodum tua verba ostenderunt) nequaquam te celare volo. MIS. Non tam libenter à te dicentur, quàm à me libenter audientur: sed tamen aliquid à me prius dici, permittas velim. Alioqui enim è memoria elaberetur. KÆN. Hoc non libenter tantum, sed lubentissimè, permittam. MIS. Quamuis credibile sit Salustium ita scripsisse, *animum vortit, non vertit*, atq; ibidem *faciundum, non faciendum*: (subabsurdum enim videri possit, in $\nu\eta\theta$ ἀρχαίζεν, in altero non item: præsertim quum hæc non vicina tantum sed contigua sint) mihi tamen non placent isti qui hodie ita scribunt: siue tu illos voces antiquarios, siue quouis alio nomine appelles. Ac (nequid dissimulem) opportunè tibi duo vocabula in mentem simul & os (tanquam se quoque profiteri antiquarium volens) venerūt, quum iam iam illa ora antiquaria eadè de re essem reprehensurus. Si tamen reprehendere est, ea displicere mihi fa-

teri. KÆN. Quænam sunt illa? MIS.
 Non recordaris me quidem *libenter* bis
 dixisse, at te statim post & *lubenter* & *lu-*
bentissimè dixisse? KÆN. Iam reminisco:
 sed quum tu opportunè in mentem si-
 mul & os mihi venisse dicas, ego contrà
 inopportunè aut etiam inopportuni-
 simè venisse dico: quum hoc nihil aliud
 foret quàm reprehensionem tuam iam pa-
 rata se offerre: quam alioqui vitatura
 fortasse alio tempore erant. Sed tamen
 hoc mihi negare non potes, *Lubenter*
 passim occurrere, non minus quam *Li-*
benter: quemadmodum etiam *Lubet*,
 non minus quàm *Libet*. MIS. Hoc ti-
 bi inficiari nec possum, nec volo: sed
 nobis, quo longius à prisco seculo re-
 cessimus, eo magis ad posteritatis con-
 suetudinem accedendum esse aio. Ve-
 rùm, ut de hoc taceam, cur *Lubet* &
Lubenter, & tamen non itidem *Lubi-*
do & scribitis & pronuntiat? KÆN.
 Hoc & ipse mirari me dico. MIS. OK.
 Dicere se mirari, nequaquam est ratio-
 nem reddere. Sed fortasse tibi paulo
 post veniet in mentem quod respon-
 deas:

deas: interim verò ad illa velim te veni-
 re quæ fateri volebas de me absen-
 te à vobis dicta esse. KÆN. Id faciam: &
 quidem more Homeroico. MIS. Ne-
 scio quem hîc intelligas morem Ho-
 mericum. KÆN. Vt in referendo ser-
 mone alicuius eadem verba adhibean-
 tur. MIS. Tanto magis bonæ esse fidei
 dici & potest & debet illa relatio. KÆN.
 Crede mihi tam bonæ fidei meam esse
 futuram: exceptis tamen pauculis ver-
 bis, sed quæ minimè ipsam sententiam
 immutent. Quum ego Coronello ita
 loquutus essem; Quis credidisset vn-
 quam, Coronelle, Misokænum nostrû
 adeo in hoc scriptore versatum esse?
 (hic autem scriptor est Salustius, vt no-
 sti) respondit ille, Immo quis non cre-
 didisset, illum hunc quoq; scriptorem
 euoluisse? Quinetiam addidit, sibi mi-
 nimè dubium esse quin noster de Salu-
 stio longus sermo multa Salustiana in
 memoriam illi reuocasset. Tum verò
 subiunxi, Animaduertistine, illum Sa-
 lustiano etiam loquendi genere esse
 vsurum? Quum ille se animaduerrisse ne-

gauisset: tum, dilato sermone illo, seu
 potius interrupto, ad illum Salustij lo-
 cum venimus, cuius verbum Animad-
 uerti faciebat vt reminiscerer: ac cuius
 emendationem & audisti & probasti.
 Quumque vltra ipsum Salustij locum
 minimè progressus essem, tu superue-
 nisti. *M i s.* Sicut ista bona fide à te nar-
 rata esse ais, ita & de hoc bona fide mi-
 hi responde: quòdnam loquendi genus
 Salustianū meo sermone adhibuerim.
 Immo iam responsum tuum nihil mo-
 ror: quum satis recorder quòdnam il-
 lud sit. Memini enim me dicere No-
 uum hominē. Sed valde fallor: nam tu
 phrasim quampiam Salustianam signi-
 ficare vis: intelligens id de verbo (vt
 grammatici loquuntur) alijs vocabulis
 iuncto, quæ ad alias pertinent orationis
 partes: aut saltem alij vocabulo, quod
 sub alia orationis parte censetur. *K Æ N.*
 Meritò hanc tuo sermone epanorthò-
 sin adhibes. Nam, præter illud quod ais,
 dicere Nouus homo, non est magis Sa-
 lustianizare quàm Ciceronianizare.
M i s. Dic igitur (obsecro) quòd ^{est}
 Salu-

Salustianum mihi *φύγεν ἕρκος ὀδόντων. ΚΑΝ.*

Bona verba, quæ so. Futurum enim opinor ut illius sermonis te non pœniteat, & tibi excidisse non dicas, quum quodnam sit ex me audieris. *ΜΙΣΟΚ.* Ne igitur differo. *ΚΑΝ.* Quum illud principiū orationis Syllæ ad Bocchum laudibus extolleret, & tale quid in eo haberi diceret quale est illud Homericum, *θεὸς ἔμβαλε θυμῷ*; dixisti inter cætera, esse paucissimos, aut etiam paucissimis pauciores, quibus in mentem veniret ita loqui. Atque hinc fieri ut, quū in tale aliquod ethnici scriptoris dictum incidere, cum animo reputares,

Πολλοὶ ἔθνη κοῖλοτε ἐν τῷ λόγῳ ἐχριστιάνιστον, καὶ δὲ τῷ παλιν πολλοὶ χριστιανοὶ ἐν τῷ λόγῳ ἐθνηκίζουσι.

ΜΙΣ. Fateor me ita loquutum esse: & huic confessioni istam addo, me in laudatione Salustiani loci velut gratificari Salustio voluisse, utendo hac eius phrasī. *ΚΑΝΟΡΗ.* Non tamen ea usus eras si tibi displicisset. *ΜΙΣ.* Hoc etiam fateor. *ΚΑΝ.* Aliqua igitur Salustiana loquendi genera tui sunt palati. *ΜΙΣΟΚ.* Quidni? Sed non omnia quæ

sunt mei palati, sunt etiam mei stomachi. ΚΑΝ. Quid hoc sibi vult? aliquid igitur discriminis inter illa duo ponis. ΜΙΣΟΚ. Et quidem multum: etiam si vulgò dici solet aliquid non facere ad stomachum, quum displicet. ΚΑΝ. Es fortasse *κακός μαχός*: atque hinc fit ut quæ tuum palatum non offendunt, sed contrà ei grata sunt, tuum stomachum offendant. Verùm, ut *τροπολογεῖν* definamus, dicito mihi, quæso, quid in causa sit cur tibi Salustij quædam displiceant. ΜΙΣΟΚ. Ut verum tibi fatear, pauca sunt quæ mihi displiceant, nisi quando eius sermo cum aliorum quorundam sermone confertur. ΚΑΝΟΡΗ. Potène aliquod exemplum afferre? ΜΙΣ. Haud possum: sed potero si eius scripta mihi exhibueris. ΚΑΝ. Accipe. ΜΙΣ. Entibi iam exemplum, *Corrumperè spes suas, pro eo quod ab alijs dicitur, Frustrari sua spe.* ΚΑΝ. Locum recita quæso; & vide ne fallaris. ΜΙΣΟΚ. *Si verum aperiat, in fide & clementia populi Romani magnam spem illi sitam: sin reticeat, non socijs saluti fore, sed se suâsque spes corrupturum.* ΚΑΝ.

KÆN. Si diligenter hanc phrasin confi-
 deres, animaduertes, Corrumperere suã
 spem (etiamsi plurali ille vtatur) non
 dici simpliciter de eo qui frustratur sua
 spe, sed de illo qui male rebus suis con-
 sulendo facit vt spe frustretur. Actibi
 animaduertendum est præterea, Salu-
 stium quaesuisse verbum quod & de
 persona & de re simul dici posset. Mis.
 Me iam in tuam sententiam propemo-
 dum adducis. KÆN. Ab eodem dicitur
Corrumperere opportunitates. Locus est in
 Catilinæ coniuratione: quem facilè in-
 ueniam. Audi, *Inter hac parata atque de-
 creta, Cethegus semper querebatur de igna-
 uia sociorum: illos, dubitando & dies prola-
 tando, magnas opportunitates corrumperere:
 facto, non consulto, in tali periculo opus esse.*
 Quemadmodum aliquis dici potest
 frustrari sua spe, qui tamen dici non de-
 beat illam corrupisse, quòd rebus suis
 non male consuluerit, aut prospexerit
 seu prouiderit: sic etiam aliquis op-
 portunitatem dici queat amisisse, qui
 tamen sua eam culpa non amiserit. At
 quem dicimus opportunitatem suam

corrumpere, ille sua culpa eam amiserit
 necesse est. Nunc igitur vide, si hac
 Salustiana phrasi velis abstinere, qua
 possis alia Salustij mentē, efferre. Mis.
 Cogitandum est. KÆN. Hoc saltem iam
 fatemur, esse rem quæ cogitationem re-
 quitat, non quæ menti in promptu esse
 queat. Quid si verò post cogitationem
 etiam, & quidem vel longiusculam, ad
 illud quod à Salustio oblatum recusa-
 ueris tibi sit redeundum? Mis. Tua hæc
 verba sunt metum incutere volentis:
 quum tamen à cogitatione (qua mihi
 opus esse dixi) alienus sit metus. KÆN.
 Cur mea sic verba interpretaris? Mis.
 Non absque causa sic interpretor. Per-
 inde est enim ac si diceres, Quid si post
 cogitationem, & eam quidem nō bre-
 uem, ad illud quod à Salustio oblatum
 recusaueris tibi sit redeundum, ille ve-
 rò recuset quod obtulerit? KÆN. Si hoc
 dicere pergas, audebo dicere glossam
 Avrelianensem esse: de qua nobis ser-
 mo horis matutinis fuit. Mis. Inter istas
 quas meæ menti das turbas, cogitavi
 tamen dici posse, Deesse opportunita-
 ti, vel

ti, vel potius Labefactare opportunitatem. **KÆN.** Quid? Labefactare & Corruptum, nonne cognata in multis loquendi generibus sunt vocabula? **MIS.** Sicut fateor esse cognata, ita mihi fatearis necesse est multo plus gratiæ habere illud Labefactare. **KÆN.** Nullus erit nostræ disceptationis finis si ad talen obiectionem descendatur. Atq; adeo ad Salustium ipsum tandem veniendū esset, vt ex eo sciretur cur illud plus habere gratiæ non existimasset. Verū & proprietatis facienda esset mentio: de qua ille fortasse tam multa nobis incognita loqueretur, vt posset dici nos *ἠποδείξαι παίδας*. Interim verò credibile est nō sine causa delectatum fuisse hoc verbo Salustium. **MIS.** Estne illi familiare? **KÆN.** Est sanè per familiare (quicquid illud sit propter quod eo gaudebat) & quidem cum alijs etiam accusatiuis. Recordor porro & loci, vbi Corruptam rem (male autem quædam exempl. Correptam rem habent) de corrupta rei opportunitate dicit: seu potius de re quæ ideo non successit, quod

illiquibus mandata erat, officio suo de-
 faerint. Hic considera (obsecro) quàm
 sit prægnās hoc loquendi genus: quum,
 ut exponatur, in tam multa resolui ver-
 ba necesse habeat. M I S. Sed non mi-
 nus Labefacta res eo dici sensu pos-
 set. K & N. Existimo, Salustium hoc po-
 tius quàm alio esse verbo usum, quòd
 & in proprio & in metaphorico usu,
 Græco *διαφθίγειν* responderet. Nā Græ-
 ci verbo *διαφθίγειν* nō tantum dant eum
 usum quē Latini extra metaphorā tri-
 buunt verbo Corruptere, & nomina-
 tim Salustius: (velut in Iugurthino bel-
 lo, *Ibiq̄e vino & epulis onerati, illiq̄e, vi-
 delicet auram & argentum, & alia quæ
 prima ducuntur, & semet igni corrup-
 unt: quum etiam dixisset paulo ante,
 præda omnis à perfugis corrupta est*) sed
 metaphoricum pariter. Nam *διαφθίγειν*
 vel sine adiectione vel adiecto itidem
 nomine *πρὸς* de rebus varijs, quinetiam
διαφθίγειν τὰ σώματα dicunt, alijsq; hu-
 iusmodi accusatiuis iungunt. Enim-
 vero longiores in examinando isto ge-
 nere loquendi sumus. M I S. Hoc cer-
 tē fecit

tè fecit vt quorundam quæ de loco illo
 vnde est depromptum, dicturus eram,
 oblitus sim. Ad locum illum redeun-
 dum mihi est: simul fortasse in memo-
 riam illa redibunt. KÆN. Verisimile est
 ita euenturum: ideoq; ita faciendum
 cenſeo. MIS. *Inter hac parata atque de-
 creta, Cethegus ſemper querebatur de igna-
 uia ſociorum: illos, dubitando & dies prola-
 tando, magnas opportunitates corrumpere:
 factò, non conſulto, in tali periculo opus eſſe.*
 KÆNOPH. Nonne euenit quod ſpera-
 bamus? MIS. Omnino. Recordore-
 nim duorù quæ dicturus eram. Vnum
 erat, me mirati, non potiùs *protelando*
 quàm *prolatãdo* hunc antiquarium ſcri-
 ptorem dixiſſe. Alterum autem, (quod
 multo maioris eſt momenti, vtpote in
 rem ipſam quæ dicitur, non in verba
 quibus dicitur, inquirens) hoc erat,
 quidnam ſentiendum de hac ſententia
 eſſet, *Factò, non conſulto, in tali periculo o-
 pus eſſe: an eam aduerſari iudicandum*
 eſſet illi ipſius Saluſtij dictò, *Antequam*
*incipias, conſulto, & vbi conſulueris, ma-
 ture factò opus eſt.* KÆN. Res noua & ca-

rens exemplo non esset, referri ab historico dictum alicuius quod suo sit contrarium: hac tamen de re tacentem, nimirum de hac cum suo dicto repugnantia! M I S. Ita se res habet. Excipio tamen Polybium, nam (si cum bene noui) vix, vbi tale quid occurreret, tacere potuisse arbitror. Sed fortasse, si omnia bene considerentur, illam repugnantiam non inueniemus. KÆN.
 Ut tu Polybium inter historicos excipisti, quod ad illum eorum morem attinet, sic exceptione huc utendum crediderim. M I S. Quænam illa est? KÆN.
 Ut quædam excipiantur è numero eorum quæ faciendæ, nisi præcunte consultatione, non sunt. M I S. O K. Iam ferè ad tuam accedo sententiam. Illa autem quæ excipiendæ iudicas, erunt ea de quibus dici potest, non tantum esse periculum in mora, sed summum esse periculum, propter quod iaciendæ sit alea. Conueniet autem hoc cum illo dicto, *Nunquam periculum (præsertimque magnum periculum) sine periculo vincitur.* KÆN. Quod de alea iaciendæ dixisti, fecit ut

cit ut loci huius scriptoris recordaretur,
 ubi rem quandam narrat, melius fortè
 (ut ipse loquitur, ita fortunam appel-
 lans) quàm consilio gestam. Ideo au-
 tem mihi venit in mentem illud dictum,
 quòd res quæ fortunæ committi dici-
 tur, etiam alex committi dicatur. Au-
 dimus porro Salustium & in præce-
 dentibus, nimirum initio huius sermo-
 nis, ac paulo ante quàm illa de forte,
 id est fortuna, dicat, ijs quæ bene con-
 sulta sunt ea quæ casus dedit opponen-
 tem. Eius verba recitabo, *Postquam tan-
 tam rem peregit Marius sine ullo suorum
 incommodo, magnus & clarus antea, maior
 & clarior haberi cœpit. omnia non modò be-
 ne consulta, verùm etiam casu data, in vir-
 tutem trahebantur. Eodem pertinet quod
 alibi legimus, de Mario, anxium trahere
 tum animo suo, ommitteret ne inceptum, quo-
 niam frustra erat: an fortunam opperiretur.*
 Eodem spectat demique & hic locus,
*Sperans, diducta manu hostium, aut vi aut
 dolo sese casum victoria inuenturum. Sed
 in quibusdam exempl. vox casum in cau-
 sam deprauata fuit. MISOK.* Hæc certè

omnia cum illo dicto conuenire, aut saltem cum eo aliquid habere commune videntur.

KÆNOPH. Sed tibi, Misokæne, hæc Salustij scripta interim euoluenti, quidnam occurrit quod displiceret? MIS. Traho cum animo meo quid respondere debeam. KÆN. Quale istud Trahere est? MIS. Iam te captum teo. Nam quod tu ab ore meo profectum rides loquendi genus, & admirareris & laudares si pro Salustiano agnosceres. KÆN. Non tam bene tamque sæpe omnia loquendi genera Salustiana intueor, ut eorum quodlibet primo aspectu possim agnoscere: sed tamen de hoc dicere non dubitem, dubitare me an Salustianum sit. MIS. En tibi lo-
cus: At Marius, multis diebus & laboribus consumptis, anxius trahere cum animo suo, omitteret ne inceptum, quoniam frustra erat: an fortunam opperiretur, qua sæpe prospere usus erat. Quæ quum multos dies noctesque æstuans agitaret. &c. Iamne dicere audebis te dubitare an Salustianum sit istud loquendi genus? KÆN. Non equi-

equidem. Sed paulo tamen aliter à te dictum fuit, *Trabo cum animo meo quid respondere debeam.* MIS. Diuersum hoc est, scilicet, ab illo, *Trahere cum animo suo, omitteretne inceptum.* Verùm & in ista quæ proximè præcedunt inquiri fortasse posset: *multis diebus & laboribus consumptis.* Obiter autem de hoc monebo, videndū esse annon scribendum potius sit, *fortunam opperiretur, qua sæpe prospera usus erat.* Pro quibus alius quispiam hæc dixisset, *fortunam opperiretur, quam sæpe prosperam expertus erat.* KÆN. Magis & mihi illud *prospera* arridet: sicut Græci ἀγαθὴ τύχη χεῖρα dicunt, siue χεῖρὴ τύχη χεῖρα. Atq; itidem in illis quæ proximè sequuntur, habemus Græci sermonis imitationē. Dicit enim, *Quæquam multos dies noctesque astuans agitare.* Græci quippe eodē modo κινεῖν dicere consueuerunt: sicut vicissim ἀκίμαντον, siue ἀκίμονα, eam quæ tranquilla est. MIS. Vix tandem habitura est quidquam egregium Latina lingua quod non Salustianum sit. adeo huius scriptoris stylum admirabilem & mo-

donon venerabilem mihi cupis redde-
 re. Verum, etiam si illud *estuans* ab eo
 profectum esset, tamen eum in hoc
 imitari illam Græcorum *νομίζουσιν* ^{ἐπιθυμῶν}
 minime rationi consentaneum est di-
 cere. Nam *estuans* hîc est ab *estu* ardo-
 rem significante. KÆN. Valde falleris si
 hoc credis. M I S. Quod credo hac de
 re, scio & ab alijs multis credi. KÆN.
 Scito igitur alios multos tecum falli.
 Nec verò longè abeundum est, vt erro-
 ris conuincaris. A Virgilio non dis-
 cedemus. apud eum enim scis legi,
 — *magno curarum fluctuat estu.* Nisi
 fortè & hîc ardorem curarum intelli-
 gendum esse existimas. M I S. Ergo è
 duobus illis de quibus tibi aduersabar,
 in altero tantummodo manebo tibi
 aduersarius: nimirum illud *estuans*, Sa-
 lustianū minime vocari debere, quum
 Salustio multis cum alijs scriptoribus
 commune sit. vel potius, multis scri-
 ptoribus cum Salustio sit commune.
 Verum, vt tibi gratificer, alia tibi da-
 bo loquendi genera quæ tam Salustia-
 na esse puto vt non libenter illis vsu-
 rus

rus sim. Nec tamen interim à verbo illo Trahere sermo meus recedet.

ΚΑΝΟΡΗ. Qualis hæc tua gratificatio futura est, si ea mihi afferes quæ tuis auribus minimè grata esse fateris? Talia enim ea loquendi genera sint necesse est, quum te non libenter ijs vsurum esse profitearis. ΜΙΣΟΚ. Audi tamen

quanam illa sint. Vnum est, Trahere animis; alterum est illud, Trahere in

virtutem. Vt de priore prius dicam, audi me quendam è bello Iugurthino re-

citantem locum, quem minimo interuallo excipit Marij oratio. *Sed ea res fru-*

stra sperata: tanta libido cum Mario eundi

plerosque inuaserat: sese quisque prada locu-

pletem fore, victorem domum rediturum.

Alia huiuscemodi animis trahebant: & eos

non paulum Marius oratione sua arrexit.

ΚΑΝ. Si me in hoc Trahere hæcere dicam, fatebor tibi ingenuè vt se res habet. Sed quid si mendosum esset? ΜΙΣ. Minimè verisimile est. Quod enim vocabulum Latina lingua habet, sono vicinum huic, & cuius significatio conuenire huic loco possit? ΚΑΝ. Absimile

vero nõ est, alludere voluisse Salustium
 ad illud alterum loquendi genus, Tra-
 here auribus: vt perinde sit ac si diceret,
 Non auribus, sed animis (quod multo
 maius & periculosius est) trahebant.
 ΜΙΣΟΚ. Nequaquam mihi id quod
 affers satisfacit. ΚΑΝ. Ipse mihi certè
 parum satisfacio. Nec verò alicuius lo-
 quendi generis Græci venit in men-
 tem, cuius exemplo dictum hoc videri
 possit. Sed quod attinet ad verbum *ar-
 rexerat*, proximè sequens, non dubito
 quin imitetur in eo vocem Græcam
μετρωείξω, id est, metaphoricum eius
 vsum. ΜΙΣΟΚ. Venio ad alterum il-
 lud, vel potiùs tertium illud Trahere.
*Postquam (inquit) tantam rem peregit
 Marius sine ullo suorum incommodo, ma-
 gnus atq; clarus antea, maior atq; clarior ha-
 beri cepit : omnia non modo bene consulta,
 verùm etiam casu data, in virtutem trabe-
 bantur.* ΚΑΝ. Non video cur tibi durius
 videri debeat istud loquendi genus,
 quàm quum dicitur Aliquid in religio-
 nem trahere. Vtitur porro & alio vo-
 cabulo, (quod alioqui eiusdem gene-
 ris est

ris est, sed mollius: vel potiùs minimè
durum: quemadmodum esse illud fa-
tendum est) vbi dicit, *Ne quis modestiam
in conscientiam duceret.* Est autem loquē-
di genus breuitati (cui studet hic scri-
ptor) valde accommodatum. Perinde
est enim ac si diceret, Ne, dum præ mo-
destia reticerem, aliquis contra meam
reticentiam ex conscientia nasci exi-
stimaret. Idest, Aliquis hoc à me ideo
fieri interpretaretur quòd essem mihi
conscijs. Nam totus locus est hic, *Sed
in maximo vestro beneficio quum omnibus
locis me vòsque maledictis lacerent, non pla-
cuit reticere: ne quis modestiam in conscien-
tiam duceret.* Tribuuntur autem Matio
hæc verba, in oratione illa cuius prin-
cipium est, *Scio ego, Quirites. M i s.* Ego
breuitati huius phrasis condono eam
quæ illi alioqui subest *σκληρότητα*: verùm
de altero, quod allatum ante hoc fuit,
nequaquam dici idem potest. Neque
enim breuius est, *in virtutem trahebantur,*
quàm *Virtuti accepta ferebantur.*
Vel, *virtuti imputabantur.* KÆN. Vide-
tur significantius esse illud, *in virtutem*

traherentur. MIS. Tibi, Kanophile;
ita videtur, quatenus re quoque es ka-
nophilus.

KÆN. Illa saltem phrasis, cum animo
reputare, de prerogativa quadam seia-
tate potest, quod adeo tibi non displic-
euerit ut etiã uti ea dignatus sis. Quid
nonne cognatas eius eodem honore
dignaturus es? MIS. Quæ sunt? KÆN.
Agitare cum animo, & Apud animum sta-
tuere. Debent certè vel hoc nomine ti-
bi omnes placere, quod Græcam vocẽ
κόινους exprimeret & representare vi-
dentur: præsertimque illæ duæ priores.
Sed tamen οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος: immo est Co-
ronelli: qui ita hanc nostro sermoni in-
terest, ut abesse videatur. Nam mens
eius peregrinatur; non tamen ἐν Κλα-
υδίῳ. Quod igitur ea de re dicam, aures
tuæ meo ex ore, tanquam è riuo, hau-
sient: verùm ea conditione ut postea, si
opus sit, ad ipsum fontem recurrant.
Dicebat igitur ille, non absimile vero
esse, cum qui primus hoc genus loquẽ-
di excogitavit, *Reputare cum animo,*
aut *Agitare cum animo*, respexisse ad
vocem

vocem σύννοος (ut in multis, vel potius in plurimis exprimendis, Latinum sermonem velut effigiem Græci habere constat) quæ significantissima est. Arbitrari enim se, quum σύννοος vocetur is qui in alta seu profunda quadam cogitatione versatur, seu in profundis cogitationibus, & totus in ea est, aut in ijs est (quem valde cogitandum appellare, vix est vim Græci vocabuli exprimere) ita dici quòd totus sit σύν νοῦς. Quam vocem alioqui, extra compositionem, per synaresin efferunt, dicentes σύν νοῦς. Tale autem est (addebat ille) esse σύν νοῦς, siue esse σύν τῷ νοῦς, quale futurum esset σύν τῷ νοῦς: si illi prothesi daretur is usus quem habet quum dicitur aliquis παρῆ αὐτῷ νοεῖν, vel λογίζεσθαι. Ac tale esse apud Latinos Secum cogitare, vel Secum reputare. Salustium tamen magis illud σύν τῷ νοῦς λογίζεσθαι expressisse (cuius phrasim materiam in σύννοος habere videmur) quum dixit Cum animo reputare, vel Cum animo agitare. Neque illum interim ab usu illius Secum, aut Mecum, abhorruisse. Huius autem sermonis

velut corollarium illi erat verbum ^{συνη}
^{πρὸς} nec non ^{συμφορτικόν} (in certo quodam,
 qui minus frequens est, vsu) tanquam
 præpositione & hîc illam vim habente.
 M I S. Hoc tibi nemo, vt opinor, nega-
 uerit, quin illi phrasi Salustianæ (si eam
 ita vocare licet: tanquam Salustius vsu
 frequente suam effecerit quæ alioqui
 sua non fuerit, sed quam mutuatus sit)
 ea sit quam dixisti cum illo vocabulo
 Græco conuenientia. Adde alioqui, si
 illud fixum immotumque maneat, eū
 qui illius Græcæ vocis fictor fuit, eò
 quò dixisti (verbis tamen Coronelli)
 in eius compositione respexisse: vt ipse
 quidem mihi persuadeo. Ad ipsum
 autem Salustium quod attinet, quem
 titulo principis antiquariorum hone-
 stauisti, minimè negauerim habere eū
 quædam quorū nouitas tolerari queat.
 Sedenim illa nouitas quæ tolerabilis
 est, non definit interim esse nouitas.
 Atqui nouis quid opus est siue verbis,
 siue loquendi generibus, vbi vetera
 suppetunt? K Æ N. Illa nouitatis appel-
 latio te ludificat. M I S. Quo illa mo-
 dome

do me ludificatur? KÆN. Dum facit ut tibi, fidem sibi habenti, ea quæ vetera sunt, noua videantur. Alioqui enim sæpe contingit ut voces quæpiam seu phrasæ eatenus demum vocari nouæ possint, quatenus sunt insolètes: utpote ex obsoletis in usum reuocata. Atque, ut cõparatione, quæ mihi videtur per apposita, utar: finge venire ad te quempiam eo vel palliatum vel tunicatum modo qui maioribus nostris in more fuit: nõne hunc vestitum, quamuis maiores eo vlos esse scias, nouum esse dices? M I S. Dicam equidem: sed nouum esse eius usum intelligens. KÆN. Quidni itidem illam tu Latinitatem sic nouam appelles, ut nouum eius esse usum, id est reuocatum, intelligas? M I S. Mens tua mihi nota erat, etiam si nullã sermoni tuo comparationẽ adhibuisses. Ac non esse mihi hac in re aliam mentem à tua, ex eo animaduertere potuisti, quod paulo ante adieci tanquam per *ἐπαγόρδωσιν*, quum phrasin eã de qua multum diuq; disserueramus, vocassem Salustianam. KÆN. Sed illud

ipsum vnde hoc animaduertere poteram, non animaduerti.

MIS. O QVAM opportunè te nobis reddis, Coronelle. COR. Quid ais? mēte vobis abstulerā? aut subtraxeram? vel etiā suffuratus eram? KÆN. Hoc certè est Misokæni sermonē pro palam in crimen trahere: quò tamen minimè trahendus est. COR. Scio non esse illuc trahendum: sed scio patiter, esse aliquando iocandum. Quamuis autem aliquantulo disiunctus a vobis essem interuallo, & quendam librum, in quo loci aliquot mihi querendi erāt, euoluerem, vix sermonum vestrorum vllus aures meas præteruolauit: vix etiam vllus è memoria mea euolauit. Præsertim autem sermo à vobis postremo habitus & purgatis auribus & attentamente à me est receptus. Atque, vt me vera loqui cognoscatis, carmen quoddam meum proferam, quo quaestioni illi propositæ respondetur. MIS. Hoc si feceris, statim id quod dicis de data sermonibus nostris opera (quamuis peregrinari aures tuæ viderentur) persuada-

persuaseris. COR. Statim igitur persuasero. Ecce enim vobis carmen illud,

Antiquaria secta quæ vocatur,

Cur hoc nomen habet, rogas frequenter,

Quum sermo nouus adlibescat illi.

Soluenodus (puto) modus iste sic est:

Antiquaria sit, vocata quamuis,

Multa quæ noua sunt habere gaudet;

Quæ nobis noua sunt, esse possent,

Antiquis noua, si renouerentur.

Turba diceret hæc enim, exabinnans,

Hic sermo nouus auribus fuisse,

Nostri seculi etiam. Rogatis occur?

Nam quæ sunt semel obsoleta facta,

Illorum nouus usus est deinde.

MIS. Hoc tuo carmine non id tantum quod promiseras, sed aliud etiam, præstitisti. Non enim solum illud de quo dubitabamus persuasisti, sed etiã quæstionem à me propositam soluisti: & ita quidem vt Kænophilus solutionem confirmaueris. COR. O quantus mihi paulo ante hunc sermonem risus subortus est, (quem vos non animaduertisse miror) quum Kænophilus quidem dixisset, illa nouitatis appellatio te ludifi-

*cat: tu verò excepisses, Quo illa modo me
 ludificatur?* illo antiquariè scilicet loqui
 volente, te verò aut antiquariã vocem
 non agnoscente, aut nullam antiqua-
 rio stylo auctoritatem hinc tribuente: sed
 (quod mihi fit magis verisimile) exci-
 disse ei illud verbum existimãte. **MIS.**
 Ego certè antiquarios istos suum tam
 graue superciliũ ad hasce minutas ob-
 seruationes demittere non existimabã:
 ideòque illud Ludificat pro Ludifica-
 tur illi excidisse (vt fit) vel suo Ludifi-
 cat, ludos me facere velle putabam:
 tanquam, quicquid dixisset, pro pura
 putãque Latinitate habiturum, mini-
 meque suum errorem animaduersurũ.
 Estianè puræ putæque Latinitatis illud
 Ludificat: si Salustiana omnia ex ea
 sumpta esse credendum est. **MIS.** Itã-
 ne Salustium Ludificat quàm Ludifi-
 catur dicere maluisse? **COR.** Ita se res
 habet: si tamen exemplaria non men-
 tiuntur. Legimus enim in bello Iugur-
 thino, *ita belli modò, modò pacis mori con-
 sulem ludificare.* **MIS.** Sed quid si exem-
 plaria mentiantur? **COR.** Reherent ti-
 bian.

bi antiquarij. Quid si exemplaria non
 mentiuntur? Idem verò & de verbo
 Comperior pro Comperio apud eun-
 dem scriptorem exstante dicendū est.
 Legimus enim in eadem Iugurthini
 belli historia, aliquot pagellis post eum
 quem attuli locum, *Sed in ea difficultate
 Metellum non minus quàm in rebus hostili-
 bus magnū & sapientem virum fuisse com-
 perior.* Ita enim scriptum est in exem-
 plaribus quæ fide digniora existiman-
 tur. M I S. Antiquariorum igitur esse
 dicendum est, sicut è passiva voce acti-
 uam, ita ex activa passivā facere. C O R.
 Dicam quod multo plus est, multoque
 latius patet, esse antiquariorum (nostri
 præsertim seculi, sed antiquos antiqua-
 rios se imitari dicentium) in sermone
 Latino quadrata rotundis, & rotunda
 quadratis mutare. M I S. Sed nonne
 hoc præsertim tibi putidum in illa an-
 tiquariorum natione videtur, eos no-
 vitatis gratiā ex re etiam levi consecra-
 ri? C O R. Non gratiam solū sed ho-
 norem quoque illa antiquariorum se-
 cta ex ista circa res tam leues novi-

fate confectatur. Verum, ut in illo ipso
 nouitatis genere maneat nunc sermo
 noster, scio esse quosdam ex illis anti-
 quarijs qui Puniri, actiua significatio-
 ne, non Punire, perpetuo scribant: quod
 ex quodam Ciceronis loco afferatur.
 Ad illud tamen Ludificate quod atti-
 net, eo me aliquando usum esse con-
 teor.
 M I S. Hoc alij de te dicenti vix credi-
 turus eram. C O R. Immo facile credi-
 disses, si, cui loco illud adhibuissem, ad-
 ditum tibi ab eodem fuisset. M I S. Cui-
 nam igitur loco adhibitum a te fuit?
 C O R. Epigrammati, & quidem ioco-
 so. M I S. Nonne id mihi recitare digna-
 beris? C O R. Immo, nonne id audire
 dignaberis? M I S.

*Ille Coronelli si audire haud carmina di-
 gner,*

*Ille ego dedignans, merito me haud di-
 gner honore.*

C O R. Carmina dicis, quum tamen
 vnum tantummodo sit carmen: ne fal-
 laris. Ac iam tibi illud, qualecunq; est,
 recitabo.

*Ædificat Marcus sumptis è sanore num-
 mis:* *Dum-*

*Dumque ades crescunt, hoc quoque
crescere scit.*

*Ædibus exstructis queat unde exsoluere
summam*

Alphæo & fœnus, nescit at ille tamen.

*Sic, domus Alphæi, non Marci, est illa futu-
tura.*

Ædificat, sese ludificatque simul.

Mrs. Hic certè aptum illi antiquariæ
nouitati locum dedisti. Sed illud Al-
phæi nomen, de quolibet fœneratore,
nonne ex Horatio à te sumptum est?
COR. Ex illo ipso. Reuocabo tibi in
memoriam versus illius: si fortè es obli-
tus.

Hæc ubi loquutus, fœnerator Alphæus,

Iamiam futurus rusticus,

Omnem relegit idibus pecuniam:

Quærit calendis ponere.

Mrs. In meo tamen exemplari non
Alphæus, sed Alphius, scriptum est:
verùm minimè dubium est quin *Αλφειδης*
in Alphæus mutari potius debeat. Sed
aliud addo: si loquutus ad Alphæum re-
ferendum sit, non ad Horatium, mirum
esse, hunc non dixisse potius,

Hæc me loquuto, scenerator Alph. &c.

COR. Huius quod te mirari dicis recordabor quoties ille Horatij locus aut in oculos aut in mentem mihi veniet. MIS. Gaudeo quòd tibi dignum id videatur cuius tam diu recorderis.

COR. Ad illam fermocinationem vestram, de qua dictum fuit, vt reuertar: & me sermonibus etiam illis qui præcesserunt eos quorum facta mentio fuit, aurẽ præbuisse, persuasum habeatis: qua de re illi fuerint, paucis exponam. Quoniam principem antiquariorum habitum esse à quibusdam Sallustium, præsertimque hodie haberi, dictum erat, allata sermonis eius varijs è locis exempla, atque excussa & examinata fuerunt. Præsertimq; nonnulla loquendi genera quibus verbum *Trahere* est adhibiturum, parum placuerunt. Tandem verò ad ista peruentum est, *Reputare cum animo*, *Agitare cum animo*, *Statuere apud animum*: & de conuenientia dictum est, quã illa duo priora cum Græco *ὀψύχως* habent. KÆN. Iam omni dubitatione apud nos caret, Coronelle, te,

le, te, quamuis res alias agentem, auditorem tamen nostrum fuisse. Sed quid de nostro Misokæno dicemus, Coronelle, adeo rigidum censores erga Salustij sermonem se præbente? Mis. Potissimum erga illud tuum, vel potius Salustianum, *trahere*, talem aut fere talem me gessi. Ac tu certè modò mihi visus es, discipulus magistrum superare. KÆN. Absit vt ego mihi tantum tribuam. Quorsum autem istud? Mis. Istud (vt meam tibi mentem aperiam) huc pertinet: te modò visum mihi esse magis aptum, aut saltè minùs durum, illi loquendi generi vsu dare, quàm det ipse Salustius: quum dixisti, *Hoc certè est Misokæni sermonem propalam in orationem trahere*. Fortasse autem tibi videbaris alioqui me paulatim Salustianum redditurus, per alia quæ ex eo mihi proponebas loquendi genera: præsertim verò quum me quoq; scriptorum eius aliquando lectorem fuisse ea tibi ostendissent quæ ex aliquot eius locis attuleram, KÆN. Et poteram & volebam (vt obiter hoc intelligas) in vno eorum

quos attulisti locorum te iuuare: sed incidimus in quendam sermonem, qui procul à memoria mea illud quod tacere paratus eram remouit. *M. I. S.* Quis locus ille erat, in quo mihi paratus eras adinimulari? *K. Æ. N.* Is ubi de verbo *Niti* Salustio familiari loquebaris. Nā inter alia exempla attulisti & illud è Iugurthino bello, ubi male in quibusdam editionibus *visus* pro *nitus* legitur: sed facienda erat mentio & loci paruo interuallo præcedentis, ubi etiam habetur *nixus*. Es autem admonendus & alius, ubi legitur quidem illud ipsum verbum *niti*: sed ita vt expungendum censeatur: & meritò: *Metellus* (scribit in Iugurthino bello) *postquam videt frustra inceptum, neque oppidum capi, neque Iugurtham niti nisi ex insidijs aut de suo loco pugna facere.* Hic enim *niti* superuacuum iure existimatur. Opinor autem & aliud mendum huic loco subesse, & quidem illi contrarium. Nam vt verbum hic superest, ita paulo ante deesse vnum videtur, videlicet *esse*: quod post *frustra* vel post *inceptum* ponatur. Sic enim

enim alibi legimus, quippe cuius neque consilium neque inceptum ullum frustra erat. MISOK. Quam non mirum est te tam multa circa Salustij scripta posse præstare, tam est mirum potuisse à me quidquã præstari. Mirum est, inquam, vel illa quæ mihi in mentem venerunt, potuisse post tantum à lectione illius spatium venire. Verùm ex eo quòd in eius lectione aliquando versatum me animaduertes, tibi illud quod dixi promittere non debebas, fore ut me paulatim Salustianum redderes: id est, antiquariæ Salustij Latinitatis imitatorem. Haud enim dicam, quod ad sermonis Latini usum attinet, ea quæ multi ex antiquarijs, præsertimque è Lipsiomimis, vere possent dicere,

— *video meliora probòque,*

Deteriora sequor:

sed dicturus sum,

— *video meliora probòque,*

Deteriora alijs linquo.

COR. Tuum institutum laudo: & verò quis est qui nõ laudaret? MIS. Non dubito igitur quin idem sit tuum. COR.

Idem mihi institutum esse scio: sed mihi haud tantum semper esse iudicij quantum ad tenendum illud requiritur, non nescio. M I S. Ego pariter hoc fateor, ac, quum dico,

— *video meliora proboque,*

Deteriora alijs linquo :

intelligo, id à me fieri quantum iudicio valere possum. Sed ingenuè fatere, quaeso, mi Coronelle: tunc tanti Salustium facis quanti fieri vult illum Kænophilus? C O R. Magni facio: sed non tanti certè quàm à Kænophilo fieri novi. Sed quid mirum si scriptorè, quem non solum pro suo sed pro totius suæ gentis (ita amplum eius collegium voco) principe habet, omnibus alijs scriptoribus anteponit? Tu autem (nequid dissimulem) in alteram peccare partem, haud iniuria dicèris: quòd quæ Latinissimè, elegantissimè, significantissimè (ac de quibusdam addo & brevissimè) ab illo dicuntur, omnino oblivioni tradideris. Ipse Cicero (mihi crede) & admiratus & imitatus horum quædam fuisset, si & legisset, & illius honori hoc

ri hoc genus honoris non inuidisset. MIS. Vllúmne mihi afferre exemplum potes? COR. Non tam mala conda est memoria mea vt nunc nullo modo proma esse possit. MIS. Quod igitur illa tibi promet, tu vicissim mihi promito. COR. Tu ergo hæc condita mente tenetis, Misokæne: *Quod verbum in petus Iugurthæ altius quàm quisquam ratus erat descendit.* Quid magis Latinè, magis eleganter, magis significanter dici potest? Nec malè loco illi istum additurus mihi videor, (vt alterum exemplum sit) de Metello, in bello Iugurthino, *quòd aduersum diuitias inuictum animum gerebat.* Quæ tanta vllius carminis esse grauitas potest, vt ea indignū hoc loquendi genus censeatur? An putamus ipsum Virgilium fuisse dubitaturum musæ suæ hæc adscribere?

— *inuictumque gerebat*

Has aduersus opes animum.

Multo autem minùs dubitasset, hunc versum ex illis Salustij verbis cum quadam mutatione factum, ei vindicare,

Hic aduersus opes gerit insuperabile petus.

Perinde ac si quis dicat, Insuperabili quodam pectore bellum aduersus opes gerit. Estque simul obseruandum, opes hic non male de opum cupiditate intellectum iri. Non sum ne scius, Liviū pariter habere multa quibus poetica quædam grauitas subesse dici potest: (atque adeo nonnulla in versus hexametros transformauit valde sonoros & grauitatis plenos: adiutus etiam ipsius orationis numeris, propemodum in poeticos & versui aptos cadentibus) sed pauca quæ cum his Salustianis, ad hoc laudis genus quod attinet, comparari possint, me legere memini. Iam verò & quod breuitatis nomine valde commendari mereatur, apud eundem sæpe occurrere, vix fieri potest, vt eius lectorum vllus inficietur. Vno tamen exemplo contentus ero, *lingua quàm manu promptior.* Quanta autem, quàm apta & concinna breuitate dictum hoc sit, multo melius animaduertet quicumque illam orationis formam in aliã mutare conabitur. M. S. Quam tu his locis tribuis laudem agnosco: & Kæno-philum

philum eos mihi non proposuisse mi-
 ror: quum alioqui Salustium & ipse mi-
 hi effusè laudaret, ac effusior etiam
 in eius laudes esse vellet. ΚΑΝ. Vel illos
 vel alios huiusmodi illius scriptoris lo-
 cos tibi allaturus eram, antequā meum
 de eo sermonem missum facerē. C O R.
 Sed non itidem παρρησιασόμενος ipsi eras
 hoc de scriptore vt ego παρρησιασόμενος.
 Nam de hoc fateri statui quod fatendū
 est: & quod tamen (si bene te noui) eras
 dissimulaturus. ΚΑΝ. Quidnam illud
 est? C O R. Habere illum nonnulla ob-
 soleta, &, si ita loqui licet, plusquā ob-
 soleta. ΚΑΝ. Eum vocabulo Profapia
 vt iam fassus erā. C O R. Sed multo ma-
 gis sermonem suum interfœdat, multo
 maiorē sermoni suo labem intersper-
 git, quum obsoletam significationem
 tribuit alicui vocabulo quod alioqui
 nihil minūs quā obsoletum est. Ibi
 enim magis putida (meo quidem iudi-
 cio) est kakozelia. ΚΑΝ. Cedo exem-
 plum. C O R. Quasi in promptu non sit
 supplicia pro supplicationibus. Ac fieri
 certē potest vt supplicium pro pœna

qua quis afficitur, inde manarit : ex eo
 nimirum quòd quis pœnam deprecans
 supplicaret : aut (si me ita loqui mauiſ)
 pœnam suppliciter deprecaretur : sed
 non video tamen quî negari poſſit, du-
 rum eſſe alterum iſtû illius vocis uſum,
 utpote à tam longo tempore obſoletû.
 Atque adeo perinde eſſe dico, ac ſi quis
 alijs veſtimentis nitidis corpus ſuum
 tegentibus quoddam ſitu & carie ob-
 ductum intermiſceret. KÆN. Tu certè
 hoc de ſcriptore male mereris Kæno-
 phile. Co R. Nego me de hoc ſcripto-
 re male mereri : tantùm me de ipſo ^{παρ-}
^{ἡνοράζεις} dico. At verò ipſum de lecto-
 ribus, in huiuſmodi quidẽ certè locis,
 male mereri haud negauerim. Præter-
 quam enim quòd tali uocabula ea quæ
 dixi de cauſa offēdere lectores poſſunt:
 ſunt etiam uelut quædam tendiculæ in-
 cautis. KÆN. De lectoribus delicatis lo-
 queris. id eſt, quorum delicatæ ſunt au-
 res. aut potiùs nimium delicatæ. Sed
 quid tu in aurem Miſokæno? Quid-
 quid illud ſit, non dubito quin aliquid
 cæteris omnibus quæ dixiſti, peius ſit.
 MIS.

MISOK. Tibi sum autor, Coronelle, ut ipsi non reticeas quæ mihi dixisti. Eueniet enim quod vulgo fertur, *Quod tegitur maius creditur esse malum.* KÆN. Rursum in aurem. C O R. Non iam in aurem dicam, sed clara voce proferam ea quorum Misokænum tantummodo conscium esse volebam : ac in eo tibi consulebam. KÆN. Quomodo, ea me celando, mihi consulebas? C O R. Eo modo quo quis ei consulit cuius non vult aures offendere. KÆN. At iam tibi ad multas offensiones licet offensionculam, velut appendiculæ loco, adijcere. C O R. Quid si verò nō sit offensioncula, sed offensio, & quidē maior etiam cæteris? KÆN. Quid tum? Iam & aures & animum aduersus ea, qualiacunque sint, armabo. C O R. Dicebam Misokæno in aurem, quempiam conuenientissimè monituum esse Salustium verbis Horatianis, ex ode xv libri iii sumptis: cuius initium est, *Vxor pauperis Ibyci.* KÆN. Quid illi Horatianæ odæ cum Salustio? C O R. Immo habet versiculum è quo aliquis aptissimam Salustio

admonitionem, paucis mutatis, queat
fumere: sicut enim ibi legimus,

Et stellis nebulam spargere candidis,
ita quis Salustio, talem labem (vt antea
sum loquutus) interspergendi sermoni
suo, merito dixerit,

Ne stellis nebulam spargito candidis.
MIS. Nonne, Kænophile, verum hic
quoque experiris illud dictum? *Quod
regitur maius creditur esse malum.* KÆN.
Nihil saltem grauius audiui ijs quæ an-
tea audiueram. At nunc vide quàm di-
ueria, atq; adeo quàm contraria, anti-
quariorum nostrorum de illo & de cæ-
teris antiquis antiquarijs (siue illorum
scripta, siue fragmenta saltem legunt)
sit sententia. Tantum abest vt fatean-
tur, aliquod huiusmodi vocabulum,
quamuis obsoletum, esse nebulam quæ
stellis candidis interspergitur, vt pro
stella maiore habeant quæ minoribus
interijcitur. COR. Haberem multa
quæ huic eorum iudicio possem oppo-
nere (etiamsi multos esse sciam qui ad-
uersus tam crassum iudicium ne dis-
putare quidem dignarentur) nisi fore
spera-

speratam ut de antiquario Salustij fer-
 mone aliàs vobiscum differam. Quod
 etiam in causa est cur hîc à nobis finem
 de eo dicendi fieri velim. **KÆN.** At ego
 sperabã, quû semel atq; iterû esses pòl-
 licitus te de Salustij stylo verba factu-
 rû : ac nominatim hoc in te recepisses,
 ostendere eû multas aliorum scriptorû
 còsuetudines nihil morari: te id in hoc
 ipso colloquio præstiturû. **COR.** Fru-
 stra ergo erit tua spes: ut in Salustij po-
 strema (hoc quidẽ in colloquio) mecio-
 ne, Salustianizem. **KÆN.** Hoc à me audi-
 tur non sine cordolio. **COR.** Quid? nõ
 sine cordolio audis me Salustianizan-
 tẽ? **KÆN.** Absit. Immo nihil mihi magis
 volupe est quàm in Salustianizantem
 quempiam incidere. **COR.** Quæ igitur
 est illius tui cordolij materies? **KÆN.**
 Illud ipsum quod dicis, meam spem
 frustra futuram: nec non postremam
 hîc fore, isto quidem in colloquio, Sa-
 lustij mentionem. **MIS.** Meum erat
 hoc dicere, & quidẽ ex animo loquen-
 tem: non autem (ut ipse quoq; , in gra-
 tiam tuã, in postrema Salustij, hoc qui-

dem in colloquio, mentione, Salustianizarem) aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habentem. KÆN. Cur tuum erat potius quàm meum? MIS. Quia tyro sum in Latinitate Salustij, (nisi potius dicendum est, in lectione Latinitatis Salustianæ) at tu veteranus. Cur enim tanto non te digneris honore? COR.

*Quis Misokænus iste nunc nouus nobis?
 Quis est & unde Misokænus hic prodit?
 Quo fonte labra proluit Caballino?
 Castalide vel qua labra proluit lympha?
 Modis soluta ut illa quæ velit fari,
 Poetici ultro vinciant pedes verba?*

MIS. Immo, quis nouus hic Coronellus? Poeticum quiddam (quisquis est) furere videtur: quum poësin, vbi nulla est, audire sibi videatur. KÆN. Poetica hæc tam repentina Coronelli exclamatio facit ut propemodum dubius sim vigilémne an somniem. MIS. Quid sibi velit nescio: & quomodo poësin fuisse illi sermoni imaginetur, vbi poësis ne vlla quidem est imago. Eum tu audisti, Kænophile. KÆN. Auidui. MIS.

MIS. Nōne idem dicis? KÆN. Idem & dico & semper dicturus sum. MIS. Ego pariter. COR. Faciam ut vterque vestrum, quod se dicere & semper dicturum ait, id se negare & semper negaturum dicat: atque ita insaniam illam quam Misokænus mihi objicit, in vos retorquebo. Hoc tantum excipio, ut nec Misokænus ea quæ protulit, se protulisse inficietur, ne tu Kanophile ea te audisse velis inficiari. KÆNOPH. *Omnia tuta times.* COR. Nōne, Misokæne, postremus sermo tuus (cuius tanto facilius poteris recordari) hic fuit? *Cur enim tanto non te digneris honore?* MIS. Fuit. COR. Nōne versum hexametrum hæc efficiunt? Quid hæres? quid mirabundus, vel potius attonitus, responsum mihi tam diu differs? Quid hoc sibi vult? Versum certè hexametrum, & quidem verè heroicum, (id est, gravitate heroici versus dignum) illa efficiunt: si modò quis, vnicam syllabam adijciens, dicat,
Cur etenim tanto nō te digneris honore?
 MIS. Dicendum erat, *Cur enim tanto*

honore non te digneris? ac mihi certè in
 mente erat hæc verborum collocatio:
 sed lingua transuersam egit (vt ita di-
 cam) meam cogitationem. COR. Scis
 cur id fecerit? MISOK. Nequaquam.
 COR. Id ab ea factum puto quòd liben-
 ter Virgilianizet. Vidit autem fore vt
 duobus modis Virgilianizaret, si verba
 eo ordine disponeret. Non enim tan-
 tum modo Virgilianum loquendi ge-
 nus, sed etiam Virgilianos numeros
 seruaturam se animaduertit. Hoc sal-
 tem haud te latebat, Virgilianè te lo-
 qui. MIS. Poeticè me loqui sciebam,
 an Virgilianè loquerer subdubitabam.
 Cogita autem quid de me cogitatu-
 rus fueris, si addita syllaba *etenim* dixis-
 sem. Certè, quod casu accidit, consultò
 à me factum existimasses. COR. Quid?
 si lingua tua te inconsulto, sed tamen
 consultò, id fecit (vt modò dixi, atque
 vt credibile aut saltem suspicabile est)
 nonne à te profectum dici debet? Ve-
 rùm ita loqui, est sanè tantum He-
 liconis beneficium nimis extenuare.
 entheam enim tuam mentem reddi-
 derit

derit necesse est. Nisi alterum illud quod scripsi, (vel potius alterutrum eorum quæ scripsi) verum est:

Quo fonte labra proluit Caballino?

Castalide vel qua labra proluit lympha?

Quid ais Kænophile? KÆN. Quid aliud diccrem, quam mirari me, & plusquam mirari? COR. At ego te mirandum de eo quod Misokæno euenit, de eo quod tibi accidisse fateberis mirandum reddam. KÆN. Quidquid sit illud quod mihi accidit, saltem tale nihile esse scio. COR. Immo idem omnino tibi accidit. KÆN. Quiduis potius credam. nõ enim sum ego ita poeticus: vel potius Græcè (vt mentem meam intelligas) non ita sum ποιητικός. COR. Immo, si tuis auribus crediturus es, crediturus es quod dico: versum te fudisse, quum soluta oratione te vti putares. KÆN. Idne paulo ante factum est quàm Misokænus iuũ fudit? COR. Paululo ante. KÆN. Omnes memoriæ meæ latebras excutio, si fortè aliquam saltem illius quem dixisti versus partem alicubi delitescentem inueniam:

sed frustra esse tantam meam in rimando diligentiam comperior. Quod autem versus erat genus? COR. Quale ei generi quo Misokænus est usus, subiungi solet. KÆN. Erat ergo pentameter. Hic enim potius quam iambicus tali hexametro subiungitur. Sed ne hoc quidem facit ut in mentem venire mihi possit. COR. Recordare vocis Cordolium, qua usus es. ultimum enim versus illius verbū erat Cordolio. MIS. Memini illum dixisse, *non sine cordolio*; sed quid præcesserit, haud reminiscor. COR. Iam hemistichium habes Kænophile: sed (ne te tam diu suspensum teneam) en tibi non iam hemistichium, sed totum stichium,

Hoc à me auditur non sine cordolio.

KÆN. Iam & ipse hemistichij illius à me pronuntiatit recordor, sed totius stichi nequaquam. Itane me per imprudentiam fuisse *σιχαριστόν*? COR. Minimè mirandum adeo istud est: quum & veteribus scriptoribus sæpe contigerit. Nominatim autem Livio quosdam excidisse, si non integros, saltem fere integros;

gros, aut in hoc colloquio, aut in alio,
 ostendam. M I S. Memineris promissi,
 Coronelle. C O R. Meminero: sed tu
 vicissim memor esto quibus verbis v-
 tar. Spondeo enim me ostensurum:
 quoniam in rem præsentē veniendum
 erit: id est, ad ipsum Liviij historicum o-
 pus: & in certis quibusdam eius locis
 indagandi erūt loci. M I S. Hoc memo-
 rianon excidet. Interim verò mihi de
 illo qui mihi excidit versu (nā de eo uti
 voce eadem posse mihi videor, licet in
 paulo alium sensum) mihi gratulor: si-
 mūlque de illo quem tu effudisti, gra-
 tias tibi ago. In causa enim erunt cur
 Coronellus Liuium quoque *σχοποιουῦντα*
 nobis ostendat. Nisi potius dicendum
 est, lectores suos *eis σχοποιῶν ἐμβάλλοντα*.
 Caterūm vt posterioris saltem partis
 pentametri tui recordarer, — *non sine*
cordolio, fecit hoc insigne & antiquarij
 ore dignum (præ quouis alio fortasse)
 vocabulum Cordolium. ΚÆΝ. Non si-
 ne ironia hæc à te dicuntur. Nam irri-
 des (sat scio) meum sermonem ob il-
 lam antiquā vocem Cordolium. M I S.

Ne quid dissimulem, utque potius ad
 παρρησιασμεν veniam, pentametro inclu-
 sum (nam tuus pentameter aliquem
 pentametrum mihi vult elicere) de vo-
 ce tua Cordolium dicam,

Auri hanc cordolium crede tulisse mea.
 Nisi fortè ineptus sum, qui auri cor tri-
 buam: quum dico vocem illam Cor-
 dolium auri meæ cordolium attulisse.
 Sed quidni aliquis inter inepta ine-
 ptiat? ΚΑΝ. Quæ sunt illa inepta? ΜΙΣ.
 Cordolium hæc etiam tua interrogatio
 mihi affert. Vix enim iam circa illam
 παρρησιασῆς esse audeo. ΚΑΝ. Immo hæc
 quoque παρρησιασῆς. Nam ne ipse quidem
 aptiore verbo vti queo. ΜΙΣΟΚ. Eo
 certè libenter ego vtor, tum ea de cau-
 sa, tum quòd Gallicograecò aut Græco-
 gallicè mihi loqui videar, quum ser-
 moni meo, illud adhibeo. Sequor enim
 Coronellum, qui παρρησία dictum exi-
 stimat quasi παρησία (quum ab alijs scri-
 ptum fuerit, illud παρ ex præpositione
 παρὰ priorem compositionis partem ef-
 ficiente, remansisse) ideòq; παρρησιασῆς
 planè respondere ei quod his duabus
 voculis

voculis exprimimus, *Dire tout*. Ita ut quod dicimus Gallicè, *En la fin vous me ferez dire tout*, plerunque sonet, Tandem facies me *παρρησιάζεσθαι*. KÆN. Quoniam in eius Thesauro non memini me hoc legere, ideo libentiùs ex te audio. M I S O K. Illum hoc, inter alia multa, scripsisse puto in libello Gallico, (qui multis annis Thesauri editionem præcessit) inscripto, *De conformitate sermonis Gallici cum Græco*. Sed Gallicè est scriptus, & Gallico titulo inscriptus (quem Latinis verbis imitari volui) *De la conformité du langage François avec le Grec*. Vix tamen affirmare possum, hanc observationem ab illo eius opusculo, an ab eius ore habeam. Sed tu interim Coronelle, alias res agis, minimè que ad ea que dicuntur attendis. C O R. Immo ita res alias ago, ut tamen & hoc agam. M I S. Scis igitur quid super quodam verbo Græco ex te attulerim. C O R. Scio. M I S. Quòdnam est illud verbum? C O R. *Παρρησιάζεσθαι*. Voluisti experiri an ego *ἀληθεύω* illud respondissem. M I S. Nonne fideliter retuli quæ ex te didici?

COR. Fideliter. MIS. Sed tu òne ex ore, an ex illo tuo libello, ea habeo?

COR. Ne ipse quidem possum tibi de hoc responsum dare: quum de hoc etiam dubitem, an observationem illam ei libello mandauerim. Scio tamen, si inter alias non sit quas illa editio habet, saltem in numero earum quas adieci (multę autem sunt) inuentum iri. KÆN.

Vereor ne ista de verbo *παρρησιάζεσθαι* digressiuncula abstrahat è tua memoria τὸ *παρρησιάζεσθαι* super ea re de qua sermo nobis erat. Quare antecapias velim.

MIS. Id faciam: ac fatebor, me hæc verba, *Sed quidni aliquis inter inepta ineptiat?* adiecisse, ad tuum Cordolium respicientē. KÆN. Tu Vatiniano quodā odio meū illud Cordolium prosequeris. MIS. Magno saltē. KÆN. Adeo vocabulum istud odisse, est male mereri.

MIS. De quib. male mereri est? nōne de antiquarijs? KÆN. Tua celeritate finem sermonis mei anteuertisti, atq; vt imperfectus maneret fecisti. Dicturus enim eram, Adeo odisse vocabulum istud, esse malè mereri de antiqua Latinitate.

nitate. **MIS.** Immo dicendum tibi fuisset, rectè loqui volenti, Male mereri de obsoleta Latinitate. Non dubito scilicet quin inter Latinitatis *κειμήλια* vocabulum illud sit repositum. Ac, si quod est obsoletorum verborum sacrarium, primum hoc ibi locum tenere, mihi sit verisimile. **COR.** Ego, tanquam echo, succinam, Verisimile. Et quidem tanquam echo veridica, id succinam. **KÆN.** Quid? visne irrisioni *Misokēni* succinere? **COR.** Immo, non magis iocans quàm seria loquens, dico, si quod est obsoletarum vocum sacrarium, non dubitare me quin ibi vox illa *Cordolium*, tanquam vnum è principis *keimelijs*, primæ sedis honore sit honestata. **KÆN.** In hoc quoque inter vos optimè conuenit, quòd istud vocabulum appellatione obsoleti infamatis. Sed quæ vocabula multis atq; adeo plerisque erant obsoleta, non erant tamen omnibus. **COR.** Non erant obsoleta antiquarijs. Sed hoc respondere, perinde est ac si quis, quum de cibo aliquo disceptaretur, saluber sit an insalu-

ber, ad probandum esse salubrem, ægroti alicuius autoritate vteretur: atque adeo ad probandum, mel esse amarum, ictericum aliquem, testem laudaret. **KÆN.** Cur antiquarios cum ægrotis comparas? **COR.** Interroga potius cur antiquos gravissimo laborare morbo censeam. **KÆN.** Quis ille est antiquariorum morbus, & quidem gravissimus? **COR.** *Kakozelia*. **KÆN.** Nondum illis hoc vel à te vel à *Misokæno* obiectum fuerat. **COR.** Tanto maiores nobis agere gratias debes quòd illis parere aliqua ex parte voluerimus. **KÆN.** Italicus sermo, qui vix vlla obsoleta Latinae linguæ vocabula retinuit, & si qua retinuit, id consultò fecit, tamen *Cordolium* non servat solùm, sed inter elegantissima & significantissima ponit: mutatum in *cordoglio*. **COR.** Iam non habes quòd te vertas, quum ad Italici sermonis autoritatem (si tamen is aliqua autoritate valere hîc debet) te convertis. Et verò antequam in maiores angustias à nobis redigaris, finem de eò dicendi faciendum censeo. **MIS.** Ideo fortasse

fortasse illam vocem tanto in pretio habendam censet vt etiam reuocari ab exilio debeat, quòd ad exemplum Græcæ καρδιαλγία factam esse opinetur. COR. Valde fallitur si hoc putat. Nam est καρδιαλγία cordis dolor: id est, morbus qui cordis dolorem affert: vt κεφαλαλγία morbus à quo dolor capitis affertur. Eodémque modo καρδιαλγής, vt ea forma dicitur qua κεφαλαλγής, ita similem usum habet. Quamuis alioqui pro καρδιαλγής dicatur etiam καρδιακός, deriuatiuè tantum, non & compositè: (sic ut à σόμαχος deriuatum seu deductum σωμαχικός de eo dici solet qui stomachi dolore laborat) itidémque pro καρδιαλγία sit in usu (& quidem frequentiore, vt arbitror) καρδιώτις: (vnde καρδιαγμός) pro quo apud poetas & καρδιώ. Iam vide, vt ad Cordolium reuertamur, quàm ineptum futurum sit καρδιαλγίαν illa voce interpretari. M I S. Optandum certè esset tantum καρδιαλγεῖν risum inde oriri, vt in risum solutus simulque solutus morbo dici posset. Aut (si me ita loqui mauis) vt soluto risu solutus morbo

posset dici. Caterum (nequid dissimule-
 lem) nec mihi satis constabat an *καρδιακή*
ζωα de morbo tantum diceretur. Inte-
 rim verò memor illorum ero quæ, sum-
 pta ex hoc vocabulo occasione, de alijs
 quibusdam dixisti. Sed, quemadmodum
 varij ægroti à varijs corporis partibus
 nomen accipiunt, vt Cardiaci, Stoma-
 chici, Nephritici, Arthritici: ita qui-
 dam ab ipso morbi genere nomen e-
 iusdem formæ habent. C O R. De hoc
 minimè dubitandum est; vt ostendunt
 hæc, Hydropici, Asthmatici, Ictericici;
 ac illi affine pronuntiatione, sed longè
 diuersum significatione, Hysterici.
 Fallor tamen. nam mulierum tantum-
 modo quum sit *ὕστερα*, earum solùm esse
 potest morbus qui ex illa nascitur. Vn-
 de fit vt Hystericæ duntaxat, non et-
 iam Hysterici, dici possit. Μ Ι Σ Ο Κ.
 Nonne Latina lingua eadem iisdem
 ægrotis nomina dat? C O R. Eadē. At-
 que hæc interrogatio in memoriã mihi
 reducit quoddam Martialis epigram-
 ma, vbi editiones quædam, veteres præ-
 fertim, falsò *ictericam* pro *hystericam* no-
 bis

bis exhibent. Recitabone epigramma?
 M I S. Quidni? præsertim si testium
 est, omne enim ab illo Cordolio alla-
 tum seniū auerruncabit. (Ut aures ar-
 rigeret ad hæc verba Kænophilus! ut tri-
 umphabit, tanquam de aduersario sen-
 tentiam mutare incipiente, & iam illi
 causam propemodum tradere statuen-
 te!) C O R. Tanto libētius illud illius bo-
 ni viri epigramma recitabo. Immo pri-
 mū duntaxat versum recitaturus sum:
 quod qui secūdus est nimis obscenum
 verbum habeat. At primus, est hic,

Hystericam vetulo se dixerat esse marito,

Habent autem quedam editiones non
ictericam, sed *hietericam*: quæ aspiratio-
 nis nota ex altera voce *hystericā*, (quam

esse germanam lectionem constat) re-
 mansit. M I S. In tuam pariter gratiam
 recitatum fuisset illud epigramma, ad

excutiendum tibi quoq; Cordolium.

Nam nimis longus de illo fuit sermo.

K Æ N. Longum tu per tuam digressio-

nam fecisti. M I S. Sed occasio illius di-

gressionis se obtulit: atque hæc vicissim
 occasionem præbuit quædam ex Co-

ronello ad Græcæ linguæ cognitionem
 pertinentia dicendi. Si tamen non fa-
 tis longus sermo ille tibi fuit, ac super-
 sunt quæ ei velis adijcere, audientiam
 illis faciet id quo tenemur tibi satisfac-
 iendi desiderium. *KÆN.* Hoc igitur
 superiori addo sermone, è verbis obso-
 leus (quæ tu nouo quodam conuitio
 exultantia appellas) vix vllum esse quod
 magis aptè compositum, magis signifi-
 cās, magis sonorum, dici possit. Quod
 verò habent Galli aliud vocabulū quo
 suū *creuecaur* possint exprimere? *Mis.*
 Autot sum igitur vt tota Gallia legatio-
 nem, ad reuocandam ab exilio hanc vo-
 cem, mittat. Sed quò mittet? *KÆN.*
 Mentionē modò fecisti desiderij quo
 teneris mihi satisfaciendi: sed (quan-
 tum video) magno potius me substan-
 nandi desiderio teneris: (vt de Coro-
 nello nunc taceam) eique nimium in-
 dulges. Respondebo tamen ad illam
 tuam verborum obsoletorū cum exu-
 libus comparationem: & dicam, non
 omnium exulum esse perpetuum exi-
 lium; (quod mihi negare non potes)

peio.

peiores autem quarundam vocum
 obsoletarum conditionem esse nō de-
 bere. *M i s.* Aliud à me responsum nō
 ferēs, quàm expectādum esse tempus
 vocib. obsoletis quo necessitas ab exi-
 lio reuocare illas cogat. Nisi fortè anti-
 quariorum gratia & auctoritate tantum
 valebunt apud eos quorum est tanto
 eas beneficio afficere, vt tempus illud
 non cogantur expectare. *K æ n.* Ne-
 quaquam apud te tantum gratia & au-
 toritate valerent antiquarij. *M i s.* Fa-
 teor. *K æ n.* Quoniam tibi displicere
 antiquarium sermonem noui, ideo co-
 ram te linguam quantum possum ab
 illo sermonis genere contineo: verūm
 fieri non potest quin aliquando minūs
 dicto sit audiens. *M i s.* Immo aut rarò
 de ea continenda es sollicitus, aut rarò
 est dicto, vel potius freno (nec enim
 dubito quin eo aduersus illam vtaris)
 audiens. Obseruaui enim, ab illo etiam
 tempore quo tuum illud *Cordolium*
 expectorasti, statim ex eodem pectore
 erupisse illud comicū in volupe, ab vsu
 itidem ante secula multa remotum.

Quinetiam nō solūm Antecapere pro
 Anteuerrere, cum Salustio (quod tibi
 condonabam) dixisse: verūm & verbo
 Comperior, ex eodem sumpto, pro
 Comperio vsū esse. Hæc (crede mi-
 hi) vox, tam paruo alioqui discrimine
 ab altera distans, supraquam dici queat
 aures meas offendit, vt magis putidam
 kakozeliam habens. KÆN. Fieri potest
 vt hæc mihi exciderint: sed longè alia
 ex me audires quoties mihi cum anti-
 quarijs sermo est. M I S. Non dubito
 quin ibi mutua sermonis corruptela
 vestram antiquariè loquēdi libidinem
 expleatis. KÆN. Itāne pro sermonis
 corruptela antiquarium sermonē ha-
 bes Misokæne? Quid tibi de hoc ver-
 bo videtur, Coronelle? COR. Asperius
 esse fateor quàm vt eo vti debuerit.
 KÆN. Sed vnde fit vt tu Misokæne, tan-
 tus antiquariæ Latinitatis & osor & re-
 prehensor, ex ea nonnulla sumas? M I S.
 Cedo mihi aliqua exempla. KÆN. Vel
 illud verbum quo vsus modò es, Expe-
 ctorasti, nōne illo in numero ponen-
 dum est? M I S. Sed prerogatiuam illi
 aliquam

aliquam dat verbū *ἄποσι δὲ ζῆν*, cui respon-
 det. KÆN. Quid verò dicturus es de
 de illo genere loquendi, quo antea vsus
 eras, *Trásuerfam* agere? Memini enim
 te ita loquutum esse, *Sed lingua transuer-*
sam egit meam cogitationem. MIS. Non
 addis quod addidi, *ut ita dicā.* Ita enim
 loquutus sum, *sed lingua transuersam egit*
(ut ita dicam) meam cogitationem. Præter-
 ea Salustio nequaquam peculiarem,
 multóque minús obsoletam esse hanc
 phrasin dico. KÆN. At quomodo de
 istis te excusabis? *Omne enim ab illo cor-*
dolio allatum senium auerruncabit. MIS.
 Interroga Coronellum quid illi in au-
 rem dixerim, simulatq; ista verba pro-
 tuli. KÆN. Cuius (quæso) sermonis cau-
 tione sibi cauit, aut saltem cauere vo-
 luit, Misokænus, postquam verba illa
 protulit? COR. Statim in aurem mihi
 dixit, *Vt aures arriget ad hæc verba Kæno-*
philus! ut triumphabit, tanquam de ad-
uersario sententiam mutare incipiente, &
iam illi causam propemodum tradere statu-
ente! KÆN. Suspikor, te, quum illa ver-
 ba, *omne senium auerruncabit*, tibi exci-

dissent, & statim cogitasses quibus eâ
 auribus excepturus essem, ad sermonem
 illum confugisse, tanquam tibi patro-
 cinaturum. M I S. Quomodo patroci-
 naturum? K Æ N. Quod sperares, me ex
 eo coniecturam esse facturum, te non
 ex animo, sed iocari volentem, verbis
 illis usum esse. M I S. Quid si verò absq;
 ioco ita loquutus essem? eodemne v-
 tranque vocem loco haberes? K Æ N.
 Quidni? M I S. Atqui, quum dicimus
Auerruncare senium, duobus vocabulis
 quæ eiusdem classis non sunt utimur.
 Nam *auerruncare* ad classem obsoleto-
 rum pertinet: at verò vox *senium* ad
 hanc classem referri non potest, quum
 ipsa quidē minimè obsoleuerit, sed tan-
 tum hic eius usus sit obsoletus. Quum,
 inquam, sit obsoletus hic eius usus quo
 tædij significationē habet. Quid dico?
 immo ne hic quidem usus dici obsole-
 tus potest. Ac testem dare possum Ho-
 ratium: qui, quamuis obsoletis voci-
 bus non gaudeat, canit in longa illa ad
 Lollium epistola,

— tu cede potentis amici

Lenibus

Lenibus imperijs. quotiesque educet in a-
gros

Ætolis onerata plagis iumenta canesque,
Surge, & inhumana senium deponere ca-
mæne:

Cænes ut pariter pulmenta laboribus
empta.

Quæ tamen senij appellatio hoc in lo-
co affinem potius ei quem dixi usum,
quàm eum ipsum, habet. ΚÆΝ. Semper
aliquod effugium tibi præsto est. Si ta-
men talis in tuam Latinitatem inquisi-
tor esse velim, qualis tu es in meam, fa-
ciam ut tandem mihi non elabaris. Te
enim, quamvis misokæniam præ te fe-
ras, agere interdum philokænum, ostē-
dam. Ac iam antea te huius rei (si bene
memini) non argui solùm, sed etiam
conuici. ΜΙΣ. Huius rei nō recordor:
nec verò fit mihi verisimilis. At si nunc
itidem alicuius in Latinam linguam
peccantis Latinitatis nō arguere solùm
sed conuincere etiam potueris, idem
te antea fecisse, absimile vero non fue-
rit. ΚÆΝΟΡΗ. Recordare igitur, te, non
multo ante, de lingua mea loquentem,

his apud me verbis usum esse, Immo aut raro de ea continenda es sollicitus, aut raro est dicto, vel potius freno (nec enim dubito quin eo aduersus illam utaris) audiens.

M I S. Fateor me hoc apud te sermone usum esse: verum, si aliud aduersum me non afferas, ita me reum ages ut non peragas. K Æ N. Atqui poterisne mihi aliquid dare, non dicam è Latinitatis pro-

ceribus, sed ex ijs qui propemodum infimi sunt in ea ordinis, cuius exemplum te dicere sequutum possis? M I S. Spero me daturum aliquem, & quidem non

ex infimi ordinis scriptoribus. K Æ N. Diu cogitas: sed nihil tibi longa ista cogitatio proderit. M I S. Saltem nec no-

cebit. K Æ N. Immo aliquid nocebit: quoniam interim facta fuerit iactura temporis. M I S. Sed quid si inueniam quem dare possim? K Æ N. Scio te non

inuenturum: & quavis sponsione tecum certabo. M I S. Bona fide agere tecum volo. nam ideo sponsione tecum certaturus non sum, quod iam inuen-

erim. K Æ N. Vix credo. M I S. Tandem tamen futurum est ut credas. Dicam verò quod

rò quod magis miraberis. KÆN. Quidnam? MISO K. Is quem dabo, vnus est è Latinitatis proceribus, seu primarijs.

KÆN. Quid audio! MIS. AVdis quod tibi pro miraculo esse cognosco: sed verum est tamen. KÆN. Quisnam ille est? MISO K. P. Virgilius Maro. KÆN.

Hunc certè iure optimo in numero procerum, siue primatum siue primariorum Latinitatis, ponas, si de Latinitate poetica agatur. MIS. Dicebas antea, solere me effugia quærere: sed nunc id de te meritò dicetur. Immo (si me non fallit memoria) effugia non solum quæri à me, verùm & inueniri dicebas: at ego te hîc effugium frustra quærere sum dicturus. KÆN. Sed quæ nã sunt Virgilij verba? MIS. — *nec audit currus habenas*. Librum primum Georgicorum claudit locus vbi ita loquitur. Et quidem ecce tibi illum,

*Vt quũ carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia: & frustra retinaculo
tendens
Fertur equis auriga: neque audit currus
habenæ.*

Putida autem esset illa obiectio, haud
dici currum non audire frenum, sed
non audire habenas: ideoque dici à
me haud potuisse, *freno non audiens*. Pu-
tida (inquam) esset illa obiectio, quo-
niam ὁμογενῆς sunt (vt ita dicam) vocabu-
la, frenum & habenæ, ac eodem per-
tinentia: etiamsi Virgilius illic altero
illo aptè vsurus non fuerit. ΚΑΝΟΡΗ.
Putidam fore dixisti obiectionem, ne
ad eam confugerem. Sed nec in ani-
mo erat (crede mihi) eò confugere.
ΜΙΣΟΚ. Aliud est quo tueri meum
sermonem poteram, si mihi suffragium
Virgilij defuisset. ΚΑΝ. Quidnam?
ΜΙΣΟΚ. Posse interdum duo nomi-
na eidem verbo aut participio iungi,
quamuis vnum nouè ei iungatur: dum-
modo præcedat quod ei iungi consue-
uit. Ac memini, te, Coronelle, multa
mihi huius rei exempla afferre. ΚΑΝ.
Facies tandem vt me triumphum ante
victoriam cecinisse fatear. ΜΙΣ. Fieri
poterit aliàs vt mei victor, non autem
ante victoriam, triumphum canas. Me
enim ex ijs esse haud ignoro quibus
circa

circa Latinitatem impingere minimè nouum est. Quid quòd è veteribus etiam, aut saltem mediæ ætatis, scriptoribus, nonnulli sunt quibus id contingisse videtur? Præsertim verò circa eam Latinitatis partem quæ in proprietatis obseruatione versatur. Atque vt hîc recorder illius Persiani versus, *Nec fonte labra prolui Caballino*, faciunt illi quos Coronellus non multo ante lusit versus de illo qui mihi in medio solutæ orationis exciderat versu. Ideo autem recorder illius Persiani versus, quòd mihi proprietates in eo seruari non videatur. COR. Suspicio eundè esse tuum meumque super hoc versu scrupulum. De quo tamen alius erit dicendi locus.

MISOK. QVVM sermoni de Salustio non ita impositum esse finem rear, vt ne obiter quidem facere mentionem eius liceat: hoc ex te quaram, Kænophile, quid esset potissimum cuius causa cupiebas Coronellum in hoc ipso colloquio præstare Salustio, vel potius Salustij lectoribus, eam operam quam se præstiturum promiserat. Ita

enim loquuto Coronello, *Quum autem futurum sperem ut de antiquario Salustij sermone alio tempore vobiscum differam, de eo dicendi finem hic à nobis fieri velim*: Coronello, inquam, ita loquuto, memini (ac te quoque meminisse arbitror) te dixisse, tibi contra spem fuisse, quum bis pollicitus esset se de Salustij stylo dicturum, fore ut in hoc ipso colloquio id præstaret: ac te ægrè ferre id ab eo in aliud tempus differri. Atque, ut tuam memoriam adiuuem, utar illis ipsis verbis quibus es usus, & quæ à nobis exagitata valde fuerunt. Quum enim dixisses te illud sperasse, & respondisset ille, *Frustra ergo serit tua spes*: tu verba illa his excepisti, *Hoc à me auditur non sine cordo-lio*. Hæc quum ita sint, quæro ex te (si modò mihi vis ingenuè quod clausum pectore gerebas aperire) quid esset cuius potissimum causa illam Coronelli de Salustiano sermone dissertationem requireres. Eúmne tibi quorundam in Salustio obscuriorum velut *επιφίτων* esse cupiebas? *ΚΑΝ*. Cur ego *επιφίτων* (si hoc, eum verbo utendum est) operã requi-

requirerem? nota est mihi intus & in cute Salustiana Latinitas. M I S. Nulli igitur meliùs notam credis, si intus & in cute notam tibi esse persuasum habes. KÆN. Nulli. Sed quid tu in autem Coronello? M I S. Scies, postquam ex te sciuerò quod quæro. KÆN. Sed quæ risus causa? video enim aliquid risus vtrinque esse subsequutum. M I S. Scies vbi ex te intellexero quod sciscitor. Respondisti enim quid tui desiderij causa non esset: nunc, quid in causa foret cur illud tantopere cuperes, audire percipio. KÆN O P H. Te id suspicari, quàm ex me intelligere, maluissem. M I S. Cum tam suspicaci homine res tibi non est. KÆN. *Eloquar? an sileam?* Immo quid dubito istud eloqui, quum Coronellus, me tacente, ex ijs quæ tum dixi, assequi coniectura possit? M I S. Quum dicis Tum, de quo tempore loqueris? KÆN. De eo tempore quo, frustra esse meam spem, ægrè atque adeo ægerrimè ferre me non dissimulabam. C O R. Iam me ad eam quam dicebat coniecturam, aut saltem ad eius fores,

adducit. Tum enim huius nominatim promissi mei mentionem fecit : futurum ut ostenderem, Salustium multas aliorum scriptorum consuetudines nihil morari. Hoc nimirum erat cuius potissimum audiendi desiderio tenebatur. Nonne ita omnino se res habet? **KÆN.** Breuiter, more echūs, respondebo, Habet. **COR.** Illi tamen meo de ea re sermoni sæpe non acclamaturus sed occlamaturus eras : fat scio.

KÆN. **INTER** bonos bene agier oportet. **COR.** Quorsum hoc? **KÆN.** Ut vos admoneam, pacta & conuenta seruanda esse. **COR.** De quibus pactis, de quibus conuentis loquitur, Miskæne? **MIS.** Magnificam & solennem dat appellationē illi meo promisso de re quam tibi insurrabam patefacienda, nec non de aperienda nostri risus causa : ubi quod sciscitabar ex eo intellexissem. **KÆN.** Quid sibi vult hic iteratus risus? Immo antea subridebatis tantummodo : nunc nō ridetis solūm, sed effusē ridetis. Actandem risus, ut opinor,

nor, in cachinnū erumpet. COR. Valde tibi, Kænophile. Risus absoluere sermonem haud me finit. Valde tibi, inquam, Kænophile, ab ea eruptione timendum est. KÆN. Et ridere, & me irridere, pacta & conuenta seruare non est. COR. Inuenienda tibi est aliqua aduersus risum nostrum ἐχέμελος medicina. Nisi fortè risum nostrū in ius vocare mauis. Sed qua lege aduersus eum ages? KÆN. Ludos & iocos diu me facitis. COR. Nōne dices, hoc à nobis more maiorum non fieri? At ecce tamen, more maiorum ridemus. KÆN. Pacta illa & cōuenta (vt video) tandem non in ventum, non in fumum, sed in risum abibunt. COR. Quid si verò & in ventum & in fumum & in risum abeant? MIS. Nimum (vt verum fatear) patientia Kænophilī abuteris, Coronelle. COR. Tu Misokæne cum Kænophilo age: mihi cum risu agendum est. MIS. Vt igitur stemptomisso, Kænophile, audi quod audire cupis. Quū in aurem loquerer Coronello, eum monebā vt illorum memor esset tuo-

rum verborum, *nota est mihi intus & in cute Salustiana Latinitas.* Ac te ita loquuto, statim illa verba his subsequutus sum, *Nemini ergo melius notam credis, si intus & in cute notam tibi esse persuasum habes.* Ideo autem (nequid dissimulem) tua illa verba hoc sermone excipiebā, ut per eum memoriæ tuæ affigerentur. Ac continuo post insusurraui Coronello ea quæ modò dixi. Tum verò risu quem tegere cupiebamus, se prodidit. En tibi totam historiolum. *KÆN.* Vix inducere in animum possum; tanti risus materiæ Coronello (nam tuus fuit moderatior) præbuisse illud loquendi genus. *Mrs.* Audisti quid dixerit: agere me tecū debere, sibi cum risu agendum esse. Adhuc autem (quantum video) cum risu negotium illi est. Expectandum est donec cum eo trāsegerit. *KÆN.* Dic potiùs, expectandum esse donec eum abegerit. Sed interim, quæso, *Misokane,* in phrasim illam inquiramus, & an aliquid habeat propter quod tanto risu excipi debuerit consideremus. *Mrs.* Ut ingenuè & liberè tibi

tibi respondeam, videtur durum esse (nequid grauius dicam) curam Latinitati tribuere. KÆN. Immo ne durum quidem vocare hoc debes, sed tantummodo subdurum. Aut (si me Græcè loqui maus) non *σκληρόν*, sed tantum *ὑπόσκληρον* appellare. M I S. Dico quod sentio, etiam si à te dissentio. KÆN. Quid? nonne metaphora libertas excusabile hoc reddit? M I S. Quemadmodum subdurum esse confessus es, ita subexcusabile dicere, satis fuisset. KÆN. Attibi, Coronelle, vnde tantopere displicet illud loquendi genus? C O R. Initio saltem non displicuit, quum tanto ipsum risu prosequutus fuerim. Nam quæ displicent, ac ea præsertim quæ valde displicent, lacrymas, aut saltem dolorē, potius quàm risum, mouere consueuerunt. KÆN. Sed quædam sunt etiam quæ & displicent & placent. C O R. Quomodo? KÆN. Eo nomine placent, quòd risum moueant: quum alioqui iudicij nostri palato displiceant. Ideoque fortasse dici possumus, simul ijs aridere & ea irridere. Sed video te Mi-

sokæno subinnuentem, & simul subris-
 dentem. COR. Dic potius, videre mi-
 hi videor. KÆN. Immo nō fallor. COR.
 At finge tamē te falli. KÆN. Quid istud
 est? MIS. Non vult Coronellus à te
 hunc sermonem quæstione illa inter-
 rumpi. Eam postea mouere poteris.
 KÆN. At ego sermonem illum ad um-
 bilicum peruenisse existimabam. Sed
 Coronellum tibi iterum subinnuentē;
 iterum subridētem video. MIS. Vides
 quod ipse non video. KÆN. Sed quid
 additurus ad illum sermonem erat Co-
 ronellus? Vel potius, quid ad ea quæ di-
 cta sunt à nobis de illo genere loquen-
 di adiecturus erat? Immo teipsum cō-
 pello, Coronelle. Mihi vera fatere, ob-
 secro: tantūne tibi tantilla de re ortus
 est risus? hoc enim (vt antea dixi) in ani-
 mum nequeo inducere. COR. Velut
 sacramento me adigis, quum Obsecro
 dicis: ideoque vera tibi fatebor. Mei
 quidem risus velut procemium ex illo
 tuo genere loquendi ortum est; siue
 durum, siue tecum subd durum tantum
 aut duriusculum esse dicēdum est: sed
 cum

eum risum excepit alius longè maior,
 ex recordatione eiusdem generis lo-
 quendi, cui tam mollis à quodam datus
 fuit vsus quàm durus dici potest is quẽ
 tu ei dedisti. ΚΑΝ. Hic ne me diu μετέω-
 ρον relinquas rogo. C O R. Quid ais? an,
 ne te diu circa meteora relinqa, rogas?
 Suspicor animum tuum iam velut ἀεε-
 ρατὴν, aut ἀεεσδρομῶν. ΚΑΝ. Si fueris
 tua in narratione ἀεελέγχε, reddes cer-
 tẽ illum ἀεελάττω, seu ἀεεσδρομον. C O R.
 Immo illa circa corporea versabitur.
 Ac, ne te diu μετέωρον relinquam (iam
 enim me ἀκοῦσαι quod dixisti, volo ostẽ-
 dere: non fingere me id παρακοῦσαι) ac-
 cipe festiuissimam illam & ridiculosissi-
 mam historiam. Controuersia duos in-
 ter iuuenes orta est super quadã puel-
 la: quum de ea sparsus rumor quidam
 esset, quem vnus verisimilem, alter ve-
 ro prorsus absimilem esse contende-
 bat. Sed tandem ille, non πείζων, verum
 ἀπλοῖκῶς ἀποδείξων, Quid ais? (inquit) ego
 eam intus & in cute noui. At hic, Itane?
 notior ergo tibi quàm mihi illa puella
 est. Quæ verba ingens risus est conse-

quutus. Quam historiolum isto epigrammate sum complexus,

Est sermo iuuenes ortus hic inter duos,

Vtri puella notior quaedam foret.

Aiebat vnus, tempore à longo sibi

Notam hanc puellam : aiebat alter hoc
idem.

Aiebat vnus, Plurimos soles ego

Confabulando ei puella condidi :

Aiebat alter, Cordis haec sui intima

Confabulanti sepe nudauit mihi.

Aiebat vnus, Saepe compransor fui :

At ipse concenator haud raro fui,

(Aiebat alter) saepe collusor quoq. :

Allata vtrique multa quum tandem
forent,

Sibi notiozem posset vnde euincere :

Tunc vnus, Ecquid hic tot est verbis o-
pus ?

Intus puella haec nota & in cute est mihi.

Hic alter, Ergo iam tibi iam do manus.

Hac nanque propius quàm mihi, nota est
tibi.

KÆN. Non iam miror quòd huius epigrammatis recordatio ad effusum adeo risum te compulerit. Ego, qui natura haud

haud sum æquè φιλόγελως, haud possum
tamen ad huius epigrammatis recita-
tionem non esse πολύγελως, aut (si maius)
πλατύγελως. M I S. Scire ex te cupio super
hisce duobus versibus,

Aiebat unus, Plurimos soles ego

Confabulando ei puella condidi,

annon imitationem habeant loci istius
Virgiliani,

— *sæpe ego longos*

*Cantando puerum memini me condere
soles.*

C O R. Hunc ipsum certè Virgilij lo-
cum hîc imitor. Sed scisne quem Græ-
cum poetam ipse Virgilius ibi imite-
tur? M I S. Nequaquam. C O R. Scito
igitur imitari Callimachum. In quo-
dam enim eius epigrammate legimus,

— ἄμνηθ' ἔλω δ' ὄσ' ἄκ' αἰς ἀμφότεροι

Ἡλίον ἐν λέσχῃ κατεδύσαμεν.

Sed observa scribi à me κατεδύσαμεν: (quò
antea scribi solet κατελίσαμεν) quod
planè respondet Latino *condidimus*.
Et verò illud meum *confabulando* opti-
mè conuenit cum his Callimachi ver-
bis ἐν λέσχῃ. KÆN. Sed non addis quò tan-

dem res euaserit : an effusus vester risus
 iuuenem hunc suæ phrasæ tam incau-
 tē simplicis, aut tam simpliciter incautē
 (sed libentiùs ἀπλοϊκῶς quàm Simplici-
 ter dicerem) admonuerit. C O R. Ad-
 monuit certè : & quidē ita vt ei tota fa-
 cies rubore suffunderetur, & circūspi-
 ceret quò posset ὑπ' αἰδοῦς κατὰ δυνάμει. K. Æ. N.
 Erat sanè φερίως hæc valde ἀφεγσος. id est,
 incogitanter ab ore emissa. C O R.
 Animaduerti multos qui idem omni-
 no peccarent, id est, in eandem ἐσχρο-
 logiam inciderent : quum illa eadem
 simplicitate incauta vtentes, simul de
 muliere hoc sermone vterentur, Res
 mihi fuit cum illa. Non enim significa-
 re aliud volebant, quàm, aliquid nego-
 tij, siue commercij, cum illa sibi fuisse.
 Vnde ego huius itidem epigrammatij
 materiem deprompsi : simul illud lo-
 quendi genus, Intus & in cute nosse,
 ei accommodans.

*Æquè mihi esse Claudiam putaueram
 Notam atque tibi : sed cogor hoc negare
 iam.*

*Nam res, vt inquis, tibi fuit cum Clau-
 dia. Tibi*

Tibi ergo nota hac intus est & in cute.

M I S. Hæc epigrammata non tantum risum auditoribus mouent, sed eos ut à mouendo de se risu caueant, monent. Neque enim dubito quin multis idem contingat quod mihi contigisse recordeor: ut mihi rem cum quadam muliere, vel consuetudinem fuisse dicerem, quum significare vellem, aliquid negotij vel commercij cum ea mihi fuisse. C O R. Lusi & aduersus quendam, illa consuetudinis appellatione ita per imprudentem æschrologiam vtentem, hos versus,

Cum Lucia inquis antè consuetudinem

Tibi fuisse, & esse nunc cum Lælia,

Cum Calia etiam, nec minus cum Iulia.

Si vera loqueris (vera ceu loqui puto)

Nullas tibi aditus pateat vnquam ad fæminas.

K Æ N. Meritò certè huic à te istud dicebatur; quum esset tam periculosus, ut pote adeo consuetudinarius: si mihi per iocum ita loqui audendum est. C O R. Nunquàmne obseruastis, quosdam & in nostrate sermone ad eun-

dem ridiculæ æschrologiæ lapidem impingere? **KÆN.** Hoc me obseruasse non memini. **MIS.** Nec ipse. **COR.** At verò à me obseruatum queo affirmare: ac audiuisse qui dicerent, *I' ay eu à faire à elle.* quod loquendi genus (vt nostis) sonare potius debet, Consuetudinem habui cum illa (intelligendo de consuetudine venerea) quàm, Mihi aliquid cum ea negotij fuit. **KÆN.** Cur ita oculos in me vertis *Misokane?* **MIS.** Subinno tibi, animaduertendum esse hunc in nostrate sermone lapsum: si- mulque ex te quæro tacitè annon tibi huius sis erroris conscius. **KÆN.** Nequaquam. **MIS.** At ego me eius esse mihi conscium fateor: (quod in mentè haud venerat dum Coronellus nos interrogaret) ac multos habere me in eo socios, optimè noui. Sed quemadmodum non dubito quin nonnullis risum hic meus lapsus mouerit, ita erunt qui suo risum mihi (facto nunc obseruatori, quum ab alijs antea obseruaret) mouebunt. **COR.** Magna certè cautione vtendum esse in sermone, quum
de

de fœmineo sexu loquimur, ostendit
 & aliud quoddam meum epigramma.
 Est enim aduersus quendam, qui non
 animaduvertebat, se fines huius generis
 loquēdi κοινὸς ἔργων, latiùs quàm par esset
 extendere: vt pote fœmineū etiam ge-
 n^o, vel potiùs è fœmineo genere aliquā,
 sibi κοινὸν ἔργων esse volentem. Sed illud
 epigramma nescio ὅπου τὰς φρενὸς ἑμῆς γέ-
 γαται. ΚΑΝ. Tu antea nobis risum, &
 quidem affatim, mouisti: at nunc pro
 risu desiderium risus moues. COR. Epi-
 grammatis huius desiderium fit vobis
 eius loco. ΜΙΣΟΚ. Quī fieri id potest?
 COR. Huius rei desiderium esse vobis
 poterit eius loco, dummodo ita eam
 desideretis vt tamen vos eam habere
 imaginemini. ΜΙΣ. Ad impossibile per
 impossibilius (vt vūgo loquuntur) vi-
 am nobis aperis. ΚΑΝ. Atego, liberiùs
 loquens, dicam, ἄτοπον quiddam tibi
 excidisse, Coronelle. Quomodo enim
 idem aliquis desiderare potest, & ima-
 ginari se habere? COR. Non minus
 verè quàm liberè loquutus, es, quum
 dixisti ἄτοπον quiddam mihi excidisse:

sed magnum me vobis excusandi desiderium (quum alteri meo desiderio implendi vestrum desiderium haud possum satisfacere) fecit ut illud mihi excideret. **KÆN.** Si forte memoria tua iam nunc soluendo non est, nos eius rei rationem habebimus: teque minime urgebimus. **COR.** Immo memoria mea nihil vobis debet. **KÆNOPH.** Nec vero intellexi, soluendo nobis, sed soluendo tibi. **COR.** Sinite me cum ea agere, atque interim hunc nouum modis omnibus librum euoluite. **MIS.** Tibi, **Kænophile**, non mihi, gratificari voluit **Coronellus**. **KÆN.** Cur id ais? **MIS.** Quoniam non mihi, nouitatis literariae oratori, (non tamen tanto quantum me existimas) sed tibi illius amatori, conuenit liber nouus: praesertimque modis omnibus nouus: ut eum appellat **Coronellus**. **KÆN.** Iam animaduerto, cum non absque ratione de hoc libro italoqui. **MIS.** Is ad nos reuertitur. Iamne cum tua memoria egisti, **Coronelle**? **COR.** Cum ea egi & trans-
egi: ac,

egi: ac, quum soluendo nō esset nisi ex parte, supplementum aliunde curare me oportuit: vt totam κοινὴ Ἐρμῆ summam haberetis. Hæc iam vobis à me numerabitur.

*AVlus solebat κοινὸς Ἐρμῆς dicere,
 Obtigerat eius quum sodali quid boni:
 Quocunque doni genere donatus foret.
 Donarat illi siue quis pecuniam,
 Donarat illi siue pannum sericum,
 Donarat illi siue vasa argentea,
 Aliudve, gaudet quo supellex splendida,
 Puella amore nunc sodalis captus est,
 Puella amore capta nunc sodalis est:
 Ille anteuertens, κοινὸς Ἐρμῆς musitat.
 Sed tum sodali bilis erumpit probo.
 Et, κοινὸς, inquit, κοινὸς hic Ἐρμῆς quis est?*

KÆN. Bellè sanè ac festiuè talis κοινὸς Ἐρμῆς, simul etiam κοινὸς ab illo sodali vocatur. Nec ipsemet Ἐρμῆς, à quo ille κοινὸς Ἐρμῆς nomen habet, legere carmen hoc posset quin istud κοινότης genus & magno risu exciperet, & interim damnarret: si modò boni & integri iudicis fungi potius officio, quàm vnum è minimè tetricis dijs ostendere se vellet,

M I S. Sed quid si AVlus ille in hac pe-
 titione ἀπλοῖσθαι iudicandus est? quid
 si ἀπλοῖκῶς, κρινὸν etiam illum κοινὸν ἔργον
 petijſſe exiſtimādus est? Nempe quod
 moris ſui obliuiſci non poſſet, & eum
 ibi quoq; ſeruaret vbi minimè ſervan-
 dus erat. ΚΑΝ. Nihil magis dolo malo
 iuriſconſultorum repugnat quàm τὸ ἀ-
 πλοῖκόν. Interrogandi igitur eſſent iuriſ-
 conſulti an nihil doli mali interueniſſe
 cenſerent. Quod ſi doli mali vel hilum
 interueniſſe reſponderent, iam ad il-
 lud τὸ ἀπλοῖκόν nullo confugi modo poſ-
 ſet. C O R. Veſtrum erit iuriſconſultos
 conuocare, eorūque reſponſa audi-
 re: ſed quæcunq; aduerſus hunc AV-
 lum ſententia feretur, eadem aduerſus
 alium quendam ferenda erit, cui no-
 men Afer. Hic enim à Paulo ſodale ſuo
 κοινὸν ἔργον petere ſolitus (nam κοινὸν ἔρ-
 γον vocabat quod AVlus ille κοινὸν ἔρ-
 γον) tum etiam petijt quum illum du-
 cere vxorem vidit. M I S. Idem quod
 AVlus videri poterit feciſſe hic Afer.
 ΚΑΝ. Immo magis quàm AVlus meri-
 τὸ videatur excuſabilis: quum veriſi-
 mile

mile sit, eum, petentem κοινὸν ἔργον, non
 aliò quàm ad dotem quam acceperat
 aut accepturus erat Paulus sodalis, re-
 spexisse. At de A. Vlo idem dici nequa-
 quam potest, quum dubiæ essent nu-
 ptia, ac non ageretur de potianda pu-
 ella per nuptias, ideòque ad dotem mi-
 nimè veniretur. C O R. Immo ne hic
 quidem Afer dici queat eam quam pu-
 tas excusationem mereri: quoniam nõ
 contentus petijisse κοινὸν ἔργον eo die
 quo dos numerata fuerat, eo quoque
 die poposcit qui nuptijs dictus erat.
 KÆN. AVdiendum esset ipsum carmẽ,
 vt de hoc Afro iudicium tutò ferri pos-
 set. C O R. Per me non stabit quin au-
 diatis. KÆN. Multo certè minus stabit
 per nos. Ac, si hoc quoque recitaueris,
 hoc erit, illi dono quod recitatione al-
 terius accepimus, ἐπιμέτρον quoddam
 πρὸς χάριζέσθαι. M I S. Quòd si recitationẽ
 non distuleris, erit ipsi etiam ἐπιμέτρον a-
 liquid ἐπιμέτρον εἶδαι. Quare & hoc velim
 facias, illius prouerbialis versus me-
 mor,

Ἄ χάρις ἂν βραδύπους ἄχαρις δεὶ χάρις.

COR. Si paratæ sunt aures vestræ au-
dire, paratus sum ipse recitare. MIS.
Nunquã paratiores ad quidquam au-
diendum fuerunt. COR. Tantum mo-
nere de hoc volo, iambicos scazontas
alijs intermixtos esse.

*Petebat Afer κοινὸν ἔσπυραον sibi,
Redibat ere quum grauis domum Paulus,
Quod liberalis dederat ipsi dextera.
Et paulo amici dona quum darent multa
Iani calendis, illa quæ strenas vocat
Latina lingua (nostra quod tenet nomē)
Non ille κοινὸν ἔσπυραον tunc unicum,
Sed postcere simul κοινὰ multa ἔσπυρα.
Paulus quum amici morte legatarius
Esset, petebat κοινὸν Afer ἔσπυραον,
Venationis empta si laboribus
Pulmenta Paulo fortè viderat missa,
Ἐσπυραον ille κοινὸν hic exposcere.
Præstantis aliquis quando miserat vini
Amphorulam, adesse mox solebat Afer
hic,
Et petere κοινὸν hic sibi dari Βάκχον.
Fuerat vocatus Paulus ad conuiuium?
Et hic petebat κοινὸν Afer ἔσπυραον,
Prandere tanquam posset ille & alteri,
Prandere*

Prandere quamuis quis solet sibi tantum.

(Pati repulsam sed necesse tunc erat,

Clamante Paulo, Pransor & tibi vis sim?

Iungatur ergo fac meo ventri tuus:

Tibi remittā hunc optimè cibus fartum)

Formosa, diues virgo quū tandem foret

Despōsa Paulo, haud immemor sui factus

Afer, soluta magna quo dos est die

Venit: suoque more κοινὸν ἔσφαρον

Paulum poposcit. nec repulsam passus est.

(Fueratque passus antea semel tantum,

Ventres habēdi quum duo Paulo forent)

En, nuptialis aduenit dies Paulo:

Nec moris Afer immemor sit hic sui,

Sed nuptiale κοινὸν ambit ἔσφαρον.

Tunc Paulus, Ame κοινὰ sunt tibi data

Ἐσφαρα multa. Quo forent modo danda

Multa illa, noram: debeam sed quo modo

Dare istud, haud scio, atque scire me nolo.

KÆN. Comperio rem ita se habere de

isto Afro vt dixisti: ne huius quidem

κοινὸν ἔσφαρον posse excusabile, tanquam

dolo malo carens, videri. Sed hoc Tre-

batijs disceptandū relinquamus. **M I S.**

In hoc versu, qui vltimus est, vbi dici-

tur, atq; scire me nolo, cur pronomē istud

adijicitur? **COR.** Archaismus est, qualis in illo Salustij loco, de quo dictum fuit, *qui sese student præstare cæteris animantibus.* **MIS.** Est igitur hic archaismus ex eorū genere quib. tibi permittis **URI.** **COR.** Est sanè. **MIS.** In versu autē qui à fine est quintus, in hoc inquā, *Sed nuptiale κοινὸν ambit ἐπιμαρον*, cur non petit aut poscit, sed ambit dicis? **COR.** Alludo ad illud genus loquendi, Ambire nuptias. **KÆN.** Dum vis, Misokæne, Coronellum rationem minuti cuiusdam archaismi tibi reddere, & de nescioquo alio verbo tibi respōdere, ego aliud multo maius cogito. **MIS.** Quid illud est? **KÆN.** Cogito de agendis Coronello gratijs quòd tot κοινὰ ἐπιμαρα Auli & Afri, etiam nobis κοινὰ facere dignatus fuerit. Nōne vis tuo quoq; nomine hoc gratiarum actoris fungar officio? **MIS.** Quidni velim? **KÆN.** O quantum tibi pro hoc quoq; merito debemus, Coronelle, quòd κοινὰ nobis etiam facere tot κοινὰ ἐπιμαρα dignatus sis. Ingentes igitur tibi no sagere hac de re grates profite-mur. quinetiam hoc addimus, nunquam

quam nos Ἐγὼ ὑμῶν recordaturos quin tuorum κοινῶν ἐπιμεινῶν recordemur. Verum ad Paulū istum quod attinet, tot ἐπιμεινῶν datorem, illi versus hic potuisse obijci videtur,

Lentius es, & pateris nulli patienda marito.

COR. Nimum certè esse mite, & marito solùm lento ac nimum patienti cōuenire eius responsum iudico. Haud ita mite à te accepisset, Philokēne, si bene te noui. ΚΑΝ. Respōdebo tibi Flacci verbis,

Non ego hoc ferrem calidus iuuenta.

Verum antequam hunc sermonē missum faciamus, scrupulum quendā mihi velim à te eximi, Coronelle. COR. Estne ex eorum genere qui eximi à me possunt? ΚΑΝ. Est omnino. nam circa cōscientiam literariam versatur. COR. Semper aliquid noui ex te disco. noua enim mihi res, conscientia literaria. ΚΑΝ. Appellatio potius quàm ipsa res, videri noua debet. Quo modo autem significare breuius possis eam cōscien-

tiam, in cuius foro lites ad literas pertinentes agitantur? **COR.** De hac mysticâ circa literas conscientia, deq; mystico eius foro (in quo lites infinitæ agitantur, si omnes ad id referri necesse est) ἄλλος λόγος: at tu iam ad illū scrupulum veni. **KÆN.** Cōscia sibi esse videtur mea conscientia cuiusdam è sermonis Græci legibus (& quidem ijs quæ circa proverbialia loquendi genera versantur) à te violatæ. **COR.** Si quam violavi, id non consultò, sed imprudens, feci. At quænam ea est? **KÆN.** Quæ iubet *κοινὸς ἔρμῆς* prouerbialiter dici, *κοινὸν ἔρμῆος* dici non iubet. Atque adeo me *κοινὸς ἔρμῆς* sepiissime legere memini, *κοινὸν ἔρμῆος* legere, nullus memini. **COR.** Sed dicere quod lex dicere quidem non iubet, sed nec prohibet, éstne legem violare? **KÆN.** Non est legem violare, si quidem iudicari debeat, ita vnum iuberi vt alterum non prohibeatur. Sed in plurimis legibus contrà vsuuenire nosti. **COR.** Vt omittam, aliam esse naturam legum literariarum, (& earum nominatim quæ ad sermonis castitatem seu purita-

puritatem, spectant) quàm ciuiliū: non violat legem quampiam qui aliud facit quàm quod ea iubet: si modò quod facit, ei quod iubet nequaquam eī repugnans. *M I S.* Apage, apage istud φιλοσόφημα: vel potiùs ei finem impone: atque ad rem veni. Nam & ipse (vt verum fatear) eodem quo Κανophilus scrupulo liberari cupio. *C O R.* Vt igitur vtrique vna eadēque opera eundem scrupulum eximam, fateor illam loquendi formam eo videri posse magis legitimā, quòd multo magis sit vsitata: (& quidē ea me in priore epigrammate vsū esse videtis: cuius initium est, *AVlus* solebat κοινὸς Ἐριμῆς dicere) sed inueniri etiam κοινὸν ἔρμαιον meus Thesaurus Græcæ linguę, vt opinor, testabitur. Atque ad hoc ipsum loquendi genus alluisse videri queat Synesius, vbi dixit, ἡμῖν τὸ ἔρμαιον κοίνωσαι. Quemadmodū tamē aliquid nouitatis habet κοινὸν ἔρμαιον, pro κοινὸς Ἐριμῆς, ita vicissim τὸν ἔρμην κοίνωσαι, pro τὸ ἔρμαιον κοίνωσαι, aliquid habere nouitatis videri fortasse potuisset. ΚΑΝ. Sunt certè & ipsi κοινῶ Ἐρμῆ à nobis agen-

da gratiæ. absque illo enim fuisset, illa
 πρεσβυτέρου καὶ τοῦ ἐπιτομίου ἰocandi & nos ea ioca-
 tione tantopere exhilarandi occasio ti-
 bi defuisset. M i s. Sed gaudeo & scrupu-
 lum illum nobis esse exemptum.
 Quod utinam omnes ex omnibus cō-
 scientijs scrupuli tam paruo negotio a-
 uellerentur, extirparentur, eradicarē-
 tur. Sed de vanis tantum scrupulis (qua-
 cunque de re sint) loqui me scitote.
 KÆN. Cautè fecisti quòd istud sermoni
 tuo adijciens, exceptione usus sis. Alio-
 qui enim tuo Utinam meum acclama-
 turus non eram (quod nunc in pectore
 facio) sed contra in tuum illum sermo-
 nem nota censoria usus.

C O R. Quoniam in scrupulorum
 literariorum mentionem incidimus,
 statim post illum de loquendi gene-
 ribus sermonem quæ æschrologiam
 habent: etiam de alijs scrupulis dicen-
 dum est, qui literarij quidem sunt &
 ipsi, verum ita versantur circa verba, vt
 circa rem quoque versari dici possint.
 Quæ enim æschrologiam habent, eo-
 rum vnumquodque non solum injice-
 re

re scrupulum debere videtur circa verba, id est, circa ipsum loquendi genus, dubitando an satis Latinum sit: sed etiam circa rem ipsam: ut videlicet dubitatio oriatur annon æschrologiam quantum fieri potest vitare oporteat. Ad me quidem certè quod attinet, quemadmodum quidam verba obsoleta tanquam scopulum vitanda censuerunt (nonnulli verò & de quibusdam alijs idem dixerunt) ita ego cauendum esse linguæ arbitror ne in æschrologiam, tanquam in alium quendam scopulum, impingat: ac huiusmodi scopulum, scrupulum haud paruum ipsi linguæ, (sed menti priùs) debere iniicere. *K A N.* Ego ita esse vitanda puto illa loquendi genera quibus æschrologia subest, ut tamen non damnentur sed potiùs excusentur ij qui aliquândo in illa incidunt. Quem verò scrupulum ei potest iniicere qui ἀποϊκῶς (ut antea loquuti sumus) ea vitatur? *M i s.* Hoc saltem nemo negauerit, quo sit latentior æschrologia, eo excusabiliorem debere haberi. Velle autè vel æschrologiæ vmbra quæ

alicui verbo subfit, damnare, nimis A-
 reopagiticum esse iudicium cenfeo.
 Vix enim est qui aliquando in illud vi-
 tium (aut in eius saltem vmbra, vt
 iam loquutus sum) simúlque in audi-
 torum risum non incidat: ex ijs etiam
 qui nihil minùs quàm sermonē suum
 risu exceptum iri putabant. C O R. Sed
 tibi respondebitur, haud esse sapientis,
 dicere, Non putaram. ΚΑΝ. Vide, Co-
 ronelle, ne in teipsum legem iniquam
 (vt ille loquutus est) censuisse dicaris.
 C O R. Cur hoc ais? an propter illa ver-
 ba, Dicere, non putaram, haud esse sa-
 pientis? ΚΑΝΟΡΗ. Scio prouerbiale
 istud esse dictum (& magis prouerbiale
 quàm semper verum esse existimo)
 minimèque ad illud respicio. C O R.
 Quónam igitur? ΚΑΝ. Ad illam tuam
 adeo rigidam de illis loquendi generi-
 bus, aut potius in illa loquendi genera,
 censuram. C O R. Intelligo quid velis.
 Inuis fieri posse vt in eorum quod-
 piam lingua mea incidat. Equidē istud
 haud nego, sicut hominem me esse
 scio, ita humani à me nihil alienū exi-
 stimare:

stimare; vix tamen esse arbitror qui in sermone serio hanc in reprehensionem rariùs incidere dici possit. KÆN. Caue ne nimium ei quam adhibes cautioni, simùlque tuæ memoriæ, fidas. COR. Suspikor me tibi huiusmodi cuiuspiam lapsus esse compertum. Alioqui enim hoc sermone (vt opinor) haud vtereris. ΜΙΣΟΚ. Mentem quoque meam subit idem suspicari. KÆN. Satius est te à me compertum alicuius erroris huiusmodi (siue lapsus, vt ipse appellas) quàm vel leuissimi criminis, teneri. COR. Scire tamen cupio vbi illum inciderim. KÆN. Vbi ita loquutus es, *Controuersia duos inter iuuenes orta est super quadam puella, quum de ea sparsus quidam rumor esset.* COR. O quàm tu es circa meum sermonem Lynceus. Memini sanè voluisse me ita loqui, *Controuersia duos inter iuuenes orta est de quadam puella, quum de ea sparsus quidam rumor esset:* verùm illa voculæ de repetitio vitanda mihi visa est. KÆN. Quàm libenter ei quod hîc à te dicitur, Horatianum quendam versus succinerem! COR. Quem

cunque voles Horatij versum illi meo dicto vel succine, vel accine, vel inter-cine ΚΑΝ. Vnicus est quem aptè succinere illi tuo dicto possem, ideoque libenter succinerem: sed metu quodam qui ex reuerētia oritur, retineor. COR. Quem esse putas illum versum, Miso-kane? ΜΙΣΟΚ. Dicam quod suspicor: Quum dixisses, illam particulę de repetitionem vitandam tibi visam esse, statim in illam exclamationem prorupit, O quàm libenter ei quòd hīc à te dicitur Horatianum quendā versum succinerem. Suspikor itaque, illum de quo loquitur versum, esse hunc,

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.

Nihil tam verisimile est, vt eo quod à te dicitur verisimilius dici possit. ΚΑΝ. Quid arcani est quod in aurem à vobis dicitur? COR. Nihil arcani est: sed loquimur de eo versu ad quem à te respici credibile est. ΚΑΝ. Non dubito quin assequi coniectura eum potueritis. Quòd si dixeritis quem illa vobis suggerat, ego, sitis εὐσοχῶς ἢ ἀσοχῶς, verè respon-

respondebo. COR. Suspiscatur Misokanus (& me consuspicantem habet) eum quem in me distringere volueris versum, hunc esse,

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.

KÆN. Non ἀσσοχοι sed ἐσσοχοι estis. Verum propter illam vocem *stulti* eum proferre non audebam. Actandem de mutanda voce illa cogitare incipiebam.

COR. Quomodo igitur eum versum efferre volebas? KÆN.

Dum vitant multi vitia, in contraria currunt.

Aut certe hoc modo,

Dum vitant quidam vitia, in contraria currunt.

Sed prior illa mutatio magis arridebat. Vtrocunque autem modo mutassem, & tuam offensionem vitassem, & Horatiano versui iniuriam non fecissem.

COR. Immo Horatiano versui iniuriam, itaversum eius mutando, fecisses. Quam autem eius versui fecisses, is sibi factam interpretatus merito esset. KÆN.

Atqui hanc mutationem sub parodia præ-

rogatiua mihi permisiffem. COR. Excufationis loco, fed frigida, illud tibi fuiffet. Verùm (vt miffum ea de mutatione sermonẽ faciamus) videre mihi videor quo tu fenfu illud Horatij dictum conuerti in me poffe exiftimares. Tua enim eft hęc fententia, me, vt illud repetitionis quod dixi vitium effugerem, in aliud, in æfchrologiam videlicet, incidiffẽ. Nõnne ita fentis? KÆN. Ita fentio. COR. Sed exiftimãsne illud æfchrologiã vitium, (quod tu quidem illi meo fermõni fubeffe opinaris) præuifum à me fuiffẽ? KÆN. Nequaquam. nihilo certè magis quàm is qui *incidit in Scyllam, cupiens vitare Charybdem*, in Scyllam fibi præuifam incidiffẽ exiftimatur. Nec ipfe Horatij verfus ita eft accipiendus. Ac, etiã fi de nonnullis poffe illud dici putaretur, in te nequaquam locum haberet: quum tantum abfit vt illud æfchrologiã vitiũ, in quod fermo tuus incafurus erat, præuideris, vt ne agnofcere quidem eum in illo velis. Id enim vel ex ijs quæ modò dixiffi animaduerto. COR. Agnofcerem, fi agno-

si agnoscendum esse putarem. Sed quæ
vel æschrologiæ umbra illi subesse ser-
moni dici potest? Iterum (obsecro) is
à te recitetur. **KÆN.** *Controuersia duos
inter iuuenes orta est super quadam puella,
quum de ea sparsus quidam rumor esset.*

COR. Quid tibi videtur, Misokæne?

MIS. Interroga potius me, Quis tibi
viderur Kænophilus? **COR.** Tuum se-
quar cōsiliū, (tuum enim imperium
nolis me dicere) ac, quo vis interroga-
ri modo te interrogabo. Quis tibi vi-
detur Kænophilus, Misokæne? **KÆN.**

Nimium nunc religiosus ea in re mihi
videtur, in qua sepe parum est religio-
sus. Ac (nequid dissimulem) quemad-
modum in te conuertit quendam Ho-
ratiij versum, ita tu, par pari referens,
possis hunc eius locū in eum torquere,

*Quum tua peruideas oculis mala lippus
inunctis,*

Cur in amicorū vitijs tam cernis acutum,

*Quàm aut aquila, aut serpens Epidau-
rius?*

Cuius loci vt recordarer fecit nuperus
quorundam sermo, tuæ verbi peruideas

expositioni nō solūm acquiescentium,
 sed etiā valde eam laudantū. De ea lo-
 quor expositione quā vni tuarū in Ho-
 ratium Diatribarum (quæ tuæ editioni
 huius poetæ subiunctæ sunt) mandasti.
 KÆN. Miror ego non animadvertere
 vos, quorundam mentibus aliquid ob-
 scœni posse obuersari, dum versabunt
 illa tua verba, in quæ nunc à me inqui-
 ritur. M I S. Quid si Venetijs audires
 quosdam dicentes se sponsonem su-
 per huius aut illius mulieris ventre fe-
 cisse? Hoc enim omnino Italica illorū
 verba sonant: vt tu quoque, Coronelle,
 ignorare non potes, quum tanto ibi
 tempore versatus sis. KÆN. Si eum ser-
 monem audirem, dicerem, quicquid
 esset quod illo sermone significaretur,
 id *ai ggōs* dici. Sed quod neuter vestrum
 ignorat, facite vt à me pariter nō igno-
 reretur. M I S O KÆN. Moris est in Italia,
 sed Venetijs præsertim (fuit saltem &
 meo & Coronelli tempore) de graui-
 da muliere sponsonem certare, marem
 an fœminam sit paritura. Ac, cuius di-
 uinatio apud vnum de fœmineo sexu
 est,

est, apud alterum de masculco esse so-
 let. Hoc autem illud est quod vocant
 Sponfionem super ventre fœminæ ali-
 cuius facere. KÆN. Miror quomodo
 diuinatione assequi illud possint: equi-
 dem ne istud quidē diuinassem, quid-
 nam ipsis sermo hic significaret. M I S.
 Verum an nunc quoque tibi videtur
 illud *αιξω̄ς* dici? Nunc quoq; inquam:
 id est, postquam intelligis quid eo signi-
 ficetur. KÆN. Video, te non recordari
 eius quod antea dictū à me fuit, prius-
 quā sermo ille mihi exponeretur. Dixi
 enim me responsurum, illud *αιξω̄ς* dici:
 quidquid esset quod illis verbis signifi-
 caretur. Et quid, quæso, eos ita loqui
 cogit, Sponfionem super ventre alicu-
 ius mulieris facere, quum aliter loqui
 possint? Immo verò quum Super ven-
 tre duobus intelligi modis possit, quo-
 rum vnus tantū obscœnitatem habet,
 illorum contrā sermo aliud quàm Su-
 pra ventrem sonare haud potest. M I S.
 Etiam si ita loquentes Venetos excusa-
 tionem non mereri tibi darem, at de il-
 lo Coronelli sermone nequaquam id

dicerem. COR. Fœmineus ille Vene-
 torum ventet (hæc enim breuitas ob-
 scura vobis esse non potest) fecit vt mi-
 hi in memoriam veniret quidam Di-
 gessorum titulus, *De inspiciendo ventre.*
 Hoc de titulo miror quid dicturus sis,
 Kænophile. nam & hîc de fœmineo
 ventre agitur. MIS. Vide etiam atque
 etiam quid respondere debeas: ne te
 apud iuriscōsultos infimulemus. KÆN.
 Minitabunda aut saltem cum minis
 coniuncta est hæc interrogatio: nec
 aliud de ea possum dicere, quàm velle
 vim conscientię meæ afferre. MIS. Dic
 potiùs illam hoc videri velle, sed tamen
 nolle. Locantis est enim, haud seriò lo-
 quentis. KÆNOPH. Meam igitur *παρρη-
 σιαστικῶς* audite sententiam. Quamuis
 res de qua agebatur posceret vt ven-
 trem esse inspiciendum diceretur, ta-
 men ipso in titulo alijs verbis meliùs
 vsurum fuisse iurisconsultum, aut vsu-
 ros fuisse iurisconsultus, aio. COR.
 Scio cur hoc à te dicatur. KÆN. Ne dic,
 Scio: sed tantùm, Scire me puto. Fieri
 enim potest vt fallaris: quemadmodũ
 optimè

optimè nosti. Sed age, dic quid nã illud sit cuius causa dici a me illud existimas.

COR. Propter iuvenes istos, iuris ciuilibus partim studiosos, partim studiosis similes: aut studia iuris quo iure qua iniuria præ se ferentes. Vix enim vllus est titulus quem magis in ore, simulque in ioco, habeant. ΚΑΝ. Ex parte tantùm meam mentem assequutus es: sed eo quod assequutus es te contentum esse velim. COR. Ego iurisconsultorum saltem verbis tantum reuerentiæ deferendum esse censerem, vt quod αἰξάρ in alijs vocaremus, in ipsis αἰξοφανές solum appellaremus. ΚΑΝΟΡΗ. Eodem nimirum modo, siquid in eorum Latinitate σόλοικον comperiretur, σολοικοφανές tantummodo dicendū censes. COR.

Ex altero illo quod dixi istud minimè sequitur. ΚΑΝ. Quidni, etiamsi non sequatur, tamē iam illud ipsis χαρισίμενον hoc προσχαρίζεσθαι velis? COR. Parum autoritatis hæc à me vno profecta gratificatio haberet. ΚΑΝ. Verùm dic ingenuè, annon, sicut tu ipsis in altera illa re es gratificatus, ita me tibi in re simili

rem facere gratam velis. Hoc autem fecero si tuum illum de quo dictum fuit sermonem, aliquid *αιγοφαρις* potius quàm *αιγδον* habere dixerō. C O R. Non tam mihi quàm ipsi veritati, ita loquendo, gratificaberis.

C O R. Sed quē tu hīc librum quæris?
 M I S. Ciceronis epistolas ad familiares: quæ perperam epistolæ familiares vocantur. C O R. Suspicio propter quā epistolam illud opus quæras. M I S. Facile est suspicari. C O R. Nimirum legere vis aliquid in epistola illa libri IX, cuius initium est, *Amo verecundiam*. M I S. Non fallitur coniectura tua. C O R. En tibi librum illum. M I S. En tibi illam Ciceronis ad Papirium Pætum epistolam. *Amo verecundiam, vel potius libertatem loquendi. Atqui hoc Zenoni placuit, homini mehercule acuto: etsi Academia nostra cum eo magna rixa est. Sed, ut dico, placet Stoicis suo quæq; rem nomine appellare. Sic enim disserunt, nihil esse obscænum, nihil turpe dictu. Obseruandum est, hāc epistolam, sicut incipit ab his verbis, Amo verecundiam: ita etiam scriptum esse*

esse non procul à fine, *Ego seruo & serua-*
bo (sic enim assuevi) Platonis verecundiam.
 Itaque tectis verbis ea ad te scripsi qua aper-
 tissimis agunt Stoici. Non immerito au-
 tem miretur quispiam, Ciceronem,
 quum istud & in fine huius epistolæ
 profiteatur, tamen in principio, post-
 quam dixit, *Amo verecundiam*, subiun-
 gere, *vel potius libertatē loquendi*: quum
 vnum alteri sit contrarium. Hinc certē
 fit vt aliquando suspicatus sim scripsisse
 Ciceronem, *Amo verecundiam: tu potius*
libertatem loquendi. aut saltē aliud quàm
 ait: ita vt de se vtrunque minimē dicat.

Quin etiā putavi posse & ita scribi, *Amo*
verecundiam, alij potius libertatem loquen-
di. Quid vobis hoc de loco videtur?

COR. Si non vera, verisimilis est saltem
 & hæc & altera illa tua coniecturalis
 itidem lectio. KÆN. Eadem est mea
 sententia. MIS. Sed non habes hîc Co-
 ronelle, aliam quampiam libri huius e-
 ditionem? COR. Aliam hîc quidem
 habeo nullam. MIS. Hîc igitur pessimè
 instructus es libris, quū alibi sis optimè.

COR. Quid mirum? Hîc enim vix alijs

quàm commodatis libris vtot. Scis autem nostrate prouerbium, *Il ne choisit pas qui emprunte.* Sed videre libet vnde prodierit ista editio. Colonia prodijt, anno M. D. L. V. I. ex officina Gualteri Fabricij, iuris. CORONEL. Non abs re suspecta mihi est ista editio: quum& statim post occurrat *Atqui*, quod locum vocis *Atque*, scriptura valde vicinæ, sed vsum contrarium habentis, occupare videtur. Legimus enim hîc, *Atqui hoc Zenoni placuit, homini mehercle acuto: etsi Academia nostra cum eo magna rixa est.* M I S. Etiam istud faceffit mihi negotiû, quòd Zenonem esse hominem acutum dicat, etiam si Academiae suæ magna cum eo rixa sit. Nec enim Zeno, propter magnam illam quæ ei cum Academia erat rixam, minus acutus videri poterat. Aut (si me ita loqui mauis) magna illa rixa quæ Zenoni cum Academia erat, videri nõ poterat obstare quominus homo acutus esset. COR. Ego perinde esse puto ac si à Cicerone diceretur, *Atque hoc Zenoni placuit, homini mehercle acuto.* Hanc enim

nim laudem ei tribuo, (vel, eum enim hoc no-
 mine laudo) etsi Academia nostra magna cū
 eo rixa est. KÆN. Id voluisse Ciceronē
 probabile est. Sed ecce, ad illud episto-
 læ huius principium, & quidem ad pri-
 ma huius verba, quod attinet, tertia
 quædam lectio mihi venit in mentem.
 Tertiam voco quæ duabus illis à te Mi-
 sokæne propositis addi potest: ita qui-
 dem vt optio deinde detur. M I S. Quæ-
 nam illa est? KÆN. Hæc: *Anno verecun-
 diam: velles potius libertatem loquendi. At-
 que hoc Zenoni placuit.* Credibile est au-
 tem, cum qui lectionē hanc in alteram
 illam mutauit, eo quoque in errorem
 impulsus fuisse, quòd verbo *velles* nul-
 la vocula antithesi conueniens præfixa
 esset: hoc modo, *at velles potius libert.*
vel, at tu velles potius lib. aut etiam ita,
tu tamen velles p. C O R. Et mutatio hæc
 vocis *velles* in particulam *vel*, facilis la-
 psus fuit, & rationi consentaneum pu-
 to vt vox illa *velles* hîc scribatur. Alio-
 qui enim idem dicet & statim negabit
 Cicero: quum tamen id eum negare
 nolle ostendant illa quæ ex fine episto-

læ allata fuerunt verba, *Ego seruo & ser-
uabo* (sic enim assuevi) *Platonis verecundi-
Mis.* Quod ais, idem dicturum & sta-
tim negaturum esse Ciceronem, existi-
marunt ij qui à correctione illum hîc
exordiri annotarunt. Quod & adscri-
ptum huius editionis margini est: sic
tamen vt & aliûs exordij fiat mentio.
Hæc enim verba margini apposita hîc
sunt, *A correctione exorditur, vel à senten-
tia Stoicorum.* Atqui falsum (meo qui-
dem iudicio) vtrunq; est. Dicere enim,
Amo verecundiam, non est à correctione
exordiri: sed nec à Stoicorum senten-
tia, quû hæc amoris verecundiæ omni-
no repugnet. Et verò, ad correctionem
quod attinet, (quam figuram *ἀπόδειξις*
vel *ἐπιπόδειξις* vocant Græci, & quidem
frequentius hac quàm illa appellatio-
ne vtentes, si bene memini) qui fieri
posset vt ea primis Ciceronis verbis ad-
hiberetur? quum necesse sit vt corre-
ctionem præcedat id quod corrigen-
dum est, aut certè corrigendum esse
existimatur. KÆN. Video præfixum et-
iam esse argumentum huic epistolæ,
sicut

sicut & ceteris: recita (quæso) nobis illud. MIS. Recitatione parum dignum mihi videtur: recitabo tamen. *Faceta disputatio, nec (ut apparet) affectata. Est autem tota pro sententia Stoicorum: qui nullum verbum inhonestum putabant, cuius significatio erat honesta. Laudat tamen postea Academicos, utpote verecundiæ amatores.* KÆN. Primum hoc miror, cur de hac disputatione addat, minime affectatam esse: quasi verò aliquis id suspicaturus sit, aut saltem id suspicandi materiem sit habiturus: præsertim quum in epistolæ fine scribatur, *Quàm multa ex uno verbo tuo! Te aduersus me omnia audere gratum est.* Ex quibus conicere etiã est, Præter Stoicorum sententiæ fauisse, aut fauere se simulauisse. Deinde miror cur dicat disputationem totam esse pro sententia Stoica: quum rationes quidem afferat quibus vtuntur Stoici, sed, tanquam illis non acquiescens, ad suam verecundiam reuertatur. Suam, inquam, id est, cuius se amatorem esse professus erat. Præterea verò ambiguè

refert Stoicorum sententiam: quum illi non distinguerent ita inter verba, vt quorundam significationem, honestam, quorundam, inhonestam esse dicerent: sed, quum omnino negarent vllum esse obscœnitatis flagitium in re, id intelligerent de re quæ significabatur. Quisnam est autem argumenti huius, sicut & aliorum in alias epistolas scriptorum, autor? M I S. Quidam Gibertus Longolius. At ex Christophori Longolij, eloquentissimi oratoris (hic enim titulus illi datur) castigationibus dicuntur esse recogniti illi epistolarum familiarium (quum potiùs epistolarum ad familiares dicendum sit) libri. Neque verò *argumenta*, sed *lemmata* vocantur, in ijs quæ quoddam ad lectorem super illa editione epistoliorum typographi Coloniensis Gualtheri Fabricij sequuntur. K Æ N. Mihi, quamuis vt nomine, sic etiam re ipsa, nouitatis amator, nouitas hæc tamen haud placet. C O R. Nouitatem hæc à te improbari probo. M I S. Propemodum oblitus eram cuius-

cuiusdam rei, quam ex te, Coronelle, intelligere cupio: annon hæc epistola sit ea vnde expungi debere illa vocabula, *Stultorum plena sunt omnia*, te ante multos annos dicentem audiui.

COR. Est ipsissima. Quam enim absurdum videtur credere, Ciceronem hæc verba suo de Stoicis sermone, modo alio qui, inseruisse: tam credibile est, lectorem quempiã, stultitiã damentem istam Stoicorum disputationem, continere se non potuisse quin ea verba margini adscriberet: tanquã eam illis, quantum in se esset, conspurcaturus: aut saltem suum de ea stomachum euomiturus. Et verò, vt sua dabatur Stoicis talia de sua loquendi libertate disputandi libertas, quidni ea legentibus liberum vicissim esset, disputationem illam, stultam appellare? Sic autem & apud cæteros scriptores vsu venit. nam sicut ipsis est liberum, scribere quidquid volunt: ita lectoribus licet, quidquid libet de eo quod legerint interloqui, aut ipsius libri margini adscribere. Plerunque autem

non in scribentem hæc vel illa, sed in
 cum de quo scribuntur, quidquid est
 stomachi effunditur. Atque ita à La-
 zaro Bayfio, maximi nominis viro, vi-
 di cuiusdam scriptoris Græci margini
 adscriptum, *O le grand fol. M i s.* Sed
 quid si tamen verba illa, *stultorum ple-
 na sunt omnia*, aduersus ipsum Cicero-
 nem scripta fuisse dicamus? nimirum
 à lectore quopiam tantam Ciceronis
 in mouenda illa Stoicorum Camari-
 na patientiam & mirante & indignan-
 te, & tandem stultam etiam iudican-
 te. KÆN. Verisimile videtur quod di-
 cit Misokænus; sed verisimilius red-
 dam eo quod addam. Dico enim, le-
 ctorem, in Stoicos calamum distrin-
 gere volentem, scripturum potius fuis-
 se, *Impudentium plena sunt omnia.* C O R.
 Ratione haud caret, ideòque aliquid
 scrupuli iniicit, ista obiectio: & me
 (nequid dissimulem) hæsitasse in eo-
 dem memini luto in quo vt nunc quo-
 que hæsitent tua facit obiectio. *Nam-
 que (fatebor enim) mihi quoq; in men-
 tem venit aliquando, suspicari, lecto-
 rem*

rem quempiam, quòd Cicero huic
 foetido sermoni tamdiu immoraretur,
 moræ pariter & foetoris pertæsũ, mar-
 gini adscripsisse illa verba, *Stultorum
 plena sunt omnia*. Immo aliquid multo
 maius vobis faterer, nisi mihi time-
 rem. M I S. Vteris apofiopefi. Cogi-
 tabas enim, *nisi mihi timerem à vestra
 athyrostomia*. vel, *à vestra athyroglossia*.
 C O R. Absit vt ego tanta vos labro-
 stomia prosequar. M I S. Quidquid
 est, *depone tutis auribus*, vt Flaccus lo-
 quitur. C O R. Fatebor igitur istud et-
 iam: me quoque tantam Ciceronis in-
 mouenda illa Camarina patientiam
 nō minùs esse indignatum quàm mi-
 ratum: & ita quidem vt indignatio il-
 la (quæ primò subindignatio tantum
 aut indignatiuncula fuerat) in repre-
 hensionem Ciceronis eruperit. M I S.
 Immo fortasse reprehensunculam tan-
 tummodo. C O R. Reprehensio fuit
 illud quod dico, (si nihil volo *ὑποκοεί-
 ξασθαι*) sed brevis reprehensio: & qui-
 dem poetica, eoque magis consenta-
 nea dicto illi,

*Si natura negat, facit indignatio ver-
sum.*

MIS. Quòd breuem esse ais, faciet vt
eo minùs recitationem eius à te pere-
re audeamus. **COR.** Me indicio meo,
velut forex, proderem; eòq; indicio in
magnum & euidentis periculum, tan-
quam *ῥιψοξινδύω* quispiam, conice-
rem, si contingeret vt vel tenuis aura
famæ de illa reprehensione ad quos-
dam perlaberetur, qui catalogum Ci-
ceromastigum commentari (rectiùs
dixissem còmentiri) incipiunt. Quid
enim me fieret? meum vnus crimen
crimini aliorum multorum *ἰσσοῦσιον* es-
se, ideòq; & meam pœnam pœnis illo-
rum omnium *ἰσσοῦσιον* esse debere, pes-
simi arbitri pessimè arbitrarentur.
KÆN. Te, interposito iureiurando,
de ea quam times eliminatione secu-
rum reddemus. Ideòque omnia no-
bis expectorare ne dubita. **COR.** Nu-
do & simplici promisso contentus ero.
KÆN. A me habes. **MIS.** A me pari-
ter. **COR.** A me igitur illud breue car-
men iambicum habetote.

obsca-

Obscœna multa, Marce Tulli, Stoicis

Placere dicis, displicere quæ tibi.

Illud placere Stoicorum displicet,

At displicere per placet mihi tuum.

Exempla verum hîc congeruntur fœ-
tida,

In fœtidare: siue maus, putida.

Camarina fuit hæc mora cur à te inte-
rim?

Obtemperare decuerat pro uerbo,

Camarina quo nunquam mouenda di-
citur.

KÆN. Fortasse ne ipse quidem Cice-
ro ab Attico suo, aut alio quopiam ex
intimis amicis, reprehensus, negasset,
Camarinam se mouisse quæ mouenda
non erat. M I S. Non absimile uero
istud est: & quidem Atticum illo ipso
loquendi genere prouerbiali vsurum
fuisse: quemadmodum vidisti, mihi
quoque statim in mentem uenisse eo
uti. C O R. Eo fit mihi magis uerisimi-
le quod de Cicerone dicis, quo magis
considero quæ idem in suo de officiis
commentario ad hanc disputationem
pertinentia scribit: præsertim quum

quædam afferat, quibus euincere videtur velle, ipsam corporis humani fabricam semina quædam verecundiæ habere. **M I S.** Sed audire percipio vnde tuus ille tantus, quantum nobis descripsisti, sit metus. **C O R.** Vobis vnde sit indicavi. **M I S.** Ab iis esse audiui quos catalogum Ciceromastigum commentari, vel potiùs commentiri, dixisti: verùm, qui sint hi commentatores, vel potiùs commentitores, & qui sint ij de quibus commentantur, non addidisti. **C O R.** Commentitorum nomina nunc tacebo: sed nomen vnius eorum de quibus commentantur, tacere nolo: nisi fortè id ex me iam audistis. Trium enim qui Ciceromastiges ab illis appellantur, à me factam esse apud vos mentionem arbitror. **M I S.** Si facta fuit mentio, pro non facta habenda est ab eo qui non recordatur. **C O R.** Ne te diu suspensum teneam, is cuius nomen nunc tacere me nolle dixi, est Iustus Lipsius. Sed me cùm alij duo, tum ipse quoque habiturus est patronum.

M I S.

Mis. Nequeo mihi persuadere, illum tam ingratum futurum ut tibi de tuo patrocinio gratias non agat.

COR. STOICORVM libertati loquendi nimium (meo quidem iudicio) liberæ, simulque omnibus suum ei calculum dantibus valedicendum nunc, & reliquum de ea sermonem (qui multo longior quàm nobis videtur, esset) in aliud tempus reseruandũ censeo. Quoniam autem huic nostræ de illa Stoicorum libertate dissertationi campum aperuit ea de qua dictum est, minimè malitiosa, ideòque excusabilis, æschrologia: & expedit, varia exempla proponi eorum qui in illam incidentes, ridendos se propinant (ut olim spectandum proponebatur iuuenibus quàm modis omnibus ridiculos se præberent ebrij, ad deterrendum eos ab ebrietate: si tamen parua licet magnis componere) vnum superioribus, & quidem insigne, addam. Quum enim talium non apophthegmatum sed paraphthegmatum aliquot exempla priùs attulerim, quæ

(aut quorum nonnulla saltem) etiam epigrammatico risu mecum prosequuti estis: vnum addam, eo insignius quo insignior est persona cuius ab ore exiit. Est siquidē tui antiquariorū ordinis, Kænophile. Bonus ille vir (an non enim & ex antiquariis nonnulli sunt boni viri?) quum significare vellet, se cupere in colloquium cuiusdam mulieris (quam nominabat) venire, dixit se cupere in illius mulieris congressum venire. KÆN. Mirum est, hominem antiquarium in turpiculum hoc, non apophthegma, sed paraphthegma (vt tu vocas) incidisse. COR. Ne turpiculum, sed turpissimum, vocato. MIS. Tibi antiquario mirum id est de antiquario: sed ipsemet tibi caue. Periculum est enim nequando tibi volenti ἀρχαίῳ, contingat turpiter ἐνδίζῳ. Nisi potius dicere debeo ἐνδίζῳ. KÆN. Antiquario sermone non utebatur ille, dum ei contigit ita cæspitare. MIS. Sed fortasse vti se credebat: & aliquid antiquarium resipere illi videbatur vocabulum congressus, notius

potiùs quàm *colloquium*. COR. Non dubium est quin maius periculum imminet à quapiam cæspitatione ridicula (verbo tuo vtor, sed addo ridicula) iis qui antiquario sermone uti volunt. A quapiam cæspitatione ridicula dico: neque enim de ea tantùm quæ illius generis est loquor. KÆN. Quam huius rei rationem affers? COR. Hanc: quòd eos, dum nescioquam *παράσασιν*, id est, *παράσιονος* laudem, ex antiquario sermone (quo omnium aures existimant demulceri) quærunt, & festinatione, sed non lenta, utuntur, verisimile est in quandam *ἐπιτασίον* interdum rapi. KÆN. Quid si in congressum colloquiumq; illius mulieris venire dixisset? scitis enim hæc interdum copulari. MIS. Artem scilicet inuenisti, qua è paraphthegmate apophthegma facias. Sed saltem illud hysteron proteron, non minùs quàm scopulum, vitare te oportebat: minimèq; congressum colloquio (quum de fœmineo sexu ageretur) præponere. KÆN. Hoc potiùs ordine vtendum dicerem si illi con-

gressus appellationi eam de qua mali-
tiosè cogitari potest significationem
dare vellem. COR. Suspikor, ecsta-
ticum quiddam tibi contigisse, dum
de ecstasi loquerer. Intelligeres alio-
qui, remedium quod malo vis adhi-
bere, ipso malo peius esse. MIS. Non-
ne, Coronelle, insignem illam *καίνοσπρον*
σταιν hominis antiquarij epigrammate
decorasti? COR. Decoravi. MIS. Re-
cites velim. Fortasse enim id Keno-
philum nostrum ab illa sua ecstasi ad
pristinam animi catastasin reuocabit.
COR. Per meum epigramma non sta-
bit quin sibi Kenophilus reddatur: sed
tuum est videre vt illum attentum
reddas.

*Cunctis amandus hic vir antiquarius,
Antiqua simplicitas amat adhuc cu-
ius os:*

*Qui σῦρε, σῦρε, qui σράφλω, σράφλω vocat,
Graeci vt loquuti sunt suo prouerbio.*

*Cunctis amandus hic vir antiquarius,
Discupere qui se non negat quod discu-
pit,*

Qui nomine suo nominat quod cōcupit.
Non

Non ille furta cogitat, ut adulteri:

Sed te marite tibi cauere pramonet,

Sua fauere nisi velis cupidini.

In coniugis enim (quid sit his apertius

Verbis?) tua venire congressum cupit.

Ingenuus adeo quum petitori sit huic

Candor, repulsam tunc putes dignum

pati?

M I S. Antiquarium hunc eo quod merebatur epigrammate prosequutus es, vel potius persequutus. Sed in penultimo versu voci petitori secundam dedisti longam: consultone? C O R. Consulto: quamuis alioqui breuem quoque dari non ignorem. K Æ N. Indignus erat ille qui ob eum lapsum tali epigrammate exagitaretur. M I S. Cur indignus? an quod antiquarius? Fortassis enim antiquariis esse parcendum censes. Immo tam dignus erat quem Coronellus illo epigrammate exagitaret, quam indignus qui alienam coniugem agitaret. C O R. Hoc (quæso) tam fescennino sermone abstinene videaris & ipse in illorum αἰγολόγων Stoicorum castra velle transfugere.

M I S.

MIS. Abstinebo. COR. Attu, Kænophile, antiquarium illum, carmine à me celebratum, si bona libidine Salustiana (quæ tibi sæpe in ore est) instruxisses, planè antiquario & petitioni suæ apto sermone instructum reddidisses. Sibi enim bonam esse libidinem in congressum illius mulieris veniendi dixisset. KÆN. Nonne aliàs bonam illam libidinem satis superq; desputasti? Visne semper eandem cætilenam canere? Si perges hoc facere, aliquod aliud loquendi genus, quod te maiore cordolio afficiat, expectorabo: atque ita alterum illud è tua memoria exterebrabo. COR. Scio quid velis: vis clauo clauum extrudere.

— *neque te teneo, neque dicta refello.*

MIS. TIBI quæstionem quandam proponam, Coronelle: quam velim mihi soluas. COR. Præstabo saltem quod in me erit. MIS. Vnde factum est ut, quum tantus antiquariorum hodie sit numerus, nullos autem vel pro- aut nostri habuerint? COR. Falleris, si hoc credis, nullos tum fuisse anti-
qua-

quarios. KÆN. Fallor igitur & ego.
 nam idem à me creditur. COR. Qua-
 si verò fidem hoc superet, & Kænophilum & Misokenum in vna eadem-
 que re falli. KÆN. Rem mihi tam in-
 credibilem quàm nouam & inaudi-
 tam narras. MIS. Captione per ho-
 monymia vtitur Coronellus, & in ho-
 monymia ludens, ita nos deludit. Hæc
 enim antiquarij appellationem in eū
 sensum accipit, quo audiui ipsum ali-
 quando dicentem, Accursium fuisse
 antiquarium. Et quidem hoc epithe-
 tum Accursio eum in quodam epi-
 grammate dedisse memini. KÆN.
 Vtinam & ipsius epigrammatis me-
 minisses. MIS. Haud excidit memo-
 ria. KÆN. Recita igitur, obsecro.
 MIS.

*Hec questio à te saepe mihi proponitur,
 Qualis videtur vir fuisse Accursius?
 Ciuile cuius impigro accursu fuit
 Ius subleuatum seculis prioribus:
 Et inde nomen huic datum quidam pu-
 tant.*

Fuisse mihi videtur antiquarius,

Ad sim.

Ad simplices quod attinet mores quidem:

Simplex sed itidem tam celebris Accursij

*Doctrina, tenuis certè & exilis nimis,
(Ni literaturam aliquis esse mavelit)
Nec barbariei libera à tot facibus,
Fecit ut hic eius gnauus accursus liceat*

Gnauè parum sese in iuuando gesserit.

K Æ N. Animaduerto, Accursium hîc vocari virum antiquarium à nostro Coronello, propter mores incultum aliquid habentes, & antiquæ simplicitatis quiddam referentes. Sed unde coniecit, eum talem fuisse? M I S. Quid coniecturis, ubi manifesta sunt indicia, est opus? Vel vna illa expositiuncula eius, *Olfecit, id est, Nasum ad culum posuit*, aliquid incultæ & prope modum agrestis simplicitatis præ se fert. Nisi potius dicendum est, apertè indicat. Nec verò dubito quin huc quoque respiciens Coronellus, illud de Accursio epigramma scripserit. COR. Me, cum ad alia multa, tum verò ad illud respicientem, hoc epigramma scripserit.

psisse non diffiteor. Sed ne istud quidem vos celare volo, me & aliud de eodem epigramma scripsisse. M I S. Non satis est, te nos haud celare, à te scriptum aliud esse: sed aliud illud celare nos haud debes. C O R. Non celabo.

Est nominatus (ut putant) Accursus,

*Accursus eius iuris ad prudentiam
Enucleandam contulit quod plurimum.*

Fuit quidem illi diligentia satis

Enucleandam iuris ad prudentiam:

Sed saepe, dum paratus est accurrere,

Pedes moratur barbara ignorantia.

Si nominanda barbara ignorantia,

Est causa cuius seculum eius barbarum:

Et barbarum si nominandum seculum,

Quod literata magis sequuta secula.

K Æ N. Hic antiquarij nulla mentio: qua tu voce in altero epigrammate usus es tuo quodam modo. Ac (nisi fallor) coinperiemus tandem, ita se rem habere ut dixit Misokænus: te, de antiquariis loquentem, captione per homonymiam voluisse uti. C O R. Non sum ego captiosus: nec captione per

synonymiam vti volui. Nam quum
 multo ante nostrum seculum fuisse
 iam antiquarios dixi, huic voci nequa-
 quam eum dare vsum volui quem lu-
 dibūdu in ludibundo meo epigram-
 mate de Accursio, illi dedi: sed quem
 vulgo habet, quem ipsemet ei tribuis,
 quum de antiquariis loqueris, in qui-
 bus nomen tuum profiteris. Quid
 nunquāne dialogum de Oscis &
 Volicis inscriptum legisti? **KÆN.** Non
 legi, ac ne vidi quidem. **COR.** An
 nectū, Misokæne? **MIS.** Immo vi-
 di, & pauca quædam in eo legi. **COR.**
 Si & totum & attentè legisses, antiqua-
 rios non solū ante nostrum seculum
 extitisse, sed subsannatos iam tum fuis-
 se, ex eo didicisses. Nec verò dubium
 est quin aliquo subsannationem illam
 interuallo præcesserint. Fuit autem in
 Italia scriptus (si bene memini) ille li-
 bellus. **MIS.** Utinam is in manus meas
 veniret. **KÆN.** Utinam se mihi nun-
 quam det obuium. Ingratissimus sanè
 hospes esset, ac pessimè à me tractare-
 tur: quandoquidem ab eo subsannari
 dicis

dicis antiquarios. COR. Exstant præterea quedam epistolæ antiquario stylo ante plurimos annos scriptæ. Quid? nõne ipse Politianus alicubi est antiquarius? vt de Philippo Beroaldo, qui post Politianum, de aliquot aliis, qui post Beroaldum vixerunt, taceam. Ipsum Laurentium Vallam nonnulli, ob aliquot voces, quæ tamen Romæ florentis Latinitati non tam inusitatæ quàm minùs vsitatæ fuerunt (quarum vna est mercimonium) quidam aliquando antiquarium esse contendunt. Quinetiam apud nonnullos, alioquin celebres, qui auorum aut proauorum nostrorum memoria aliquid scripserunt, antiquarius sermo alicubi occurrat. Atque hîc recordor cuiusdam Æsticampiani, qui in duobus saltem poetici cuiusdam opusculi locis, *vtibiles*, non *vtiles*, dixit. In quorum prioribus (si tamen plures duobus non sunt) *vtibiles* in *vtilibus* deprauatum fuit. Scriptum est enim,

Si non vtilibus erunt legenti,
quum ab ipso autore scriptum fuerit,

Si non vtibiles erunt legenti.
 sicut apud eundem, circa finem libri,

— *vtibilesque questiones.*

KÆN. Istud *vtibiles*, pro *vtiles*, mihi
 erat incognitum. MRS. Mihi quoque
 erat ignotum. KÆN. Vnde verò tibi
 in mentem venit, huius vocabuli po-
 tiùs quàm alius mentionem facere?

COR. Quòd quidam apud me con-
 querens de sermone Lipsij, tanquam
 ab eo qui vulgo receptus est, miris mo-
 dis dissentiente, inter alia illud *vtibilis*
 afferret. *Ne Vtilis quidem* (aiebat) *dicit*
Lipsius, sed Vtibilis. Respondebam, non
 credere me, eum semper hoc, non il-
 lo, vti. Sed esse tamen non minùs La-
 tinum Vtibilis quàm Vtilis: quamuis
 multo minùs vsitatum, & propemodù
 obsoletum. Quum autem pergeret
 mirari, exemplum attuli, atque ita fa-
 ctum esse per syncopen Vtilis ex Vti-
 bilis, vt Docilis ex Docibilis, dixi.
 KÆN. Quandoquidem hunc poe-
 tam esse alicubi antiquarium dicis, ali-
 quid bonæ spei de aliquibus saltem e-
 ius locis concipio. Ideòque rem gra-
 tissi.

tissimam feceris si aliquoteius versus
 mihi recitaueris. COR. Recitabo igitur
 initium descriptionis Hungariæ:
 quum alij nunc versus, haud succur-
 rant.

*Terra potens armis, latissq; uberrima
 glebis,*

Fruментis dotata bonis, fluuijsq; beata:

*Ac diues pecoris, generosæ vitis abun-
 dans:*

*Et superiùm cultu felix, fuluòque me-
 tallo:*

PANNONIA antiquis, à nostris

HUNGARA fertur,

EVropæ stabilis, Turca indignante, co-
 lumna.

KÆN. Ad hunc versum, EVropæ sta-
 bilis, Turca indignante, columna, accla-
 mandum est Hungaris, pariter adge-
 miscentibus, Fuimus Troes. MIS. Hoc
 rectè verèque à te dicitur: sed poterat
 dici postea, non interrupto cursu reci-
 tationis Coronelli. COR. Vix vlteriùs
 progressurus eram: quoniam ea quæ
 proximè sequuntur, non satis memo-
 riæ meæ herent, & de cultu victuque

eorum scripta sunt. Si tamen cultum aliquem tribuere dicendus est quam parum cultam vocat: quum nunquam *culta parum* pro inculta sumatur. Immo paulo vterius possum progredi.

*Qua gens culta parum, (nisi quem
peregrina poluit
Terra virum) & muse, civilis nescia
moris,
Rus colit, & tignis habitat subnixæ bi-
furcis.*

Vno autem versu interposito ad victum venit. Ceterum haud dubium est quin Hungaria ab eo tempore & aliquantum cultus, in nonnullis præsertim partibus, acceperit, & minus etiam infelici victu uti cœperit. Sed omittebam & alios quosdam versus, qui meæ memoriæ supersunt: in quorum ultimo fit iterum mentio Turcarum. Sequuntur autem illi paucis interiectis,

*— morbisque caducis
Libera, robusto vegetat fera corpora pa-
stu:
Danubij virides circumdans undiq; ripas,
Apro-*

A proprio rabidos auertit limite Turcas.

M I S. Aptè dat Turcis luporum epithetum, rabidos vocans. K Æ N. Illud *pastu* magis mihi placet, huic quidem loco adhibitum, quàm si *viestu* dixisset: & videtur aliquid antiquarium hic illius vocabuli vsus habere. Alioqui enim de brutis potiùs dici consuevit. Sed quid de loco illo sentiendum est vbi *morbis caducis liberam* esse Hungariam dicit? an hoc ad morbum qui caducus appellatur restringendum est? an verò de quibuslibet morbis esse loquutum, & generali epitheto caducos (quod vix credo) appellasse putabimus? & vocasse liberam morbis regionem eam quæ cum aliis collata, parum sit illis obnoxia? C O R. *Caducum morbum* Latinos appellasse constat eum quem *comitiam* quoque appellarunt: (sed Firmicus eum pariter qui morbo illo laborat, *caducum* nominare non dubitauit, sicut nec Plinius *comitiam*) Græci *epilepsiam*, & *epilepticum morbum*: (quò alioqui *ἐπιληπτικός*, sicut & *ἐπίληπτος*.)

fit is qui eo morbo corripitur:) nec non *sacrum morbum, & magnum*: item *Herculeum*. At caducos vel comitiales morbos, aut epilepticos, nusquam me legisse memini. Sed quid si tamen hic poeta, duo caduci morbi esse genera existimans, (quum alioqui posset *morbóque caduco* dicere) dixit,

— *morbisque caducis Libera?*

Hoc autem si verum est, cogitandum erit quosdam credidisse, Hungariam habere prærogatiuam istam: eo quo fertur modo Scotia febris quartanæ minimè esse obnoxia. Nisi fortè alia in regione Scotum quempiam corripiat, qui adhuc ea laborans suam in patriam reuertatur. COR. AV diui aliquoties Scotos inter se contendentes, falsumne an verum esset quod de isto suæ patriæ priuilegio diceretur. Ac verisimile est, huius morbi in Scotia, ac in nonnullis præsertim eius locis, raritatem, spargendæ huic famæ materiem præbuisse.

HÆC duo problemata, nimirum hoc de Scotiæ aduersus febrim quartanam,

tanam, & alterum illud de Hungariæ
 aduersus morbum caducum priuile-
 gio, aliis relinquamus: & quod nunc in-
 stat agamus. Id est, de illis qui seculum
 nostrum non longo interuallo præ-
 cesserunt antiquariis sermocinemur.
 KÆN. Nullus mihi iucundior, nullus
 mellitior sermo esse potest: dummo-
 do tamē aliquid ex eo elimines. COR.
 Quidnam? KÆN. Defamatos tum
 quoque fuisse à nonnullis. COR. Ve-
 tate non debes ne adiciam meo ser-
 moni quidquid verum est. Cæterum
 haud te per varios nunc quidem li-
 bros circumagam: ex vna ante no-
 stram ætatem scripta comœdia quas-
 dam eclogas habeo: è quibus colligi
 posse videtur, autorem non magis an-
 tiquarij sermonis specimen præbere,
 quàm illum circa quædam irridendū
 propinare voluisse: ideóque & limites
 eius, ad augendum risum, alicubi præ-
 tergressus esse. Vt taceam, suo in non-
 nullis iudicio nimium confidisse. Ve-
 rùm ego illas eclogas vtrique vestrum
 ea lege communicabo, vt neuter me

de auctoris nomine urgeat. KÆN. Conditionem accipio. M I S. Nec minus ego. C O R. Incipiam ab hoc versu,

Sycophanta magnitate perfidia extime.
 Hic magnitate pro Magnitudine, & extreme pro Extreme, utrunque prisco more dictum esse non ignoras. KÆN. Non ignoro. Sed quis illa voce magnitas est usus? C O R. Accius. KÆN. Opem memoriæ meæ tulisti. C O R. Vno versu interiecto sequitur appetones: quod esse itidem prisca, haud es nescius. Sequitur hæc, unico itidem versu interiecto,

*B. Ne, amice lixa, ceterisq; complices,
 Vincite vestrum amœnum & aptum bibesium,*

Atque popionem egregium.

KÆN. Apud Plautum legere me memini *bibesia*: legere *bibesium*, vel apud illum, vel apud quemquam alium, nullus memini. Si autem *bibesia* Plauto est magna & propemodum perpetua bibendi cupiditas, *bibesium* erit qui illa cupiditate tenetur. C O R. *Bibesia* erit φιλοποσία: *bibesium*, φιλοπότης. KÆN. Immo videtur quiddam plus esse quam

φιλοποσία: videlicet quedam ἀμετεφιλοποσία: quæ an coniunctè ἀμετεφιλοποσία dici possit, tuum esto iudicium. Sed cur *popionem*, ac non potiùs *popinonem*, è *popina* appellatione deducens, vel *popinionem* dicit? C O R. *Popinonem* fuisse dicendum constat, (siue ipsius scriptoris, siue typographi erratum sit) quum Horatius quoque eo vtatur. Verùm & apud eum qui de claris grammaticis scripsit, legimus, *Lastavron & lurconem & nebulonē popinonemq;* appellans, & *vita scriptisq;* *monstruosum*. Habemus autem in sermone nostro quod omnino illi *popino* respondet. Itidem enim ex nomine *tauerne* (quod è Latino *taberna* mutuati sumus, restricto ad *tabernam* vinariam) deducimus *tauernier*. Ex quo Itali, sermonis nostri (vt nos sermonis illorum) simiæ, fecerunt *tauerniero*. Quo illis per me licet vtì, donec de repetundis vocabulis actum vtrinq; fuerit: sed *tabernarium* dicere itidem pro *popinone*, id verò per me nullo modo licet: etiam si quidam hac voce tanquam Latina vtantur. K Æ N.

Vix credo Latinos vsquam vocum synonymarum fuisse ditiores quàm in significandis hominibus ventri deditis: quos Græci vocibus compositis *μασπιμάργους* & *μασποφίλους* vocant: sed multo frequentius illa quàm hac vtentes. Dicebantur enim *mandones*, & *comedones*, nec non *edones*: item *manducones* & *manduci*: quod tamen mihi minùs placet. C O R. Mihi quoque non tam bonæ notæ esse videtur. K Æ N. Vocantur item *lurcones*: vt videre est in hoc Lucilij versu,

Viuite lurcones, comedones, viuite ventres.

Sunt verò & qui hunc versum à verbo *Edite* incipiant: sed viderint. C O R. Quis vnquam priorem in verbo *Edo* productam fuisse audiuit? & quâ produci potest, quum hoc sit, vocalem, natura breuem, in *ēdo* producere? At verò alterum *edo*, quod priorem longâ habet, stultè quidam in *edo*, mutant: quum sit factum ad exemplar Græci *ἐνδίδωμι*. M I S. Hoc interim libenter disco. C O R. Sed tu Kænophile ad tuam

tuam illam synonymorum copiam reuertere. KÆN. *Heluones* etiam fuisse dictos illos satis constat: sed non perinde antiquum dici potest, quum & M. Tullius eo utatur. Appellati sunt etiam *gulosi*, & *gulones*, necnon *glutones*. (sicut nos dicimus *goulus* & *gloutons*) quinetiam *ganeones*. Omittebantur à me alia duo nomina, *catillones* & *liguriones*. C O R. Tu (quantum perspicio) è locupletioribus quàm cautioribus es antiquariis. KÆN. Me (sat scio) antiquariæ suppellectilis ad vnam eandemque rem pertinentis tam diuitem esse non existimabas. M I S. O quales diuitias.

—*horum Semper ego optarim pauperimus esse bonorum.*

C O R. Nimum certè antiquariam suppellectilem floccifacis, Misokæne: sed tu vicissim Kænophile nimum eam magnipendis. Atque interim non animaduertisti, aut dissimulas te animaduertisse, quale illud sit quod tibi dixi, *te è locupletioribus quàm cautioribus esse antiquariis*. Tu ad illam mei dicti par-

tem qua laudabaris, attentus fuisse videris: ad alteram, qua monebaris, non item. KÆN. Hæc certè altera pars aures meas subterfugerat. Sed quàm sunt illi locupletiores quàm cautiores antiquarij? COR. Qui eodem quo tu modo circa sermonis antiquarij vsum se gerunt. Eos dico qui in suum penu multas voces antiquas, aut etiã priscas, recondunt, sed hoc sine vllò discrimine faciunt. Non solùm enim delectum earum non habent quæ melioris sunt notæ, sed etiam corruptas & deprauatas quasdam integris & incorruptis admiscent. Adde quòd pro synonymis habent, & tanquam synonymis vtuntur nonnullis quæ minimè tamen sunt synonyma. KÆN. Quid? tunc me circa hæc omnia incautum in illa meavocum antiquarum eodem pertinentium enumerationeprehendisti? COR. Incautissimum. KÆN. Id te mihi velim planum facere. COR. Faciam. Ac primùm, quòd ad delectum attinet, scio te voces è prisco sermone soluto, aut comico depromptas ab iis

ab iis non distinguere quas vel Ennius suo carmini heroico, vel Accius suo tragico (ut nunc de cæteris poetis taceam) adhibuit: nec eas quibus est usus nouator verborum Laberius ab iis qui b^o vsi sunt ij qui non itidem hoc nomine malè audiunt. Deinde illius quam dixi deprauationis exemplum esse ait tuos *liguriones*. Vix enim magis *liguriones* pro *liguritores*, quam *popiones* pro *popinones*, defendi posse arbitror. Postremo me non immeritò antiquariorum vulgus de eo accusasse, quòd vocibus nonnullis, quæ nequaquam sunt synonymæ, pro synonymis nihilominus vtantur, vel per te, id est, exemplo ex te sumpto, probare possum. Si enim tu, qui minimè in vulgo antiquariorum ponendus es, hoc in vitium incidis, quanto magis vulgares & triuiales (ut ita dicam) antiquarij in id incident? **KÆN.** Sed vbi ego in id vitium incidi? **COR.** Vbi, facta *mandonum*, & *comedonum*, nec non *edonum*, mentione: item *manduconum* & *lurconum*, nec non *beluonum* (quamuis & Cicero hoc vta-

tur) *gulonum* quoque & *glutonum*: illis,
 tanquam omnino eosdem, adiecisti
ganeones, item *catillones* & *liguriones*:
 quum *liguritores* dicere deberes, vt an-
 tea monui. KÆN. Nolim te antiqua-
 riis legislatorem constitui: ô quàm du-
 ras leges illis imponeres. COR. Et-
 iam si duras, æquas tamen. KÆN. Si
 tam religiosos esse oporteret antiqua-
 rios, quis antiquarius esse vellet? MIS.
 Magnam scilicet honoris sui suæque
 dignitatis iacturam faceret Latinitas,
 si nulli antiquarij forent. COR. Ad
 hanc quæstionem minimè veniendum
 est, ac præsertim à te, qui nimium es
 antiquariorum osor. MIS. Veterum
 antiquariorum osor non sum. COR.
 Sine me (quæso) causam hanc placidè
 cum Kænophilo tractare. Cur, Kænophi-
 le, nimium religiosi circa antiqua-
 rij sermonis vsum dicantur qui eum
 quem dixi delectum adhibere velint?
 KÆN. Quoniam multum otij, & pro-
 pemodum otium quoddam pingue,
 curiosus ille delectus postularet. COR.
 Multo minus quàm tu credis spatium
 tempo-

temporis delectus ille requireret. Sed nunc tamen de delectu illo taceamus, & ad secundam accusationem transcamus. Quo tu ore vocabis nimis religiosum virum, antiquarium illum qui voce prava pro recta uti, id est (ut eodem illo exemplo utar) qui *ligurionem* pro *liguritore* dicere nolet? KÆN. Secunda hæc accusatio multo maiore quam prima, maiore etiam quam tertia, iure nititur. COR. Iam nunc ad tertiam illam transitus faciendus est. Nō ignoras, Kænophile, in usu Latinæ linguæ, sicut & Græcæ (& cuius non linguæ?) magnam esse habendam proprietatis rationem. Quomodo autem habere ullam eius rationem dici potest qui Liguritores & Catillones cum illo genere hominum confundit qui Mandones, Comedones, Lurcones, Heluones, & cæteris quæ memorata fuerunt nominibus appellatur? KÆN. Nōne sunt eiusdem farine homines? COR. Nequaquam, nisi eandem farinam latè accipias: & eiusdem farine esse dicas eos quibus inexplibilis ven-

ter est, & quibus delicatum est palatum: vnde fit vt etiam cupediis sint dediti: à quibus Cupediarij necnon Cupedina jir dicuntur. Sed & Cupes vocatus fuit cupediis deditus: quem admodum Cupedinarius is quoque qui illas vendit. A Græcis *λίχνο* ille Latinorum Liguritor siue Catillo vocatus fuit. Nec verò dubium est quin à *λείχω* deductum sit: vnde Latini suum Lingo fecerūt, inserta litera n, & χ in g mutato: sicut in quibusdam aliis verbis. Sic autem à *λείχω* deriuata est vox *λιχανός*: nomen eius digiti qui à Latinis Index appellatur. At *λιχανός* à Græcis dictus ideo videtur, quoniam eum in opsonia immissum lingimus, ad explorandum condimenti saporem. Est autem huius vocis à verbo *λείχειν* deductio (etiamsi & alia etymologia afferantur) apertior quàm illius vocabuli *λίχνο*. Quam tamen deductionem in dubium non vocans, dixi in meo Thesauro Græcæ linguæ, *λίχνο*, Liguritor, Qui cupediis ita est deditus vt lingat digitos, seu catinos, Catillo, Cupes. Atque

Atq; hîc meminisse oportet dicti comici cuiusd. in apud Athenæum, ὡς τὸ
 οὐρανὸν ἀπαγγεῖν καὶ τοὺς δακτύλους. Sed ad vo-
 cabulum Liguriones quod attinet, de-
 prauatum ex Liguritores (vt antea di-
 xi) audite quandam eius etymologiam:
 non minùs vobis nouam ac miram fu-
 turam, vt opinor, quàm mihi fuit, &
 nunc quoque est. K Æ N. Nouitas tan-
 ta illam tanto magis dignam Kano-
 phili auribus reddet. C O R. Ea est
 ἀπὸ τῆς λιγούρου, quod Græcis suaue signifi-
 cat. M I S. Quicumque hanc etymo-
 logiam in medium attulit, se aliquid
 καιρὸν ac simul κενὸν afferre dicere po-
 tuit. K Æ N. Non est quòd putes me il-
 lius deprauationis esse autorem, qua
 ex Liguritores factum est Liguriones.
 C O R. Hoc facillè credo: quum & ex
 duobus locis illius comœdiæ locis, vn-
 de quædam excerpta habeo, afferatur.
 K Æ N. Sed quid si non solùm Ligu-
 riores sed Liguriones etiam dicti fue-
 runt. C O R. Hoc mihi non fit verifi-
 mile. Verùm vltèrius in te de tuis sy-
 nonymis vel potius pseudosynony-

mis, monendo, volo pergere. K Æ N.
 Quo ulterius perrexeris, eo magis me
 tibi de iunctum reddideris. COR. Ad-
 dam igitur, nec Ganeones à te cum
 Mandonibus, seu Comedonibus, &
 Lurconibus, nec non Gulonibus, &
 Gluronibus, confundendos fuisse:
 quòd Ganeones non ventri tantum
 sed libidini etiam sint dediti. Atque i-
 deo meliùs Ganeones & Nebulones
 coniungeretur. Valde enim hac in vo-
 ce falluntur quamplurimi: quum ea
 significentur *οἱ τὰ ἴδια λάδρα κατὰ φροντίς*.
 Quæ expositio inter alias tribuitur
 huic vocabulo in illo Glossario, cuius
 editione tot tam doctorum hominum
 gratiam iniui. K Æ N. Ignota certè mi-
 hi erat ista expositio: quam tu veram
 esse putas. M I S. Mihi quoque. Nec
 certè cum ea conuenit quam Dona-
 tus affert. COR. At conuenire hæc vi-
 detur cum duobus Horatij locis: &
 cum hoc (vt de aliis taceam) eius qui li-
 bellum de claris grammaticis scripsit:
Lastavron (est autem Græcum hoc vo-
 cabulum: eum significans quem alio
 nomi-

nomine πῶρον vocant) & lurconem & nebulonem popinonemq; appellans, & vita scriptisq; monstruosum. Scio autem esse qui Nebulonem & Tenebrionem esse eundem putent, propter etymologiæ similitudinem. Id est, quod res è qua petitur vnus etymologia, sit ei similis vnde & alterius petenda est. Sed illis assentiri non possum. KÆN. Si semper mihi negotium esset cum iis qui in verum & proprium cuiusque vocabuli vsum tam pensiculatè inquirunt, nõ cõtingeret mihi interdum ita labi: sed mei coantiquarij, qui mihi sunt etiam coæui. COR. Quid sibi vult hic imperfectus sermo? quid dicunt aut quid faciunt isti boni viri, tui (vt tu quidem loqueris) coantiquarij? KÆN. Aliàs dicã. MIS. Credo te ppter me ita in medio sermone restitisse. Animaduerti enim te in me oculos conicientem. Si vis tamen, potes id ita me præsentè dicere Coronello, vt tanquam me absente dictum sit. Nihil enim vetat quin tu illi Homericè, ἀγγελὸν κεφαλῆν, nũc loquaris. A Vt certè ipse Homericus Vlyf-

sis aduersus Sirenum cantus cautione
 tibi cauebo. Verùm & tertium quid-
 dam, quod tutius illis vtrolibet illorù
 futurum sit, tibi offero: vt hinc aliquò
 gradum interim corripiam. C O R.
 Non propter te in sermone restitisse
 Kænophilum arbitror: sed figuratè lo-
 qui volentem: quòd ea nimirum figu-
 ra quæ apopsiopesis & reticentia voca-
 tur, vti vellet. KÆN. Quæcunque sit
 illius mei sermonis imperfecti causâ,
 aliud interim à me non impetrabitis
 responsum quàm quod iam dedi, me
 aliàs illud quod nunc tacui, esse dictu-
 rum. M I S. Sed an mihi quoque dictu-
 rum te polliceris? Taces. C O R. Eum vr-
 gere noli. M I S. Non vrgebo. C O R.
 Quemadmodum, Kænophile, te mi-
 hi aliquid de tuis coantiuariis, tuis
 etiam coæuis, (verbis enim tuis vtli-
 bet) dicturum aliquid promittis: ita e-
 go, quod tu illis vicissim dicas, tuis au-
 ribus sum commissurus. Verùm tuam
 procrastinationē non imitabor. KÆN.
 Siqua de re à te moneantur, nomine
 illorum omnium grates agam. C O R.
 Non

Non te propter illos, sed illos propter te, & in tuam gratiam, monebo. KÆN.
 Eo tibi magis de meo etiam debitor gratiarum ero. C O R.

Sensibus hæc imis (res est non parua) reponas.

Antiquarij sepe in hoc, & quidem gra-
 uiter, peccant, quòd obliti eorum quæ
 præ foribus habent, longinquum iter
 ad priscum sermonem emetiuntur: ac,
 si mihi cum bona Latinitatis venia
 Gallico uti prouerbio licet, *Romam ad
 quærendum sanctum Petrum eunt, quum
 eum ante fores suas habeant.* KÆN. Vn-
 de tibi hoc in mentem nunc venit?
 C O R. Ex eo qui modò habitus inter
 nos fuit sermone de quibusdam anti-
 quis vocibus: quarum nonnullæ sunt
 etiam prisca. Dum enim antiquarij
 procul vocabula illa quæerunt, *mando-
 nes, & comedones, & manducones, & lurco-
 nes,* & cætera quorum facta fuit men-
 tio, interim quorundam obliuiscun-
 tur (ex illis ij saltem qui ea aliquando
 didicerunt) quæ in Romano Romæ
 florentis sermone, quem in vicinia

habent, inueniuntur. KÆN. Si igitur
 significanter loqui velles, & tamen an-
 tiquarius esse nolles, quò te verteres?

COR. Ad ipsius etiam Ciceronis ser-
 monem lingua mea se verteret. an in-
 fans (quæso) tunc tibi futurus videor?
 Immo talem hominem, *gurgitem* aut
voraginem, multo quàm tu significan-
 tiùs loquens, & insigni etiam meta-
 phora vtens, appellarem. KÆN. O-

mittis pulcherrimum vocabulum, &
 valde sibi conuenientem locum inter
 illa habiturum: cuius vt in memoriam
 redirem fecit illorum alterum, *vorago*
 videlicet. Est enim ab eadem origine.

COR. Nullum mihi in memoriam
 venit. Haud enim dicam, in memo-
 riam redit. nam quid si nunquam illud
 didici? KÆN. Fieri potest vt tibi sit i-
 gnotum: atque hinc potes cognosce-
 re, disci aliquid ex antiquariis. COR.

AVdiam (obsecro) illud vocabulum.
 KÆN. Est *voratrina*. COR. Tale est
 vocabulum vt non digner te interro-
 gare vnde habeas: sed te velim rogare
 vt tale sermonis *κειμήλιον* tibi serues.
 KÆN.

KÆN. Si tamen antiquariæ tibi essent aures, non displiceret. COR. Immo vel ob hoc ipsum quòd velim hoc vocabulum, & quodcunque eiusdem classis est, mihi displicere, nolim antiquarias aures habere. M I S. Profectò, si tuis auribus hæc vox placuisset, Coronelle, valde iudicium tuum mihi displicuisset. COR. Tu, Philokæne, quum tuam illam voratrinam in medium attulisti, meum illud penu iam exhaustum esse putabas. Verùm falleris. habeo enim quæ ad *gurgitem* & *voraginem* addam. KÆN. Quid addes? COR. *Ingluuiem*. Sed hominem ipsum *gurgitem* vel *voraginem* vocabo, at verò *hominis ingluuiem* dicam. Quidni verò illum quem tu *lurconem* appellabis, ego non minùs libenter *barathrum* etiam nominem? KÆN. Sed voce vtêris Græca. | COR. Quid tum? sic Græca est vt Latina etiam per vsucapionem, vel vsucaptionem (vt quidam dicendum putant) facta sit: & quidem ita vt de lurcone aptè, de lurconis ventre aptiùs dici possit. Multo certè magis

hac *barathri* quàm *phagonis* appellatione
 ne opus habebant Latini: quam tamè
 pariter sumpserunt à Græcis. Poterant
 enim pro phagone edacem, vel voracem,
 vel edonem, aut comedonem, aut mandonem
 dicere: aut vno eorum quæ fuerunt memorata
 synonymorum uti. Ridiculum verò istud,
 quòd quidam nomen proprium, non appellatiuum,
 esse putant, apud Fl. Vopiscum: ubi scribit, phagonem vno
 die, ante mensam AVreliani, aprum
 integrum, centum panes, veruecem
 & porcellum comedisse: bibisse autem
 infundibulo apposito, plus orca: & qui
 dem ipsum AVrelianum vehementissimè
 delectatum illo fuisse. MRS. Non
 solùm tãtam hominis edacitatem, sed
 eam quoque quam imperator hic ex
 illa capiebat voluptatem, miror. Con-
 trario certè fuit ingenio ille princeps
 qui phagonem quendam, quòd vnus
 voraret quæ multorum esse debebant,
 è medio tolli volebat. COR. Nondum
 illud meum spenu vacuatum est, Kx-
 nophile. Adicio enim licere, lurconè
 & ven-

& ventri deditum, appellare hominem *abdomini natum*. Possumus alioqui dicere etiam, eum *abdomini indulgere*, vel *abdomini inservire*: sed illud loquendi genus & elegantius & significantius: ac præ se fert aliquid poeticum: quamvis & Cicero eo utatur. Ex his satis superq; cognosci à te potest, Kænophile, quàm verum sit quod tibi de antiquariis dixi. Sed aliquid iam *οἰκονομικῶς* afferre volo, quod illius sermonis & meæ admonitionis sit velut auctarium. Quum enim antea de pene loquens, dicerem, Salustium hoc vocabulo, licet obscæno, esse usum, id subiungentem voci ventre: addidi, Græcos, eandem pudori iniuriam facere nolentes, dicere sæpenumero ventrem & quæ sub ventre sunt, *κατέερα καὶ τὰ ὑπὸ κατέερα*: at nunc ostendere volo quomodo Græcos imitatus sim. Quæ tamen imitatio talis est ut ab iis tantum qui illud loquendi genus noverint, animadverti atque intelligi possit. Totum tibi epistolium recitabo.

VALDE mihi commendas hominem, qui

nunquam, nisi emendatus, commendatus mihi erit. Eum, quantum possum perspicere, melius quàm tu commendator, notum habeo. Nam mihi (quid amplius vis?) intus & in cute est notus. Tu studijs illud dare operam ais: immo dat operam omnibus propudijs. Quí possit studiosa esse literarum mens eius cui vita sit propudiosa? Quod mihi deditum esse addis, me nihil mouet. Malo mihi deditus is non sit, qui ventri, & (nisi pudor vetaret inferius descendere) deditus est. Vale: & aliàs præcepti Horatiani recordare, Qualem commendes, etiam atque etiam aspice, &c.

M I S. Si satis illam tuam Græci sermonis imitationem assequor, vbi scribis, qui ventri, & (nisi pudor vetaret inferius descendere) deditus est, post copulam aposiopesi vteris. C O R. V. tor sanè: quum alioqui perinde sit ac si dicerem, ventri & iis que sub ventre sunt: vt à Græcis diceretur, *ἄσπι καὶ τῆς ἰνῶς καὶ ἐξ.* K Æ N. Etiam in epistolis interdum esse antiquariũ te video. Quod tamen aliis vix permittis. Hic certè studijs illud propudijs, & voci studiosa illam

Iam propudiosa ita opposuisti, ut his antithetis homœotelevtis voluptati aurium consulueris. Quomodo autem nisi vocum antiquarum ope id præstare potuisses? Iam vides ut interdum cum qui omnino non sit antiquarius, ad antiquariorum penam, velut ad sacrâ quandam ancoram, confugere, atque ex eo quædam precario sumere necesse sit. COR. Quid ais? me non permittere aliis ut antiquario sermone utantur? Immo permitto: sed dummodo cum iudicio id fiat. Tunc enim delictus adhibetur: & servatur illud proverbiale præceptum, *serendum est manu, non ipso sacco.*

MIS. Aliquid venit in mentem, quod propemodum exciderat, te de voce *complices* interrogare, quæ est in illo primo versu,

Ne, amice lixa, caterique complices.

Ac miror sanè te de ea tacuisse. COR. Sciebam te non tacitulum. MIS. Existimâsne vocem esse Latinam? COR. Potiùs barbaram, aut saltem semibarbaram esse crediderim: quamvis alio-

qui multos superiore seculo tanquam
 Latina vsos esse non ignorem. Sed nec
 sum nescius, quendam ante nostram
 ætatem scripsisse, illo vocabulo esse v-
 sum Salustium, vbi sentinam comma-
 nipulorum Catilinæ recenset. *M i s.*
 Mira certè est illa *commanipulorum* ap-
 pellatio: sed in illa recensione vocabu-
 lum illud legere me haud memini.
C o r. Nec certè eam ibi inueni: sed
 suspicor olim ibi scriptum, vice alius
 cuiuspiam, quod nunc in melioribus
 editionibus inuenitur, fuisse. Recor-
 dor enim, eum, illis enumeratis, hæc
 verba subiungere, *Hi Catiline proximi
 familiarèsq; erant*: quid si autem olim
 in quibusdam exemplaribus non fa-
 miliarèsq;, verùm *complicèsq;* legebatur?
 Legitur tamen & pag. sequente, *His a-
 micis socijsq; confisus Catilina*. Ac fateor
 alioqui non facilem fuisse vocis *fami-
 liarèsq;* in *complicèsq;* mutationē. Quid
 si igitur ex *participes* (vbi scribit, *consti-
 lii huiusce participes*) factum illud *com-
 plices* fuisse, potiùs suspicemur? Sic vi-
 demus, *Be mbum*, & ipsum etiam *Ni-
 zolium*

zolum, afferre quasdam voces tanquam Ciceronianas, quarum ne umbra quidem apud Ciceronem nunc existat. M I S. Si mutatio illa quam dicis, facta apud Salustium fuit, multo magis verisimile fuerit eam illi voci participes accidisse: sed neque ibi neque in illo huius comœdiæ loco dici poterit habere illum usum qui vulgo illi à barbarè (vt opinor) potius quàm Latinè loquentibus datur, pro sociis seu participibus criminis. Est alioqui valde vsitata in sermone Gallico hæc ipsa vox *complices*, (vndecunque illam mutuata sit) in illa quam dixi significatione. Sed quod ad sonum literæ *e* attinet, in hac voce vsuuenit quod in aliis plerisque in Gallicum sermonem transeuntibus, vt suum sonum masculinum in foemininum mutant. Nam soni rationem habentes Galli se duplex elementum *e* habere dicunt: vnum, masculinum, alterum, foemininum.

K Æ N. Ad illum (quæso) antiquarium reuertamur. C O R.

O singuli vos flocciores vellere.

AVSŭne fuisset etiam Kænophilus ita loqui? KÆN. Nequaquam certè, hic quidem Kænophilus quem intueris.

COR. Sequitur paruo interuallo, *caput pilatis*: vbi valde fallitur qui antiquariè eum loqui existimabit. Nam apud Afranium & Accium *pilare* est pilos emittere: veluti vbi dicit Accius, *Tunc primum pilabant gena.* At hîc *pilatis* est pro *Depilatis*, siue *Expilatis*.

MIS. Atqui *Expilare* alium passim vsu habet. COR. Id scio: sed illum esse primum censeo: & ineptè à quibusdam deduci à Græco *πιλω*, significante *Complano*: quòd qui è domo supellectilem detrahunt, æquare ac complanare videantur. Nam ne hoc quidem verum est, *πιλω* id significare.

MISOΚ. Miratus sum certè & ipse illam ab hoc verbo etymologiam.

COR. Non longo interuallo sequitur hic versus:

Nunquam adepol homines suatim grūniunt.
Vbi *suatim* notabile est, pro suum more: sicut

re: sicut *Bouatim* pro Bouum more, & *Canatim* pro Canum more, dictum fuit. Hic autem mihi placet priscorum suo in sermone audacia (si tamen in bonam quoque audacia partem sumi potest) qui quum Græcos aduerbia ex horum animalium nomine facta habere viderent, ipsis inuidere cœperunt: & pro *κωνδόν*, *canatim*: pro *κωνδόν*, aut *ταυγόνδον*, *bouatim*: pro *κωνδόν*, *sua-*
tim dicere. Etiam si enim huius *κωνδόν* & illius *κωνδόν* exempla non afferantur, minimè tamen dubitandum est quin dicta itidem fuerint. Quid quòd tandem ditiores etiam esse Græcis voluerunt, & *meatim* ac *tuatim* ad significandum More meo & More tuo, dicere cœperunt? KÆN. O quàm bonus es antiquarius, Coronelle, etiam si antiquariorum plerunque sis irrifor: & quàm bonum haberet patronum antiquarij, si eorum suscipere patrociniû velles. C O R. Nego & pernego me antiquarios plerunque irridere. Nunquam enim istud hominum genus usquequaque irrideo: tantum abest vt

plerunque irrideam. KÆN. Si non plerunque, at certè circa pleraque, illos irrides. COR. Multum iam est inter hoc quod dicis, & illud quod dicebas, discriminis: sed mutandum tibi in tuo sermone & aliud est. Non enim dicere (si veridicus vis esse) debes, me antiquarios irridere, sed antiquariorum nonnullos. Nam alioqui modesti sunt adeo in sua antiquaria Latinitate nonnulli, ut nihil inueniam in illis quod irrideam: at illi sæpe mihi risum, sæpe etiam bilem mouent, qui sine modo & modestia (ut loquitur tuus Salustius) antiquarij esse volunt. KÆN.

Quàm tibi aues raræ, coruis paulo & minus albis,

illi satis modesti tuo iudicio antiquarij.

COR. *Bustirape, verbero.* KÆN. Mén' tu bustirapum & verberonem vocas? an his vocibus Misokænum compellas? COR. Tu antiquarius sermone antiquario compellandus es: alio Misokænus. Quanquam harum vocum prior tantum illi sermoni adscriben

scribenda tibi videbitur: sat scio. KÆN.
 Ut seriò loquamur, suntne ista quoq;
 illius comici (si comicus appellandus
 est) verba? COR. Sunt. KÆN. Mi-
 ror vnde illud *bustirape* habeat. COR.
 Non miror ipse: ac minimè dubito
 quin ^{oikoδov} habeat: sicut & *bustuarium*
^{caput} alibi pro eo quod in busto erat, &
 eo fuit exemptum. Sed pro *verbe-*
rones nullumne tibi succurrit antiquum
 vocabulum? KÆN. Nullum. Nisi *ma-*
stigia tibi inter antiqua numerandum
 potiùs videtur: quod alioqui sumptum
 e Græco esse nemo nescit. COR. Cre-
 dibile est, Plaurum & ceteros veteres
 comicos diu vsos esse Græca illa voce,
 antequam *verberones* auderent dicere.
 Nec tamen illud *mastigia*, id ipsum est
 vocabulum de quo cogito. KÆN. Sed
 nec de Plautino *vlmitriba*, vel de *pla-*
gipatida (quod eiusdem est) te cogitare
 crediderim. Non enim tantam cum
 illis conuenientiam istud habet, quan-
 tam illa duo inter se habent. Quid? e-
 gône, qui antiquarium sermonem per
 transennam tantum aspicio nonnun-

quam, in eo aliquid plus videbo quam tu, qui assidue illum introspicis? KÆN. Tuam sermonis illius cognitionem ita extenuas, ut eo maiori admiratione quod à te afferetur excipiamus. Sed saltem ne diutius expectari finito?

COR. Miror te oblitum esse vocabuli *flagriones*, sic à nomine *flagrum* deductæ, ut *verberones* à *verberare*. KÆN. Pudet me huius obliuij. Sed si quid maculæ afferre id mihi posse videtur, aliquid *καινοπραπίης* ex meæ *κατοφιλίας* officina profectum afferre vicissim volo, quod illam eluat: aut dandum quod per illam honori meo factum est, velut sarciat. COR. Dubitafne quin illa obliuio aliqua te macula sit aspersura? Hoc certè tibi dubium esse non debet. KÆN. Faciam igitur quod dixi: immo iam facere incipio. Proponere enim vobis volo quandam vocem ex illa *flagrio* à me excogitatam: quæ, ut spero, non minus *καινοπραπίως* quam *κατοφιλίως* habere censebitur. Illa est *flagellio*. Quidni enim ut à *flagro* illi *flagrionem* deduxerūt, ita mihi à *flagello* deduce-

deducere *flagellionem* licebit? Spatium
tamen ad cogitandum tibi dabo.

COR. AV di igitur alium versum:

*Nihil respondes? digne qui crucium fe-
ras.*

Sed non dubito quin & istud crucium
^{quod} *deu* habeat: quod à cruce sic factum
est, vt à luce lucium: vnde *antelucium*.

Sed & *cruciaris* apud Apuleium, *crue
e dignus*. Ita enim exponendum est
potius quàm *cruciatu dignus*. Verùm &
cruciferi in eadem comœdia legitur.

At hic versus,

*Nam id quod fero, dignum est pio sup-
plicio.*

habet vocabulum quod mihi omni-
no displicet. K Æ N. Nimirum hoc à
re dicitur de voce *supplicio* pro suppli-
catione. Nam eo se vti posse credidit:
sicut Salustius *supplicia* vocat supplica-
tiones. COR. Sed putásne illum hoc
rectè credidisse? K Æ N. Ego certè ne-
quaquam vsus fuissém. COR. Nec ipse.
Sed timésne laruas? K Æ N. Quis eas
non timeat? COR. Hinc ergo fugien-
dum est. K Æ N. At si earum tantum

nomen hîc sit, illud minimè timeo.
 C O R. Immo vocem tantummodo
 quæ ab illarum deducta nomine est,
 afferre libet. illic enim inuenitur,
 —*eris laruator manendeis*. Sed & præ-
 cesserat, *dj te laruent*. K Æ N. Promit-
 te saltem futurum vt, si me larues, mox
 delarues. C O R. Promitto. K Æ N.
 Sed qui sunt illi *manendei*? C O R. Vt
 dici solet *diis manibus*, ita eum ordine
 inuerso dicere voluisse existimo *ma-
 nes deos*. K Æ N. Sed vnde vocem hanc
 compositam attulisse putas? C O R.
 Οἰκοδρυ. Cum multis autem res illi esse
 possit, à quibus eam vnde attulit (si in-
 de attulit) referre iubeatur.

Sed audi duos versus, ad quos tran-
 seo,

*Quæcunque anus, quicunque sunt si-
 licernij,*

Vetuli, veternosi, cibarium dabunt.
 K Æ N. Vocatus est *silicernium* qui senex
 esset, aut potius valde senex, ab ipso et-
 iam Terentio: at *silicernius* vnde? C O R.
 Vereor ne istud, vnde & alia quædam,
 habeat.

De hoc autem loco,

*Tibi fabulino, barbaro, indoctissimo,
Fanatico, fatuo, videntur sordidi.*

Æsellus ad lyram, vetus prouerbiū,

quidnam tibi videtur? KÆN. Vix a-
liam hīc esse vocem crediderim, in
quam sit inquirendum, quā illam
fabulino. COR. Propter illam hunc
locum affero. KÆN. In hac (nequid
dissimulem) prorsus hæreo. COR. At
ego, si hæreo, saltem non prorsus hæ-
reo. Nam scio *fabulinum* fuisse voca-
tum quendam deum (vt magnam par-
uorum & parua munera obeuntium
deorum turbam habuit Romana an-
tiquitas) qui pueris primò fari incipiē-
tibus præesse putabatur. Vnde etiam
sacrificabatur ei quum primū liberi
fari incipiebant. KÆN. At hic *fabuli-*
num, tanquam à fabulis deducta voce,
pro blaterone, seu nugatore, fortasse
dixerit. COR. Hoc mihi fit verisimile.
KÆN. Cui non fieret?

COR. En tibi versum, vbi loquen-
di genus est quod dubito an sit anti-

quorum comicorum, aut saltem antiqui alicuius comici.

Sequar virum: si mutiat, pugnosedet.
Sic certè solemus in Gallico sermone nostro interdum iocari, *Je luy en feray bien manger*, etiam vbi de pugnis agitur. Et verò Plautino *Sofia* (si bene memini) non libet esitare vbi pugni apponuntur.

COR. In hoc versu,

Immane terriculamen, & manes truces,

est ea vox qua dubitabam annon vsus foret Apuleius, potiùs quàm ea quæ apud illum exstat. Nam vbi legimus apud eum, *laruas esse noctium occurfacula, bustorum formidamina, sepulcrorum terriculamenta*, dicebam illum fortasse scripsisse *terrulamina*, vt omnia essent non homœotelevta tantùm sed etiam formæ eiusdem nomina.

At hîc puto non scriptorem, sed typographum, errasse,

— *vsquam nil volo appetitius.*
Haud enim antiquos *appetitius* dixisse arbitror, sed *appetentius*, ab *appetenter*:
atque

atque hunc comicum istud *appetitius*,
non illud *appetentius*, scripsisse. KÆN.
Idem & ipse arbitror.

COR. Hic etiam notabilia quædam
verba habemus,

— *quia nam sublimat & infimat,*
Depauperatque & diuitat : quæ vult
facit.

KÆN. Illa duo sibi opposita verba, *sub-*
limat & infimat, ex Apuleio sumpta
crediderim. COR. Credibile est sum-
pta ex eo esse: verum ex antiquo scri-
ptore quopiam eum vtrunque sum-
psisse, persuasum habeo: præsertim
quum alterum, videlicet *sublimat*, ex
Ennio afferatur. Illud autem *depaupe-*
rat pro *pauperem* facit, etiamsi apud
Varronem exstet, minus mihi placet
quàm simplex *pauperat* placeret: quo
& Horatius est vsus. Nam *depauperare*
aliquem, vel *expauperare*, de eo conue-
nientiùs dictum iri puto qui pauperiæ
ab aliquo tollit. Nec tamen interim
ignoro, esse verba vbi eadem illa præ-
positio *de* est modò intensiua, modò
priuatiua. Quorum è numero *Desauio*.

KÆN. Ego, composito uti volens factum è verbo *Paupero*, dicere non dubitarem *Impaupero*. COR. Facile crediderim, aliquem ex antiquis eo esse visum. Sed quid de hoc nomine dicemus, *pestilentitas*? in hoc versu,

Febres, & ulcera, atque pestilentitas.

Fallor ne an apud Lucretium eam legi? KÆN. Non falleris: en tibi versum Lucretij,

Hæc igitur subito clades noua pestilitasque.

COR. Mirum est quàm aures à quibusdam antiquis vocibus abhorreant, quæ nihil nobis nouum præter ipsam terminationem (ut vulgari verbo utar) habent. Ac horum certè in numero posse videtur poni illud *pestilitas*, pro Pestilentia: sic etiam vocabulum *magnitas* (cuius antea fuit facta mentio) pro Magnitudo. Verùm ad illud *pestilitas* quod attinet, an putas Lucretium omnibus ætatis suæ hominibus id probauisse? KÆN. Vix crediderim: quoniam analogiæ omnino repugnat, à pestilens deducere *pestilitas*. COR. Vel

Vel hinc discite antiquarie Kænophile,
 à me non abs re istud inculcari, dele-
 ctum antiquariis in antiquaria Latini-
 tate esse adhibendum. KÆN. Quod
 de terminatione mutata dixisti, idem
 de vnius literæ vel adiectione vel de-
 tractione aio. Vna enim litera vel adie-
 cta vel detracta cuiuspiam vocabulo, fa-
 cit vt aures eam non libenter admit-
 tant. Exempli gratia, vbi *patrimus* di-
 citur pro eo quod vulgo patrius dici
 solet. C O R. Quod exemplum illius
 nominis afferre potes? KÆN. Idem
 quod è Ciceronis Tusculanis afferunt
 alij, *patritam illam & auitam philoso-*
phiam. C O R. Quid si verò profe-
 ram exemplaria in quibus *patriam*,
 non *patritam*, scriptum est? KÆN.
 Qui tamen hanc scripturam defen-
 dunt, eo vel vno vel potissimo niti te-
 stimonio solent. C O R. Nonnullos il-
 lud *patrimus*, pro *patrius*, in vsu habere
 scio, sed hunc vsum idoneo vlllo testi-
 monio niti nescio. In illa certè ipsa co-
 mœdia vnde alia tam multa de prom-
 pti, est qui dicat se *patritos mores imita-*

ri: & quidam magni hodie nominis, in
 lyrico carmine dixit, *vestigio insistere*
patrito. Verùm ego hac in voce, si alia
 in vlla, iniuriam analogiæ fieri existi-
 mo. Quod non considerant ij quibus
 vt *auitam*, sic etiam *patritam*, dici pla-
 cet. Quid enim commune habent
 horum nominum, *auus* & *pater*, *πα-
 τέρ*? Vt omittam, Latinos, si ab auo
 voluissent non *auitus* sed *auius* (vt à pa-
 tre *patrius*) dicere, futurum fuisse vt
 vox *auius*, quæ sorores habet, *deuius*,
inuuius, *peruius*, illam, tanquam suam in
 possessionem irruentem, in ius apud
 Latinæ linguæ vindices & iudices vo-
 caret. ΜΙΣΟΚ. Tam firmis rationi-
 bus nitentis, Coronelle, quàm illi no-
 uatores infirmis nituntur. ΚÆΝ. Tam
 longo tempore obmutuisti, Misokæ-
 ne, vt vererer ne aliquam in mutum
 metamorphosin passus esses. ΜΙΣ.
 Dum in illa disquisitione exemplo-
 rum antiquariæ Latinitatis versarem-
 ni, nescio vnde corrogatis, & ex re pro-
 pè ludicra seriam faceretis, tanquam
 σπουδῆ καί ζῆλον volentes, parum attentus
 eram:

eram : quoniam mihi ibi nec scerebatur, nec metebatur : at nunc in quaestione versamini, de qua meam sententiam meritò interpono. KÆN. Qui à nobis de illis exemplis habiti fuerunt sermones, pro vitiligationibus & blacterationibus habere videris, Misokene : ac tales fuisse ais, vt in iis tibi nec fereretur, nec meteretur : at ego, quod meteres, etiamsi nihil fereres, fuisse dico. COR. At ego vtrunque vestrùm, nisi huic disceptationi finem imponatis, & vitiligatorem & blateronem (nã blacterationem & blacteronem Kænophilo relinquo) esse clamabo. KÆNOPH. Persequamur itaque, Coronelle, nostrum illum sermonem de vocibus quas vnius literæ vel adiectio vel detractio auribus insolentes reddidit. COR. Iam nunc in aliud exemplum incidimus. Nam quum antea de *patrimus* pro *patrius* verba fecissemus, nunc se aliud exemplum offert, (minùs tamen insigne) in *blactere* pro *blaterare*, cum eiusdem literæ adiectio-
ne in deriuatis. Considera autem &

hîc quàm inepta sit quorundam (sed antiquariorum præsertim) circa nonnulla kænophilia, ad orthographiam etiam quod attinet. Nam quam *blaterare* nitatur Horatij autoritate, quid ineptius quàm aliam quandam incertissimam etymologiam tanti viri auctoritati velle opponere? KÆN. Tecum posthac partes scribentium *blaterare* tenebo. COR. Iam verò, vt ad detractiōis literę exemplam veniamus, magnam certè aliquando nouitatem afferre possunt auribus eorum etiam qui ad Latinitatem antiquariam non omnino nouitij veniunt. Nam, vt taceam de *famul*, de *facul*, de *volup*, quotusquisque est qui in *biber* non fallatur? *Biber* (inquiunt) nomen est antiquum, neutro genere vsurpatum. Deinde afferunt c Fannij annalibus, *Domina eius, ubi ad villam venerat, iubebat biber dari*. Item ex Titinnio, siue Tintinnio, *Dante illi biber*. Quinetiam Catonem eovsum esse scribunt. Sed qui & Terentium vno in loco *biber* scripsisse putant, illi, meo quidem iudicio, falluntur.

KÆN. Si falli eos putas grammaticos qui *biber* nomen esse scribunt, quam orationis partem esse tu existimas?

COR. Credebam te non minùs quàm me, iam animaduertere, verbum esse cui detracta fit vltima litera *e*. Dicitur autem à Latinis *Da mihi bibere*, ex imitatione Græcorum, dicentium, *δός μου*

πιῖν. MIS. Illud *biber*, tanquam monstrosum aliquod vocabulum, formidasset, vbi in ipsum incidisset: nisi me huius admonitionis armis instruxisset.

KÆN. Diximus de vocabulis quibus aliqua litera additur, & quibus contrà aliqua detrahitur, aut aliquę detrahuntur (vt vocabulo *famul*) vtroque per archaismum: sed de iistacuimus vbi litera quæpiam in aliam mutatur.

COR. Non satis est te mihi in memoriam hoc reuocare: exempla etiam, aut saltem exemplum afferre oporteret, atque hoc etiam modo memoriæ meæ subsidio venire. KÆN. Vno tantum exemplo iuuare nunc illam possum. COR. Quonam? KÆN. Vo-

cis *nampe*. Ita enim antiquos scripſiſſe,
 non *nempe*, quidam tradunt. C O R.
 At mihi, quum in illa comœdia unde
 multa attuli antiqua, *nampe* occurrif-
 ſet, typographicum mendum eſſe ar-
 bitrabar. K Æ N. Idem ego exiſtimaf-
 ſem, niſi illud legiſſem.

C O R. Ex mentione nunc facta il-
 lius comœdiæ, in memoriam mihi
 quiddam redit, quod prætermiſſum
 nolim. K Æ N. Habesne aliquid quod
 de ea dicas? C O R. Aliquid potiùs
 quod de iis dicam quæ ex illa deprom-
 pſi exemplis. Ex iis enim fatiſ patere
 puto, fuiſſe auorum etiam noſtrorum
 ætate antiquarios, & quidem nonnul-
 los qui antiquarij sermonis ſpecimen
 ita præberent, vt ſimul eum velle circa
 quædam deridendum propinare vide-
 rentur. Neque verò minùs cætera de
 iis à me dicta (quæ tuum eſt à memoria
 tua repetere) ex illis apparere animad-
 uertes. K Æ N. Eius tantùm quod in
 toto illo ſermone tuo fuit mihi odio-
 ſum, mentionem nunc facis. C O R.
 Sed odioſum illud te cautum reddat
 oportet.

oportet, simulque tuos in antiquario sermone symmystas. Nisi mauis dicam, tuos antiquarij sermonis symmystas. K Æ N. Vbinam illi nostri partim aui, partim proaui, antiqui sermonis reliquias inuenire poterant? Nam Plautum mirè fuisse tum corruptum, & à paucissimis lectum, à paucioribus fuisse intellectum constat. C O R. Vel ipsa lectio scriptorum ecclesiasticorū, quædam antiqua, & quidem adeo antiqua nonnulla vt etiam obsoleta essent, supeditabat. K Æ N. Iocarīsne, an seriò loqueris? C O R. Seriò loquor. K Æ N. Nunc recordor audiuisse me, Tertullianum talia habere. C O R. Habent etiam alij quidam, sed non tam multa. Vel vnum Cypriani afferam, vnde eum haud parum insolētię suo sermoni interdum permisisse cognosces. Id est *implanare*, pro Uecipere, Impone realicui: ex quo & *implanatore*, pro deceptore, seu impostore, fecit. M I S. O qualia vocabula. C O R. Abhorrent ab illis aures tuę, vt quidem præ te fers. M I S. Abhorrent: hoc tibi inficiari

nolim. C O R. Faciam fortasse ut non abhorreant. Nónne scis, Latinos, & quidem nominatim Horatium, *plánum* more Græcorum, pro deceptore seu impostore dicere? M I S. Scio. C O R. Nónne scis, Græcos, ut *πλάγον* dicunt, significantes deceptorem, ita *πλατῶν* pro Decipio dicere? M I S. Scio. C O R. Nónne, si nomen illud Græcum sermoni Latino mutuari licuit, licuit & verbum? M I S. De hoc dubito. nam & quædam alia nomina Latini è Græcis sumpserunt, quum tamen verba ex illis facta non sumerent. Præterea, cur ex *πλατῶν* non factum fuit Plano, sed Implanus? C O R. Ut non coincideret (vobis nunc Latinorum grammaticorum vocabulo, quo Græcum *συνεπιπῶν* imitantur) cum Plano. quod à nomine Planus, priore longa, ducit originem, & composita habet Complano & Explanus. M I S. Iam meæ aures minùs ab illo Cypriani Implano abhorrent. Sed credisne illum ex aliquo scriptore antiquo sumpsisse? C O R. Crédibile certè est, aut saltem non incredibile. Alia autem

autem alio tempore exempla tibi proponam antiqui sermonis à scriptoribus ecclesiasticis usurpati. Quid? an nescis, veterem quoque Bibliorum interpretem antiqua quædam habere? Mis. Non dicam me nunc nescire, sed antea nescisse confitebor. COR. Quum illud cantici principium caneres, aut canentes audires, *Magnificat anima mea Dominum*, non animaduvertebas, hunc Testamenti noui interpretem (non est autem is qui & vetus est interpretatus) antiquo verbo vti? Mis. Minimè antiquum esse verbum putabam, quum & Terentius eo vtatur. KÆN. Quasi verò non & aliis verbis antiquis hic vtatur. Hoc tamen vos celare nolo, in superioris temporis editionibus legi apud Terentium *magnifacere*, vbi aliæ (ac præsertim quæ inter has sunt recentiores) habent *magnificare*. COR. Illius diuersæ lectionis minimè ignarus eram: sed si vetus ille interpretes pro *μεγαλύνει* dixisset *magnificat*, non ita vim huius Græci assequutus esset: atque Latino tam antiquo vsus non foret.

Sunt tamen qui duas esse voces ma-
 lint, scribentes *magnificare*, in illo etiã
 Terentij loco. MIS. Vt verum fatear,
 haud satis Latinum esse illud *magnifi-
 care* credidissem, nedum esse antiquũ:
 quoniam sunt & alia eodem modo ex
 ecclesiastica, id est, ecclesiasticorum
 scriptorũ (inter quos & veteres Biblio-
 rum interpretes comprehẽdo) quã
 Latina esse existimabam. Ac sunt ex
 eo numero ista duo, *honorificare* & *leti-
 ficare*. COR. Immo ex iis quæ eiusdem
 familiæ sunt verbis aliquot antiqua
 possent afferri, & quidem sumpto ini-
 tio ab illo *magnificare*: quum & Plautus
 eo vtatur. Vt autem de illis duobus,
 quorum mentionẽ fecisti, ac de prio-
 re prius, respondeam: illud quidem
honorificare, Lactantij saltem autoritate
 possum tueri: (ac posse hac sola defen-
 di, haud credibile est) at posterius illud
latificare, non Plauti tantum sed Cice-
 ronis etiam Latinitatem sibi fauentem
 habet. MIS. Quã multi tamen illud,
Vinum letificat cor hominis, verum qui-
 dem

dem esse faterentur, sed Latinè dici negarent. KÆN. Quid? te in eorum numero fuisse, nōne fateberis? M I S. Fatebor: sed addam, non iam esse. C O R. Sic autem vidi qui (vt vocabuli ab eadem stirpe orti mentionem obiter faciam) *latamen* an pro Latino habendum esset, valde dubitaret, & cur diphthōgo id scribi soleret, miraretur: fictamen vt, quum Virgilij autoritate niti dicerem, non minùs mirum ei istud videretur. Tum ego, *Quid faciat latus segetes*. Atque hoc ab illo aliis indicatum fecit vt etymologiam statim animaduernerent, ideòq; scripturam habere suspectam desinerent. M I S. Verùm si Virgilium credendum est primum segetes vocasse *lätas*, necesse est post Virgilium tantummodo vocem *lätamen* in Latini sermonis consuetudinem venisse. C O R. Si non Virgilius fingendæ huius vocis occasionem præbuit (quod tamen facilè adducatur vt credam) alius certè poeta Virgilio prior præbuerit. M I S. Ita fit plerumque vt multi multa in Latinitate suspe-

etia habeant quæ ab omni suspitione
 abesse procul deberent. KÆN. At i-
 pse meam de te suspitionem haud ta-
 cebo. M I S. Quanam ea est? KÆN.
 Suspicor, te nostri Coronelli libellum
De Latinitate falso suspecta haud legisse.
 M I S. Non falsa est certè hæc tua suspi-
 cio. KÆN. Quum legeris, tam suspi-
 cax, aut suspiciosus (vtrum rectius di-
 citur?) esse defines. Nec certè horæ à
 Coronello male collocatæ in scriben-
 do hoc libello fuerunt. C O R. Vtinam
 essent quæ in scribendo contrario non
 libello, sed libro, collocari à me pos-
 sent. KÆN. Quid? vellésne palino-
 diam canere? C O R. Nequaquam;
 (esset enim veritati perspectæ & explo-
 ratæ aduersari) sed contrarij argumen-
 ti librum cuperem componere: vide-
 licet, *De suspecta haud falso Latinitate: &
 de falsa, etiamsi non suspecta.* KÆN. Hæc
 potissimùm posterior libri pars, *De La-
 tinitate falsa, etiamsi non suspecta,* à valde
 sitibundis multorum auribus bibere-
 tur. Quod vtinam hæc auiditas te ad
 illum conscribendum reddere aui-
 dum

dum posset. C O R. Plurimi, doctissimi etiam viri, non auidè reprehensionem sui legerent, quamvis nominibus parcerem: & mirarentur, à me de se etiam dici, *Communis error facit ius*. Cum vulgo enim loquerer: licet & in vulgari horù vetborù vsu, *Communis error facit ius*, communis error facere ius videatur.

KÆN. P A V S A M hîc à te fieri gaudeo, & aliquam ei in quo versabamur sermoni (nisi tamen ad finem perductus est) intercapedinem dari. C O R. Vnde istud gaudium? KÆN. Espe quædam. C O R. Quænam est hæc spes quædam? KÆN. Quòd illam pausam in causâ futuram spero cur cuidã meo desiderio possis satisfacere: præsertim quum occasio illud tibi propalandi se offerat. C O R. Enecas me tuis istis *quædam & cuidam*: quum debeas statim ad rem ipsam venire, ac non, quum rogator sis, me, ad tuæ rogationi satisfaciendum, interrogatorem facere. Miror tamen tantam esse huius pausæ (vt tu antiquarius antiquariè loqueris)

potestatem, ut posse tuo desiderio facere satis, mihi tribuat. Sed quid de eo loquor quod adhuc mihi ignotum est? KÆN. Ex ignoto statim notum tibi fiet. Nam, quia in Terentij mentionem incidimus, fatebor tibi me cupere, & quidem antea etiam cupisse, ex te intelligere quibus terminis Terentius suos archaismos circumscripserit: atque an ex eius lectione multum antiquarij suū penū locupletare queant. COR. Habes in Coronello hominem qui illi tuæ cupiditati cupiat satisfacere, eamq; explere: qui possit, non habes. KÆN. Nunquam te talem expertus sum ut dici de te posset,

Dissimulator opis propria, sibi commodus vni.

COR. Ne nunc quidem existima te experiri me talem: sed cogita quantum meis onus humeris illa tua questio imponat. MIS. Ego quoque, quamvis minimè antiquarius, sed contrà antiquarij sermonis antiquator, quantum in me est, tuum libenter responsum audirem. COR. Qui fieri potest ut quum

quum alioqui vestre de Latinitate sententia inter se pugnent, ad me expugnandum velut compugnetis? Ad expugnandam enim meum obstinatum obfirmatumque animum collaborare vos video. M I S. Minimè mirari debes idem eiusdem rei desiderium duorum aduersariorum. Eiusdem rei (vt scis) & bonum & malum esse potest desiderium.

Et latro & cautus præcingitur ense viator:

Ille sed insidias, hic sibi portat opem.

Sic ego, qui antiquarij sermonis tam cupio esse antiquator, quàm ille est eius admirator, sectator, vsurpator, & cuperet esse instaurator, ideo scire cupio quousq; fines suorum archaismorum extendat Terentius, vt hos vitem. Hinc fit (inquam) vt Kænophili precibus (nam illa eius verba precum apud te locum tenere existimo) meas adiungam. C O R. Precibus, vt scis, apud amicum opus non est: & verò iam omnem huiusmodi sermonem, præstando meam operam, anteuertissem,

si, quò me vertere debeam vt illi desiderio (quod tibi cum Kænophilo esse commune declarasti) morem geram, sciuissem. MIS. Si grauius tibi onus imponi sentis quàm quod humeri ferre valeant, eos aliqua eius parte exonerato. COR. Hoc dicere, aliquid est dicere: vt & Græci loqui solent. Quamobrem tuo ita vtar consilio, vt ex meo responso si nõ, quantum cupitis, at certè quantũ vobis prodesse queat intelligatis. KÆN. Vel hoc officio valde me obstrinxis. MIS. Me quoque.

COR. Terentium habuisse cum archaisimorum delectum credo, quem conuenientem iudicabam homini mediũ quiddam tenere volenti inter suæ ætatis Latinitatem, & eam quæ multo prior erat: adeo vt iam antiqua haberetur. Quum autem hoc sibi proposuisset, non dubiũ est quin primũ eas quas illa sua ætas in ore quorundã, aut quarundam (nam Romanæ quædam matronæ valde studiosæ conseruandi sermonis antiqui fuisse feruntur) linguæ antiquæ retinebat, reliquias,

quias, suas in comoedias libèter admi-
 ferit, atq; his priorem locum dederit,
 Posteriores autem locum dedisse eū
 crediderim ijs quę ex antiquis scripto-
 ribus, ac præsertim comicis, & quidem
 nominatim è Plauto, ita excerpebat vt
 in eo delectu aures in consilium adhi-
 beret, earūque iudicio multum tri-
 bueret: ideoque non solum semper ea
 quę essent horrida, sed etiam interdū
 ea quę tantum aspera videri possent,
 vitaret. Hinc fit vt (proponam enim
 exemplum quod vt mihi primum in
 mentem venit, ita satis aptum esse vi-
 deretur) non sit mihi quisquam per-
 suasurus, Terentium in Andria sua (a-
 ctus tertij scena secunda) scriptum re-
 liquisse, *Date biber*: ac illud *bibere*, quod
 in superioris erat temporis editioni-
 bus, fuisse mutandum in hoc *biber*. De
 qua voce fuit hoc etiam scriptum ridi-
 culè, (vt antea monui) esse nomen an-
 tiquum, neutro genere usurpatum.
 KÆN. Sed *volup* tamen apud eun-
 dem comicū legitur pro *volupe*. COR.
 Scio afferri è duobus eius locis *volup*

est, pro Volupe est: sed ita ut non solum inter se dissentiant exemplaria, verum etiam vnum & idem secum haud consentiat, quum duas diuersas in duobus illis locis lectiones habeant. Sed esto scribi debere *volup*, apostrophi notam adiiciendam aio, hoc modo, *volup' est*: ut hæc nota elisam esse vocalem ostendens, simul etiam vicem eius subbeat. Idem verò literæ s inter consonantes sæpe accidere videmus ut elidatur, sicut & ab antiquis factum fuit. At verò apud Plautum vocem illam *volup* in fine etiam versus habemus: vbi nihil tale dici de illa potest. Sedenim multi sunt loci Terentij de quibus lectionū partim è libris veteribus, partim ex ingenio (id est, è coniecturis) diuersitas, vix ferre iudiciū finit. Interim verò hoc fateor, nonnullos esse archaismos quos antiquarij nonnulli imitantes, se deridone loquar) propināt. Ex illis est hic, *absente nobis*, in E Vnucho. nam ne ipse quidem Donatus audet affirmare Terentium archaismo illo quo quidam antiqui vsū fuerint, voluisse vti: sed quo-

modo alioqui ferri hoc possit ostendit. Nec fortasse multo sunt minùs ridiculi qui ex prima Andriæ scena sumunt quædam recens emédatio illi inuenit, *in memoriam habeo*, pro illa tanto tempore à tam multis recepta lectione, *in memoria habeo*. Ex iisdè verò audimus, tanquam eundem in genere loquendi eundè planè archaismum habète imitantibus, *esse in tantum honorem*. Sumunt autem hanc loquendi libertatem ex EVnucho, actus secundi scena secūda, *Ille ubi miser famelicus videt me esse in tantum honorem*.

Sed tamen non solùm plurima exemplaria repugnant, quæ habent, *esse in tanto honore*: verum etiam Donati cõmentarij nõvnius editionis insertam habènt lectionè hanc, non illà. Fieri nihilominùs potest vt *in tantum honorem* scripserit Terenti⁹: sed si hoc credam, simul etiã credere me oportet, *isse*, nõ *esse* scriptũ reliquisse. K Æ N. At ego antiquarius antiquariorum patrocinium hìc suscipiã. COR. Cur non igitur, ò patrocinator, ad illius causæ defensionem statim venis? Scis enim nõ satis esse, dice-

re se patrociniū aliquod suscipere,
 & in se recipere: sed oportere, quæ ad
 illud faciunt, statim mente concipere,
 mente concepta eloqui. KÆN. Ego
 lentè festinare volui. COR. Fac te tan-
 dem audiamus patrocinantem. KÆN.
 Ab antiquariis rectè dici aio & hoc, *esse
 in tantum honorem*, & illud, *in memo-
 riam habeo*, quòd legant & apud Salu-
 stium, *in potestatem habere*. COR. Tuum
 patrociniū esse ficulnum auxilium
 (si Græcum loquendi genus, *κρυπτεῖν ὄντι
 κρυφαίαν*, imitari licet) paucis ostendam.
 Nam quod ad locum Salustij attinet,
 te per incertius velle probare aio quod
 incertum est. Atque hoc, tanquam ex
 abundantia, addam, futurum vt cum il-
 lo Terentij loco alius eiusdem com-
 mittatur. M I S. Non deberet ita cuius
 editioni fidere gens antiquaria. COR.
 Commodum recordor, ex hoc tuo ser-
 mone, illud loquendi genus Terentia-
 num, quo vsus sum paulo ante, *se deri-
 dendos propinant*, omnium editionum
 testimonio haud niti. Nam in fine EV
 nuchi

nuchi pauca quædam editiones habent,

Hunc comedendum & deridendum vobis præbeo,

quum in aliis omnibus scriptum sit *propino*. Possim autem & alia multa huius diuersitatis Terentiani sermonis in vno eodemque loco, pro diuersitate exemplarium, exempla vobis afferre.

M I S. Quum possis, quidni & velis?

C O R. Antequam ad alia illius diuersitatis exempla veniam, proponere vobis volo alias quasdam antiquariorum imitationes Terentiani sermonis. Quarum vna, & quidem prima, futura est, *cum primo luce*, pro eo quod diceremus

Cum prima luce. Nec defuit qui quum in quadam editione huius comici legisset *luciscit* pro *Lucescit*, hoc etiam imitari voluit: & analogiam omnino illi vocabulo repugnare haud animaduertit. Quid quod non solum *altercare* ex eodem, sed & *luctare*, & *minitare* libentius quam *Altercari* & *Luctari* & *Minitari*, dixit quidam? Sunt denique antiquarij qui ita in Terentij archaismos

iurarunt ut etiam antiquam declinationem alicubi cum eo, nec non coniugationem retineant, *huius anuis*, pro Huius anus, & *teruli* pro Tuli, & *posse* pro Posse, dicentes: perinde ac si Terentij archaismi sacrum aliquid præ cæteris cæterorum haberent. KÆN.
 At ego non adeo Terentianè sum antiquarius. Quòd si vis, fatebor tibi quæ Terentiana (quantum quidem recordari possum) archaismum habentia, in quibusdã epistolis imitatus sum. COR.
 Quidni velim? KÆN. Ad dam istud — *par est ignoscere fasso*: si tamen peccatum fuerit. Sed hoc non facilè fatebor, sicut nec facilè mihi persuadebis: COR. Hæc quoque obstinatio antiquarium ingenium sapit. Sed age: fortasse ignoscendum non erit: quòd si sit, non ero *ἀσχηρόμωυ*. KÆN. Vnum illorum fuit *postilla* pro Postea. COR. Hic ego te peccasse nequaquam dicturus sum: præsertim quum & ipse usus fuerim, sed in carmine iambico;

Postilla (queso) nullus hoc obgannias.
 In quo vno versu ter sum Terentianus:

nus. Nam *postilla* pro *Postea* cum illo
 dico, & *nullus* pro *Non*: atque vtor ver-
 bo *obgannire* sicut ille vtitur. KÆN. Si
 quis antiquarius ita in trib. locis vnus
 versus Terentianum aliquid compi-
 lasset, haud impune ferret: quantum
 quidem in te esset. COR. Atqui nihil
 est hîc tale, qualia sunt nonnulla quæ
 paulo ante in illis Terentianis re vo-
 lentibus reprehendi. Sed *postidea* quo-
 que pro *Postea* dicere non fuissê ausus.
 KÆN. Illud scivi quidem apud Plau-
 tum esse, apud Terentium quoque ex-
 stare, nullus scivi. COR. Quidam ta-
 men Terentij locus creditur hanc vo-
 cem sibi vindicare. Cæterùm ad se-
 cundam confessionem veniendum ti-
 bi est. KÆN. Iunxi verbum *decet* dati-
 uo. Dixi enim, *mibi decet*. COR. Ne hoc
 quidem peccasti. est enim partim ar-
 chaïsmus, partim hellenismus. KÆN.
 Quomodo partim hellenismus? COR.
 Quoniam eandem tuo *decet* constru-
 ctionem dedisti quam Greci suo *επειπεις*
 cui illud omnino respondet, tribuere
 solent. Quum tamen Plautus quodam

in loco scriptum reliquisset, *habitum qui potis decet*, quidam, hanc constructionem ignorantes, illud *potis* in *potius* mutauerunt. Sed quartam confessionem audire gestio. KÆN. AVsus sum & *interea loci* pro *interea* dicere. COR. Talis pleonasmus sicut antiquus, ita etiam magis comicus est usus. Nam & *postidea loci* (nisi fallor) apud Plautum legitur. Sed libentius *interea loci* quàm *ad id locorum*, cum Salustio, dicerem, pro *Ad id temporis*. Quod porro est quod quinto loco mihi *fateberis*? KÆN. *Suis seuidicis dictis me protelauit*, è Phormione. Nam sequi exemplaria malui in quibus *seuidicis dictis*, quàm ea ubi aut *seuidictis*, aut *sanis dictis*, scriptum est. COR. Qualis futura est sexta confessio? KÆN. Multiplex. Nam me quandam epistolam his verbis clausisse fateor, *Si vis ambo fruamur pace, tandem (quæso) me missum face*. COR. Animaduerto, te dicere *face* quàm *Fac*, maluisse, ut esset homœotelevtu vocabulo illi *pace*. Ac non improbem, si quidem hinc homœotelevtra gratiam

gratiam habere iudicanda sit. KÆN.
 Confiteor, me aliud quoddam episto-
 liū his verbis clausisse, *Quod deus dicit.*
 Nequaquā displicet quod deū quā-
 deos nominare malueris: sed antiqua
 πολυθεία (quæ faciebat ut *dij* diceretur)
 magis polcere antiquum *duint*, at cum
 Christianico *deus* magis cōuenire ver-
 bum *dei* videbatur. KÆN. Malui
 præterea in quadam epistola *enicās*,
 quā *enecas*, dicere. Usus enim sum
 hoc sermone, *Obtundis me iterata toties*
pollicitatione, enicas me tam longa procras-
tinatione. COR. Scio, non in vno Te-
 rentij loco legi *enicās*: sed hoc quoque
 scio, minimè cum exemplariū omniū
 consensu ita legi. KÆN. Duo su-
 persunt, ex iis quidem quorum memi-
 nisse possum, quæ vix audeo itidem fa-
 teri: quòd Kænophilum sua kænophi-
 lia transuersum egisse & nimium cro-
 dulum reddidisse videri poterit. COR.
 Nullam tibi de omnibus quæ fassus es
 gratiam haberem, si hæc non fatereris:
 præsertim quum me nō ἀπρηνώμοτα fu-
 turum promiserim. Adde quòd à cen-

sura mea, cui te vltro submittis, ad censuram aliorum prouocare potes: si ea tibi non probabitur. KÆN. Immo iam ipsemet sum propemodum censor aduersus me. COR. Hoc tamen sententię quam feram nihil præiudicij afferet. KÆN. AVsus sum ad quendam scribere, *Mirror te nunc ita me habere despicuum*: quum (vt nosti) dici soleat *habere despectui*, aut *despicatui*: aut etiam *habere despicatum*: sicut apud Terentiũ legitur,

— *qua nos nostramque adolescentiam*

Habent despicatam.

Vt autem ex vna audacia facilè ad aliam venitur, præsertim quæ similis omnino sit, etiam *respicari* pro *Respicere*, haud dubitavi scribere. Vtrobique autem habui fidem (fortasse tamen nimis credulè) diuersæ quæ apud Terentium afferebatur lectioni: ad *respicari* quidem quod attinet, in Phormione: ad illud autem *despicuum*, in EVnucho. COR.

Ignosco id: pœnam culpa secunda feret.

M I S.

MIS. Valde periculosam esse animad-
 uerto, in antiquario præsertim, kænophiliam. Sed audi Coronelle: remi-
 niscaris velim sermonis quem te habi-
 turum promisisti, vbi finem fecisses
 de antiquariorum quibusdam imita-
 tionibus Terentiani sermonis dicen-
 di. COR. Quæ de re sermo ille futu-
 rus erat? MIS. Exempla te plura al-
 laturum pollicebaris diuersitatis Te-
 rentiani sermonis in vno eodémque
 loco, pro exemplarium diuersitate.
 COR. Memini promissi, & illi stare
 volo. MIS. Facis quod probo viro de-
 cet. COR. Sed cur hæc verba risus
 sequitur? MIS. Quoniam antiqua-
 rio sermone vix, ac ne vix quidem,
 absque risu vti possum. KÆN. Immo,
 aliquando in eum incidens, haud ri-
 des. COR. Ad illa venire exempla
 volo: & quidem initium ab hoc loco
 Andriæ, actus quarti scena vltima, su-
 mere,

— *haud auspicatò huc me appulj.*

Annotatum enim reperio in hunc lo-
 cum, viros doctos legere cum Priscia-

no attulj. MIS. Quid audio? tandem igitur perichitabitur & lectio illius versus eiusdem poetæ, de qua alioqui cōfentive omnes videntur,

Poeta quum primum animum ad scribendum appulit.

Tandem (inquam) & huic versui periculum erit ne suum *appulit* amittat, alio in dubium id vocante, & itidem *attulit* substituente.

COR. Non procul ab illo versu *ubi appuli* mutatur in *attuli*, discedam, sed à duodecimo ad tertium retrocedam. Ibi scriptum est de Chryside,

— *in patria honestè paupera vivere,* non paucis exemplaribus huic nomini *paupera* acclamantibus, sed pluribus reclamantibus. KÆN. Si mihi anti-

quario viderem non permitti *paupera* dicere, ad *paupertina* confugerem. COR. Enimvero illud *paupera* in memoriam mihi reducit illud *nupera*, quod in prima Heauton timorumeni scena legitur, & quidem primo in versu,

Quanquam hæc inter nos nupera notitia admodum est.

MIS. Quid? aliquáne de hoc etiam nupera est controuersia? COR. Est certè inter Terentij exemplaria, ideòque & inter illius lectores, controuersia: quum & *nuper* scriptum inueniatur. MIS. Vtrum vocabulũ tibi magis probatur? COR. Æquè mihi probantur: sed magis placet *nupera*, tanquam vel ipso usu rariore elegantiaè aliquid illi tribuente. Caterùm vidi exemplar in quo hic verborum ordo erat,

Quanquam hæc inter nos nupera admodum notitia est.

In hac autem verborum collocatione facilius contingere potuit vt *nupera* in *nuper* mutaretur, vocabulo illo *nupera* vltimam vocalem suam amittente (vt sæpe fit) ob sequens ab eadem incipiens. Sed quidam aliquid tertium hinc excogitauit. MIS. Quidnam? COR. Vt scriberetur *nuper-notitia*, *νε.δ' ὑπερ*: vt quidem ille loquitur. MIS. Sed quid fiet aduerbio *admodum*? Cũ

hoc enim vocem *nuper*, aut vocem *nupera*, iungi oportet: at quomodo id fiet, si cum *notitia* iungatur? KÆN. Tibi assentior: ut *nuper admodum* perinde sit ac si *nuperrimè*, aut *nupera admodum* perinde ac si *nuperrima* dictum esset. COR. Nulla dubitatio de hoc relinquitur. Sed ille, istud obstaculum non prævidens, arbitratus est ita dictū ita *nuper-notitia* iungere, ut dicitur ab eodem poëta, in sua *Andria* *semper-lentitas*, actus primi scena secūda, in primo versu: atq; ut à quodam elegiaco poeta (Propertio, si bene memini) *semper-amicitia*: sicut Græci suam vocem *ἀντι* quæ illi Latinæ *semper* respondet, cum quibusdam nominibus copulant. Virgilius autem & *ante-malorum* eodem modo dixit. KÆN. Si tua memoria fallitur de Propertio (id est, in adscribenda ei illa voce) mea quoq; fallitur.

COR. Procul abeundum non est ut inueniatur quædam scripturæ discrepantia tanti momentivix alia esse maioris possit: momenti, inquam, quod attinet ad rem de qua agitur. M I S. Quam

Quàm libenter illam scripturę discrepantiam audiam. C O R. Scis legi vulgò in eadem comœdia, actus quarti scena quinta, vel (vt quidam partiuntur) quarta,

Mirum verò, impudenter mulier si facit meretrix.

Non enim interrogatiuè pronuntio, (vt in quibusdam exemplaribus typographicis nota interrogationis hęc apponitur) quum vel particula *verò* repugnet, vt pote ironiæ conueniens, & quidem eam velut adiuuans: sicut videre est in hoc Virgilij loco,

Egregiam verò laudem & spolia ampla refertis,

Tuque puérque tuus, magnū & memorabile nomen,

Vna dolo diuim si fœmina victa duorum est.

MIS. Sed quidnam tanti momenti loco huic contigit? C O R. Contigit scripturæ talis diuersitas, vt, si constaret Terentium id scripsisse quod posteriores aliquot editiones exhibent, & rediuiuus fieret, dignus esset quem

genus fœmineum non aliter tractaret,
quàm Orpheus à sui seculi fœminis
tractatus fuit. MIS. Sed non eandem
ob causam. COR. Nequaquã. MIS.

*O quid in has miser hic potuit commit-
tere tantum!*

De Terentio loquor. COR. Dicen-
dum potiùs fuit,

*Quid potis hic in eas fuerat committere
tantum?*

Absit enim vt dicam, eum id commi-
sisse. Sed audite quidnam illud sit. E-
ditiones quædam eo è loco vocem
meretrix sustulerunt: ita vt in his de o-
mni muliere dicatur, quod in aliis de
ea demum quæ meretrix est, dicentem
Terentium audimus. Nam in his scri-
ptum est,

*Mirum verò impudenter mulier si fa-
cit:*

quum in aliis, & quidem in omnibus
superiori tempore excusis, iis quidem
quas videre mihi contigit, (contigit au-
tem videre plurimas) scriptum sit,

*Mirum verò, impudenter mulier si fa-
cit meretrix.*

M I S. Sequendo igitur quasdam no-
 uas editiones, totum genus fœmineū
 videri poterit impudentiæ inſimulari.
 C O R. Et quidem inſimulabitur. M I S.
 O flagitioſam & verè flagris dignam
 correctionem. C O R. Dicitur Mure-
 tus fuiſſe primus qui auſus ſit hoc vo-
 cabulum verſui detrudere, quoniam,
 ad menſuram verſus quod attinet, re-
 dundare videbatur. M I S. O qualem
 correctorem: qui menſuræ verſus Te-
 rentiani mallet, quàm Terentium ho-
 nori ſexus fœminei, conſulere: immo
 qui cum rãto honoris ſexus huius diſ-
 pendio vellet menſuræ vnus verſus
 conſulere. C O R. Iam verò & Palme-
 rij conſenſus affertur, ſed iungentis il-
 lam vocem meretrix cum verſu ſequē-
 ti. Nam quum verſum illum Dauī,

Mirum verò, impudenter mulier

ſi facit meretrix,

ſequeretur hic Chremetis,

Ab Andria eſt ancilla hæc, quantum

intelligo,

ita ille ſcribendum cenſuit,

Meretrix ab Andria est hac, quantum intelligo.

Existimauitq; idem vocem ancilla fuisse glossam, quum ab *Andria* idem sit quod *ancilla Andria*. MIS. Esto, fuisse tollendum aliquid è versu illo qui hunc præcedit, annon aliud tolli poterat? COR. Poterat sanè: & quidem vel uocula *verò* detracta, quæ minimè necessaria est, sed tantum elegantia hinc seruit, adiuuando ironiam, stare poterat versus: mutata simul sede uerbi facit: hoc modo,

Mirum, impudenter mulier si meretrix facit.

Sed & relinquendo particula *verò* suum locum, & tollendo uocabulum *mulier*, in malum illud emendator haud incidisset. Potius autem uox illa per archaismum adiungitur, quam quòd sit necessaria: ut à Salustio, quum *mulier ancilla* dicit. Denique uersum manere *παιτισούλλατος* (ut alij quidam manserunt) latius fuisset. Opponet fortasse aliquis, hoc à Dauo, persona contempta & fide haud digna, dici: sed à tali etiam

iam persona dictū, infamiæ notam in-
ureret.

KÆN. Nullōne epigrāmate c men-
dationem tam audacē & flagitiosā m
(vt verē vocata fuit) prosequutus es,
vel potiùs persequutus? COR. Immo
duobus, tribùve: sed vnius tantūm
recordor.

Terentianus ille Dauus dixerat,

Hæc scilicet res mira fuerit cui piã,

Mulier meretrix impudēter si facit:

Vox illa meretrix amputata versui:

Et de muliere qualibet nunc dicitur

Quod de muliere dixerat is haud qua-

libet,

Meretricia sed ars cuius esset propalam.

O non pudet vos, scripta vetera queis

placet

Corrigere (eorum sic voco exemplaria)

Affingere illis veteribus scriptoribus

Absurda quadam, dum mederi errori-

bus

Vultis librorum (quisquis error is fiet)

Minus vt malum maiore sanetur ma-

lo.

● *non pudet vos (de Terentio loquar)*

Honor poëta ne vel in re parvula
 Ladatur, huius totius sexus ita
 Calcare famam, quòdque habet primum
 decus?

Versus Terenti hæc tetra decurtatio
 Qua digna pœna fuerit, an lector rogas?
 Vt autor eius, aurium & nasi quoque
 Curtatione lueret id suum scelus,
 Eòve sibi quod Zopyrus fecit malo:
 Quòdve Polymestor passus est à fæmi-
 nis,

A fæminisve passus Orpheus Thraciis.
 Nõne hoc epigrammate ille emēda-
 tor dignus fuisse videtur? K Æ N. Fui-
 se dignissimus. M I S. Mihi vel stoma-
 choliore fuisse dignus videtur. Eo au-
 tem magis miror, illum ita ausum e-
 mendare versum illum, quòd nihil a-
 pud comicum hūc poëtam habemus
 (quantum meminisse possum) vnde
 μισογύλιος fuisse appareat: sicut de Euri-
 pide fertur. Nam in Hecyra ita fæmi-
 neum genus accusat vt simul excuset
 Censent te posse reperire vllā mulierem
 Qua careat culpa? an quia non delin-
 quunt viri?

Quum

Quum enim addit, *an quia non delinquunt viri?* non dubium est quin excusare velit: perinde ac si diceret, *Sidelinquunt viri, & excusantur, quanto magis excusandæ sunt mulieres?* quum earum sexus longè infirmior ac debilior sit. Sed & in EVnucho, actus quarti scena vltima, nihil de mulieribus dicitur quod & de plurimis dici viris non possit:

— *immo certè noui ingenium mulierum:*

Nolunt, vbi velis: vbi nolis, cupiunt vltro.

Quòd si aliis istud viris non posset obici, ei saltem posset hominum generi qui cantores vocantur. Hi enim canere nolunt, vbi velis: vbi nolis, cupiunt vltro. Atque id testatur & Horatius,

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos,

Vt nunquam inducant animum cantare, rogati,

Iniusti, nunquam desistant.

Iam verò quod in Heauton timoru-

464 DE LIPSII LAT.
meno mulieribus obiicitur, multo etiam
leuius est,

— *& nosti mores mulierum:*
Dum moliantur, dum comuntur, annis
est.

Non sum tamen nescius, pro voce *mo-*
res afferri aliam, *moras*: quæ & ipsa aptū
hic locum habet. At quod quid. *com-*
untur in *tant* in *comuntur*, tanquam
antiquum, non placet. Qui verò *com-*
untur legunt, ad præcedens *moliantur*
videntur respicere. Illud enim cum
hoc optimè conuenit. *Mis*, Gaudeo
te hunc in locum inquirere. Mihi e-
nim semper negotium exhibuit: eo
quòd perspicere non possem quid *com-*
untur haberet *comuntur* cum præce-
dente *moliantur*. Ac ne nunc quidem
id perspicio. *Cor*. Visne pro *molian-*
tur aliud tibi verbum afferam, scriptu-
ra minimum ab illo differens, cum
quo quid commune habeat *comuntur*,
statim perspicies? *Mis*. Summi hoc
beneficij loco sum habiturus. *Cor*.
Verbum illud est *poliantur*. *Mis*. *Co-*
gnata sunt duo hæc verba, non tantum
quod

quod ad scripturam, sed etiam quod ad significationem attinet. Atq; hinc fit vt copulata interdum occurrant, in metaphorico etiam vsu: & quidem ibi quoque vbiverbum Polire præpositionem accipit: vt apud Fabium, de ornatu orationis loquentem, *non quia comi expoliri que non debeat.* COR. Sed obiter tibi quandam super illo verbo Polire quæstionem proponam: quam ei putes dari posse etymologiam, vt dici queat à Græca lingua ortum habere.

MIS. Cur me de hoc interrogas? COR. Quoniam quidam scripsit esse, Politico & urbano more (qui rustico contrarius est) componere. MIS. Tu me igitur de eo quod iam scis interrogas.

COR. Volebam experiri an tu idem sentires. MIS. Non placet illud politico cum urbano iunctum: &, si quidem à Græco sermone deducere necesse foret, dicerem potius simpliciter, esse à nomine πολις: quemadmodum ex ἄστυ, quod (vt scis) itidem ciuitatem significat, Latini astu pro astutia fecerunt.

COR. Aliam tibi proponere quæstio-

nem volo : sed hæc erit de altero illo
 verbo Como. M I S. Quænam erit
 C O R. An vnquam audiueris, Como
 esse verbum & Græcum & Latinum,
 pro Orno : quòd in capillo præcipuus
 hominum ornatus sit. M I S. Immo
 aliquid mihi inauditum affers de Græ-
 co κομῶ. Sed qui hoc dicit, illud Homie-
 ricum, τὸν νῦν καὶ κομῶν, non exponeret
 (vt credibile est) Cuius curam gerere
 oportet, sed Quem ornare oportet : i-
 demque & in aliis eiusdem poetæ lo-
 cis, non minùs ridiculè quàm in illo,
 faceret. C O R. Tua vetò sententia quæ
 est, Κακοφιλή? ΚÆΝ. Eadem quæ &
 Μισοκαί. C O R. Quandoquidem
 in hunc de verbo κομῶ sermonem inci-
 dimus, è vobis scire aliquid cupio & de
 verbo quod ab illo vnus tantum lite-
 ræ adiectione differt : videlicet de κο-
 μῶ : an legeritis vnquam apud Home-
 rum pro Orno. ΚÆΝ. Vulgare hoc est,
 Homerum ei vsum hunc nusquam
 dare. M I S. Idem & ipse semper atidi-
 ui. C O R. Quid igitur dicas de quo-
 dam natione Græco (& qui eo doctior
 habe-

habebatur ab iis qui vel minimum peritiae fermonis Græci in homine Græco ad summum peritiae gradum perimaginationem quandam euehūt) qui initio Iliadis, — *δύω κοσμήτορες λαῶν, δύο*

ornamēta populorum exponebat: KÆN:

Quid aliud dicerem quàm credere me, illum bonum virum quamplurimis aliis in locis, non tam Homeri expositorem fuisse, quàm se ridendum & subsannandum exposuisse? M I S:

Nec ipse aliud mihi queo persuadere. Verùm, vt ad illud tuum *poliuntur* re-

deam; quod pro *moliuntur* substituis,

eo etiam magis mihi placet, quòd nitens seu nitida cutis, videri quodammodo potest esse polita. C O R. Hoc

addo: si Donatus *moliuntur* in eo Terentij loco legisset, non fuisse de illo

taciturum. Poterit autem accipi Dum poliuntur, dū comuntur, pro eo quod

est; Dum se poliunt, dum se comunt: (quamuis & nonnullæ suas comptrices haberent, è quibus erat Cypassis il-

la Nafoniana, solas deas comere digna) sicut Lauari pro Lauare se dicitur:

quemadmodum à Græcis λέειν, πρό-
 λειν ἑαυτὸν, vel ἑαυτῷ. Cæterum in men-
 tione huius Græci pronominis recor-
 dor te obiter interrogare cur non pro-
 nunties Heavton timorumenos con-
 iunctè, vt alij solent, sed disiunctè He-
 avton timorumenos. COR. Quo-
 niam ego sequi me rationem, vt alios
 illos errorem communem, existimo.

M I S. Satis mirari haud possum quò
 fiat vt illud *moliuntur* ab omnibus pro-
 pemodum absque vllò scrupulo ad-
 mittatur: præsertim quum nullam e-
 ius mentionem Donatus faciat, haud
 alioqui (vt tibi assentior) de illa tacitu-
 rus. COR. Fit nescio quomodo (ma-
 gno tamen rei literariæ damno inte-
 rim) vt quidam scriptorum loci, qui
 meritò in suspicionem mendii venirèt,
 haud veniant: sicut vicissim nonnulli
 suspecti sunt qui minimè esse deberèt.
 Ac de illis dici potest quod paulò ante
 de iis dictum fuit à quibus *Heavton-*
timorumenos coniunctè & scribitur &
 pronuntiat: *errorem communem ius*
facere. Eò saltem allusi, sub his verbis,
 Quo-

Quoniam ego sequi me rationem, ut alios
 illos errorem communem, existimo. Ut au-
 tem aliquot afferam exempla locorū
 qui in suspiciōē haud veniunt, quam-
 vis suspecti esse debere videantur: quis
 illi lectioni apud Virgilium, *sperare do-*
lorem, non acquiescit? at nemo mihi i-
 stud eripiet, (ne Seruius quidem) illū
 scripsisse *spectare*: cuius lectionis quod-
 dam exemplar me oculatum testem
 reddidit. Afferre plurima è Cicerone
 exempla, id est, è Ciceronis exempla-
 ribus, possem, è meo dialogo qui Pseu-
 docicero inscribitur, sumpta, nisi illo-
 rum mendorum multa in multis ex-
 emplaribus nunc correctā inveni-
 rentur: sed vnius recordor, quod ex il-
 lo scriptore in nullo exemplari (quod
 quidem sciam) sublatum adhuc fuit.
 Hoc autem est (nisi valde fallor) *otium*
literatum. nam *otium literarium* scribi
 debere contendo: etiamsi & novus il-
 le C I C E R O N I S O R P H E V S *otium*
literatum habeat. KÆN. Tu Miso-
 kæne mirabundus mirabundum me
 aspicias, ob factam Ciceroniani Orphei

mentionē. Gaudeo igitur te super hoc
 mysterio nihil habere quod tibi inui-
 deam. C O R. Prauenire vestram pe-
 titionem volo, & quod sub meis later
 verbis mysterium (vt vos appellatis)
 patefacere. Orpheus Ciceronis, liber
 est Ciceroni adscriptus, & sub nomine
 Ciceronis, quo iure qua iniuria, nuper
 editus, tanquam ab eo ad filium scri-
 ptus, Athenis sub Cratippo operam
 philosophiæ dantem. K Æ N. Habet-
 ne quædam hominis kænophili lectio-
 ne digna ille Ciceronis liber? C O R.
 Dignissima haud pauca, pro suo mo-
 dulo, vt ita dicam. est enim tantum li-
 bellulus. Sed antequam Ciceroni eum
 adscribas, Homericæ ista præfatiuncu-
 la vttere, *ἴσσομαι, ἢ ἔτυμον ἔρεω*; audiuisti e-
 nim quod adieci, quum sub nomine
 Ciceronis editum dixissem. Sed nobis
 de illo differendum Orpheo tunc erit
 quum in eius conspectum venerimus.
 M I S. Tibi sedulo in memoriam re-
 ducemus, vt ad eum nos libeat addu-
 cere. K Æ N. Gaudeo factam fuisse
 otij literati mentionem. alioqui enim
 de

de hoc Orpheo fama minimè ad nos
 peruenisset. C O R. Peruentura erat,
 sed non tam citò. K Æ N. Quid si Li-
 teratum otium exponat aliquis, Quod
 Literatos reddit? C O R. Si posset ita ex-
 poni, non contenderè mutandū esse in
 in Literariū. M I S. Mihi magis arridet
 Literarium otium, vt sit simpliciter,
 Quod consumitur in literis. Potest au-
 tem ita consumi in literis otium à plu-
 rimis, vt tamen eos literatorum ap-
 pellatione vix dignos reddat. K Æ N.
 Quum hoc fateris, etiam mutandum
 esse illud vocabulum, ex parte fateris,
 C O R. Sicut otium literarium dictum
 fuit, (si cōiectura mea est *εὐστοχος*) quod
 studiis literarum impenderetur, sic li-
 ceat fortasse (liceat saltem per Kano-
 philum, sat scio) otium confabulato-
 rium appellare quod confabulatores
 suis de variis rebus confabulationibus
 impendunt. Quum autem id nacti e-
 rimus, (præsertim verò tale vt pingue
 dici queat) aliquam eius partem volo
 ei in quo versamur, sermoni tribua-
 mus, de vocabulis Latinis, aut etiam

loquendi generibus, quæ ne minimū
quidem suspecta sunt, quum tamen
maximè esse deberent. KÆN. An-
non & in Græca lingua idem vsuuenit?
COR. Ita. Atque id testari potest ille
Test. noui locus (cuius memini me iam-
pridem apud te meminisse) vbi scriptū
est, εὐὸν δὲ τὸ ἀλλὰ μωρον δῆ. Haud enim au-
diui vnquam vllam vlli de hoc verbo
μωρον δῆ esse ortam suspicionem: at mi-
hi propemodum μωρον, aut saltem ἐπό-
μωρον, videtur, credere, μωρον δῆ ab ipsis
Euangelistis scriptum fuisse. Ac vete-
ris interpretis autoritas (quæ & alibi
magna est apud me) hanc mihi suspi-
cionem augere potest, vertentis, *Quod*
si sal. atque euauerit, & ita ostendentis
apertissimè se quoq; illā lectionem nō
sequutum esse. KÆN. Nunc memi-
ni & ipse te vocabuli illius apud me
iampridem meminisse, tanquam tibi
suspecti: sed non memini in quod tibi
videri mutandum dixeris. COR. Age
tamen cum tua memoria vt illud de-
positum tibi reddat. Idem enim arca-
num tuis pariter & Misokani auribus
haud

haud priùs à me deponetur, quàm ad
 illos otij confabulatorij (quod ex par-
 te literarium futurum est) vêtum fue-
 rit. KÆN. Id est, (fortasse) quàm ad
 calendas Græcas ventum fuerit. Sed
 ô quomodo sermo noster à profanis
 ad sacra paulatim peruenit! A mulie-
 ribus enim Terentianis, sine fine mo-
 dôq; se polientibus, se comentibus, ad
 illum Euangelistarû locum venimus:
 occasionẽ præbente sermone de locis
 minimè suspectis, quum tamẽ esse de-
 berent. MIS. Itane Kænophile mu-
 lieres rem profanam vocas? Non mi-
 nùs aliquo epigrammate tuo inuecti-
 uo dignus est Kænophilus, Coronelle,
 quàm ille Terentiani loci emendator,
 qui fœminas omnes sub vna Mycóno
 ponit, omnes pro impudentibus ha-
 bet. COR. A iocosis istis ad seria, &
 quæ ad nouissimè institutum sermo-
 nem pertinent, redeundum (aut, vt
 antiquariè in gratiam Kænophili lo-
 quar, repedandum) censeo. KÆN.
 Per me non stabit. MIS. Nec per me
 quidem.

COR. A loco igitur illo Terentij, ubi (quemadmodum dictum fuit, ac videre est) de re potius quàm de sermone agitur, ad alios veniendum est, ubi illa sermonis diuersitas, cuius exempla iam attuli, consideretur. Incipiam autem ab vno loco ubi vir idem eiusdem audaciæ (non tamen tam periculosa, id est, non circa rem tam periculosam versantis) exemplum nobis proposuit. Nam quum antea de hac lectione non dubitaretur, in Andria, act. i, sc. v, & quidem utrobique,

Prò deum atque hominum fidem,
 sustulit vocem *fidem* Muretus, ut versum suo ipse modo metiri posset: quum alij retineant: ac verba hæc *nullon' ego,* quæ subiuncta sunt illis, & versum claudunt apud Muretum, in principio sequentis ponant: ac neque hoc includant has voces *quot modis* (ut ab illo fit) sed ad principium sequentis eas referent. Scitis autem quàm laboriosè & quàm variè saxum illud dimensionis versuum Terentianorum quidam volverint. Mis. Vix ignotum cuiquam esse

esse hoc potest: ac eo minùs tanta illa audacia veniam meretur, extrudendi vocem quampiam è versu, vt hæc potius quàm illa dimensio ei conuenire possit. Saltem contenti esse deberent, annotare in margine, vocem illam sibi eiciendam videri: nec typographi illis hoc faciendi potestatem dare deberent. KÆN. De typographis loqueris? quomodo maxima eorù pars nosse queat quibus iniuriis affecta fuerint scripta vetera, quæ dantur excudenda, quum vix prima literarum elementa cognita habeant? M I S. Tu Kænophile, tua kænophilia vtens, breuiore vti quàm antea sermone poteris, & dicere, *Prò (vel prob) deùm atque hominum,* non autem *Prò deùm atque hominum si dem.* KÆN. Alibi etiam fortasse breuius illud loquēdi genus occurre possit. M I S. Alibi etiam fortasse fuerit non minùs quàm hïc erratum, & ellipsis esse dici poterit, quæ tamen inscio Terentio contigerit: quum alioqui suas quasdam ellipses is habeat. C O R. At ipse mihi perspicere videor qua-

modovocis illius omissio excusari possit. M I S. Aliquid iocosum audiemus. iam enim te subridētem video. C O R. Præcessit, in scenæ principio, *Prò deūm atque hominum fidē*, quidni, vbi illa quatuor verba sequuntur, (licet satis longo interuallo) quintum *δὲ καὶ τοῦ* repeti possit? M I S. Præfagibat mihi animus (vt in sermone de Terentio sim Terentianus) te iocaturum.

C O R. Hanc autem audaciam contra quosdam alios versus imitati sunt alij: & verò ante illum ea vsi iam nonnulli erant, præsertim tamen in detrahendis monosyllabis. Sic certè *Palmerius* in *Andria*, actus quarti scena secunda, tollit *vos ante amolimini, & te ante agis*: quorum tamen vtroque opus est.

C O R. Verùm ad aliud exemplorum genus venio, vobis gratificari cupiens. Heus tu *Kænophile*, tibi antiquario perit verbum valde omnium antiquariorum ore dignum. Perit autem per illam exemplarium discrepantiam. *KÆN.* Quid verbi est? C O R. *Prodere,*

dere. KÆN. Cur antiquarij magisquàm
 alijs ore dignum dicendum est hoc
 verbum? nisi fortè significationem à
 vulgari vsu discedētem habeat. COR.
 Habet. nam est illud quo Terentius in
 Andria vtitur, vbi Charinum introdu-
 cit dicentem,

*Credo, impetrabo vt aliquot saltem nu-
 ptijs prodat dies.*

KÆN. Non facient vllam hîc iacturam
 antiquarij, etiamsi multa exemplaria
 non *prodat*, sed *protrahat*, exhibeant.
 Nititur enim illud *prodat* autoritate
 Donati (& quidem autoritate Lucilij
 id confirmâtis) nec non Nonij, & mul-
 torum exemplarium veterum. COR.
 Nec verò dubito quin *protrahat* sit ex-
 positio illius verbi, quæ in locum eius
 (vt sæpe fit) irrepsit. Cæterùm hic lo-
 cus, vbi de dilatione agitur, mihi in
 memoriâ reuocat quædam versum,
 paucarû scenarum interuallo sequen-
 tem, vbi verbum *differat* haud illû ha-
 bet vulgarem vsum, (vt vulgus & mul-
 ti etiam qui è vulgo non sunt, arbitrã-
 tur) sed sonat *disturbet* & *in diuersum fe-*

478 DE LIPSIT LAT.
rat, ipso etiam Donato teste. Mis. De
hoc me monitum gaudeo, & gratiam
habeo.

COR. Antiquariis periclitatur &
hic quoddam suum verbum, in prima
EVnuchi scena,

*Verum si incipies, neque pertendes gra-
uiter.*

Pro illo enim *pertendes* alia aliud voca-
bulum afferunt exemplaria, *perficies*;
Ex Charisio autem non *neque pertendes*;
sed *neque poltendes*, affertur.

COR. Antiquariis in periculum ve-
nit & verbum *caluier*, hoc in loco,

— *nuncubi meam*

Benignitatem sensisti te caluier?

Nam vox *claudier* è possessione huius
loci deturbare vult vocem *caluier*: vt
scribatur, *in te claudier*. Atq; (vt verum
fatear) huius lectionis ego ante multos
iã annos acerrimus propugnator fui:
KÆN. Ergo iam ante multos annos
antiquariis aduersabaris. COR. Non
omnibus, nec omnino: sicut ne nunc
quidem. Sed tibi quorundam antiqua-
riorum technam narrare volo. Fece-
runt

runt illi quod plerunque fit in aulis principum. Nam quum viderent se ex antiquario huius quidem loci sermone per vnam ianuam eici, per aliam ingressum & quæsiuerunt & inueniunt. K Æ N. Beabis me hac de meis coantiquariis narratiuncula. Quomodo (quæso) ingressum alium suo antiquario sermoni inueniunt? **CORR.** *Clauder* pro *Claudicare* accipi dixerunt: Sed videndum apud quem antiquum scriptorem *claudere* pro *Claudicare* etiam inueniatur. K Æ N. Inuenitur *clauditas* apud Plinium, sed à nomine *claudus*.

COR. Etiam suum *utibile* antiquariorum cuperent autoritate Terentij nitij in Phormione. Nam actus quarti scena quarta, quum legamus,

Quid minus utile fuit quàm hoc huiusmodi tangere?

affertur è quibusdam codicibus *utibile*: sed hi pauci aliis, qui multi sunt, aut potius plurimi, debere cedere existimantur. K Æ N. Memini factam à te antea fuisse huius nominis *utibile* men-

tionem: quum diceres, quosdam in Lipsio valde id miratos esse. Addidisti autem & ex quodam poeta qui paulo ante nostram ætatem fuit (cui nomen Æsticampiano) exempla duo vsus illius. Denique (quod præcipuum est) ita *docilis* pro *Docibilis* dici, addidisti.

COR. Antiquarij in magnum discrimen de amittendo tandem suo etiam osso veniunt. KÆN. Quo de osso loqueris? COR. De illo de quo tam acriter pugnatum fuit, ut vix vnquam acrius canes de vlllo inter se pugnauerint. MIS. Nihil ego vnquam de ista siue tragœdia, siue tragicocomœdia, audiui. KÆN. Ne ego quidẽ. COR. Statim faciam ut vterque sit sciens. (nã ego quoque in sermone de Terentio Terentianizare volo) afferam enim illud ipsum ossum de quo tanta fuit & nondum cessauit digladiatio. Sed ea conditione illud afferam ut statim alio meam orationem conuertam. Alias autem fortasse de orta ex eo osso controuersia sermocinari poterimus. KÆN. Conditionem accipio. MIS. Ego

Ego pariter. COR. Magnum est illud
 offum, ac propterea mihi in eo afferen-
 do laborandum, & sudandum etiam
 fortasse. MIS. Possumusne ad illud af-
 ferendum nostram operam conferre?
 COR. Nequaquam. Sed ecce tandem
 illud,

*Viden', offum & cibus quid faciat alie-
 nus?*

MIS. Cuperem te hîc de quibusdam
 interrogare. KÆN. Ego quoque. Sed
 nobis promisso standum est.

COR. Nunc aliquid de locis iis di-
 cendum est, qui quum superiori tem-
 pore emendati fuerint, & quidem re-
 ctè emendati, tamen ex nonnullis ho-
 dièque editionibus inemendati pro-
 deunt. Eorum vnus est hic, Heavton
 tim. act. I, scena I,

— nisi eos qui opere rustico

Faciundo facile victum exercerent suò.

Quis enim ita Terentianizare audeat,
 vt dicat se opere aliquo vel aliquo labore
 victum suum exercere? Et verò ante mul-
 tos annos prouisum huic loco fuit,
 substituendo *exsarcirent* in locum illius

exercerent. Quum autem inueniatur
& hæc lectio *sumptum* exercerent *suum*,
non minùs placeret, *sumptum* ex *sarciri-*
rent suum.

COR. Quid quòd ne vocem qui-
dem *symbolum* hodie plerique in suis
nouis editionibus in *symbolam* mutant?
quamuis ego ante multos annos alte-
ram illam vocem *symbolum* debere hinc
exhiberi, explaudi, debere denique
hinc *ἀποσολογία* ostenderit. Et ve-
rò quidam, mihi certè ignotus, (quum
ea quæ afferam, petita sint ex annota-
tiunculis *ἀνωρίμους* siue *ἀδεσπότης* editis)
de me loquens, licet non Coronelli
sed alio synonymo nomine appellans,
scribit, Contendit ille in suo de linguæ
Græcæ abusu libello, *symbolam* legen-
dum esse. Et certè verisimile est: & ita
in vet. codice legi annotant Georg. Fa-
bricius & Faërnus. Hæc ille de me, id
est, de lectione quam in alterius locum
substituto: sed quamuis meæ emenda-
tioni subscribat, & duos illos magni
nominis viros ex veterum etiam codi-
cum autoritate subscribere illi teste-
tur,

tur, tamen in illa ipsa editione cui adiectæ sunt eę annotatiunculæ quarum una hæc est, nõ *symbolam* sed *symbolum* habemus. Ab illo tamen *symbola* esse constat & *symbolis*, in EV nucho, *In hęc diem ut de symbolis effemus*: sicut & *asymbolum* in Phormione. Verùm *συμβολαί* possunt dici & alia quæ singuli *συμβάλλονται*, id est cõferunt. Ac, si qui ad scrip-
tionem aliquam operas conferunt, illa scriptio dici potest esse *ἐκ συμβολῶν*. Ideoque, si singula symboli Apostolici capita tanquam collatitia considerentur, ut pote vnoquoque Apostolo (ut fertur) suum conferente, symbolæ Apostolicæ nominari possunt: & ita plures symbolæ esse dicentur è quibus vnum symbolum conflatum fuerit. K Æ N. Rationi consentaneum est quod dicis: nunquam tamen mihi in mentem venerat. M I S. Tuum illum libellum de abusu Græcæ linguæ nunquam vidi, Coronelle. C O R. Dabo operam ut videas: quòd si legere etiam non pigraberis, temporis in eo legendo positi te (ut spero) non pigebit. Fa-

cit autem Terentij mentio vt recorder
 quorundam, qui apud eum (sicut & a-
 pud Plautum, vel alium comicum) di-
 cunt hunc vel illum *αελορίζεσθαι*: nec a-
 nimaduertunt, verbo *αελορίζεσθαι* lon-
 gè aliud significari quàm quod volunt
 dicere. Scis enim *αελορίζεσθαι* esse Præ-
 cogitare, vel Præconsiderare. Sic ve-
 rò illos reprehendo in eo libello, qui
 dialogismum pro dialogo dicentes,
 non animaduertunt *διαλογισμὸν* esse à
διαλορίζομαι. M I S. Recordor, te, non
 multo ante, quum de quodam loque-
 reris, qui vellet *nuper notitia* ita coniu-
 ctè dictum vt *semper lenitas*, dixisse vt
scriberetur nuper-notitia, καὶ ὕφ' ἐν: vt qui-
 dem ille loquitur. Cur ibi, vt quidem ille
 loquitur, addidisti? C O R. Quoniam
 ita loqui nolim: ac te meus ille doce-
 bit libellus cur ita loqui non liceat. Pe-
 ius tamen à quibusdam dicitur, *Per*
καὶ ὕφ' ἐν. M I S. Simulatque in manus
 meas veniet, eum hac de re consulam.

C O R. Ne hoc quidem omitтам:
 mirum esse, quosdam (præsertim verò
 qui eius in Latinitate sunt sectæ cuius
 est

est Kænophilus) quum nihil aliud afferre noui possunt, saltem mutare cōsuetam vulgaris alioqui vocabuli scripturam. Quid dico vulgaris vocabuli? Immo aliquando accidit vt noua scriptura nouam etymologiam quærere cogat: ita vt iam nouū sit vocabulum. Exemplum habemus insigne in *disidū*: vbi dicit Pamphilus Myfidi, — *ualeant Qui inter nos disidium volūt*. Nam quamuis optima sit hęc scriptura *disidium*, tāquam à verbo *disideo*, sunt qui per quādam kænophiliam (nec enim solus Kænophilus morbo kænophilix laborat) *disidium*, tanquam à *discindo*, scribunt. M I S. Et quidem hoc ab iis præcipuè fieri dicis qui eiusdem cum Kænophilo sunt sectæ. Quæ certè pulchra est antiquariorum periphraſis.

C O R. Interim verò non cogitāt de mutanda scriptura vbi rationi consentanea (meo quidem iudicio) esset mutatio. vt in *suffarcinata*, siue *subfarcinata*. De qua mutatione meam aliās audietis sententiam. K Æ N. Et apud me certè vox illa haud suspitione caret.

COR. Satis est tamen vobis antiquariis, vocabulū aliquod dici antiquum: statim adorare velle videmini: eoque magis velle, quo est magis antiquum, & adeo vt priscum potius vocandū sit. Addam etiam (sed de quibusdam tantum antiquariis loquens) quo est magis obsoletum. Satis est, inquam, si antiquitas illud commendet: in ipsum minimè inquirendum est, etiam si scriptura non permittat etymologiam significationi (quā habere dicitur) consentaneam dare. K Æ N. Si vnquam vacuas vlli tuo sermoni aures præbui, huic me tales præbuisse affirmare possum. COR. Sed tu ad aures vsque vis esse antiquarius, qui eas *vacuas* malis quàm *vacuas* appellare. Verum perge: quod ex illis tam vacuis auribus commodū ferre te posse existimas? K Æ N. Vt, si quo exēplo id quod à te dictum est, mihi apertius reddatur, ex admonitione tua multo cautior euadam. COR. Non stabit per exemplum quin istud commodum ex admonitione mea accipias. Tu igitur aures vacuas
 (nam

(nam ego pariter ad aures vsque volo esse antiquarius) mihi commoda. Si quis te *impunonem* vocaret, laudari te an vituperari existimares? KÆN. Dubius (vt ingenuè fatear) hererem. COR. Quid si te impudentem appellaret? KÆN. Nullus (vt scis & ipse) dubitationi locus relinqueretur. COR. Qui tamen te *impunonem* esse diceret, is diceret te esse impudentem. Sed gaudeo quòd ista tua huius vocabuli ignorantio meã excuset. Nam (vt ipse quoque, in fatendo tibi verum, me ingenuum ostendam) mihi pariter ante aliquot menses ignotum erat vocabulum. Vnde factum est vt, quum amicis super hoc vocabulo hærentibus superuenissem (legebant enim antiquarij nescio cuius literas, in quibus quædam vocabat *impunonem*) & dixissent me commodum superuenisse ad solvendum ipsis eum in quo hærebant nodum: responderim, *Immo nullum meus superuentus commodum vobis est allaturus. Non minus enim quam vos hic hæreo.* Quum autem ex Nonio tandem didicissemus,

voce *impuno* significatum ab antiquis
 fuisse impudentem: (velut in hoc Lu-
 cilij loco, *Homo impuratus, & impuno, &
 rapax*) nullus fuit qui non miraretur
 quo fieri modo posset vt *impuno* pro
 impudente dictus ab antiquis esset.
 Sed quum parumper omnes mirabū-
 di obmutuissem⁹, ego silētium primus
 rumpens, quandam emendationem
 ex coniectura talem afferre, vt ceteri
 in sententiam meam irent. **KÆN.** O
 quàm libenter tua illa coniectura à
 me audietur. Propter huiusmodi acro-
 ama (quidni enim ita vocem?) vel va-
 dimonium à me desereretur. **MIS.**
 A me autem vel tria vadimonia, hanc
 coniecturam audiendi causa, desere-
 rentur. **COR.** Sed Kænophilus anti-
 quarias etiam aures meo de antiqua
 voce sermoni præbebit, vacuias vi-
 delicet: at tu non alias quàm vacuias.
KÆN. Vt antea meam bonam libi-
 dinem exagitabas, ita tibi nunc in ani-
 mo esse video aures meas vacuias ex-
 agitare: sed tu hanc quoq; exagitatio-
 nem & quamuis aliam à me condona-
 beris,

beris, dum modo hoc malo bonum illud redimam. MIS. O quale istud loquendi genus, *hanc exagitationem à me condonaberis.* COR. Ne Misokæne antiquarij nostri sermonem, vbi reprehensione carere debet, reprehendat. MIS. Itane hîc reprehensionem sermo eius nō meretur? COR. Nō meretur: si quidem fas ei est in eo loquendi genere Terentianizare. Apud hunc enim legimus, in EVnuchi prologo, *Habeo alia multa, quæ nunc condonabitur.*

Sed vidi tam male feriatum quendam & tam impunonem, vt eum non pueret in suo exemplari illud *condonabitur* emendare, & in *condonabuntur* mutare: quamuis reclamãte & modo non reuociferante lege numerorum versus. KÆN. O quàm audacem correctionem, si hoc animaduvertebat: quàm crassam, si hoc non animaduvertebat. MIS. Sed tu interim *impunonem* vocare hûc, cû antiquario, cuius paulo antè mētionem fecisti, tibi permisisti: nec non (vt sæpe vna licentia aliam at-

trahit) vti vocabulo *reuociferante*, à re
 (vt suspicor) innouato. C O R. Ad *impunonem* quod attinet, deprehendere
 potuisti, me subridentem eo vti: at vo-
 cabulo *reuociferante* etiam si nullus an-
 tea vsus esset, id quod præcedit *recla-*
mante quandam eovtendi potestatem
 dare mihi videtur. K Æ N. Obsecro &
 obtestor vt ad tuam illam super voce
impuno coniecturam veniamus. C O R.
 Ad eam, etiam non interueniente tua
 obsecratione & obtestatione, venire
 paratus eram. Et quidem eccam i-
 psam: (si & mihi Terentianizare licet)
 volentem vt ex *impuno* fiat *impudor*: i-
 deoque quem appellauit *impunonem*,
 linguam antiquarij sumens, eadem
 resumpta *impudorem* nominem. Diu
 vos moratus sum, antequam hanc
 meam coniecturam depromerem:
 (quod non vestra minùs quàm mea
 culpa accidit) quid? tandè mne, *Gran-*
de moræ pretium, dicetis? K Æ N. Quidni
 dicamus? M I S. Vnus tantùm mihi in-
 iicitur scrupulus: quòd in huiusmodi
 compositione vix soleant nomina sub-
 stanti-

stantiua manere integra: vt manet pudor integrum, quum dicis *impudor*.

COR. Hunc tibi statim scrupulum eximam. Annon enim *Concolor*, *Discolor*, *Verficolor*, (quinetiam *Incolor*, si bene memini) dicitur? & *Pudoricolor* ac *Neglicolor* dictum fuit? M I S. Exemptum

mihī esse scrupulum fateor. Nā quod attulisti exemplum, idcirco aptissimū est, quia nomina profert quæ sunt etiā eiusdem cum eo de quo dubitabam terminationis: vt grammatici loquuntur.

COR. Mihī de tua adstipulatione gratulor. M I S. Sed aliquid habeo de quo te moneam. COR. Ego vicissim aures habeo quæ semper vacuæ (vt nunc quoque antiquarij nostri os mutuer) & purgatæ sunt monitoribus.

M I S. Tu Terentianizare (vt verbo tuo vtar) volens, imitatus es quendam versum qui aliter in aliis editionibus scriptus est. Nam tu ita es illum imitatus, vt si scribendus hoc modo esset,

Sed eccam ipsam: miror ubi huic ego anteuorierim:

quum & hæc scriptura exstet,

*Sed eccam ipsam video: miror ubi huic
ego anteuorterim.*

COR. Vel hic locus insigne est exemplum eius negotij quod circa Terentianum, sermonem facessit exemplarium diuersitas: atque iis quæ proposui exemplis hoc addendum est. Cæterùm, quum diuersæ de qua monuisti scripturæ ignarus non essem, sequutus eam sum quæ mihi magis probanda uisa est: quum alioqui sciam aliquid opponi iis qui *eccam* pro *ecce eam*, sicut *ecum* pro *ecce eum*, & *ellum* pro *ecce illum*, dici uolunt. Sed de illa obiectione ac de tota re alius erit differendi locus. MIS. Immo uere orne nunquam tibi alium illum differendi locum esse dicas.

COR. N V N C Kænophilo kænophilæ eius acceptissima futura quædã uolo proponere. K Æ N. Gratiam de tam propensa uoluntate habeo. COR. Faciam, ita kænophilicè loquatur Kænophilus, ut uix eum, quamuis Terentianè loquentem, quisquam intelligat. MIS. Erit hoc, loqui & non loqui.

qui. Nam vt ille bonus vir dicit,

Non scribit cuius carmina nemo legit,
ita dicere posse videor, eum non loqui
quem nemo intelligit. COR. Arrige,
arrige aures Pamphile: (Terentius,
quem in mente habeo, fecit vt Pam-
philus pro Kenophilo in lingua fuerit)

KÆN. Ad beandum me venis. COR.

Faciam vt nouo modo sis antiquarius,

& quidem vel ex vno Terentio. Ac pri-

mum *crimen* dices, quamuis *discrimen*

significare volens, ex illius celeberrimi

comici autoritate. KÆN. Quis

hoc credat? COR. En tibi ipsum co-

mici locum, qui te ad credendum adi-

get: ex Phormione, actus secundi sce-

na secunda, (sequendo quorūdam dif-

tributionem)

GETA. *Quid agēs?* PHORMIO. *Quid*

vis? nisi vt maneat Phanium, atq; ex

crimine hoc

Antiphonem eripiam, atque in me o-

mnem iram deriuem senis?

KÆN. Non ita (credo) Donatus. COR.

Aliud nihil apud eum legi (in editione

quæ prodiit ex officina Nicolai Bry-
lingerii, anno 1555) quàm hæc, *Sic dixit*
Ex crimine eripiam, quasi ex incendio.

KÆN. Hoc nequaquam est dicere, vel
ostendere, sibi videri crimen pro dis-
crimine accipiendum. COR. Quid tum
sica in opinione non fuit Donatus? Et
verò si quid esset vnde colligere posse-
mus eum ita sensisse, nihil noui, nihil
tuæ kænophilæ congruens afferres.

Adde quòd hodie magis σοφοὶ quidam
sunt expositores quàm fuerit Dona-
tus. MIS. Ita quidem, si homines σοφ-
οσοι (quibus & hoc seculum abundat)

certè hominibus qui nō solum σοφ-
οσοι sunt potiùs quàm σοφοὶ, sed etiam σοφ-
οσοι. Sed quam suæ expositionis ratio-
nem ille affert? quisquis fuit. COR.

Profert hunc Virgilij locum,
— *sere crimina belli.*

Atque addit, Ut cernere pro discernere

re, & cerniculum pro discerniculum.

MIS. Non est bona consequentia, ve
vulgus loqui consuevit.

COR. Ad aliam nouitatem venio,
EX

ex eadem officina profectam. Dico enim posse te alia quàm Græca pædagogi appellatione vti: & quidem quæ Latina Latinè loquenti sit conueniēti-
 or. K Æ N. Scio quænam sit illa. COR. De qua me loqui arbitraris? K Æ N. De voce *magister*. Nam & Donatus innuit restringi debere vocem istam ad pædagogi significationē, (sicut & in meo Thes. Gr. linguæ dixi) quum admonet, de pædago go esse intelligendam hoc in loco Terentij,

—nam antea

Qui scire posses, aut ingenium noscere,
 Dum etas, metus, magister prohibebant?

COR. Tu antiquarius quod antiquæ est Latinitatis ignoras: ego minimè antiquarius non ignoro. Antiquo enim sermone *monitor* dicebatur qui vulgo *pædagogus* vocari solet. K Æ N. Quibus hoc testibus probatur? COR. Terentio & Horatio: illo, in suo Phormione, hoc, in sua arte poetica. nam ibi actus secundi scena prima Geta est *monitor*: ergo & pædagogus: & quidem

ita vt pædagogo appellationem monitoris tribuere liceat. Nam in Phormione, actus secundi scena prima, vbi Geta vocatur *monitor*, perinde est ac si *pædagogus* diceretur. Ac, quum Horatius in sua Arte poetica de iuvene (id est, de iuuenis natura) hoc inter alia canit, — *monitoribus asper*: sub monitorum appellatione pædagogos intelligit. M I S. Ergo (ignosce Kænophile quòd meus sermo tuum anteuertit) & Terentij & Horatij seculo ab alijs nullis iuuenes monebantur quàm à pædagogis. K Æ N. Si credere fas est. Immo iuuenibus, vt hodie quoque, monitrices non defuisse, ex iis quæ in veterum scriptis legimus, credere cogimur. Sed illæ scilicet monitrices magis proprio nomine vocari pædagogæ poterant. M I S. Mirum est, hunc, quicumque sit, non considerasse, monitorum appellationẽ multo latius quàm pædagogorum patere: & neminem quidem esse pædagogum posse qui nõ sit monitor: sed non *à vltimo* hoc, ita vt nullus esse monitor queat nisi qui sit pædagogus.

COR. Video, me nouas meas merces, quas vobis exposui, non bene (id est, non cum magno lucro) vobis venditurum: sed aliquas tandem afferam fortasse quæ magis vobis placebunt. Audite igitur. E triuialibus mercibus est ista, *Discere*: at minime è numero triuialium est *Sectari*: quod idem valet. MIS. Quod idem valet, si diis placet. Ac libenter ad illa tua verba *quod idem valet*, respondissem hæc quæ Parisiis dici solebant me iuvene (præsertim in vrbis parte scholastica, vt ita loquar) *per quam regulam?* COR. Proponetur tibi iste Terentij locus,

— *ibi homo cæpit me obsecrare*

Vt sibi liceret discere id de me: sectari iussi.

MIS. Immo, *sectari iussi*, non est *Discere* iussi: sed *Iussi sectari*, vt disceret. Alioqui, quomodo de omnibus qui sectantur aliquem discendi causa, dici posset, illud sectari, esse idem quod discere: quum ne omnes quidem illi qui à discendo vocantur discipuli, discant?

KÆN. Eadem fere dicturus ego eram.

COR. Valde refractarios esse vos animaduerto: sed tamen ad aliud eius de qua agitur nouitatis exemplum venio. Annon enim tibi, Kænophile, nouum est *plorare* pro Implorare? KÆN. Admodum nouum esse fateor. COR. At ecce tamen, Terentius ab illis qui sunt emunctæ naris sic vti verbo illo animaduertitur. MIS. Vbi locorum? COR. In Phormionis prologo: in hoc ipso versu,

Et eam plorare, orare vt subueniat sibi.

KÆN. Quid nos cogit verbo Plorare illum insolitum vsum dare? Quid vetat quin ita hæc accipiamus, vt si, *plorando orare, vel cum ploratu orare, dictum esset?*

COR. Refractarios vocabo vos iterum. De Kænophilo tamen potiùs quàm te, Misokæne, spes me fallit. Illum enim sperabam, pro sua kænophilia, ambabus manibus, siue (vt alij loquuntur) obuiis vlnis, has quæ à me proponuntur sermonis nouitates amplexaturum. Adiciam tamen vnam, quam vel eo nomine quòd breuitati seruiat,

feruiat, illi spero futuram longè gratif-
simam. AV di igitur Kænophile: vbi de-
nuntiando agitur, nonne libenter in-
uenias verbum, quo vnico Noui quid
& inusitati nūtiare, significetur? KÆN.

Quidni? quis enim breuitati non stu-
det? COR. At ecce, habes apud Te-
rentium illud verbum. Sed experiri
volo an poteris ariolari (dū enim sum
apud Terētium, quidni verbo vtar quo
& ipse vtitur?) quòdnam sit illud voca-
bulū. KÆN. Experieris me non pos-
se. COR. Dicam igitur: illud verbum
est portare. KÆN. Quæ exempla affe-
runtur? COR. Primum est hoc,

Dij boni, boni quid porto!

Secundum est istud,

*Hic nunc me credit aliquam sibi falla-
ciam portare.*

Visne & alia exempla ex eodem affe-
rā? KÆN. Haud ea puto magis quàm
hæc ad illud mihi persuadendum pro-
futura.

COR. Vnius insuper circa Latinita-
tem nouitatis mihi venit in mentem:
quam saltē haud passuram esse repul-

fam, sed locum apud vestras linguas esse inuenturam spero: atque adeo istud mihi polliceor. **MIS.** Vnde tibi de illa nouitate tantum spei, vel potiùs fiducia? **COR.** Ex eo, quòd ad illam spectat Latinitatē quæ ad rem culinariam pertinet. **MIS.** Nunc fortasse tibi animus est in patinis, vt nostri Terentij verbis vtar: atque hinc factum est vt illius Latinitatis, cuius mentionem facis, recordatus sis. Sed quid tandem est illud quod portas? Libet enim, quo iure, qua iniuria, eum dare vsum verbo *portare* de quo vfu loquutus sum paulo ante. **COR.** Antiquario, ac præsertim ei qui antiquarij Kenophili Kenophilo circa Latinitatem ingenio sit præditus, conuenientissimum est, *currere cibos*, potiùs dicere, quàm *coquere*. **MIS.** Ex qua verò Africa istud noui habes? **COR.** Ex eadem vnde & cætera. Sed en tibi, initio Andriæ, huius quam dico rei testimonium,

Nempe vt curentur rectè hæc.
Nec enim negari potest quin de rectè
coquendo intelligat. Nam & Donatus,

tus, *curentur rectè* exponit, *diligenter coquantur*. Atque addit, *Curatio propriè medicorum est, cura reliquorum: sed coquina medicina famulatrix est*. In quibus postremis verbis Platonem sequitur Donatus. Scio autem quendam alicubi hæc è Donato ita recitasse, ut inuertes diceret, *medicina coquina famulatrix est*: non sine magno omnium, præterquam duorum medicorum, risu. K Æ N. Quid? nõne hæc saltem nouitas sermonis admittenda est, Misokæne, ut posthac *curare cibos* potiùs quàm *coquere* dicamus? M I S. Sed eadem opera, vel potiùs eodem Latinitatis genere *coquina* nominanda erit *curatio*, *coquus* vocãdus erit *curator*. K Æ N. Non libenter ad hæc vsque venirem. M I S. At ego ne illud quidè *curare cibos* pro *coquere* admitto. Fieri enim potest ut illud *curentur* non de coctione tantùm intelligèdum sit: (nam & is à quo condiuntur cibi, cur non itidem dicatur eos *curare*?) sed esto de alia re nulla intelligi: si hinc velimus inferre, ita posse nos vti verbo *Curare* ut dictum

est, quæ tandem erit ars quæ id quod
 facit, curare dici non possit? Haud tã-
 tum faber lignarius curare asserem di-
 cetur pro Dolare: sed cuiusvis generis
 fabri quidquid fabricabuntur, curare
 dici poterunt. **COR.** Vix tamen hoc
 ex illo sequi videtur. Quid ais Kænophi-
 le? mutasne sententiam? **KÆN.** Iam
 propemodum mutata est: ac, quum de
 cæteris quæ antea proposuisti concor-
 darim cum illo, de hoc inter nos dis-
 cordetur nolim. **MIS.** Rem mihi gra-
 tam facis, Kænophile. nam, si à me dis-
 cordans, hanc *æga. vó. m. tu* admisisses, te
 irritasset Coronellus, & te libentius ei
 nouitati sermonis quæ ad culinã perti-
 net, quàm vili alij, dare locum dixisset.
 Quærat ille, quærat eos de quibus di-
 ctum fuit, comedones, heluones, lur-
 cones, quibus manus frequenter, ani-
 mus semper est in patinis: hunc eun-
 dem animum facilè (vt opinor) ad hãc
 nouitatem appellent. **COR.** Itane me
 ad comedones, heluones & lurcones
 amandas, Misokæne? **MIS.** Immo, nõ
 te, sed tuam nouitatem. **COR.** Abs-
 que

que te fuisset, dixissem statim de Kænophilo,

Decidit in casses prada petita meos.

MIS. Ex hisce tuis verbis magis mihi persuadeo verum esse quod suspicabar. COR. Quidnam? ô homo suspicacissime. MIS. Te minimè seriò loquutum esse in hac nouissima sermocinatione, sed iocari voluisse in iis quæ proposuisti Teretianæ in sermone nouitatis exemplis. Verè autem nouam & miram habent hæc Latinitatem, etiam si è miro quidem sed minimè nouo scriptore petita sint. COR. Vt iam nihil dissimulè, alia ex me audisti, audiuit etiam noster antiquarius Kænophilus, è quibus conicere potes quàm mei palati non sint hæc sermonis *phantastiques* nouitates, siue imaginariæ: vt autem Græcogallicè loquimur, *phantastiques*. Sed his exemplis nostrum mone-re antiquarium volui vt sibi caueret ab imaginatione, deinde & imitatione, nouitatum huiusmodi. MIS. Aliquid profectò tale de iis quæ afferebas exemplis suspicabar.

COR. Quum autem ea quæ attuli exempla, ex vna eademque officina sint omnia, alias esse officinas sciendū vbi alię nouitates, sumpta itidem è sermone Terentiano materia, cuduntur, vel potius cusæ sunt: aut fortassis & cusæ sunt, & quotidie cuduntur. Earum è numero est hæc, *sperare* pro Timere, ex isto Terentij loco in Andria, actus secundi scena tertia (vt quidem nonnulli comœdiam illam partiuntur)

Nam quod tu speras propulsabo facile.
siue (vt in aliis exemplaribus) *speres.*
M I S. Plurimi sunt qui te hunc verbi sperare vsum nolle admittere videntes, statim illum tam tritum Virgilij versum opponerent,

Hunc ego si potui tantum sperare dolorem.

COR. Sed non deesset quo illis os obstruerem. Dicerem enim, incertum haud posse incerto probari. K Æ N. Vix aliquid magis nouum illorum auribus afferre posses, quàm hoc, in dubium esse vocandam Virgiliani illius collectionem. COR. At vestris mi-

nimè

nimè nouum auribus esse istud potest. Nam ex me audistis, his me vidisse oculis exemplar vbi *speċtare*, non *sperare*, legebatur: quod *speċtare* huic loco & iudico, & mihi videor vobis & aliis persuasurus, esse conuenientissimum. At huic Terentij loco non est quidem quærenda alia scriptura, sed alia expositio. Proponi tamen aliam scripturam scio, videlicet *timeas*, vel *times*: (sicut *speres*, vel *speras*, vulgo legitur) sed ex falsa expositione factam falsò esse diuersam (vel potiùs contrariam) lectionem, respondeo. Nec dubiù est quin illa apud Donatum verba, quibus fit illius alterius lectionis mentio, sint irreptitia, sicut alia quamplurima. Mirum est verò non considerasse illos qui verbo *Sperare* illam contrariam significationem dare ausi sunt, rationi consentaneum esse vt dicatur Pamphilus vanam & inanem spem concipere, & facilè refelli posse id quod illi materiè concipiendi eam præbeat. Quæ quamuis ita sint, memini me videre quendam antiquarium, qui magnum suo

sermoni ornatum afferre hunc verbi
sperare usum existimabat: quum debe-
 ret considerare, abusum esse id quod
 usum vocabat. Nam quid aliud est a-
 cyriologia quàm catachresis? quid a-
 liud catachresis quàm abusus? KÆN.
 Scis tamen veteres & in aliis quibusdã
 verbis tolerasse catachresin. COR.
 Scio: sed magna ea est & vix tolerabi-
 lis, per quam contraria verbo cuiquam
 datur significatio. Verùm, ad alia vt
 veniam, quæ huic nominatim scripto-
 ri, sub archaïsmi prætextu, affinguntur:
 ab alio quodam antiquario *homo ad-
 uentus* pro homine qui aduenerat, di-
 cebatur: tanquam Terentio ita hîc lo-
 quito,

*Ego commodiorem hominem, aduentũ,
 tempus, non vidi.*

Sed ille antiquarius (vt cogitare potes)
 tam perspicax erat vt ne hîc quidem
 videret, interpunctioni inter *hominem*
 & *aduentum*, locũ esse dandum. Quin-
 etiam fortasse, vt audiuerat aliquan-
 do *hominem præuentum* (veluti quum
 dicimus aliquem ab alio præuentum,
 vel

vel aliquem morte præuentū) ita posse dici hominem aduentum imaginabatur. KÆN. O quid aliud non fuisse dicturum Terentium existimabit, qui eū ita esse loquutum sibi persuadet? Interim verò animaduertendum est in quantum interdum errorem incidatur, è non animaduersa interpunctione, quæ vel posita est, vel poni debuit.

MIS. Quandoquidem de interpunctione nunc agitur, quæ, quòd animaduersum nõ fuerit ipsam notatam esse, aut notari debuisse, in errorem impulit eum qui existimauit Terentium dixisse *homo aduentus*: vobis indicare volo quomodo alia interpunctio eundem apud comicum ludificata sit eundem: ita vt crediderit Terentium quodam archaïsimo vti: quum tamen Terentius nihil minus cogitaret. KÆN. Cautum me hoc exemplum reddet. MIS. In Hecyra, actus quarti scena quarta, legere consueuimus,

Egi, atque oravi, tecum uxorem vt duceres.

at ecce, nunc præter consuetudinem
nobis legendum proponitur,

*Egi, atque oravi tecum, uxorem ut du-
ceres,*

interpunctiōne post *tecum*, non post
oravi, posita: ut videlicet archaismus
sit, *oravi tecum*, pro *Oraui te*. K Æ N.
Verum hoc certè est, dici ἀρχαϊκῶς, *ora-
ui tecum*, pro *Oraui te*. C O R. Sed hoc
quoque deberes addere, non esse mo-
ris dicere, *uxorem secum ducere*: sed *uxo-
rem ducere*: videlicet *domum*. Qui ac-
cusatiuus olim supprimiti non solebat.
M I S. Sed considerandum est præces-
sisse,

*Primum, hanc ubi dixti causam, te pro-
pter tuam*

*Matrem non posse habere hanc uxorem
domi,*

*Pollicita est ea se concessuram ex ad-
ibus.*

C O R. Hoc inter alia expendendum
esse censeo, an Terentius dicere soleat
oro tecum, non *oro te*: ne illum ἀρχαϊκῶς
etiam ubi nolit, habeamus. K Æ N.
Non tam mirum tamen fuerit, (meo
quidem

quidem iudicio) Terentium in hoc loquēdi genere ἀρχαίζειν, quàm in *neno* pro *non*. si tamen verum est, *nemo* in *neno* mutari debere, in *E* *V* nucho. *Mis.* O quale vocabulū *neno* pro *non*. *KÆN.* Immo affertur etiam *nenum*, & *nenu*. *COR.* Hoc non ignoro: atque adeo consideravi aliquando inde fortasse originem habere illud & nobis Parisiensibus satis familiare *nenni*. *Mis.* Gratulor meis auribus quòd de his tribus siue fratribus, siue sororibus, *Neno*, *Nenum*, *Nenu*, præmonitæ fuerint. Si enim ad illas, non præmonitas per alicuius antiquarij *kænophiliam*, accidissent, periculum fuisset ne obstupefactæ soni insolētia obsurdescerent. Et mihi quisquam persuadebit, Terentium, qui, licet ἀρχαίζειν aliquando volens, alias plerasque voces, haud ita horrifonas, vitauit, aliquam harum admisisse? *COR.* Extremis locorum deprauatorum morbis extrema emēdatores adhibere remedia coguntur. Considerandum est autem esse interdum apud scriptores vetustos ἑλλην ἴπυ-

λα, quæ aliis multo sunt *δυσιατότερον*. Sed
 haud possum non ringi, (quidni enim
 circa Terentij sermonem versans, ali-
 cubi Terentianizem?) quum sanis et-
 iam locis video medicinam adhiberi.
 Et quidem hunc esse vnum ex eorum
 numero dico, initio Andrie, *haud muto*
factum. Quis enim non videt perinde
 esse ac si diceretur? Non muto meam
 de eo quod feci sententiam. Mutatau-
 tem suam de eo quod fecit sententiam
 is quem id fecisse poenitet. Ac, si bene
 memini, apud Thucydidem, *ὁ μὲν μεταβάλλει*
λομῶν eodem sensu dicitur. Quod so-
 nat, (vt scitis) Non mutor. M 1 s. Quo
 autem modo emendatur hic locus?
 C O R. Interrogare potiùs debebas
 quomodo deprauetur. Nam *muto* in
multo mutatur: vt accipiatur pro Da-
 mno. Ac fateor quidem non esse no-
 uam hanc emendationem, quum &
 Donatus eius mentionem faciat: (ni-
 si fortè quod de ea dicitur, ex iis est
 quæ Donati cōmentariis infarta sunt)
 sed indignor quòd à nonnullis hæc le-
 ctio in alterius locum substituatur.
 Quòd

Quòd si vultis vt hunc sermonem alia
 expositiuncula claudam, (quam non
 sine risu audietis) eam non denegabo.

M I S. Præfagit animus qualis futura
 sit. Iam enim incipio nõ quidem *καλῶς*
 sed *καλοσίην*. C O R. *Haud muto factum*

ita exponunt vt *muto* non pro verbo,
 sed pro nomine habeant. Quasi nimi-
 rum diceretur, Istud beneficium non

collatum est in hominem qui de eo
 mutus sit futurus. M I S. Non falleba-
 ris quum dixisti, nos expositionem il-
 lam non sine risu audituros. C O R. Vt

autem hîc è verbo nomen factum fuit:
 ita quidam è nomine aduerbium fa-
 ciebat: hoc in loco, *Et heri semper-lenit-*

tas (debet enim scribi *semper-lenitas*, vñ
mirabar quorsum euaderet. Nam illius

expositio risu haud minus digna è no-
 mine *heri* aduerbium faciebat. Quid
 verò de Eographij expositione dice-

mus huius initij prologi in EV nuchû?
Si quisquam est qui placere se studeat bo-
nis

Quamplurimis, & minimè multos le-
dere.

Nam is, nodum in scirpo quærens, dubitat an *quamplurimis* legendum sit, tãquam coniunctè scriptum : & tandem disiunctè scribi mauult *quàm plurimis*. vt sit sensus, *Qui bonis potius quàm plurimis placere se studet*. Atque huc affertur illud Græcorum (& quidem Homeri nominatim) βούλομαι ἢ, sequente infiniti modi verbo, pro βούλομαι μᾶλλον ἢ. Sed ne Græci quidem cum quolibet alio verbo, etiam quod eiusdem generis significationem habeat, illa ellipsi vtuntur : nec locus tam subtilem poscere expositionem videtur. Mis. Tibi profectò assentior, illum Eographium hinc nodum in scirpo quæsiuisse.

COR. Ad diuersas lectiones reuertens, hoc etiam addam : Haud temere admittendæ sunt illæ præsertim quæ vocem & Latinam absq; dubio, & valde etiam vsitatam, nec nõ loco aptam & conuenientem, à nobis amãdari volunt, vt ipsæ, quòd earum sint è numero quas homines antiquarij amant, & in honore habent, intrudantur. Ac multo etiam minùs, quum vox illa exemplis

exēplis destituitur, quæ omnem de illa dubitationem nobis tollant. Palmerius tamen in hoc Terentij loco,

*Omnes quibus res sunt minus secunda,
magis sunt nescio quomodo suspiciosi,*
libenter persuaserit ut in locum nominis *secunda* substituamus *abundæ*. MIS. Apta tuæ kænophilæ fuerit, Kænophile, vox ista *abundæ*. omnibus enim nouam & inauditam fore existimo. KÆN. Quasi verò mea kænophilia cuius exemplari sit credula.

COR. Tantum abest ut quælibet vocabula, quæ tanquam antiqua, aut etiam prisca, afferuntur, tam facile sint admittenda, ut, si qua nobis occurrant sermone antiquo exprimenda, & contingat ut duos antiquos scriptores tanquam viæ duces habeamus, nō tamen omnino eadem via nobis præeuntes, etiam atq; etiam videndum nobis sit utrum sequi debeamus. Exempli gratia: duo sint antiqui scriptores, quorum vnus *bibonem*, alter *bibosum*, quæpiam vocauerit, nulla dubitatio relinquitur quin eum qui analogiam sequi-

tur, potiùs quàm alterum sequi oporteat. Sequitur autem analogiam qui *bibonem*, non qui *bibosum* dicit: sicut etiam sequi dicendi sunt ij etiam qui *bibacem* appellat. Nam vt è verbis Edo & Bibo ducebant *edonem* & *comendonem*, sic quidni à verbo Bibo *bibonem*: & sicut ab Edo *edax* (cui simile est *vorax* à Voro) quidni à Bibo fieret *bibax*? At illa in *osus* desinentia vocabula, potiùs à nominibus quàm à verbis deduci constat: ac in promptu sunt exempla. Dixit tamen *bibosa* Laberius: sed is præ quouis alio vocabulorum innouator habitus fuit: & tamen hoc in loco, qui ex eo affertur, *Non mammosa, non annosa, non bibosa, non procax*, hoc vocem istam quodammodo excusare videtur, quòd post duas quæ in *osa* itidem desinunt sit collocata: tanquam gratiæ magis quàm illius consuetudinis Latini sermonis habita ratio fuerit. Ab eodem Laberio amantem mulierem dictam fuisse *amorabundam* audimus: quo verbo alius fortasse vsus minimè fuisset, quum ne vllam quidem analogiæ speciem

speciem, ac (si ita loqui licet) vllam vel
 umbram pro se facientem habeat. At-
 que huc respiciens (vt opinor) Gellius,
 verbum esse inusitatiùs fictum dixit.
 Quinetiã alibi vocum innouatorem
 eum appellat. Cæterùm quod attinet
 ad illa siue antiqua siue etiã prisca vo-
 cabula, quæ, quum synonyma sint, ter-
 minatione tantùm discrepant: sicut
 non dubium est quin *bibonem* potius
 quàm *bibosum* dicere debeamus, ita di-
 xerim dubitatione hoc carere, è duo-
 bus etiam quibus idem scriptor vtitur,
 vnum alteri interdum præferendum
 esse: ideòq; *manduconem*, potius quàm
manducum, dici ex Plauto debere: &
peruicacem (nam & hoc vocabulum
 fuisse antiquis quoque in vsu constat:
 ac nominatim ex Plauto, non minùs
 quàm assertur ex Accio, afferri existi-
 mo) potius quàm *peruicum*, aut *peruico-
 nem*: si tamen & hoc vsum esse, verum
 comperiatur. Ac, quum hîc de termi-
 nationibus agatur, in memoriam re-
 uocandum fuerit quod de vocabulo
pestilitas, quo vsus est Lucretius, di-

ctum fuit: id fortasse non omnibus sui
seculi doctis hominibus probasse: quum
ab analogia tam dissentiat *pestilitas*, quã
pestilentia illi assentitur.

MIS. VIDES, mi Kænophile, vi-
des, & ex his & ex aliis multis quæ à Co-
ronello antea tibi opposita fuerunt,
quàm spinosa res sit ille qui ad bene-
tendum antiquario sermone (quod an-
tiquariari quidam è vestris vocant) ha-
bendus est verborum delectus: quàm
magna circa vsum illius sermonis cau-
tio adhibenda sit: vel potiùs quàm mul-
tas cautiones adhibere circa illum o-
porreat. Quum autem illis te adstrin-
gere nec solere, nec posse, satis sciam:
utinam eas tandem pertæsus, in regiam
Latinitatis viam reuertaris. COR. E-
go pariter te etiam atq; etiam rogo ne
sis in illa tua secta (parum abfuit quin
dixerim illa tua liga) adeo pertinax.
KÆN. Esse quidem soleo propositi te-
nax, sed non soleo tamen in eo perti-
naciari, nisi cum ratione. MIS. O
quale verbum *pertinaciari*. Nos (cre-
do) tuis horrifonis vocibus tandem
procul

procul fugare decreuisti. Enimuero vulnera telis nostris facta patimur. Per nostram enim patientiam & conuenientiam & indulgentiam tua creuit licentia: nimirum quòd tibi vtenti alij tot vocibus, quæ omnino exleges, vel potiùs (vt Græci significantiùs loquuntur) *παράνομοι* sunt, impunitas data fuerit: minimèque vlla censoria nota propter illas sis notatus. Sed nondum euasisti. Ea enim omnia propemodùm tua verba quæ censoriam mereri notam visa sunt, in meas tabellas retuli: ac de ijs reus factus, quum primùm conueniemus (nam hunc cõuentum mox solutum iri video) periclitaberis. Nisi fortè ante illum proximum conuentum tibi resipiscere contigerit. K Æ N. Naucifacio tuas minacias: titiuilitium mihi sunt. M I S O K. Aliquid fortasse non animaduertisti, Misokæne, quod adiecit illi suo vocabulo Pertinaciarum, non antiquario sed tantùm ridiculario. Dixit enim se pertinaciarum velle cum ratione: atqui *pernaciarum velle cum ratione*, quid aliud est quàm *insanire*

velle cum ratione? vt quidam apud nostrum illum comicum loquitur. In malam enim partem sumatur hoc verbum *pertinaciari* necesse est: siue alicubi à te inuentum, siue (quod mihi fit magis verisimile) pro antiquaria audacia innouatum fuerit. ΚΑΕΝΟΡΗ. Peruicacia in malam partem semper, sed non pertinacia, sumitur. ΜΙΣΟΚ. Inuertis quod à Nonio traditum atque ex Accio probatum fuit: Peruicaciam & Pertinaciam hoc distare, quòd Peruicacia sit interdum bonarum rerum perseuerantia: Pertinacia, semper malarum. Atque is istis Accij versibus discrimini à se posito fidem facit,

Tu pertinaciam esse Antiloche hanc praedicas:

*Ego peruicaciã aio, & hac me uti volo.
Nam peruicacem dici me esse, & vincere,*

Perfacile patior: pertinacem, nil morror.

Hec fortes sequitur, illam indocti possident.

Tu addis quod vitio est, demis quod probro datur.

Mala autē, vel potius pessima est hæc vulgaris lectio versus tertij,

Nam peruitacem dicis me esse, & vincere.

Nec vltimus certè mēdo caret, & quidem maximo. Contrarium enim dicitur ei quod vt dicatur, & rationi & præcedentibus consentaneum est. Lego igitur, *probro haud datur*. Nam in hac lectione, *demis, quod laudi datur*, suspicor illud nomen *probro* in hoc *laudi*, ex coniectura esse mutatum. Cæterùm videri fortasse possit Cicero ad peruitaciae etymum allusisse, vbi *pertinaciae* appellationi *studium vincendi* subiunxit: *Cum Zenone, inquã, vt accepimus, Arcesilas sibi omne certamen instituit, nõ pertinacia, aut studio vincendi.* &c. KÆN. Inducere in animum haud queo vt hîc Nonio fidem habeam. MIS. Atqui eadem opera fidem antiquissimo poëtæ vir antiquarius derogabis. KÆN. Quid tum? dummodo fidem veritati non derogem. Ac voluit fortasse in il-

lis versibus ludere Accius, non autem
 pensiculatè & amussatim de illa re ar-
 gere. M I S. Habésne cuius autoritate
 nitaris? K Æ N. Habeo. M I S. Quem?
 K Æ N. Titum Liuium. M I S. Multum
 fuerit si vllū tibi vel ad vmbra auto-
 ritatis Liuij pateat confugium. K Æ N.
 Quum autoritatem Liuij dixi, nihilo
 magis de vmbra autoritatis eius quàm
 de prouerbiali asini vmbra cogitavi.
 M I S. Cedo igitur ipsa Liuij verba,
 K Æ N. Hæc sunt, *Vincit omnia pertinax
 virtus.* M I S. Mendosus fortasse est lo-
 cus. K Æ N. Hoc verè est effugiū qua-
 rere. Etiam apud Suetonium *perterna-*
ciam in bonam partem dictum, *iti-*
dè que *pernacem deorum indulgen-*
tiam apud Valerium Maximum obser-
 uasse mihi videor. Verùm age, Coro-
 nelle, candidè (quæso) atque ingenuè
 tuam & de Nonio & ipso Accio sen-
 tentiam expectora. C O R. Nonio sæ-
 pe contradixi: & nunc quoq; illi con-
 tradicere non dubitarem: sed hoc fue-
 rit, Accio sub persona Nonij contra-
 dicere: ac (quod nostrate iactamus
 pro-

prouerbio) canem coram leone verberare. Atqui si rem tãtam ausus fueris, quid me fiet? Dicetis ô vos antiquarij, quum in senatum vestrum conuenietis, Quid mirum si Coronellus iste antiquarios tantum infimat quantum ceteri eos sublimant, quum vel Accium, poëtam antiquissimum, titiulitij faciat? KÆN. Hoc tibi sanctè polliceor, nequaquam à me illa tua sententia eliminabitur. COR. Tuo promisso confisus, in tuum sinum ea quæ pectoris mei latebris tegebantur, effundam. Non videtur mihi Accius Peruinacis appellationem, & Pertinaciæ, quæ ex illa est facta, introspexisse. Ac tantum abest (meo quidem iudicio) ut illam introspexerit, quantum abest verbum Peruincere à Vincere. Quantum autem absit, an hoc breui carmine iam pridem satis ostenderim, vestrum iudicium erit:

Contentus haudes, posse te iam vincere

Ex parte quod vis, prorsus id vis vincere.

*Vt non malum esse dico, velle vincere,
Dico, malum esse, velle te pervincere.
Hinc dicitur enim quispiam esse perui-
cax.*

Necesse erat ostendere quantum inter illa duo sit discriminis, & hoc considerandum proponere: quum ab eorum vno originem habeat Peruicax: vnde facta Peruicacia est. K Æ N. Rem acu tetigisti in pauculis hisce versibus, quod ad etymologiam nominis Peruicax attinet, dicti pro Peruincax. Animaduerto autem, te in horum versuum duobus ἀρχαϊζῶν: (quamuis te neges antiquarium) in primo,

Contentus haud es, posse te iam vincere:

& in quarto,

Dico, malum esse, velle te pervincere.

In adiectione enim pronominis τὸ ἀρχαϊζῶν. Ac memini, te, de obseruando apud Salustium tali archaismo memouisse: vbi scribit, *Omnes homines qui sese student ceteris prestare animantibus: & de iis loquutum esse qui pronomen cum verbo student iungentes, Salustia-*

lustianum esse loquendi genus aiunt, *Studere sese, vel Studere se.* COR. Perinde videlicet ac si dicendum foret *Studeo me*, sequente infiniti modi verbo: non aliter quàm Gallicè dicitur, *Je m'estudie.* KÆN. Postea autem recordatus sum loci Terentiani eandem adiectionem habentis, in EVnucho, initio prologi,

Si quisquam est qui placere se studeat bonis Quamplurimis.

COR. Existimare videris, adiectionem illam locum habuisse tantùm vbi vterentur verbo *Studere*: sed longè falleris. nam ecce apud hunc ipsum comicum, scena prima eiusdem comœdiæ, *Mori me malim.* Quinetiam inter illos Accij versus qui à Misokæno recitati fuerūt, is qui secundus est, additum habet pronomem *me*, ex huius archaismi consuetudine: (quamvis tum id nihil minus quàm archaismus esset)

Ego peruicaciam aio, & hac me uti volo.

Sed malè, in quibusdam exēplaribus,

& à me uti volo. KÆN. Equidem non animaduertentem hoc in versu quod dicis: ac me hîc quoque à te esse admonitum gaudeo. Cæterùm, quum de vocibus Peruicax & Peruicacia dixisses, supererat vt de Pertinax & Pertinacia diceres. Quod vt facias velim.

COR. De Pertinace & Pertinacia, id est, de vero harum vocum vsu, non immeritò dubitabundos reddet illa ipsa dubitatio quæ est de vera lectione eius loci Varronis, vbi de voce Pertinacia agit. Incidi enim in quoddam vocabularium, vbi hæc leguntur, *Varro à pertendo dictam esse pertinaciam, & in malis rebus locum habere, ostendit, lib. 4. de lingua Latina. Quum (inquit) in quo non debet pertendi, pertenditur, Pertinacia est: quum in eo in quo oportet manere quis persistat, Perseuerantia est.* Statimque ab eo à quo hæc sunt annotata, (cuius nomē mihi incognitum est) additur, *Ex quo intelligitur, falsum esse quod antea hîc legabatur, in bonam quoque partem sumi. Nam exempla que posita erāt, omnino diuersum ostendebant vsu.* Sed quid si omissa fue-

fuerint à librariis exēpla alterius vsus, (quo in bonam partem sumitur) quæ Varro ad confirmationem eius attulerat? Vt cunque se res habeat, quod ad Varronis locum attinet, non verisimile est ita ausurum fuisse Lium loqui, *vincit omnia pertinax virtus*, nisi in bonam interdum partē sumi hoc vocabulum sciisset. Ei autem quod dicitur, in bonam partem Peruicax potius sumi quàm Pertinax, cū alia opponi exempla queunt, tum verò ista (meo quidem iudicio) Horatij, *Thyades peruicaces, & Achilles peruicax*. Cæterum ne de duobus quidem iis quæ illi voci Pertinax dantur etymis, assentiri plerisque aliis possum: quorum nonnulli à Perteneo, contra Varronem, nonnulli à Pertēdo, cum Varrone, deducunt. A Perteneo enim (nam qui à Pertineo deducunt, ne mentione quidem sunt digni) deriuari non placet: quum Pertenerē, quo vellent significari Valde tenere, & Tenacem esse (ac nominatim, Tenacem esse suæ sententiæ) inauditum sit verbum, vt quidem

opinor. Altera autem à Pertendo paragóge, etiãsi autoritate Varronis nitatur, à me haud minus reiicitur: non quòd non putem, Pertendere alicubi vsum habere respondentem & analogum ei quem habet Pertinax: (nam videor mihi, apud vnũ ex elegiacis poetis, & quidem Propertium, eum vsum obseruasse: & videri potest Græcum *διὰ τὴν ἔραυ* in eo imitari) sed quòd Pertinacia dictum esse quasi Pertendenda, mihi non possum persuadere. Quanto autem minùs Pertinax, quasi Pertendax (quod tamen Pertinax nominari Pertinacia præisse necesse est) dictum fuisse, credibile fuerit? **KÆN.** Quum ædificatas ab aliis etymologias demolitus sis, nunc aliquam moliaris necesse est. **COR.** Non magnæ molis mihi erit aliquam ædificare: quam tamen destruere, magnæ molis futurum spero. **KÆN.** Quam igitur illi ædificasti etymologiam? videris enim vt de re iam facta loqui. **COR.** Talem vt à *tenax* deducatur, & Pertinax quasi *Pertendax*

tenax dictum existimetur. Ideoque in hoc Plauti loco,

Quid tu ais? tenaxne pater eius est? Immo adepol' pertinax,

scribendum fortassis esse *pertenax* & aliàs credidi, & nunc quoque credo. Nam Plautum, ad duas simul significationes respiciendo, ludere voluisse arbitror: quasi non is solùm qui esset valde tenax, dici posset *pertenax*, sed is etiam qui *pertinax* quidem, verùm quasi *pertenax*, appellaretur. Ceterùm, quum iam pridem in hac fuerim opinione, incidi non ita pridem in quendam Fabij locum, qui facit ut in ea libentissimè permaneam. Quidni verò iam audeam (ex iis quas attuli rationibus) ut in ea *pertinax* sim, dicere? Fabij locus est hic, libro vndecimo, ubi de artificiis agit quibus utendum est ad detrahendam rei invidiam. Nam ibi, de eo qui sit *pertinax*, ait posse dici, eum *ultra modum tenacem esse propositi*. Sed totam periodum afferam: *Verborum etiam moderatione detrahi solet si qua est rei invidia: si asperum dicas nimium*

seuerum: iniustum, persuasione labi: pertinacem, ultra modum tenacem esse propositi. Non dubium est autem quin dicere possimus, eum qui ita per *μίσωσιν* loquitur, ὑποκοιλῆδου. Opponi tamen Fabio posse quis dixerit fortasse illum Horatij versum,

Iustum & tenacem propositi virum:
sed de bono proposito Horatius, de malo Fabius loquitur.

M I S. Quid hoc sibi vult? ita Coronellum pro Kænophilo, aduersus Misokænum, facere? C O R. Non pro Kænophilo sed pro veritate facit Coronellus, aut saltem facere sibi videtur. M I S. De te autem quid dicam, Kænophile? te, virum antiquarium, antiquissimi illius poëtæ autoritatem titiulicij (vt ego tuo non antiquario solum sed noue antiquario sermone vtar) facere? Quum enim Accio fidem derogas, nonne illi omnem, quantum in te est, abrogas? Ac, dum autoritatem illi abrogas, nonne fenestram ad abrogandam & aliis paulatim, aperis? KÆN. Ne ego quidē, quamuis antiquarius, pro

pro vlllo antiquorum scriptorum contra veritatem facere velim. COR. Quid verò tuum *pertinaciari* interim agit? Ne pro derelicto habere videamur, ad ipsum reuertendum est: & quidem ego id faciens primus, dico, cogitandum tibi esse, nihilo magis dici posse *Pertinaciari* à *Pertinax*, quàm *Peruicaciari* à *Peruicax*, & *Contumaciari* à *Contumax*. KÆN. Quid si verò & hæc dicantur? COR. Quid si verò non dicantur? KÆN. Auribus tamen antiquario sermoni assuetis insolentem sonum non habent istæ voces: ac valde fallor ego, aut earum vnã saltem apud quempiam ex antiquis legi. De vno quidem certè verbo, cuius similis origo est, mihi istud nõ negabis. COR. De quo verbo? KÆN. De verbo *Minaciari*. Est enim hoc à nomine *Minax*, sicut illa fiunt à nominibus, quorum vltima eiusdem soni est cuius istud *Minax*. Nam tibi notum est, eodem & dici & declinari modo *Pertinax*, *Peruicax*, *Contumax*, quo illud *Minax*. COR. Vide ne fallatur tua me-

mori de illo Minaciari. KÆN. Non
 falli fat scio. COR. At mihi videor fat
 scire non afferri ex vlllo antiquo scri-
 ptore Minaciari. Minaciæ tamē apud
 Plautū legi fateor: ac te eo vsum pau-
 lo ante esse reminiscor: quum diceres
 Misokæno, *Naucifacio tuas minacias,
 titiulitium mihi sunt.* KÆN. O quā
 es diligens meorū verborum observa-
 tor: at ego tua nullus observo. COR.
 Quid mirum? notabilia sunt, magna
 ex parte, viri antiquarij verba: at ego
 in antiquariis nomen haud profiteor.
 KÆN. Facile tamen tibi esset antiqua-
 riari: ac breui ad primum antiquaria-
 tus gradum euaderes. COR. Ad illam
 peruenire dignitatem haud cupio, sed
 potius te hortari vt ei valedicas, velim.
 Verūm hac de re postea: nunc autem
 ex te, tanquam discipulus è magistro,
 intelligere cupio cur non contentus
 fueris dicere, *Naucifacio tuas minacias:*
 (poteras autem & *Floccifacio* non mi-
 nus Plautinè dicere) sed adieceris, *titi-
 ulitium mihi sunt.* Nam quid adiectio-
 ne ista opus erat? KÆN. Superuacua
 non

non nocere, respondent iurisconsulti. COR. Suspitor, (assentiens iis quæ paulo antè à Misokæno dicta fuerunt) antiquariis, sicut & poetis, suum quendam furorem esse: & agitâte illo haud posse linguam continere. Vereor tamen ne omnes antiquarij dicere cum poetis haud possint,

Est furor in nobis, agitante calescimus illo:

sed debeant plurimi dicere potiùs,

Est furor in nobis, frigesimus hoc agitante.

KÆN. Tu de furore antiquarios agitante loqueris: quod verum esse, tibi haud concedo: sed te verè illos agitare & exagitare, ac subinde id facere, id verò facilè concesserim. COR. Ut huic odioso tibi sermoni finem imponam, fatere mihi annon verum sit quod de adiectione illa dicam: Kænophilum in animo habuisse, loquentem *καυνοφιλος*, dicere, *Titivilitiifacio tuas minacias*: quum autem hæc compositio aures offensura illi videretur, maluisse dicere, *Naucifacio tuas minacias*: & addere,

titiuilitium mihi sunt. KÆN. Adytum tibi erit istud consciētīę meæ arcanum, vnà cum aliis multis, donec te in nostris antiquariatus mysteriis symmyftam habeam. COR. Perinde est ac si Kænophilus Coronello diceret, Interim, Coronelle mi, — ἐὺς ἐὺς ἐσω βέβηλε. Sed, vt huic sermoni finē imponam, hoc tantùm ei adiungam, (in tuæ conscientīę adyta penetrare nolens) potuisse te, absq; compositione vtentem appellatione titiuilitij, dicere, *Titiuilitij facio tuas minacias*: sicut & *nauci facio*, & *floci facio*, disiunctè dici potest.

Verùm, ad *minacias* quod attinet, Plautinum esse fateor, vt iam fassus sum: quin etiam addo, (quod tu non animaduertisti), Gallicum sermonem inde fecisse *menaces*: (nã *mines*, quamuis ad Latinum *minæ* sono proximè accedēs, ab eo in significatione scis longè recedere.) sed tuum fuerit aliquem alium Plautum quærere, & quæsitum inuenire, qui Minaciari dicat. KÆN. Nosti, Gallicum sermonem habere etiam verbum *menacer*. Quis dubitet autem

autem quin ut nomen *menaces* à nomine *minaciæ*, ita verbum *menacer* à verbo *minaciari* deduxerint? C O R. Immo iam tibi cum eo homine res est qui illa de re dubitat: nimirum an Galli ex illo suo *menaces*, factò è Latino, & quidem antiquo, *minaciæ*, (licet non præeunte verbo *minaciari*) fecerint *menacer*. Et fatetur tamè idem, Gallicam linguam alia etiã imitationis vocum præcaturã habere exèpla: & quidem quod ad illas etiam attinet quæ alio quoq; modo ab iis discrepant quæ in usum postea venerunt. E quorum exemplorum numero insigne est *Grunder*, siue *Gronder*. Maluit enim Gallicus sermo prætorum Latinorum vocem *Grundire* imitari, quàm hanc à posteris eorum in locum illius substitutam, *Grunnire*.

KJÆ N. Occupatus nunc animus est ac pertinax in quærenda voce illa *Pertinaciari*: vnde fit ut non satis attendam ad ea quæ à te dicuntur.

C O R. Immo verò (ut meam illam tui exhortationem, perbeneuolam certe illam & peramicam, persequar) de-

sine animum tuum tuamque memo-
 riam vel in eo vocabulo (si dandum est,
 posse alicubi inueniri) vel alio in vilo,
 prisco potius quam antiquo, & situ ple-
 no, (quod obsoletum sit) occupare. A-
 liis prisca hæc vocabula è suis latebris,
 ex illo suo latebroso situ eruenda & ex-
 trahenda relinque: (præsertim quum
 te multis ludum faciant, nec alius ad
 te perueniat ex tanto tuo labore fru-
 ctus) ad illam clarissimam Latinitatis
 lucem postliminio reuertere. Atque,
 vt mihi tuo apud te quidem vti voca-
 bulo permittam, antiquariatu isto (nã
 vt Antiquariari ex Antiquarius, ita
 ex Antiquariari memini te facere vo-
 cem Antiquariatus) tanquam aliquo
 magistratu, quo contra Latinitatis le-
 ges fungi te videas, te abdica. K Æ N.
 Dura meis auribus & intimis quoque
 sensibus est hæc tua exhortatio. Hoc
 enim esset, meis amoribus, meis de-
 liciis valedicere. C O R. Coges igitur
 me aliquid, quod tibi auditu du-
 rum itidem erit, addere: quam ridicu-
 los se præbeant in sermone suo non-
 nulli

nulli tuæ sectæ homines (quia non au-
 deo dicere, tuæ circa Latinitatem fa-
 ctionis) & quæ malè apud multos propter
 eos audiat. Nam haud te celabo quæ-
 dam archaïsmum hominis antiquarij,
 cuius tamen celare te nomen decreui.
 Fortassis enim hoc ipsum, quòd eius
 nomini pepercero, in causa erit cur re-
 sipiscat. Venit autem ille mihi in me-
 moriam, dum Misokenus mentionem
 faceret illius loquēdi generis, *Insanire*
enim ratiōne: sed interrumpere sermo-
 nem nolui. MIS. Caue tibi Kænophi-
 le. ominosum enim est illud *Insanire*.
 KÆN. Scio videri posse vocem illam
 omen habere: sed, quid aliud quàm
nullum sit in omine pondus, vel, deus omen
auertat, dicerem? MIS. Laudo hanc
 tuam mentem. COR. Antiquarius il-
 le, qui acerrimo alioqui præditus iu-
 dicio sibi videtur, & quo fortasse nul-
 lus antiquariorum grandius superci-
 lium gerit, ob hanc ipsam dignitatem
 antiquariatus (vt tu Kænophile loqui
 tibi permittis) quum significare vellet,
 quendam locum ab eo quem nomi-

nabat, optimè, vel potius quam optimè, esse emendatum, insaniam ei loquendi generi quo usus est, adhibuit. MIS. Vide quàm bene sim ariolatus, Kenophile, quum dixi ominosum esse quod aiebat Coronellus: se ad mentionem à me factam illius loquendi generis, *Insanire cum ratione*, recordatum esse illius de quonunc agitur antiquarij. KÆN. Nosti quid à me tibi responsum & quàm id tibi probatum fuerit. Sed non assequor hæc Coronelli verba, dicentis, *antiquarium illum ei loquendi generi quo usus est, insaniam adhibuisse*. Kænophil^o sum, nō OEdipus. MIS. Egopariter Misokænus sum, non OEdipus; sed mihi videor tamen horum Coronelli verborum mentem assequi. Intelligo enim, eum ita loquutum esse ut insanus videri posset. COR. Ne tu quidem meorum verborum mentem assequeris. Ac, quum animaduertere me ambiguè loquutum esse, volui statim quædam, tanquam epexegefin, adiungere, atque adeo ipsamet illius verba afferre: sed Misokæni sermo meum
anteuer-

anteuertit. MIS. Nunc adiungere illa potes : ne Kænophilus nimia mea festinatione factam sibi iniuriam queratur. C O R. Vtar ergo illius antiquarij verbis, *Insanè bene emendatus locus.* MIS. Ego margini libri adscripsissem, illa duo verba *insanè & bene* separando, *Quàm bene ille locum eum emendauit, tam insanus in hac tua Latinitate esse videris, antiquarie: si tamen hoc fuit vnquam Latine loqui, aut, etiamsi olim fuerit, esse nunc potest.* Quid dico? ne EVandri quidem seculo, aut etiam proavi EVandri, ita loquuturum fuisse hominem sanæ mētis existimo. Et verò, vt ab EVandri seculo ad nostrum per infinitos scalarum gradus descendam, qui ita loquentem non insanū esse iudicaret, is apud multos opinionē sanæ mētis à se abiudicaret. Quum autem Insanum esse hîc dico, Insanè loqui intelligo. Ne quid igitur dissimulem, sic aliquando loquuntur nonnulli antiquarij, vt de se possint dicere, non quidem,

Est deus in nobis,

(vt poetas de se dicere vult Ouidius)
sed,

Est furor in nobis.

Nisi fortè, quemadmodum ab Horatio ira vocatur nō furor *ἀπλῶς*, sed brevis furor: ita possint illi dicere,

Est brevis in nobis furor.

Nec verò dubito quin ipsimet interdum, quum de sermone quo vsi sunt, cogitant, seiplos, aut saltem suam ipsorum linguam, furoris, aut certè insanie (vt minus censetur esse insania quā furor) & accusent & damnent. COR. In hac mentione insanie quorundam antiquariorum, coniuncta cum mentione cuiusdam loci Horatij, mihi venit in mentem alius eiusdem poetæ, insanie mentionem & ipse faciens, & tamen ad nostrum de antiquariis sermonem pertinens: si modò antiquariorum appellationem latius velimus, sicut & possumus, extendere. Dicit enim ille de antiquario quodam, cui nomen Damascippo,

Insanit veteres statuas Damascippus emendo.

Atque audimus quendam alium eiusdem

dem farinae antiquarium dicentem apud eundem poetam,

Callidus huic signo ponebã millia cētum.

Ac incredibile prope modum est quātos sumptus facerent hi antiquarij in aliquam statuam antiqui operis (aut saltem, quam antiqui operis esse iudicabant) etiam si mutilatae essent: sicut ex Iuvenale discimus, & quidem simul ridentes,

Et Curios iam dimidios, humerósq; minorem

Corvinum, & Galbam auriculis nasōq; carentem.

K. Tu talia & de antiquariorum literariorum insania & furore loquens, illius dicti videris esse immemor, *Lesã saepe patiētia fit furor.* C. Minari hoc quidem est, Kænophile: siue (vt tua libertate antiquaria utar) minaciari. KÆN. Etiam si minaciarer tibi, meas minacias in bonam accipere partem oporteret, tanquam à toto antiquariorum collegio proficiscentes: in quod parum abest quin te dicam esse. C O R. Sermo tuus τέλος ἀτελές habet. M I S. Scio vnde

sit ista aposiopesis : quod in mētem
 venerat verbum, non ausum est in lin-
 guam quoque venire. KÆN. At nunc
 audebit. Dico enim, parū abesse quin
 te dicam in nostrum antiquariorum
 collegium esse contumeliosum. COR.
 Bona verba, quæso. Nam de antiqua-
 riis tantū quibusdam dico quidquid
 huiusmodi de antiquariis loquor. Et
 verò nōne quod verum est loquor,
 quum idem insanix genus in quibus-
 dam antiquariis literariis (si licet ita vo-
 care illos qui circa Latinitatem sunt
 antiquarij) quod in antiquariis statua-
 riis (siue Damasippis, siue aliis) fuisse
 dico? KÆN. Etiam si insanire mei quo-
 que in antiquariatu collegæ, aut aliqui
 certè ex iis, dici possent: horum tamen
 insaniam cum illorum conferre insa-
 nia haud fas esset. Illi enim in suam il-
 lam antiquarum statuarum, antiquo-
 rum signorum, cupiditatem, interdū
 vel amplissima patrimonia exhaurie-
 bant : hi ita è priscis Latinitatis fonti-
 bus aliquam suæ Latinitatis partem
 hauriunt, vt ne tantillam quidem fa-
 culta-

cultatum suarum portiūculam ad acquirēdum sibi penu illud exhauriant. Quódque multo maius est, hi ex acquisito sibi hoc penu multum postea laudis & honoris acquirunt: quod vix de illis dici potest. C O R. Immo quidam multum suæ laudis suique honoris è futilibus huiusmodi, quas magno labore sibi compararunt, mercibus, apud multos amittunt. Nec tamen negauerim, eos, pro illa quam è sermone suo referebant laude, aliud quiddam referre, postquam ad antiquariorum castra transfugerunt. K Æ N. Quidnam illud est? C O R. Misokano, non tibi, ad hoc respondebo. M I S. Quidnam igitur illud esse ais quod laudis & honoris loco referunt? C O R. Dicam in aurem: risum. K Æ N. Ita illi in aurem dixisti, ut tamē in meam illapsus sit. Annon enim risum eos referre dixisti? C O R. Etiam: & quod verum est dixi.

K Æ N. Vide ne triumphum ante victoriam cecineris, Coronelle: &, ne verba illa, *insanè bene*, defendi possint.

COR. Video futurum tandem vt antiquarium illum cum ratione insanisse probes: illum, inquam, qui dixit, *Insanè bene emendatus locus*. KÆN. Futurum est fortasse quod non putas: nisi forte ne Varroni quidem aures vis præbere.

COR. Quid dicēti? K. *Insanè* interdum sonare Vehementer. Atque adeo affertur è Plauto, *esuriens insanè*: non alius certè quàm qui dicendus alioqui esset, vehementer aut vehementissimè esuriens. COR. Longè aliud est, vocem *insanè*, iungere verbo *Esurire*, quàm si verbo *Emendare* illam iūgas, & quidem sequente eam vocula *bene*. Ac fateor & quædam esse quæ aliquis ad insaniam vsq; facere dicitur: quin etiam aliquem dici talem vel talem esse vsque ad insaniam. Quod autem ad eum attinet qui *esurire insanè* dicitur, is eiusdem mali simúlque eiusdem aduersum se loquēdi generis socium habet in nostrate sermone illum qui dicitur *Enrager de faim*. In eodem verò sermone (vt & ipse nosti) dicitur de quopiam, *Il enrage de faire cela*, de illo qui

qui ardet aliquid facere, qui vehemē-
tissimo aliquid faciendi desiderio te-
neretur, & quidē tanto vt ab eo ad insa-
niam fere adigatur. Nec verò Latinis,
& nominatim Horatio, incognitus
est hic sui verbi *furit* vsus. In quo vsu
& Græcos, præsertim poëtas, dici pos-
sunt imitari. Sed quid hæc omnia ad
defensionem illius de quo agitur lo-
quendi generis facere dici possunt?

KÆN. Nullam *insanarum substructionum*
mentionem facis: quoniam has
tibi aduersari animaduertis. C O R.

Quo mihi modo possunt aduersariè
nam hoc dictum, *insana substructiones*,
pro tantis vt videri possit esse insani vel
cogitare de illis, nihil cōmune habet
cū illo, *Insanè bene emendatus locus*. MIS.

Iã vides Kænophile, nullo patrociniò
illius antiquarij causam posse defendi,
& triumphū ante victoriam non cani.

Possẽm verò & alia exẽpla talis abusus
quorundam antiquariorum in imitã-
dis antiquis proferre: sed in aliud tem-
pus (nisi tua resipiscentia illud tempus
præueneris) ea reseruabo. Hoc tan-

tum addam, quandoquidem in imitatorum sermonem incidi, etiam imitatores Lipsij (id est styli Lipsij) quos vocare Lipsiomimos soleo, plerunque in suo sermone antiquario magnam & ipsi Lipsio & sibi iniuriam facere, dum abutuntur nonnullis vocabulis & generibus loquendi, quibus ille non abutitur, sed utitur. Quum enim archaismorum magistrum sibi illum proponant (è riuulo petètes quod è fontibus petendum erat) bono magistro malorum discipulorum errores mali quidam iudices imputant: atque ita magnam illi iniuriam faciunt. In seipfos autem non minùs sunt iniurij, dum risus, & quidem cachinnos etiam, pro omni suæ Latinitatis laude, referunt. K Æ N. In his quæ de Lipsiomimis dixisti, me tibi assentientem habes.

COR. Nunc obiter tantum mentionem Lipsiomimorum feci: à quibus antiquariolis ad illos planè & plenè antiquarios reuertens, quædam dicam quæ à te attètè laudiri cupio. Quomodo qui è riuulis, (qui sæpe turbidi

aut saltem suburbidi sunt) non è limpidissimis fontibus, sui antiquarij styli materiem hauriunt, ac eos vix satis notos habent, in risus & cachinnos non inciderent: quum illi planè & plenè antiquarij (multorum quidem iudicio) quibus haurire è fontibus datur, in eos toties incidant? quòd haustam aquam reddere nescio quomodo turbidam, illis sæpe contingat. Interdum autè in eos incidunt, quòd eum quem inter fontes habere delectum deberent, minimè habent. Ut òmittam, in hoc fontium genere aliquid vsu venire, quod iis qui propriè fontes appellantur, aut nunquam aut perrarò accedere videmus: vt ex hoc, vel illo aut certè illo vniuscuiusque fontis loco, potius quàm ex alio, haurire oporteat. Nam, vt Plautinum fontem, omnium pulcherrimum, in exemplù afferam, multum abest quin æquè pulchra loquendi genera ex omnibus eius locis haurire liceat. KÆN. Vel vnum huius rei exemplum cedo, Coronelle. COR. Entibi. Illud loquendi genus, *abiudi-*

care se à vita, tàmne tibi pulchrum (nisi alio potiùs vti vocabulo oportet) quàm alia plurima, videtur? KÆN. Quidni videretur? COR. At mihi tamen assensuros esse scio multos tam pulchrum esse neganti. Nisi potiùs alia vti appellatione oportet: quemadmodum iam dixi. MIS. Dic potiùs tam gratum auribus. KÆN. Quidni tam gratum auribus esset? COR. Immo vel illa tanta huius loquendi generis audacia, quin hoc æquè ac pleraque alia sit gratum auribus, ob stare potest. Quis enim de hoc constitutus iudex (qui quidem iudicio circa Latinitatē valeat, minimeque vlla opinione de sermone antiquario sit preoccupatus) durè audacè, aut etià audacter duram esse non pronuntiet? MIS. Ego certè, si iudex constituerer (tanto alioqui honore indignus) ita iudicarem. KÆN. At ego nequaquam. Quid si tamen (nam consentienti vestro iudicio multum tribuo) aliquod Plauti exemplar inueniretur, in quo non *abiudicabo me à vita*, sed *abdicabo me vita*, scriptum esset? MIS. Velles igitur

igitur dictum esse (si quidem illa scriptura reperiretur) eo modo quo dicitur aliquis Abdicare se magistratu. At Plinius Abdicari è vita dixit, (vitam vocans consortium & commercium quod homines inter se habere solent: vt appellatione *βίον* Græci interdum vtuntur, si bene memini) de auro loquens, & optans vt posset è vita in totum abdicari. Sed quid tu de illa coniecturali lectione, Coronelle? COR. Multi fortasse Latini sermonis cõsuetudini magis conueniẽs illud loquendi genus à Kænophilo propositum (de quo me etiam aliquãdo cogitasse memini, quum in illum Plauti locum incidissem) quàm alterum, esse diceret. Nam haud video cur potiùs *abiudicabo me à vita*, quàm *abiudicabo à me vitam*, dicendum sit: vt apud Ciceronem legimus, *Iudicabit, Alexandriam regis esse, à populo Romano abiudicabit.*

MIS. O faceffant istæ antiquariæ tricæ. COR. Faceffant vtinam, & longum valeant. KÆN. Quid? totam Latinitatem antiquariam perpetui silen-

tij damnari, ob huiusmodi (vt vocatis) tricis, tandēque perpetua obliuione cupitis sepeliri? C O R. Absit, absit vt ipse hoc cupiam. (ἐχέτω μοίνομαι) hoc enim fuerit Latinitatem velut capite minuere. K Æ N. Quomodo istud fateri, simūlque de antiquariis ita loqui potes? C O R. Ostendam quomodo hæc inter se consentiant. Antiquarius sermo, quem tenere nō debet locum, teneat (id est, legitimæ Latinitatis sedem occupet) nolo: quem tenere debet, teneat volo. K Æ N. Quisnam locus est quem ei tenendū censes? C O R. Illum legitimæ Latinitati velut succēturium adstare volo. Neq; verò dubito quin meam sententiam doctissimi quique viri (quotquot in antiquariam sectam non iurauerunt) sint probaturi. Esse quidem certè idem Ioannis Passeratij iudicium (quod mihi instar multorum est, quum eius & soluta oratio & carmen tantam ei laudem, ob tantam elegantis Latinitatis cognitionem, adiudicent) nuper mihi persuadere cœpi. Eum, inquam, censere,

anti-

antiquis aut etiam priscis vocabulis ita esse utendum, ut legitimæ Latinitatis verbis non intermiscerentur, tãquam sub eodem dominio & sub eadem ditione essent (quod propemodum esset, non sacra profanis, sed profana sacris miscere) verùm subsequi cogantur, tanquam peregrinum aliquod agmẽ, ad succenturiandum, si fortè opus sit. Atque id è quadam eius præfatiuncula collegi. Cuidã enim eius loco quũ iam legitimæ Latinitatis verba adhibuisset, addidit, & (*ut priscis utar verbis*) *imbelliam, imbalnitiam, impolitiam, imparentiam.* MIS. O quàm mihi placet talis vocum antiquarum, aut etiã priscarum, vsus. COR. Hunc si imiteris, Kænophile, nemo te accusare poterit, tanquam eo quod in antiquario sermone requiritur iudicio, eoque delectu non utentem. Quis tamen hodie satis iudicij satisque delectus ad illum afferre posset, quum ne Salustius quidẽ potuisse existimetur? Sed quorsum hæc? si Passeratium ea in re imiteris, nemo iam te antiquarium homi-

nem habebit. MISOK. Sequere hoc
 consilium, Kænophile. CORON.
 Antea monui te, Kænophile, ut te
 antiquariatu isto (utebar enim tuo
 vocabulo) tanquam aliquo magi-
 stratu, quo contra Latinitatis leges
 fungi te videres, abdicare te velles.
 Vel illæ tricæ, illæ affaniæ (quemad-
 modum quidem tu antiquariè loque-
 rês) quarum allata fuerunt exempla,
 idem te monent. Quòd si harum me-
 tus à te id impetrare nō potest, tangat
 te quod addam. Hoc enim iam dictis
 adiicietur: non debere te exspectare
 tempus quo facias coactus quod spon-
 te faciendum fuisset. Nam dubium
 haud est quin aliquando tandem præ-
 ualitura sit illa vera, illa legitima (ut ita
 dicam) Latinitas. Ac, quando quidem
 paulo ante in exhortationis meæ in-
 gressu, in mentem & propemodum in
 linguam quoque incidit *liga*, pro *secta*:
 (quum monere te volens ne pertinax
 in tua secta esses, parū abfuit quin tua
 in *liga* dixerim) exemplum recens è
 Gallica *liga* petas velim. Hæc enim
 colli-

colligatio vario malorum genere (iusto pertinacię suę præmio) conflictata, tandem ligamina & amenta omnia & firmissimas qualque compages amisit: quũ ipsum necessitatis articulum anteuertendo, magnam tantorum malorum partem simul posset anteuenire. KÆN. Præfari debebas, — *si magna licet componere paruis*: cum Gallica liga (vt tu appellas) antiquarię gentis ligam volens componere. Nisi potius debebas inuertendo dicere,

Per magna si rem minimam componere fas est.

Sed antiquariorum ligæ (vt tu vocas) is exitus minimè pertimescendus est, qui fuit Gallicæ. COR. Eius *d'essw* & cum ea *d'essw* à te speratur, quantum video: sed nosti versum illum,

Fallitur augurio spes bona sepe suo.

KÆN. Quid? ad desperationem vis me adigere? COR. Quod tibi esset desperare, nobis esset bene sperare.

KÆN. Ego pro eo quo sectam illam profsequor amore loquutus sum, tu pro eo quo illam vterq; vestrum pro-

sequitur odio, loquutus es. COR. Rogo ut semper huius rei memor sis, quam saepe auribus tuis inculcaui: me omnes antiquarios sub vna Mycono haud ponere. KÆN. Nunc inter nos istud haud controvertatur, omnes antiquarios sub vna Mycono, an sub duabus, ponas. Atque, ut verum tibi fatear, peregrinatur animas: iam res alias ago: & totus fere sum in illo meo Pertinaciarum: ac mihi in primoribus laboribus versari videtur nomen eius scriptoris qui illo usus est. Quamobrem secedere ad brevissimum tempus libet, ut illud meum Pertinaciarum meam apud memoriam quaeram. COR. Ne dic tantum, Ut quaeram: sed, Ut frustra quaeram. KÆN. Si frustra quaesivero, dicere me frustra esse, & me ludificare (nolo enim antiquarius ludificari dicere) vobis licebit.

Mrs. DVM abest Kenophilus, monitum te volui ne illo vocabulo *liga* alias apud eum utaris. Putat enim te serio loqui: & apud quoslibet, illo, tanquam te autorem habes, utetur. COR. Non

Non primi estis apud quos ista voce usus sum. MIS. Non primi igitur erimus qui te irridebimus. COR. Immo ab illis haud irridebar. MIS. Non utebar **sergo** ceu sermō loquens: & risum illorum tuo (ut nō) ante vertebas. COR. Immo tanquam *αὐτὸν δὲ ζῶν*, non *πρὸς ζῶν*, ita loquebar. Sed nimirum mihi negotium cum hominibus erat tam credulis quam vos in multis incredulos experior. Illis aliquid multo etiam maius persuadebam: illum quem Cicero *ligarium* appellaret, ex eo ita dici quòd cuiusdam factionis esset quæ ligavocabatur. Atque, ut iam *amoto dicamus seria ludo*, quàm multa in Latinum sermonem insititia habemus vocabula, quæ magis mirari quis possit, & quæ fortasse non tam facillè defendi queant? Valde vetus in sermone Gallico est vocabulum *ligue*: (etiam si nunquam antea in talem ligā Gallia conspirauerit) ac confœderata Heluetiorum oppida appellant itidem *les ligues*. Nec verò dubium est quin aliquis è recētioribus Latinis scriptoribus (eius

temporis quo barbaries Latinitatem, quæ pura adhuc manserat, impurare aliqua ex parte incipiebat) in hoc vocabulo sermoni Gallico præiuerit. A liga autem (si daretur hanc posse dici) quidni fieret ligarius? MIS. Scilicet ut à rheda fit rhedarius. Atq; ut rhedarius dicitur qui rhedæ præest, sic à liga diceretur scilicet ligarius, qui ligæ præest. Si te audiret Kænophilus, is quamuis antiquari⁹, & nouitatis supra quam dici potest amator, ac sæpe eo ex amore ridicularius, te interrogaret, *satini fauuses?* COR. Scio haud satis ab hoc *rhedarius* adiuuari illud *ligarius*: sed nec à *falsarius*, nec ab *ancillarius*, (vnde & *ancillariolus*) nec à *mulierarius*, nihilque magis à *carnarius*, vel *pinguiarius*: sed me legisse memini quoddam cuius in eadem syllabas desinentis vsus magnam cum eo vsu qui daretur nomini *ligarius*, conuenientiam haberet. Et verò si alia exempla defuerint, quidni ad vocis antiquarius exemplum confugiam? & dicam, ut *antiquarius*, antiqui sermonis amator & fau-

tor.

tor, sic *ligarius*, ligæ amator & fautor.
 MIS. Esse quid hoc dicam? An risum
 mouere mihi vis tua paradoxologia?
 Meam saltem musam mouisti ad scri-
 bendum hoc aduersum te distichum,

*Kænophilum qui vix hominem paulo an-
 tē ferebat,*

Se ferre à nobis vult paradoxophilum.

Proh, vt triumpharet Kænophilus si
 tuum illum sermonē audiisset! Proh,
 quomodo vtriq; nostrum insultaret!
 Verùm & aliud mihi venit in mētem:
 te antiquariorum genti nimis fauere,
 & cum illa videri velle colludere, quū
 antiquariorū appellationē exponens,
 ita meiōsi vteris, ita vitium eorū ex-
 tenuas, vt his verbis sis contentus, Esse
 hominem antiqui sermonis amatorē
 & fautorem. Ostendam tibi chartu-
 lam in qua à duobus ita exponitur, vt
 neuter meiōsi, quemadmodum tu, v-
 ti voluisse dici possit. En tibi vnam,
*Antiquarius, Vocum exoletarum nimis-
 que priscarum aucupator.* En tibi alterā,
*Antiquarius dicitur qui verba obsoleta
 & prorsus ab usu remota, & commenta-*

rios pontificum, & vetustissima fœdera, & exoletos scrutatur autores: ut ex his excerp-
 pat que non intelligantur, atque ut quædã
 solus scire videatur. COR. Ego fortasse
 in mea expositione vsus meiõsi videri
 potui: sed hic vicissim auxesi vsus non
 in meritò dicatur: at medium tenuit
 ille cuius est ea expositio cui priorem
 locum dedisti. MIS. A me Antiqua-
 rius exponeretur, *Qui cum hominibus
 sibi coeuis ita loquitur, ut cū EVandri ma-
 tre rediuita velle loqui videatur.* COR.
 Non solùm auxesi sed hyperauxesi v-
 sus dici posses: digna tamen homine
 in sokæno. Ita loqueretur Philokæ-
 nus. Ego ad istam hyperbolen, aut a-
 liam huiusmodi, venire nolim: sed cõ-
 tētus fuerim dicere, *Qui vel è Saliorum
 carminibus verba petit, quæ ne ab illis qui-
 dem satis intellecta fuerunt.* Hoc enim
 de Saliis (si bene memini) & Fabius
 testatur.

MIS. Lupus est in fabula: en tibi
 Philokænum regrediētem, & quidem
 multum lætitiæ vultu præ se ferentem.
 COR. Inuenerit (credo) vnde suum
 pertina-

pertinaciari tueri possit. MIS. Vereor nequa maior lætitiæ causa illi se obtulerit. Nam & canentem illum audire mihi videor. KÆN.

Ite triumphales circum mea tempora lauri.

MIS. Nonne audis, Coronelle, verum Ouidianum de triumphalibus vitis canentem? COR. Audio. MIS. Audiuerit profecto quod à me dictum fuit, Proh, ut triumpharet Kænophilus, si tuum illum sermonem audiisset! KÆN.

Ite triumphales circum mea tempora lauri.

Nunquam tãto delibutus gaudio fui. COR. Vnde tantum gaudium, Kænophile? KÆN. Vnde nec putes, recce velis. COR. Ex eo esse scio, quod tuum *pertinaciari* à te fuerit inuentum. KÆN. Immo à me nusquam inuentum fuit illud: (quod tamen auxilio illius *minaciari*, de quo dictum fuit, tueri poterò) sed audiui quæ ut nescirem, nec montem quempiam aureum merere velim. Sunt enim à me audita omnia

quæ dixistis: quamuis aliquantū sum-
 missa voce nonnulla loqueremini. In-
 ter cætera autem illud Misokæni au-
 diui, *Prob, ut triumpharet Kenophilus,*
 &c. Audiui quæ de *liga & ligario* dixi-
 sti: audiui exempla quæ ad autorita-
 tem his dandam attulisti: audiui deni-
 que nonnulla, quibus armatus illa meâ
 duo vocabula, *matutinaris & vesperti-*
narius, possim defendere: quæ alioqui à
 vobis tantopere siue explosa, siue ex-
 plausa, fuerūt. Sed vos valete & plaudi-
 te. MIS. O qualis hic à nobis discessus
 esset. COR. Fortasse, ut abruptam o-
 rationē dicere solemus, ita discessum
 hunc vocare abruptum liceret. MIS.
 Quidni? COR. Sed cur, cur nō vis mihi
σύδειπνος manere? Fortassis enim & nos
δειπνοσφισται erimus, & iam nunc aliquid
 in rem nostram poterimus *δειπνοσφίζε-*
σαι. KÆN. Gratiam de inuitatione ha-
 beo: sed iam heri cuidam communi a-
 mico cœnam condixi. Et verò ecce i-
 terum ipsum *δειπνοκλίτορα*. Quare vale-
 te. COR. Immo nobis adhuc vel di-
 midia horulæ spatium præsentia tua
 conce-

concedat, obsecro & obtestor: vel potius obsecramus & obtestamur. Nam Misokani etiam verbis te compello. KÆN. Ut omittam, me iniuriam ipsi conuiuatori facturum, quod ego cæteros conuiuas remorarer: mihi etiam facerem. COR. Quam? KÆN. Hoc coniecturæ tuæ relinquo. COR. Eò penetrare coniectura mea non potest. KÆN. Prandium meum fuit leuidense, & festinabundum: adeo ut hodie mihi cū esurialibus feriis aliquid fuerit negotij. Hinc fit ut incipiat stomachus latitare: ita ut habitur⁹ sit ille conuiuator conuiuã esurionẽ, non saturationem. Sed dicetis fortasse, O quàm antiquariosus nũc est noster antiquarius! Nolite tñ nunc aduersum me bouinari. Periculo. n. res haud careret: quoniã (ut etiã docet prouerbiũ) esurigo, non minùs quàm morabulẽ in nasum concit. Aliud igitur non addã, quàm, Valete & plaudite. COR. Nec nos aliud addemus (nam & Misokani personam nunc sustinebo) quã, vale tu quoque:

*Sis que tibi in vacuo sessor plausor que
theatro.*

MIS. O quàm longam, Cotonelle, quàm surdis huius antiquarij auribus fabulam cecinimus! COR. Nostro saltem officio functi sumus.

Inuitum qui seruat, idem facit occidēti.

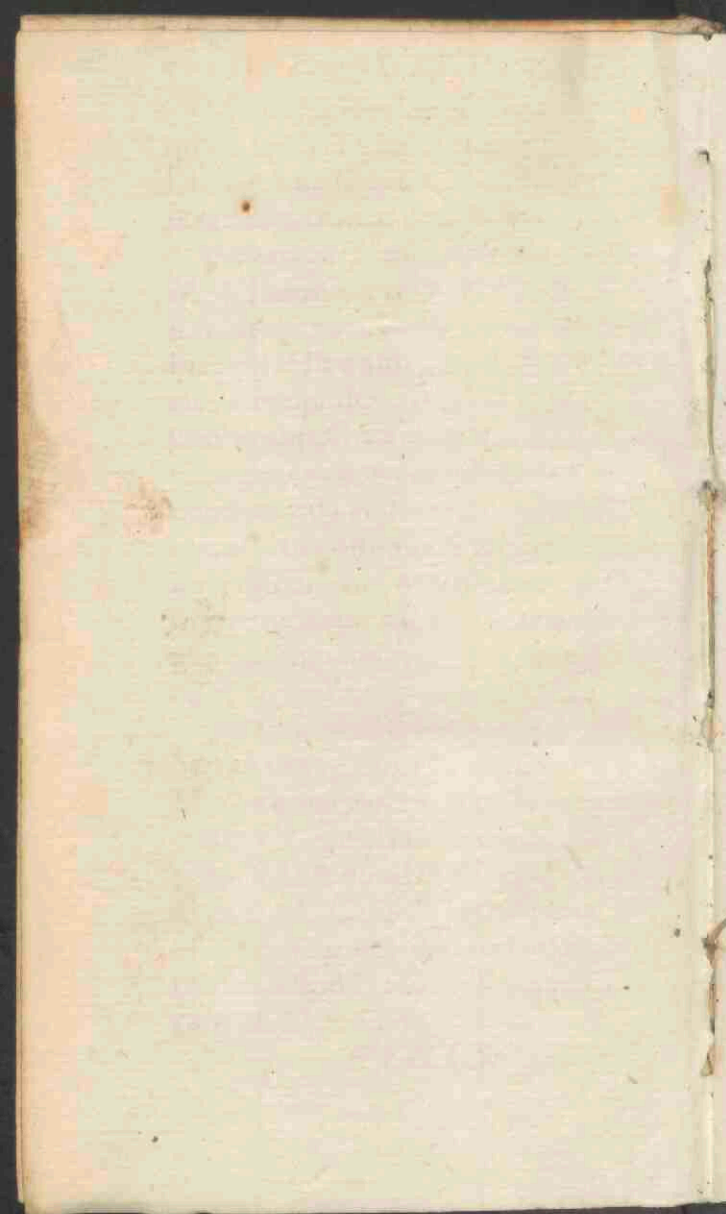
MIS. Pessimè se res habet quòd ea au-
diuerit quæ à te de liga & ligatio dicta
fuerunt. Hic enim sermo, antiquariæ
eius kænophilæ arma aduersum nos
ministrabit. COR. Danda est opera vt
intra paucos dies conueniamus, & vi-
dendum qua eum ratione allicere ad
conuētum possimus. Subuere or enim
ne tergiuerfetur, & moras nectat. Sed
me spero ita de hac re cogitaturum vt
aliquod remediū excogitē: atq; factu-
rū vt quæ vulnus causæ nostræ intulit,

Vulneris auxiliū mox mea lingua ferat.

Sed an nec te cœna mea est habitura?
MIS. In bonā partem accipio, & gratias
etiam ago, quòd me tua mēsa vis acci-
pere: sed est quod me domū reuocet.
Quare vale. COR. Vale tu quoq; Mi-
sokene. nam nec ipse addam Plaudere.
Hoc enim Plaudere Kænophilo to-
rum relinquendum censeo.

F I N I S.

o
fui
unt
C
un
ita
s
re
no
fo
an
em
out
my
y
D
ge
ur

12

Ligatura 7th f. 65 3 church 51

faciens demonstrans.

Ad. m. sic pte. ut q. d. inato q. sic
p. incantes demonu. n. sic illiata. v. p.
n. n. illiati. omisit. s. i. p. n. q. p. n. n. u. fecit
si. to. a. remone. it. g. aut. q. t. n. e. q. u. n. d. i. t. l. e.
s. i. o. m. i. t. a. u. s. u. m. i. u. t. b. i. m. a. v. s. u. r. q. l. i. c. e. a. t. a.
d. e. m. o. n. i. b. u. s. a. d. a. c. t. u. m. i. t. i. n. g. a. r. e. ¶ P. s. e. c. o. n. d. i. c. i. o.
n. f. a. u. e. t. i. l. l. i. a. t. e. i. n. t. r. o. g. a. t. o. i. b. u. s. s. i. s. a. u. l. i. i. n. t. r. o. g. a.
t. i. o. e. u. e. n. i. s. s. u. n. t. l. e. l. l. i. s. p. i. m. p. h. i. t. o. m. e. s. a. p. p. u. n. t. s. a. A. A. M.
m. u. e. l. r. e. i. f. u. t. u. e. u. e. n. t. u. i. p. o. t. u. t. l. e. g. s. p. r. e. g. u. m.
r. v. v. m. c. g. d. i. n. a. t. o. q. s. i. c. p. i. n. t. r. o. g. a. t. o. i. a. d. e. m. o.
n. i. b. u. s. n. e. l. i. a. t. a. ¶ P. h. a. t. u. e. d. u. r. i. t. a. t. e. a. b.
a. l. i. q. s. a. e. n. t. e. i. n. q. u. i. r. e. q. u. i. n. u. n. t. e. e. s. a. e. s. a. r. e. s. i.
q. u. i. u. n. t. e. e. s. a. r. e. i. n. a. c. t. u. l. t. a. q. p. t. e. m. o. n. e. s. s. a. n.
p. o. s. s. e. s. i. c. a. p. p. e. t. i. n. u. e. n. t. a. t. e. f. u. r. t. o. r. g. d. i. n. a. t. o. q.
s. i. c. p. i. n. t. r. o. g. a. t. o. i. d. e. m. o. n. i. u. n. e. l. i. a. t. a. ¶ S. i. d.
e. q. o. r. t. e. n. r. v. v. m. n. i. n. e. r. a. t. i. n. t. e. q. a. n. d. o. l. o. s. s. a.
s. a. r. e. t. n. p. h. i. t. o. n. e. s. s. u. l. a. t. ¶ R. e. o. d. o. q. o. i. s.
d. i. n. a. t. o. q. s. i. c. p. i. n. t. r. o. g. a. t. o. i. s. d. e. m. o. n. i. u. e. l. l. i. a. t. a. d. u.

7793-95

